

ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ

(СУУРЬ ҮНЭЛГЭЭ)

Улаанбаатар хот
2021 он

ҮНЭЛГЭЭНИЙ БАГИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮН

ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛЫГ БОЛОВСРУУЛСАН

А.Батбаяр	АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн үндсэн судлаач
С.Өнөрсайхан	НЭМҮТ, PhD
Г.Энхжаргал	АШУҮИС, НЭМС, PhD
М.Цолмон	ХӨСҮТ
Б.Нандин-Эрдэнэ	АШУҮИС, НЭМС, МРН
Б.Баттүвшин	НЭМҮТ
Луис Диаз	КОУЭМБ-ын зөвлөх, PhD
Кармен Елана	КОУЭМБ-ын зөвлөх

СТАТИСТИК МЭДЭЭЛЛИЙГ БОЛОВСРУУЛСАН

А.Батбаяр	АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн үндсэн судлаач
Б.Мөнх-Од	Судлаач
Ж.Нямцэрэн	Судлаач, химич
Б.Баттүвшин	НЭМҮТ
Г.Уянга	НЭМҮТ

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН БИЧСЭН

А.Батбаяр	АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн үндсэн судлаач
С.Өнөрсайхан	НЭМҮТ, PhD
М.Цолмон	ХӨСҮТ
Б.Баттүвшин	НЭМҮТ
Г.Уянга	НЭМҮТ, МРН
Луис Диаз	КОУЭМБ-ын зөвлөх, PhD

ӨМНӨХ ҮГ

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежмент нь нийгмийн эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал юм. Монгол Улсын Засгийн Газраас эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах талаар ихээхэн хүчин чармайлт гарган ажиллаж байгаа хэдий ч Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежмент (ЭМБХХМ)-тэй холбогдолтой эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслээр хангах, хүний нөөцийг чадавхжуулахад нотолгоонд суурилсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

ЭМЯ, АХБ-тай хамтран хэрэгжүүлж буй ЭМСХХ-5 төслийн хүрээнд Монгол Улсад ЭМБХХМ-ийн өнөөгийн нөхцөл байдлын суурь үнэлгээг хийсэн юм. Үнэлгээгээр судалгаанд хамрагдсан хот, хөдөөгийн нийт 23 эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн өнөөгийн байдлыг үнэлж, үндэсний стандарт, хууль журамд нийцсэн үйл ажиллагаа явуулж байгаа эсэхийг тодорхойлсон байна. Үнэлгээний явцад хатуу ба шингэн хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг тогтоох, эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах төв байгууламжийн боловсруулалт, эцсийн устгал хийх хүчин чадал, техникийн болон байгаль орчны үнэлгээг хийж, эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг үнэлсэнд судалгааны үр дүн оршиж байна.

Мөн эмнэлгийн хог хаягдлыг цуглуулах, зөөвөрлөх, хадгалах, тээвэрлэх, боловсруулах, устгах үйл ажиллагаа, энэ үйл ажиллагаатай холбоотой санхүүжилт, боловсон хүчний сургалт болон бэлтгэгдсэн байдлыг үнэлэхдээ ДЭМБ-ын хурдавчилсан үнэлгээний асуумж, хяналтын хуудсыг ашигласан, төв байгууламжийн хог хаягдлыг хадгалах хэсэг, устгалын цэгийн байгаль орчны эрүүл ахуйн үзүүлэлт, шинжилгээг МХЕГ-ын лавлагаа лаборатори, Геологийн төв лабораторид албан ёсоор хүргүүлж тодорхойлуулсан нь судалгааны чанар үр дүнд эерэг нөлөө үзүүллээ.

Нотолгоонд суурилан гаргасан үнэлгээний зөвлөмжүүд нь ЭМЯ, эрүүл мэндийн байгууллагын удирдах ажилтнууд, эмнэлгийн халдварын сэргийлэлт хяналтын асуудал хариуцсан мэргэжилтнүүд, халдвар судлаач, эмч мэргэжилтнүүд, эмнэлгийн хог хаягдлын чиглэлээр хамтран ажилладаг байгууллагуудыг цаашид эмнэлгийн хог хаягдлын менежментийг улам боловсронгуй болгох чиглэлээр ухуулга нөлөөллийн болон мэдээлэл сургалт сурталчилгааны ажлыг явуулахад дэмжлэг үзүүлнэ гэж найдаж байна.

Үнэлгээг явуулсан судлаачдын баг хамт олон, дотоод гадаадын зөвлөх, мэргэжилтнүүдэд талархал илэрхийлье.

НЭГДСЭН ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ НЭГЖ

АГУУЛГА

ӨМНӨХ ҮГ	3
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР	6
ХҮСНЭГГИЙН ТАЙЛБАР	7
ЗУРГИЙН ТАЙЛБАР	10
1. ҮНДЭСЛЭЛ	12
2. ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ	13
2.1. Зорилго	13
2.2. Зорилтууд	13
3. ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ	13
3.1. Үнэлгээний загвар	13
3.2. Түүвэрлэлт	13
3.3. Үнэлгээний аргачлал	14
3.4. Мэдээлэл цуглуулах аргыг турших	16
3.5. Мэдээлэл цуглуулагчдыг сургах	16
3.6. Тоо мэдээлэлд статистик боловсруулалт хийх	16
4. ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН	17
4.1. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ	17
4.1.1. ЭМБХХМ-ийн өнөөгийн зохицуулалт, хэрэгжилт	17
4.1.2. Хууль эрх зүйн орчин	26
4.1.3. Дүгнэлт	34
4.1.4. Зөвлөмж	34
4.2. ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН БҮТЭЦ, ХЭМЖЭЭ	36
4.2.1. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хатуу хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ ба хэмжилтийн үр дүн.....	36
4.2.2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хатуу хог хаягдлын хэмжээний тооцоолол, төсөөлөл.....	43
4.2.3. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг устгах олон улсын туршлага	47
4.2.4. Дүгнэлт.....	49
4.2.5. Зөвлөмж	49
4.3. ШИНГЭН ХОГ ХАЯГДЛЫН БҮТЭЦ, ХЭМЖЭЭ	50
4.3.1. Шингэн хог хаягдлын үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын тухай ерөнхий мэдээлэл	50
4.3.2. Эрүүл мэндийн байгууллагын шингэн хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг тодорхойлох үнэлгээний дүн	57
4.3.3. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй биологийн шингэн хаягдал	58
4.3.4. Багаж, тоног төхөөрөмжийн хэрэглээнээс үүсэж буй химийн шингэн хаягдал	59
4.3.5. Эмийн санд хадгалагдаж байгаа эм, тарианы үлдэгдэл	60
4.3.6. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй ариутгалын бодисын хаягдал.....	60
4.3.7. Шүдний кабинетын шингэн хог хаягдлын үнэлгээний дүн.....	61
4.3.8. Эрүүл мэндийн байгууллагын бохир усны хэмжээ	62
4.3.9. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын химийн бодисын үнэлгээний үр дүн	64
4.3.10. Дүгнэлт	68

4.4. НАРАНГИЙН ЭНГЭР ДЭХ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ХОГ ХАЯГДЛЫГ УСТГАХ ТӨВЛӨРСӨН	
байгууламжид хийсэн үнэлгээ.....	69
4.4.1. Техникийн үнэлгээний үр дүн.....	69
4.4.2. Байгаль орчны үнэлгээний дүн	87
4.4.3. Дүгнэлт.....	92
4.4.4. Зөвлөмж	92
4.5. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ЭМЧ, ЭМНЭЛГИЙН МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН ХОГ ХАЯГДЛЫН ТАЛААРХ МЭДЛЭГ, ХАНДЛАГА, ДАДЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН	93
4.5.1. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх мэдлэг.....	95
4.5.2. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх асуудалд хандах хандлага.....	102
4.5.3. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдалтай харьцаж буй дадал.....	105
4.5.4. Дүгнэлт.....	111
4.5.5. Зөвлөмж	112
5. НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ.....	113
6. НЭГДСЭН ЗӨВЛӨМЖ.....	116
7. ХАВСРАЛТ.....	118

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

АХБ	Азийн Хөгжлийн Банк
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
БОНХАЖЯ	Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам
БОЭТ	Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв
ДОХ	Дархлалын олдмол хомсдол
ДЭМБ	Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага
ЗГ	Засгийн газар
МДХ	Мэдлэг, дадал, хандлага
МХЕГ	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар
НЗДТГ	Нийслэлийн засаг даргын тамгын газар
НЭ	Нэгдсэн эмнэлэг
УИХ	Улсын Их Хурал
ХСҮТ	Хавдар судлалын үндэсний төв
ХӨСҮТ	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв
ХХ	Хог хаягдал
ХХМ	Хог хаягдлын менежмент
ХДХВ	Хүний дархлал хомсдолын вирус
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ЭМБ	Эрүүл мэндийн байгууллага
ЭМБХХ	Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдал
ЭМБХХМ	Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежмент
ЭМГ	Эрүүл мэндийн газар
ЭМС	Эрүүл мэндийн сайд
ЭМСС	Эрүүл мэнд, спортын сайд
ЭМСХХ-5	Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр 5
ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв
ЭМЯ	Эрүүл мэндийн яам
ЭМСЯ	Эрүүл мэнд, спортын яам

ХҮСНЭГТИЙН ТАЙЛБАР

Хүснэгт 1. Үнэлгээнд хамрагдсан байгууллагуудын жагсаалт.....	13
Хүснэгт 2. ЭМБ-ын хог хаягдлын талаарх холбогдох тушаалуудын хэрэгжилт.....	17
Хүснэгт 3. ЭМБ нь хог хаягдлын менежмент (ХХМ)-ийн дотоодын зааварчилгаа, аюулгүй ажиллагааны дүрэмтэй эсэх.....	17
Хүснэгт 4. ЭМБХХМ-ийн холбогдох зохицуулалтын хэрэгжилтийн байдал.....	18
Хүснэгт 5. ЭМБХХМ-д зориулсан төсөвтэй эсэх.....	18
Хүснэгт 6. Хог хаягдлын ангилан ялгалт.....	21
Хүснэгт 7. Хог хаягдлыг ангилан цуглуулж буй байдал.....	21
Хүснэгт 8. Хог хаягдлыг ангилан цуглуулж буй байдал.....	22
Хүснэгт 9. ЭМБ-уудын хэрэглэж буй аюулгүй хайрцагны төрөл.....	22
Хүснэгт 10. Түр хадгалах байр.....	22
Хүснэгт 11. Түр хадгалах байрны шаардлага, стандарт.....	23
Хүснэгт 12. Хог хаягдлын тээвэрлэлт.....	23
Хүснэгт 13. Халдваргүйжүүлэлт, устгал хийж буй байдал.....	24
Хүснэгт 14. Хог хаягдлыг устгаж буй хэлбэр.....	24
Хүснэгт 15. Хөдөлмөр хамгааллын хувцасны хэрэглээ.....	25
Хүснэгт 16. Хөдөлмөр хамгаалал.....	25
Хүснэгт 17. ЭМБХХМ-ийн талаарх сургалт.....	26
Хүснэгт 18. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нэг өдрийн хэмжилтийн бүтэц, хэмжээ ЭМБ-ын шатлалаар (грамм).....	36
Хүснэгт 19. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нэг өдрийн бүтэц, хэмжээ ЭМБ-ын төрлөөр (грамм).....	37
Хүснэгт 20. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хог хаягдлын нэг өдрийн бүтэц, хэмжээ ЭМБ-ын төрлөөр (грамм).....	38
Хүснэгт 21. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг үзлэгт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ шатлалаар (грамм).....	39
Хүснэгт 22. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг үзлэгт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм).....	39
Хүснэгт 23. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ шатлалаар (грамм).....	40
Хүснэгт 24. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм).....	41
Хүснэгт 25. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг оронд ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм).....	42
Хүснэгт 26. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, шатлалаар (грамм).....	42

Хүснэгт 27. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм).....	43
Хүснэгт 28. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нийт бүтэц, хэмжээ, шатлалаар (тонн), 2015 оны дүнгээр	43
Хүснэгт 29. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нийт бүтэц, хэмжээ байгууллагын төрлөөр (тонн), 2015 оны дүнгээр	44
Хүснэгт 30. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нийт хог хаягдлын бүтэц, хувиар, 2015 оны дүнгээр.....	45
Хүснэгт 31. Хоёр болон гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гарч буй хатуу хог хаягдлын нийт хэмжээ, бүтэц, төсөөлөл (тонн)	46
Хүснэгт 32. Улаанбаатар хотын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гарч буй хатуу хог хаягдлын нийт хэмжээ, бүтэц төсөөлөл (тонн)	46
Хүснэгт 33. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг устгах олон улсын туршлага ба Монгол Улсад санал болгож буй зөвлөмж.....	47
Хүснэгт 34. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагын мэдээлэл	50
Хүснэгт 35. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсч буй биологийн шингэн хог хаягдал, төрлөөр	58
Хүснэгт 36. Лабораторийн тоног төхөөрөмжөөс өдөрт үүсэж байгаа шингэн хаягдал, хэмжээгээр.....	59
Хүснэгт 37. Шүдний кабинетад хэрэглэгдэж байгаа химийн бодисуудын нэр	61
Хүснэгт 38. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүссэн саарал усны хэмжээ, м ³	62
Хүснэгт 39. Эрүүл мэндийн байгууллагын химийн бодисын ангилал.....	64
Хүснэгт 40. Хэрэглэгдэж байгаа химийн бодисын ангилал	66
Хүснэгт 41. Хадгалагдаж байгаа химийн бодисын ангилал	67
Хүснэгт 42. Химийн бодисын хэрэглээ.....	72
Хүснэгт 43. “Элемент ХХК”-ны усны хэрэглээ.....	76
Хүснэгт 44. Ажилчдын албан тушаал	78
Хүснэгт 45. Ажилчдын өртөлтийн шалтгаан.....	80
Хүснэгт 46. Барилга байгууламж, үйл ажиллагааны үнэлгээ.....	81
Хүснэгт 47. “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжийн жагсаалт	82
Хүснэгт 48. Тээврийн хэрэгслийн жагсаалт.....	84
Хүснэгт 49. Тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн үнэлгээ.....	85
Хүснэгт 50. Элемент ХХК-ийн ЭМБ-уудаас олсон орлогын хэмжээ	86
Хүснэгт 51. Элемент ХХК-ийн сүүлийн 3 жилийн зардал.....	87
Хүснэгт 52. Улаанбаатар хотын агаарын шинжилгээний дүн, 2015 он	88
Хүснэгт 53. Агаарын чанарт нөлөөлөх байдал, үнэлгээ	88
Хүснэгт 54. Хөрсний шинжилгээний дүн	89

Хүснэгт 55. Хөрсний бүрхэвчид нөлөөлөх байдал үнэлгээний дүн.....	90
Хүснэгт 56. Усны шинжилгээний дүн	90
Хүснэгт 57. Усны хүнд металлын шинжилгээний дүн	91
Хүснэгт 58. Гадаргын болон газар доорх усанд нөлөөлөх байдал үнэлгээ	91
Хүснэгт 59. “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллийн үнэлгээ.....	91
Хүснэгт 60. Оролцогчдын хүн ам зүйн үзүүлэлтүүд	94
Хүснэгт 61. Оролцогчдын тоо тасаг, нэгжээр	94
Хүснэгт 62. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-1 шатлалаар	95
Хүснэгт 63. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-2 мэргэжлээр.....	96
Хүснэгт 64. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-3 шатлалаар	97
Хүснэгт 65. ЭМБ-ын хог хаягдал цуглуулах уутны шаардлагын талаарх мэдлэг, шатлалаар	97
Хүснэгт 66. ЭМБ-ын ажилчдын халдвараас хамгаалах вакцины талаарх мэдлэг, шатлалаар	97
Хүснэгт 67. Дахин боловсруулах хог хаягдлын талаарх мэдлэг, шатлалаар	98
Хүснэгт 68. ЭМБ-ын аюултай хог хаягдлын талаарх мэдлэг, шатлалаар.....	99
Хүснэгт 69. Аюултай хог хаягдлыг зөв тодорхойлж буй байдал, шатлалаар.....	99
Хүснэгт 70. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-4 шатлалаар	101
Хүснэгт 71. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 1, шатлалаар....	102
Хүснэгт 72. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 2, шатлалаар .	103
Хүснэгт 73. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 3, мэргэжлээр.	103
Хүснэгт 74. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 4, шатлалаар .	104
Хүснэгт 75. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдалтай харьцаж буй дадал, шатлалаар.....	105
Хүснэгт 76. ЭМБ-ын ажилтнуудын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ	106
Хүснэгт 77. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн байдал.....	106
Хүснэгт 78. ЭМБ-ын ажилтнуудын дундаж өртөлт	106
Хүснэгт 79. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн биеийн хэсэг, шатлалаар	108
Хүснэгт 80. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулсан үйлдэл, шатлалаар	108
Хүснэгт 81. Хэрэглэсэн зүү тариурыг устгаж буй байдал	109
Хүснэгт 82. Хог хаягдлыг зориулалтын уутанд ангилан ялгаж буй байдал, шатлалаар.....	109

ЗУРГИЙН ТАЙЛБАР

Зураг 1. ЭМБХХМ-д зориулсан төсөв хүрдэг эсэх	19
Зураг 2. Эрүүл мэндийн салбарын хог хаягдал хортон мэрэгч устгахад зарцуулагдсан төсөв (сая төгрөгөөр)	19
Зураг 3. Өртөлтийн байдал, сүүлийн 12 сараар	20
Зураг 4. ЭМБ-уудын хэрэглэж буй тариур, төрлөөр.....	20
Зураг 5. Хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ, хувиар, шатлалаар	25
Зураг 6. Хатуу хог хаягдлын хэмжилтийн ерөнхий бүдүүвч.....	36
Зураг 7. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг өдрийн аюултай хог хаягдлын бүтэц, хувиар.....	38
Зураг 8. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ тасгаар (грамм)	41
Зураг 9. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нийт аюултай хог хаягдлын бүтэц, хувиар, 2015 оны дүнгээр	45
Зураг 10. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас өдөрт үүсэх шингэн хог хаягдлын нийт хэмжээ, төрлөөр.....	58
Зураг 11. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй ариутгалын хаягдал бодисын төрөл, эзлэх хувь хэмжээ	61
Зураг 12. Зарим эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй бохир усны хэмжээ, м ³ -ээр	63
Зураг 13. Нийслэлийн харьяа эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй бохир усны хэмжээ, м ³ -ээр	63
Зураг 14. Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй бохир усны хэмжээ, м ³ -ээр.....	64
Зураг 15. ЭМБ-ын хатуу химийн бодисын ангилал	65
Зураг 16. ЭМБ-ын шингэн химийн бодисын ангилал.....	65
Зураг 17. ЭМБ-д хэрэглэгдэж байгаа шингэн химийн бодисын ангилал.....	66
Зураг 18. Хугацаа нь дууссан хадгалагдаж байгаа хатуу химийн бодис.....	67
Зураг 19. Хугацаа нь дууссан шингэн химийн бодис	68
Зураг 20. Улаанбаатар хотын эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах төв байгууламжийн байршлын зураг	69
Зураг 21. “Элемент” ХХК-ийн үйл ажиллагааны ерөнхий схем.....	70
Зураг 22. Нэг өдөрт автоклавт хийж халдваргүйтгэл хийж буй аюултай хог хаягдлын хэмжээ....	70
Зураг 23. Халдваргүйтгэлийн хэсгийн тоног төхөөрөмжүүд.....	71
Зураг 24. Угаалгын хэсэг	71
Зураг 25. Шатаах зуухны хэсэг	72
Зураг 26. Эрүүл мэндийн байгууллагын хатуу хог хаягдал дарж булах цэг	73
Зураг 27. “Нарангийн энгэр” дэх эрүүл мэндийн байгууллагын хатуу хог хаягдлыг булсан цэг....	74
Зураг 28. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг булсны дараах байдал.....	74
Зураг 29. Элемент ХХК-ний булж буй цэг болон 2020 он хүртэл ашиглах зөвшөөрөл бүхий газар	75
Зураг 30. 2010-2015 онуудад устгасан хог хаягдлын хэмжээ	76

Зураг 31. “Элемент” ХХК-ийн хог хаягдлын ангилал.....	77
Зураг 32. Химийн бодисын төлөвийн ангилал.....	77
Зураг 33. Ажилчдын эрүүл мэндийн байдал, 2015 он.....	79
Зураг 34. Хурц үзүүр, иртэй зүйлд хатгуулсан ажилчдын тоо.....	79
Зураг 35. Ажилчдын цусаар дамжих халдварын өртөлт, ажил мэргэжлээр.....	80
Зураг 36. “Элемент” ХХК-ний тээврийн хэрэгсэл.....	83
Зураг 37. Хөрсний шинжилгээний дүн.....	89
Зураг 38. МДХ-ын үнэлгээнд оролцогчдын тоо, бүтэц.....	93
Зураг 39. ЭМБХХМ-ийн талаарх тушаал, журмын талаарх мэдлэг.....	96
Зураг 40. Вакцины талаарх мэдлэг.....	98
Зураг 41. Ердийн хог хаягдлын талаарх мэдлэг, мэргэжлээр.....	99
Зураг 42. Аюултай хог хаягдлыг зөв тодорхойлж буй байдал, мэргэжлээр.....	100
Зураг 43. Халдвар хамгаалал, хог хаягдлын багийн үйл ажиллагаанд хэн оролцох шаардлагатай вэ?.....	101
Зураг 44. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх асуудалд хандах хандлага.....	102
Зураг 45. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн тохиолдлыг бүртгэхэд ашигласан аргачлал.....	107
Зураг 46. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн биеийн хэсэг, мэргэжлээр.....	107
Зураг 47. Хог хаягдлыг зориулалтын уутанд ангилан ялгаж буй байдал, мэргэжлээр.....	110
Зураг 48. Хог хаягдлыг ангилан ялгаж буй мэдлэг ба дадлын харьцаа.....	110

1. ҮНДЭСЛЭЛ

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын бүтцийг тодорхойлох нь эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежмент (ЭМБХХМ)-ийг оновчтой, зөв зохион байгуулах үндэс юм. Манай улсад эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын бүтэц тодорхойлох анхны цогц судалгааг 2004-2005 онд хийсэн бөгөөд энэ нь ЭМБХХМ-ийг сайжруулах эхлэл болсон билээ. Энэхүү судалгаагаар эрүүл мэндийн байгууллагын халдвартай хог хаягдлын хэмжээг амбулаториор үйлчлүүлсэн нэг өвчтөнд өдөрт 0,006-0,1 кг, хэвтэн эмчлүүлж буй нэг өвчтөнд өдөрт 0,03-0,014 кг хэмээн тогтоосон байна (Sh.Enkhtsetseg, 2005).

2012 онд ЭМСХХ-5 төсөл хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажлын хүрээнд ЭМБХХМ –ийн үнэлгээ хийгдсэн байна. Энэхүү үнэлгээгээр, хог хаягдлын хэмжээг тогтоох, ЭМСХХ-5 төслийн үйл ажиллагааг тодорхойлох зорилгоор эрүүл мэндийн байгууллагын хатуу ба шингэн хог хаягдлын техникийн ба хүрээлэн буй орчны нарийвчилсан үнэлгээг хийсэн байна. Уг үнэлгээгээр эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын (халдвартай ба хурц, үзүүртэй, иртэй) хэмжээг нэг сард Улаанбаатар хотод 50 тонн, Дархан хотод 3 тонн хэмээн тогтоосон байна. Нийт хог хаягдлын 75 хувь нь улсын, 25 хувь нь хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад тус тус үүсдэг байна. Хоёр ба гуравдугаар шатлалын эмнэлгүүдэд үүсэх хог хаягдлын хэмжээг ашиглагдаж буй ор тутамд өдөрт 0.25 кг, анхдагч шатлалын эмнэлгүүдэд сард 20-40 кг хэмээн тогтоосон байна.¹ Дээрх судалгааны үр дүнгээс үзэхэд эрүүл мэндийн байгууллагад үүсэх халдвартай хог хаягдлын хэмжээ сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэх хандлагатай байна.

Сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсын Засгийн Газраас ЭМБХХМ-ийн сайжруулах талаар ихээхэн хүчин чармайлт гарган ажиллаж байгаа хэдий ч Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежменттэй (ЭМБХХМ) холбогдолтой эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслээр хангах, хүний нөөцийг чадавхжуулахад нотолгоонд суурилсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

ДЭМБ-ын мэдээлснээр дэлхийн хэмжээнд эрүүл мэндийн байгууллагын 35 сая ажилчдын 3 сая орчим нь (8.5%) жил бүр арьсны бүрэн бүтэн байдал алдагдсаны улмаас цусаар дамжих халдварт өртдөг байна. Халдвартай өвчтөний хэрэглэсэн хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулсны дараагаар халдвар авах эрсдэл нь ХДХВ-ийн хувьд 0.3 хувь, гепатит С-ийн хувьд 3 хувь, гепатит В-ийн хувьд 6-30 хувь байдаг байна³. ДЭМБ-ын тогтоосноор хог хаягдлын буруу менежментээс үүдэн гепатит В вирусийн халдвар 21 сая (бүх шинэ халдварын 32%), гепатит С вирусийн халдвар 2 сая (бүх шинэ халдварын 40%), ХДХВ халдвар (бүх шинэ халдварын 5%)-ын 260 000 тохиолдол бүртгэгдсэн байна.

ЭМБ-ын цус цусан бүтээгдэхүүнтэй харьцаж ажилладаг эмч, сувилагч, лабораторийн техникийн ажилтан, эх барих эмэгтэйчүүдийн эмч, эх баригч, үйлчилгээний ажилтнууд болон энэ мэргэжлээрээ 10 ба түүнээс дээш жил ажилласан эмнэлгийн ажилчдын дунд хийсэн судалгаагаар нийт ажилчдын 86.7 хувь нь В, С вирус гепатитын халдвар авсан болохыг тогтоосон (ХӨСҮТ 2010 он). Манай улсад ЭМБХХМ нь нийгмийн эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал бөгөөд эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийг халдвар авах эрсдэлээс сэргийлэх үүднээс тэдний мэдлэг, хандлага, дадлын өнөөгийн түвшнийг үнэлж цаашид сэргийлэх арга хэмжээ авах нь чухал юм.

АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн нэгэн зорилт нь одоо үйл ажиллагаа явуулж буй Нарангийн энгэр дэх хог хаягдлыг устгах төвлөрсөн байгууламжийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх бөгөөд одоогийн байгууламжид Улаанбаатар хотын хэмжээнд үүсэж буй хог хаягдлыг боловсруулах хүчин чадал байгаа эсэхэд үнэлгээ хийж, төслийн хөрөнгө оруулалтаар хүчин чадлыг хэдий хэмжээгээр нэмэгдүүлэх шаардлагатай тооцооллыг хийх юм.

Иймд энэхүү үнэлгээг хийснээр Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын тулд үндэсний хэмжээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлох, улмаар АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн хэрэгжилтийг хангахад томоохон ач холбогдолтой юм.

¹ MoH, Project Preparatory Technical Assistance report, 2012

2. ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ

2.1. Зорилго

Уг үнэлгээний гол зорилго нь Монгол Улс дахь эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн өнөөгийн нөхцөл байдлыг (2015) тодорхойлоход оршино.

2.2. Зорилтууд

1. Үнэлгээнд хамрагдах эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн өнөөгийн байдлыг үнэлж, үндэсний стандарт, хууль журамд нийцсэн үйл ажиллагаа явуулж буй эсэхийг тодорхойлох;
2. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хатуу ба шингэн хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг тодорхойлох;
3. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах төв байгууламжийн боловсруулалт, эцсийн устгал хийх хүчин чадал, техникийн болон байгаль орчны үнэлгээ хийх;
4. Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг үнэлэх.

3. ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

3.1. Үнэлгээний загвар

Энэхүү үнэлгээг нөхцөл байдлын үнэлгээний загварыг ашиглан гүйцэтгэсэн.²

3.2. Түүвэрлэлт

Үнэлгээний түүвэрлэлтийг хийхдээ АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн зорилтот эрүүл мэндийн байгууллагуудыг хамруулсан бөгөөд нэмэлтээр Эмгэг судлалын үндэсний төв, Нийслэлийн Өргөө амаржих газруудыг аюултай эмгэг хог хаягдал боловсруулж байгааг нь харгалзан оруулав.

Хүснэгт 1. Үнэлгээнд хамрагдсан байгууллагуудын жагсаалт

№	Эрүүл мэндийн байгууллагууд
1.	Нарангийн энгэр дэх Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах төвлөрсөн байгууламж
2.	Эмгэг судлалын үндэсний төв
3.	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв (ХӨСҮТ)
4.	Улсын Нэгдүгээр Төв эмнэлэг
5.	Улсын Хоёрдугаар Төв эмнэлэг
6.	Улсын Гуравдугаар Төв эмнэлэг
7.	Өргөө амаржих газар
8.	Баянгол дүүргийн Эрүүл мэндийн төв
9.	Баянзүрх дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг

² Ц.Цэнджав, Үр дүнд суурилсан хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ 2011

10.	Чингэлтэй дүүргийн Эрүүл мэндийн төв
11.	Сүхбаатар дүүргийн Эрүүл мэндийн төв
12.	Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг
13.	Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв
14.	Багануур дүүргийн Эрүүл мэндийн төв
15.	Багахангай дүүргийн Эрүүл мэндийн төв
16.	Булган аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
17.	Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
18.	Өмнөговь аймгийн БОЭТ
19.	Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
20.	Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
21.	Дорноговь аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
22.	Сэлэнгэ аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг
23.	Ховд аймаг, БОЭТ
24.	Орхон аймаг, БОЭТ

3.3. Үнэлгээний аргачлал

Үнэлгээний аргачлалыг үндсэн 4 зорилтын хүрээнд нарийвчлан боловсруулж Эрүүл мэнд, спортын сайдын тушаалаар байгуулагдсан ЭМБХХМ-ийг сайжруулах техникийн ажлын хэсгээр хэлэлцүүлсэн.

Зорилт 1. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн өнөөгийн байдлыг тодорхойлох

ЭМБХХМ буюу цуглуулах, зөөвөрлөх, хадгалах, тээвэрлэх, боловсруулах, устгах үйл ажиллагаа, энэ үйл ажиллагаатай холбоотой санхүүжилт, боловсон хүчний сургалт болон бэлтгэгдсэн байдлыг үнэлэхэд ДЭМБ-ын хурдавчилсан үнэлгээний асуумжийг ашигласан. Мөн Монгол Улсад хэрэгжиж буй бодлогын бичгүүдийг хяналтын хуудсаар үнэлж, хог хаягдалтай холбоотой хууль эрх зүйн орчны шинжилгээ болон ЭМБХХМ-ийн хэрэгжилтийг нэмэлтээр хийж гүйцэтгэсэн.

Өнөөгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад тулгамдаж буй хог хаягдлын менежментийн үйл явцын бэрхшээлийг тодорхойлох зорилгоор фокус бүлгийн ярилцлагыг эрүүл мэндийн 23 байгууллагын хог хаягдлын баг болон холбогдох удирдлага, санхүүгийн ажилтнуудтай хийсэн.

Зорилт 2.1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хатуу хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг тодорхойлох

Үнэлгээнд сонгогдсон эмнэлэг тус бүрээс эмнэлгийн хог хаягдал хариуцсан тархвар судлаач эсвэл хог хаягдал хариуцсан ажилтанг талбарт ажиллах мэдээлэл цуглуулагчаар сургаж ажиллуулсан. Хог хаягдлын өнөөгийн байдлыг үнэлэх, хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ тогтоох сургалтад хамрагдсан мэдээлэл цуглуулагч нар тухайн эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажилтнуудтай хамтран ажиллав.

Эмнэлгийн хог хаягдлыг ангилах, хэмжилт хийх үйл ажиллагааг ДЭМБ-ын “Safe management of wastes from health care activities” (2014 он), ЭМС-ын 2011 оны 158 дугаар тушаалаар батлагдсан заавар журамд заасан ангиллын дагуу тодорхойлсон. Амбулаториос үүсэж буй хог хаягдлыг стационариас үүсэж буй хог хаягдлаас тусад нь цуглуулж тасаг бүрээр хэмжиж хүснэгтийн дагуу бүртгэсэн. Ангилан ялгалт, хэмжилтийг дараах байдлаар хийв.

Энгийн хог хаягдал: Ахуйн гаралтай эмнэлгийн аюулгүй хог хаягдлын ангилан ялгалтыг хог хаягдал түр хадгалах байр, тухайн эмнэлгийн хог хаягдлыг цуглуулдаг шатны доод хонгил болон коридорын хэсэгт хийсэн.

Аюултай хог хаягдал: Эмнэлгийн тасаг нэгж бүрээс гарч буй эмнэлгийн аюултай хог хаягдлын ангилан ялгалт, хэмжилтийг үнэлгээний багийн гишүүд сувилагч, үйлчлэгч, тархвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнуудтай хамтран доор дурдсанаар ангилав. Үүнд:

- Халдварын зэрэг өндөртэй (Улаан)
- Хурц үзүүртэй (Шар)
- Халдвартай (Шар)
- Эмгэг (Шар)
- Эм (Хүрэн)
- Химийн (Хүрэн)
- Эсэд хортой нөлөөтэй (Хүрэн)
- Цацрагийн хаягдал (Цагаан)
- Даралтат сав (Цагаан)
- Хүнд металлын хог хаягдал (Цагаан)

Хэмжилтийг бодитой хийх үүднээс үнэлгээнд хэрэглэгдэх шаардлагатай хог хаягдлын уут, хэмжилт хийх электрон жин, хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр хангаж ажилласан.

Зорилт 2.2. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй шингэн хог хаягдлын бүтэц хэмжээг тодорхойлох

Үнэлгээний бэлтгэл үе шатанд сургагдсан судлаач, химич нар эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнуудын тусламжтайгаар эрүүл мэндийн байгууллагуудад хадгалагдаж байгаа хаягдал химийн бодисын хэмжээ болон шингэн хог хаягдлын эх үүсвэрийг тодорхойлов.

Тухайн тасаг, нэгжээс үүсэж байгаа шингэн хог хаягдал тус бүрийг жинлэж хэмжээг нь тодорхойлов. Тухайн хог хаягдлын уусмалын орчныг (рН) илрүүлэгч индикатор цаасны тусламжтайгаар хэмжин шингэн хог хаягдлын бүтцийг тодорхойлов. Мөн эрүүл мэндийн байгууллагуудад хадгалагдаж, ашиглагдаж байгаа химийн бодисуудыг химийн бодисын ангиллын дагуу хэмжиж бүртгэсэн.

Зорилт 3. Нарангийн энгэр дэх ЭМБХХ-ыг устгах төвлөрсөн байгууламжийн үнэлгээ

ЭМБХХ-ыг устгах байгууламжийн тоног төхөөрөмжийн техникийн болон халдваргүйжүүлэх хүчин чадлын үзүүлэлтийг хэмжиж, ЭМБХХ-ын төв байгууламжийн үндсэн тоног төхөөрөмж болох автоклав, ус шүүгч, бутлагч, шатаах зуух, тээврийн хэрэгсэл, ландфилийн үзүүлэлтүүдийг үнэлэв.

Мөн төв байгууламжийн хог хаягдлыг хадгалах хэсэг, устгалын цэгийн байгаль орчны эрүүл ахуйн үзүүлэлт, шинжилгээг МХЕГ-ын лавлагаа лаборатори, Геологийн төв лабораторид албан ёсоор хүргүүлж тодорхойлуулсан.

Зорилт 4. Эрүүл мэндийн байгууллагын эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн хог хаягдлын талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг тодорхойлох

Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг тодорхойлохдоо хоёр бүлэг бүхий 62 асуултаар үнэлж тодорхойлсон.

Үнэлгээнд 23 эрүүл мэндийн байгууллагын нийт 3775 эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн болон удирдах албан тушаалтнуудыг хамруулсан.

Эрүүл мэндийн байгууллагын бүтэц, үйл ажиллагааны стандартад үндэслэн үнэлгээнд хамрагдах эмнэлгийн ажилчдын түүврийн хэмжээг тодорхойлохдоо 95 хувийн статистикийн магадлал бүхий р утга 0.05, стандарт хазайлт ± 5 үед үл хамааралт тестийг ашиглан тооцоход үнэлгээний түүврийн хэмжээ дараах байдлаар тодорхойлогдов.

$$n = \frac{t^2 \sigma^2 N}{N \Delta_p^2 + t^2 \sigma^2}$$

Энд:

N -эх олонлог

n -түүврийн хэмжээ

Δ -алдааны хязгаарын квадрат (0.05)

t -Студентийн тархалтын критик утга (1.96)

σ -дисперс (0.1)

Үнэлгээний үр дүнг бодитой гаргах үүднээс эрүүл мэндийн байгууллага тус бүрд түүвэр авсан. Хоёр болон гуравдах шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагад ажиллаж буй эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн 22.7 хувь нь бидний үнэлгээнд хамрагдсан бөгөөд энэ нь түүврийн төлөөлөх чадварын хувьд өндөр юм.

3.4. Мэдээлэл цуглуулах аргыг турших

Үнэлгээний мэдээлэл цуглуулах асуумжийг Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв (ХӨСҮТ) дээр үнэлгээний үндсэн багийн гишүүд 2015 оны 11 дүгээр сарын 9-13 өдрүүдэд туршилт үнэлгээг хийж аргачлалыг сайжруулав.

3.5. Мэдээлэл цуглуулагчдыг сургах

Үнэлгээг эхлэхээс өмнө үнэлгээний мэдээлэл цуглуулагч судлаач нарт үнэлгээний аргачлал, мэдээлэл цуглуулах арга, ёс зүйн асуудал, аюулгүй ажиллагааны талаар нэг өдрийн сургалтыг 2015 оны 11 дүгээр сарын 18-нд Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн сургалтын танхимд зохион байгуулав.

3.6. Тоо мэдээлэлд статистик боловсруулалт хийх

Цуглуулсан мэдээллийг судлаач нарын хамтаар Майкрософт Эксел программ дээр тусгайлан хүснэгт бэлтгэж компьютерт шивж оруулсан. Оруулсан мэдээллийн алдааг засаж кодлоод мэдээллийг "SPSS 20" программыг ашиглан статистик боловсруулалт хийсэн.

4. ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

4.1. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

ДЭМБ-аас гаргасан ядуу буурай болон бага дунд орлоготой орнуудын ЭМБХХМ-ийг үнэлэх түргэвчилсэн үнэлгээний аргыг³ ашиглан үнэлгээ явуулсан. Үнэлгээний баг дээрх асуумжийн тусламжтайгаар эрүүл мэндийн байгууллагууд дээр ажиллаж ЭМБХХМ-ийн үе шат бүрд үнэлгээ хийсэн.

4.1.1. ЭМБХХМ-ийн өнөөгийн зохицуулалт, хэрэгжилт

Хүснэгт 2. ЭМБ-ын хог хаягдлын талаарх холбогдох тушаалуудын хэрэгжилт

Хог хаягдлын менежментийн талаар гаргасан ЭМС-ын тушаалуудын хэрэгжилт		Бүрэн хэрэгжиж байгаа	Зарим нь хэрэгжиж байгаа	Хэрэгждэггүй
2 дахь шатлал	Тоо	9	6	0
	Хувь	60.0	40.0	0.0
3 дахь шатлал	Тоо	4	3	1
	Хувь	50.0	37.5	12.5
Нийт	Тоо	13	9	1
	Хувь	56.5	39.1	4.3

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хувьд ЭМБХХМ-ийн талаар гаргасан ЭМС-ын тушаалуудын талаас илүү хувийг бүрэн дүүрэн хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд 39.1 хувьд хэрэгжүүлэх орчин бүрдээгүй, нөөц хангамж дутмаг зэргээс шалтгаалан амжилттай хэрэгжихгүй байна. Үнэлгээнд оролцсон эрүүл мэндийн байгууллагуудын зүгээс хэдийгээр дээрх тушаалуудыг хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч 73.9 хувь нь эдгээр тушаалуудыг бүрэн дүүрэн хэрэгжүүлэхэд нэлээд хүндрэлтэй тулгарч байна гэдгийг дурдсан байна. Шатлалаар нь ангилан үзвэл хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын 82 хувь, гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын 50 хувь нь хүндрэлтэй байдаг байна. Үүнээс үзвэл ялангуяа хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын хувьд илүү хүндрэл тулгарч байна.

Хүснэгт 3. ЭМБ нь ХХМ-ийн дотоодын менежмент (ХХМ)-ийн дотоодын зааварчилгаа, аюулгүй ажиллагааны дүрэмтэй эсэх

ЭМБ нь ХХМ-ийн дотоодын зааварчилгаа, аюулгүй ажиллагааны дүрэмтэй эсэх		Ихэнх нь байдаг	Байхгүй	Байгаа хэрэгждэг	Зарим нь байдаг
2 дахь шатлал	Тоо	2	2	9	2
	Хувь	13.3	13.3	60.0	13.3
3 дахь шатлал	Тоо	1	1	5	1
	Хувь	12.5	12.5	62.5	12.5
Нийт	Тоо	3	3	14	3
	Хувь	13.0	13.0	60.9	13.0

3 Health care waste management rapid assessment, tool, WHO 2011

Нийт үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын 60.9 хувь нь дотоод зааварчилгаа, аюулгүй ажиллагааны дүрэмтэй, түүнийг хэрэгжүүлж ажилладаг байна.

Хүснэгт 4. ЭМБХХМ-ийн холбогдох зохицуулалтын хэрэгжилтийн байдал

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
ХХМ-ийн төлөвлөгөөтэй эсэх	12	80.0	7	87.5
ХХМ-ийн багтай эсэх	10	66.7	5	62.5
Хог хаягдлын (ХХ)-ын хэмжээг гаргаж бүртгэл хөтөлдөг эсэх	15	100.0	6	75.0
ХХ-ын зардлыг тооцож, хяналт тавьдаг эсэх	13	86.7	5	62.5
ХХ-ын хэмжээг бүртгэж, ХӨСҮТ-д мэдээлдэг эсэх	11	73.3	5	62.5
МХЕГ болон холбогдох байгууллагуудаас ХХМ-ийн хяналт хийдэг эсэх	14	93.3	7	87.5
ХХ-тай харьцах аюулгүй ажиллагааны заавар байгаа эсэх	13	86.7	6	75.0
ЭМБ-ын ажилтан хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэл, зүүнд хатгуулсан тохиолдлыг бүртгэдэг бүртгэл байдаг эсэх	14	93.3	6	75.0
Осол гэмтлийн бүртгэлийн маягтад бүртгэдэг эсэх	13	86.7	7	87.5
Гэмтсэн тохиолдолд тусламж үзүүлдэг анхны тусламжийн цомогтой эсэх	14	93.3	6	75.0
ХХ-ыг шингэн нэвчихгүй саванд хийж савны 2/3-д хүрэхэд хаядаг эсэх	11	73.3	7	87.5
Эхэс, зулбаа, бохирлогдсон материал түр хадгалах өрөөтэй эсэх	10	66.7	5	62.5
Дундаж	12.5	83.3	6	75

Үнэлгээний үр дүнгээс харахад ЭМБ-ууд нь хог хаягдлын менежментийн холбогдох зохицуулалтыг 79.1 хувьтай хэрэгжүүлж байна. Хог хаягдлын багийг ЭМБ-ын 64.6 хувь нь ажиллуулж байна.

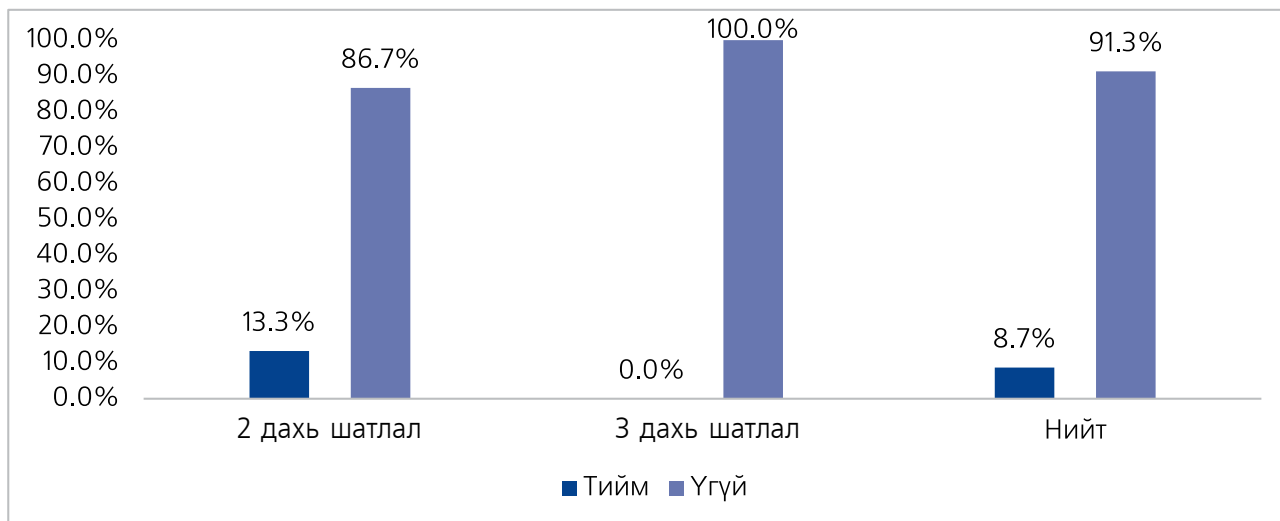
Хүснэгт 5. ЭМБХХМ-д зориулсан төсөвтэй эсэх

		Төсөвлөж хэрэгжүүлдэг	Төсөвлөдөг боловч хэрэгждэггүй	Төсөв хүрдэггүй
		2 дахь шатлал	Тоо	12
	Хувь	80.0	6.7	13.3
3 дахь шатлал	Тоо	5	3	0
	Хувь	62.5	37.5	0.0
Нийт	Тоо	17	4	2
	Хувь	73.9	17.4	8.7

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын 73.9 хувь нь хог хаягдлын менежментэд тодорхой хэмжээний төсөв төсөвлөж, хэрэгжүүлдэг байна. Шатлалаар нь ангилбал хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд 80 хувьтай байгаа нь гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас өндөр байна.

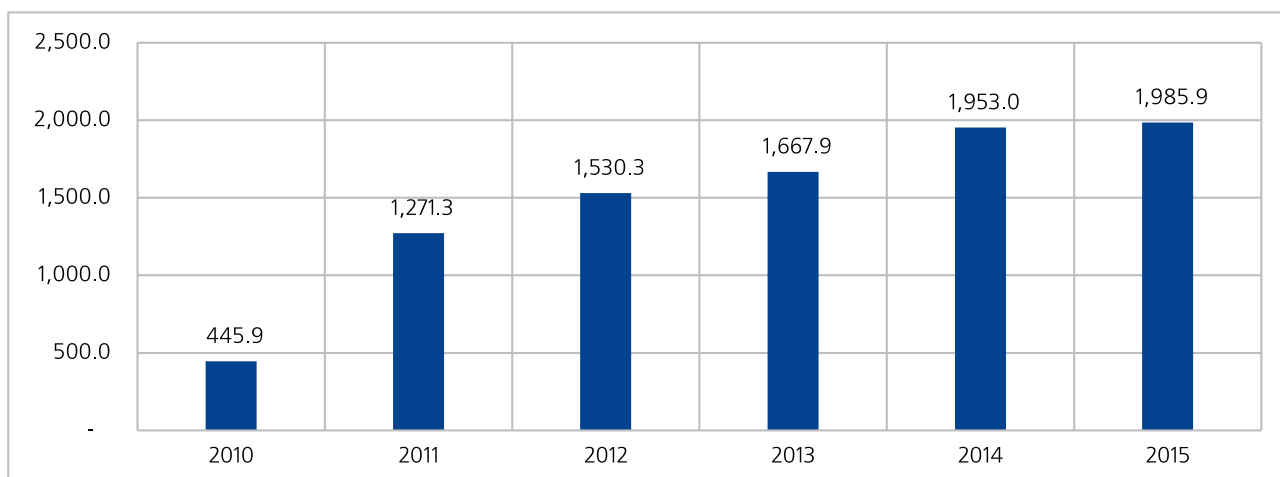

Зураг 1. ЭМБХХМ-д зориулсан төсөв хүрлэг эсэх

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын 91.3 хувь нь төсөв хүрэлцдэггүй бол 8.7 хувь нь төсөв хүрэлцдэг байна. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд зохион байгуулалтаас гадна хангамж бараа материал голлон шаарддаг учраас байгууллагын төсөвт батлагддаг “Хог хаягдал, хортон мэрэгч устгах зардал” нэртэй төсвийн эдийн засгийн ангиллаас санхүүжүүлдэг байна.

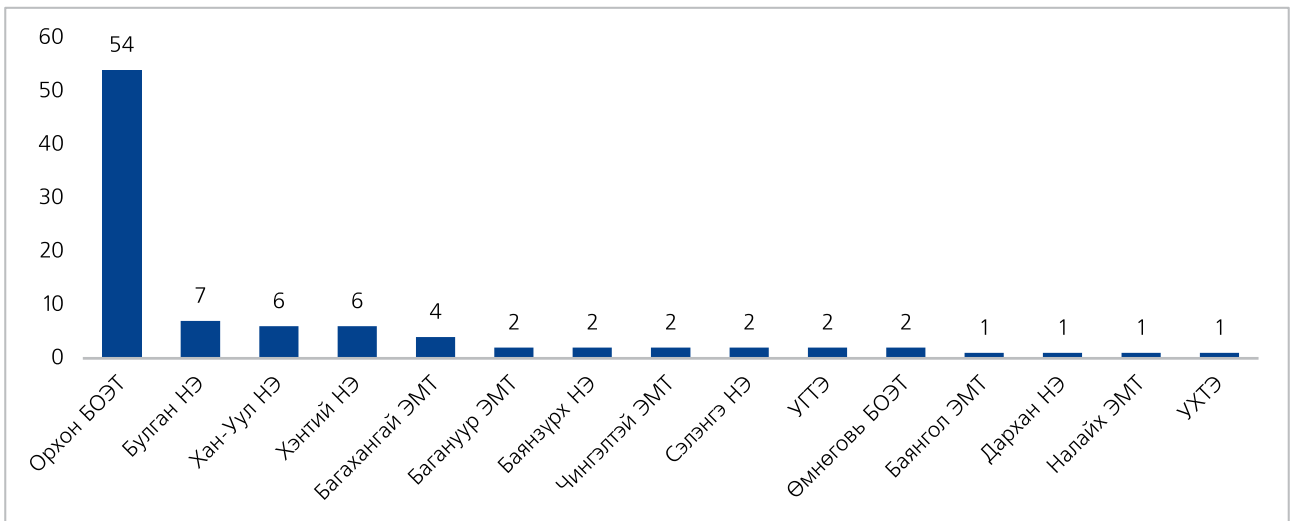
Зураг 2. Эрүүл мэндийн салбарын хог хаягдал хортон мэрэгч устгахад зарцуулагдсан төсөв (сая төгрөгөөр)

Хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай төсөв хөрөнгийг улсын төсөвт жил бүр суулгаж байгаа хэдий ч Эрүүл мэндийн салбарын сүүлийн 5 жилийн урсгал төсвийн дунджаар 0.46 хувийг л эзэлж байна. Улсын төсөв дээр батлагддаг энэ зардал нь зөвхөн хог хаягдлын менежментэд зарцуулагддаггүй, жил бүрийн хортон мэрэгчдийн эсрэг хийдэг цацлага, хор, ариутгалд тодорхой хэмжээний зардлыг зарцуулдаг байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагуудад сүүлийн 12 сард иртэй багаж хэрэгсэлд хатгагдаж бүртгэгдсэн тохиолдлуудыг эрүүл мэндийн байгууллагуудаар нь харьцуулан харуулав.

Зураг 3. Өртөлтийн байдал, сүүлийн 12 сараар

Зураг 3- аас харахад Орхон аймгийн БОЭТ-д 54 удаагийн өртөлт бүртгэгдсэн бөгөөд дунджаар 5.81 удаа өртөлт бүртгэгдсэн гэсэн үг. Гэсэн хэдий ч энэхүү өртөлтийн тоо нь зөвхөн албан ёсны осол гэмтлийн маягтад бүртгэгдсэн тохиолдол юм. Харин өдөр тутмын үйл ажиллагааны явцад хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэл, зүү тариурт хатгагдсан тохиолдлууд олон байгаа нь ажилтнуудаас авсан мэдлэг, хандлага, дадлын үнэлгээнээс ажиглагдаж байсан. Өөрөөр хэлбэл, ажилчид өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа хурц иртэй зүйлд өртсөн хэдий ч төдийлөн албан ёсны маягт, бүртгэлд бүртгүүлэхээс төвөгшөөдөг байна.

Зураг 4. ЭМБ-уудын хэрэглэж буй тариур, төрлөөр

Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхдээ үнэлгээнд хамрагдсан бүх эрүүл мэндийн байгууллагууд нэг удаагийн зүү тариурыг хэрэглэж байна. Харин 8.7 хувь нь дахин ариутгаж хэрэглэж байгаа бөгөөд эдгээр нь нугасны ус, ургийн ус авахад ашигладаг зүү байв.

Хүснэгт 6. Хог хаягдлын ангилан ялгалт

Ангилал		Маш муу	Муу	Дунд	Сайн
2 дахь шатлал	Тоо	0	3	8	4
	Хувь	0.0	20.0	53.3	26.7
3 дахь шатлал	Тоо	1	0	4	3
	Хувь	12.5	0.0	50.0	37.5
Нийт	Тоо	1	3	12	7
	Хувь	4.3	13.0	52.2	30.4

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын 52.2 хувь нь хог хаягдлыг дунд зэрэг түвшинд ангилан ялгаж байгаа бол 30.4 хувь нь сайн түвшинд байна. Харин үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас маш сайн түвшинд ангилан ялгаж байгаа эрүүл мэндийн байгууллага байхгүй байна.

Хүснэгт 7. Хог хаягдлыг ангилан цуглуулж буй байдал, хувиар

Хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах	2 дахь шатлал хувь	3 дахь шатлал хувь	Дундаж хувь
Хог хаягдлыг эмнэлгийн тасаг, нэгж бүр цуглуулдаг эсэх	100.0	75.0	87.5
Хог хаягдлыг зориулалтын уут, саванд ангилан ялгадаг эсэх	73.3	75.0	74.2

Хог хаягдлын ангилан ялгалт нь хог хаягдлын менежментийн чухал бүрэлдэхүүн хэсэг билээ. Хог хаягдлын ангилан ялгалтыг зохицуулах Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 158 дугаар тушаал хэрэгжиж байгаа хэдий ч бодит байдал дээр тэр бүр уг тушаалыг сайн мэддэггүй, ялангуяа ангилж, зөөж, тээвэрлэж байгаа ажилчид энэ талаар огт мэддэггүй байна.

Шигтгээ 1

Хог хаягдлын ангилан ялгалт хийх тушаалын талаар төдийлөн сайн мэдэхгүй. Цуглуулж байгаа, устгаж байгаа хүмүүс нь янз бүрийн ойлголттой байдаг. Тухайлбал, ихсийг тасгаас уутанд хийгээд бэлдсэн байдаг, бид түүнийг зөөгөөд ихсийн нүхэнд аваачиж шатаахад тэнд шатааж байгаа ажилчин маань уутнаас нь гаргаж авчирж бай гэдэг тэгээд бид хувин саванд уутнаас нь гаргаад аваачиж өгдөг. Яг яах ёстойг сайтар мэддэггүй. Хэлснээр нь хийдэг.

Хэнтий аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн үйлчлэгчтэй хийсэн ярилцлагаас...

Хэнтий аймагт үнэлгээ хийж байх явцад дээрх ярилцлагад оролцсон үйлчлэгч нар энгийн болон аюултай хог хаягдлыг зөөвөрлөхдөө ямар ч хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл өмсдөггүй, дээрх жишээнд гарч буй үйлдлийг хийж байхдаа бээлий хэрэглэхгүй байлаа.

Мөн үнэлгээнд оролцсон эрүүл мэндийн байгууллагууд зориулалтын уутанд хийдэг гэж байгаа боловч зарим төрлийн өнгийн уутнууд нь зах зээл дээр худалдаалагддаггүй байна. Улаан, шар, хар өнгийн уут зах зээл дээр ихэвчлэн нийлүүлэгддэг бөгөөд хүрэн, цагаан өнгийн уут тэр бүр байдаггүй, шаардлагатай тохиолдолд худалдааны төвүүдээс зориулалтын бус ойролцоо өнгийн уутаар орлуулж ашигладаг. Зориулалтын уут, хайрцаг нийлүүлдэг аж ахуй нэгжүүдээс уутны хэрэглээ, чанар, стандартын талаар тодруулахад зориулалтын анхдагч түүхий эдээр хийгдсэн, шингэн нэвчихгүй уут, аюулгүйн хайрцгийг нийлүүлэхээр эмнэлгүүдэд төсөв хөрөнгө нь хязгаарлагдмал учраас авч чаддаггүй ихэнхдээ хоёрдогч түүхий эдийн уут болон зориулалтын бус амархан цоорч гэмтдэг, тэмдэглэгээ байхгүй уутыг орлуулан хэрэглэдэг байна. Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын хувьд хог хаягдлын уут, аюулгүйн хайрцаг нь тээврийн зардлаас шалтгаалаад үнэ

өсдөг, нийлүүлэлтийн хомсдолд ордог зэрэг хүндрэл, бэрхшээлтэй тулгардаг байна.

Хүснэгт 8. Хог хаягдлыг ангилан цуглуулж буй байдал, хувиар

Хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах	2 дахь шатлал хувь	3 дахь шатлал хувь	Дундаж хувь
Хог хаягдлын уут нь зориулалтын тэмдэглэгээтэй эсэх	73.3	50.0	61.7
Уутыг 2/3-ыг хүртэл дүүргэдэг эсэх	66.7	87.5	77.1
Хог хаягдлыг тээвэрлэдэг сав таглаатай эсэх	86.7	100	93.4

Ашиглаж буй уут, савны 61.7 хувь нь зориулалтын тэмдэглэгээтэй уут байна. Үүнээс гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд нь хоёр дахь шатлалтай харьцуулахад бага байна. Харин хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын 33 орчим хувь нь уут савны хүрэлцээнээс шалтгаалаад журамд заасан шаардлагыг биелүүлдэггүй байна. Хог хаягдлыг тээвэрлэдэг сав дийлэнх нь таглаатай байна.

Хүснэгт 9. ЭМБ-уудын хэрэглэж буй аюулгүй хайрцагны төрөл

Аюулгүй хайрцагны төрөл	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Зүү нэвтэрдэггүй нэг удаагийн	12	80.0	6	75.0
Зүү нэвтэрдэг нэг удаагийн	3	20.0	2	25.0

Эрүүл мэндийн байгууллагууд нь зориулалтын аюулгүйн хайрцаг ашиглан хурц үзүүртэй хог хаягдлыг цуглуулан хаяж байна. Мөн л төсөв мөнгөнөөс шалтгаалаад хямд үнэтэй чанар муутайг сонгож хэрэглэж (22.5 хувь) байна. Аюулгүйн хайрцагны чанарын хувьд харилцан адилгүй байдаг байна. Үнэлгээний явцад эрүүл мэндийн байгууллагуудад хог хаягдлын уут, сав нийлүүлдэг Мөнхөт трейд ХХК-тай ярилцлага хийхэд Монгол Улсын стандарт шаардлагад нийцсэн 72 цагийн дотор шингэн нэвчихгүй, 2 талаас гялгар, дотроо ууттай зориулалтын аюулгүйн хайрцаг нийлүүлэхэд эрүүл мэндийн байгууллагууд төсвийн хүрэлцээ шаардлагаас хамаараад худалдан авдаггүй. Харин цаасан хайрцгийн үйлдвэр буюу Пинпак ХХК-д үйлдвэрлэсэн хямд өртөгтэй аюулгүйн хайрцгийг ихээр худалдан авдаг байна. Энэхүү хайрцгийг хэрэглэх явцад цоорох, шингэн нэвчих, урагдах зэрэг хүндрэл гардаг тухай ярьж байлаа. Бодит байдалд дээрх стандартын, чанарын шаардлага хангасан хайрцгийг хэрэглэхэд мөн л төсвөөс шалтгаалаад боломжгүй болдог байна.

Хүснэгт 10. Түр хадгалах байр

Түр хадгалах байр	2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
Түр хадгалах байртай эсэх	Тоо	8	16
	Хувь	53.3	69.6
Түр хадгалах байрны бүтэц, тасалгаа	2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
Аюултай хог хаягдал	Тоо	3	4
	Хувь	20.0	17.4
Халдвартай ХХ	Тоо	6	8
	Хувь	40.0	34.8
Энгийн ХХ	Тоо	7	9
	Хувь	46.7	39.1

Дахин боловсруулах	Тоо	2	1	3
	Хувь	13.3	12.5	13.0
Угаах, халдваргүйтгэх	Тоо	1	1	2
	Хувь	6.7	12.5	8.7

Нийт үнэлгээнд хамрагдаж байгаа эрүүл мэндийн байгууллагуудын 69.6 хувь нь түр хадгалах байртай байна. Үүнээс гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд нь 100 хувь түр хадгалах байртай, хоёр дахь шатлалынх 53.3 хувьтай буюу тал хувь нь байртай байна. Олон улсын түвшинд хэрэглэж буй түр хадгалах байр нь хог хаягдлыг ангилан ялгаж хадгалах бүтэцтэй, энэхүү бүтэц нь үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудад 22.6 хувьтай байна. Өөрөөр хэлбэл, эрүүл мэндийн байгууллагууд нь түр хадгалах байртай хэдий ч олон улсын шаардлагад нийцсэн хог хаягдлыг ангилах, ялгах, хадгалах өрөө тасалгаа хангалттай бус байна.

Хүснэгт 11. Түр хадгалах байрны шаардлага, стандарт, хувиар

Түр хадгалах байрны шаардлага	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт хувь
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	
Гэрэлтүүлэг сайтай эсэх		100.0		62.5	81.3
Агааржуулалт сайтай эсэх		75.0		37.5	56.3
Угааж цэвэрлэхэд хялбар эсэх		87.5		62.5	75.0
Цэвэр усны системд холбогдсон эсэх		75.0		50.0	62.5
Бохир усны системтэй эсэх		50.0		37.5	43.8
Дундаж		77.5		50	63.8

Түр хадгалах байрны стандартын шаардлагыг дунджаар 63.8 хувь, хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын 77.5 хувь хангасан бөгөөд гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагаас илүү сайн хангасан байна.

Хүснэгт 12. Хог хаягдлын тээвэрлэлт

Хог хаягдлыг эмнэлгээс гадагш тээвэрлэхдээ зориулалтын тээврийн хэрэгсэл ашигладаг эсэх	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	
	7	46.7	7	87.5	14
					60.9

Хог хаягдлыг ангилан цуглуулаад тээвэрлэх явцдаа хурц үзүүртэй хог хаягдалд хатгуулах зэргээр эрсдэлд өртдөг бөгөөд үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагууд 60.9 хувь нь зориулалтын хэрэгслээр тээвэрлэдэг. Үүнээс гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын 87.5 хувь нь зориулалтын тээврийн хэрэгслээр зөөвөрлөж байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, устгах, тээвэрлэх зэрэг асуудал нь зөвхөн дан ганц эрүүл мэндийн бус олон салбарын хамтын ажиллагаатай холбоотой үйл ажиллагаа юм. Улаанбаатар хотын хувьд эмнэлгийн гаралтай хог хаягдлыг устгах төвлөрсөн байгууламж, Дархан, Эрдэнэт хотуудад бага хүчин чадалтай боловсруулах үйлдвэр ажиллаж байна. Харин бусад орон нутгийн хувьд хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, устгал хийхэд нэлээд хүндрэлтэй тулгардаг байна.

Хүснэгт 13. Халдваргүйжүүлэлт, устгал хийж буй байдал

		2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
Халдваргүйжүүлж, устгадаггүй	Тоо	3	1	4
	Хувь	21.4	12.5	18.2
Ил галд шатаах	Тоо	2	0	2
	Хувь	14.3	0.0	9.1
Шатаах зуух	Тоо	3	1	4
	Хувь	21.4	12.5	18.2
Автоклав	Тоо	6	6	12
	Хувь	42.9	75.0	54.5

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын 54.5 хувь нь автоклавын тусламжтайгаар халдваргүйжүүлж, тухайн орон нутагт хог хаягдал устгах төвлөрсөн байгууламжтай газар луу тээвэрлэж, байгууламжгүй газар нь өөрийн гар аргаар хийсэн зуух, эхэсийн нүхэнд аюултай хог хаягдлыг шатааж байна. Автоклавгүй газар нь шууд тээвэрлэлт хийдэг. Ялангуяа хөдөө орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй эрүүл мэндийн байгууллагууд нь ихэвчлэн өөрийн зуух, нүхэнд шатааж байна.

Хүснэгт 14. Хог хаягдлыг устгаж буй хэлбэр

Аюултай хог хаягдлыг устгаж буй хэлбэр		2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
Ил хогийн цэг	Тоо	3		3
	Хувь	20.0		13.0
Эрүүл ахуйн шаардлага хангаж булах	Тоо	9	8	17
	Хувь	60.0	100	73.9
Нүхэнд	Тоо	3		3
	Хувь	20.0		13.0

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын 73.9 хувь нь төвлөрсөн байгууламжид зориулалтын дагуу ландфиллдэж устгал хийж байна.⁴ Гэсэн хэдий ч үнэлгээнд хамрагдсан орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагууд дээр ландфилл хийж байгаа арга барил нь өөр хоорондоо ялгаатай байна. Орон нутгийн захиргааны зүгээс хогийн цэгүүдэд эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг булах цэгүүдийг тодорхой зааж өгсөн, түүний дагуу устгал хийж байгаа хэмээн тайланд тусгасан нь бодит байдал дээр ахуйн хог хаягдалтай холилдох, аюул ослоос тусгаарласан хаалт хашаа байхгүй, булах бульдозеруудын хүрэлцээ, ачаалал ихтэйгээс эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг булж амжихгүй зэрэг хүндрэл учирч байна. Нарангийн энгэр дэх хог хаягдал устгах төвлөрсөн байгууламжийн устгалын цэгт ахуйн хог хаягдал, эмнэлгийн аюултай хог хаягдлын хэсгүүд нийлсэн, Улаанчулуутын хогийн цэгийг татан буулгаснаас хойш Нарангийн энгэрт ирэх ахуйн хог хаягдал хэт ихэссэн зэрэг нь эмнэлгийн хог хаягдлыг булахад хүндрэл учруулж байна.

4 Элемент ХХК-д шилжүүлж устгуулж байгаа

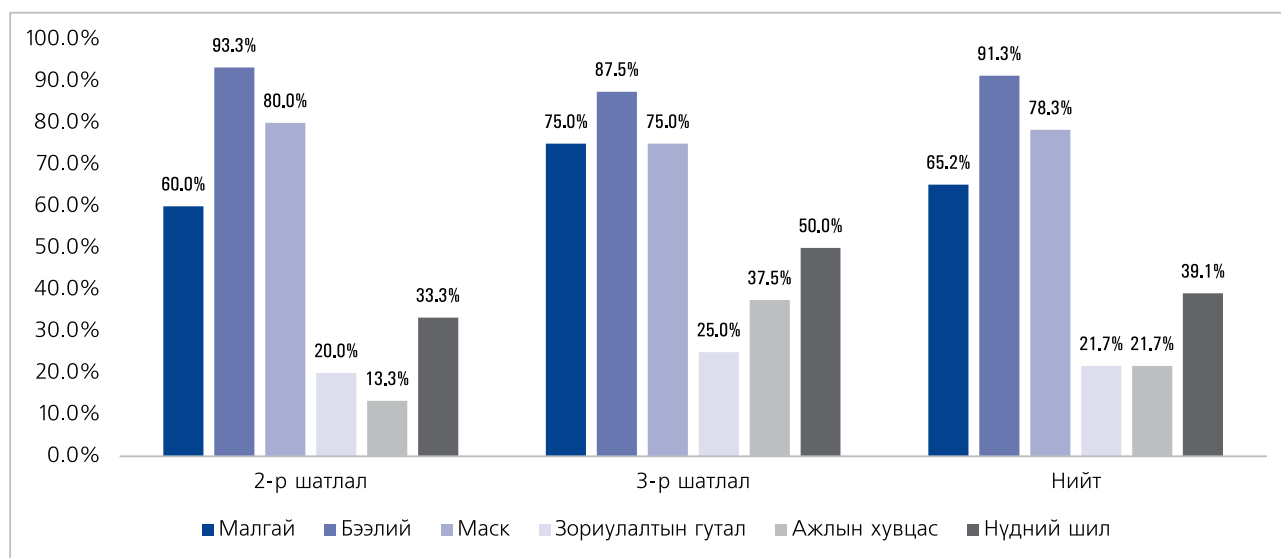

Хүснэгт 15. Хөдөлмөр хамгааллын хувцасны хэрэглээ

		2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
Хог хаягдалтай харьцдаг ажилтнууд хувийн хамгаалах хэрэгсэл өмсдөг эсэх	Тоо	8	5	13
	Хувь	53.3	62.5	56.5

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдалтай харьцдаг ажилтнуудын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ ердөө 56.5 хувь буюу хангалтгүй, шатлалын хувьд ялгаагүй байна.

Зураг 5. Хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ, хувиар, шатлалаар

Хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ 56.5 хувьтай байгаа ч ямар төрлийн хэрэгсэл хэрэглэж байгааг нь тодруулахад 93.3 хувь нь бээлий, 80 хувь нь маск хэрэглэж байна. Харин зориулалтын хувцас, гутлын хэрэглээ хангалтгүй байна.

Хүснэгт 16. Хөдөлмөр хамгаалал

Хөдөлмөр хамгаалал		2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
Аюултай хог хаягдлыг сувилагч тасгуудаас цуглуулдаг эсэх	Тоо	11	6	17
	Хувь	73.3	75.0	73.9
Ердийн хог хаягдлыг тасгуудаас үйлчлэгч цуглуулдаг эсэх	Тоо	15	8	23
	Хувь	100.0	100.0	100.0
Хог хаягдлыг зөөвөрлөсний дараа тэргэнцрийг угааж, халдваргүйжүүлдэг эсэх	Тоо	4	4	8
	Хувь	26.7	50.0	34.8
Хог хаягдлын ажилтан В гепатитын вакцин хийлгэсэн эсэх	Тоо	13	8	21
	Хувь	86.7	100.0	91.3

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын 34.8 хувь нь хог хаягдлыг зөөвөрлөсний дараа сав, тэргэнцрийг угааж халдваргүйжүүлдэг байна. Хог хаягдлын ажилтнуудын 91.3 хувь нь В гепатитын эсрэг вакцинд хамрагдсан байна.

Хүснэгт 17. ЭМБХХМ-ийн талаарх сургалт

ХХМ-ийн талаарх сургалт		2 дахь шатлал	3 дахь шатлал	Нийт
ХХ хариуцсан ажилтан мэргэжлийн сургалтад хамрагдсан эсэх	Тоо	7	6	13
	Хувь	46.7	75.0	56.5
Эмч, сувилагч, үйлчлэгч нарт зориулсан хөтөлбөртэй эсэх	Тоо	11	5	16
	Хувь	73.3	62.5	69.6
Эмнэлгийн бусад мэргэжлийн хүмүүст зориулсан сургалтын хөтөлбөр байдаг эсэх	Тоо	4	2	6
	Хувь	26.7	25.0	26.1

Хог хаягдлын менежментийн талаар эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын асуудал хариуцсан ажилтнуудын 56.5 хувь нь мэргэжлийн байгууллагын сургалтад хамрагдсан байна. Бодит байдал дээр хог хаягдлын тусгайлан боловсруулсан сургалт байдаггүй бөгөөд халдварын сэргийлэлт, хяналтын талаарх сургалтын багцад орж явдаг, сургалтын чанарын хувьд төдийлөн сайн биш байдаг нь энэхүү үнэлгээний 4-р зорилт буюу эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн мэдлэг, дадал, хандлагын үнэлгээний дүнгээс харагдаж байлаа.

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн талаарх тушаалуудын хэрэгжилтэд хяналт тавих тогтолцоо сайн бүрдсэн байна. Одоогоор ЭМЯ, ЭМГ болон Мэргэжлийн хяналтын байгууллагууд нь дээрх тушаал, стандартуудын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллаж байна.

4.1.2. Хууль эрх зүйн орчин

Эмнэлгийн хог хаягдалтай холбоотой хууль эрх зүйн орчин

Монгол Улсад хог хаягдалтай холбоотой хууль, эрх зүйн орчин нь нэгдэн орсон олон улсын конвенц, Хог хаягдлын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, түүнийг хэрэгжүүлэхээр гарсан эрх зүйн баримт бичгүүдээс бүрддэг. Хог хаягдлын дотроос эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдал нь аюултай хог хаягдлын ангилалд хамаарч, түүнийг цуглуулах, тээвэрлэх, устгах асуудлууд нь дараах хууль тогтоомжийн хүрээнд зохицуулагдаж байна.

Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын конвенц, дүрэм

Монгол Улс "Аюултай хог хаягдлыг хил дамжуулан тээвэрлэх зайлуулахад хяналт тавих тухай" Базелийн Конвенц, (НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөр, 1989), "Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай Стокгольмын конвенцэд (НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөр, 2001) тус тус нэгдэн орсон байна. Эдгээр конвенцийн хүрээнд Эмнэлгийн хог хаягдлын аюул, түүний менежмент, ангилан ялгах тохиромжтой аргууд, боловсруулах, устгах арга техникүүд, чадавх бий болгох талаар дэлгэрэнгүй тусгасан зааварчилгааг боловсруулан гаргажээ. Энэхүү зааварчилгаанд эмнэлгийн хог хаягдлыг ангилах, халдвартай хог хаягдлыг устгах, шатаах болон байгальд ээлтэй бусад арга технологиудын арга, аргачлалын талаар тодорхой зааж өгсөн байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагаас гардаг хог хаягдлыг зааврын дагуу ангилан ялгах нь аюултай хог хаягдлын хэмжээг бууруулахад нэлээд ач холбогдолтой байдаг байна.

Монгол Улсын хууль

“Хог хаягдлын тухай” хууль

Хог хаягдлын тухай хууль нь 2012 онд батлагдсан бөгөөд энэ хууль батлагдсантай холбогдуулан 2000 онд батлагдсан “Аюултай хог хаягдлын импорт, хил дамжуулан тээвэрлэхийг хориглох, экспортлох тухай хууль”-ийг 2012 онд хуулиар хүчингүй болгожээ.

Хог хаягдлын тухай хуулийн 3.1.3-д хүн, амьтан, ургамлыг өвчлүүлэх, гэмтээх, тэдгээрийн үр удамд хор хөнөөл учруулах болон байгаль орчны хэвийн төлөв байдалд сөрөг нөлөөтэй хортой, идэмхий, исэлдүүлэгч, шатамхай, дэлбэрэх аюултай, цацраг идэвхтэй, халдвартай шинж чанартай хатуу, шингэн, хийн хэлбэрийн хог хаягдлыг **аюултай хог хаягдал** хэмээн тодорхойлсон байна. Энэ хуульд “эмнэлгийн аюултай хог хаягдал” гэсэн нэр томъёо байх бөгөөд харин “эмнэлгийн тусгай хог хаягдал” гэсэн нэр томъёо байхгүй байна.

Мөн аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, савлах, түр байршуулах, тээвэрлэх, устгах, дахин боловсруулах, хадгалахтай холбогдсон болон уг үйл ажиллагааг эрхлэх иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад зөвшөөрөл олгох журмыг батлах эрхийг Засгийн газарт өгчээ.

Хог хаягдлын тухай хуульд Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, түр хадгалах, тээвэрлэх, устгах аргачлалыг шаардлагатай тохиолдолд төрөл тус бүрээр баталж мөрдүүлэх, Засгийн газраас тогтоосон арга, аргачлалын дагуу эмнэлгийн хог хаягдлын норматив, үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг батлахаар заасан байна.

Харин эмнэлгийн хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, устгах үйл ажиллагааг мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх гэж заасан боловч хог хаягдлын зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг хэрхэн бүрдүүлэх, улсын төсөвт тусгах эсэх талаар тодорхой заалт байхгүй байна.

Хог хаягдлын тухай хуулиас

7.3. Хог хаягдлын талаар эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

7.3.1. энэ хуулийн 6.1.6-д заасан журмын хэрэгжилтийг хангуулах;

7.3.2. эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, түр хадгалах, тээвэрлэх, устгах аргачлалыг шаардлагатай тохиолдолд төрөл тус бүрээр баталж мөрдүүлэх;

7.3.3. энэ хуулийн 6.1.3, 6.1.4-т заасан аргачлалын дагуу эмнэлгийн хог хаягдлын норматив, үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг батлах;

7.3.4. эмнэлгийн хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, устгах үйл ажиллагааг мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх;

7.3.5. энэ хуулийн 7.1.2-т заасан журмын дагуу эмнэлгийн аюултай хог хаягдлын тайланг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тогтоосон хугацаанд ирүүлэх.

“Хог хаягдлын тухай” хуулиар аж ахуйн нэгж аюултай хог хаягдлыг бусад төрлийн хог хаягдалтай хамт тээвэрлэхгүй байх, аюултай хог хаягдлыг аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж, эсхүл тогтоосон тусгай цэгт устгах үүрэгтэй гэж тогтоожээ.

“Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай” хууль

Эмнэлгийн үйлчилгээнд ашиглагдаж буй эм, урвалж бодис, туяа эмчилгээ, рентген, цөмийн оношилгоонд ашиглагддаг бодисуудын ашиглалт, тээвэрлэлт, устгах асуудлыг зохицуулахад “Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай” хууль үйлчилдэг.

Химийн хорт болон аюултай бодисын хаягдлыг холбогдох мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн сум, дүүргийн Засаг даргаас тогтоосон цэгт, тогтоосон журмын дагуу аюулгүй аргаар устгахаар заасан бөгөөд байгаль орчин, эрүүл ахуйн улсын байцаагч, онцгой байдлын асуудал хариуцсан мэргэжилтнээс бүрдсэн Комиссыг байлцуулан, химийн хорт болон аюултай бодисын хаягдал устгасан тухай акт үйлдэж, сум, дүүргийн Засаг даргад хүргүүлэхээр зохицуулсан байна.

Иймд эмнэлгийн байгууллагаас гарч буй химийн болон аюултай хог хаягдлыг устгахад энэ комисс ажиллаж байгаа эсэхийг судлах шаардлагатай. Мөн аюултай хог хаягдлын ангилал, тээвэрлэх, хүрээлэн буй орчинд хэрхэн аюулгүй болгох, тэдгээр үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, зардлын талаар тодорхой заалт энэ хуульд байхгүй байна. Ялангуяа шингэн, хий хэлбэрийн аюултай хог хаягдлыг устгах асуудлуудад тодорхой хууль зүйн зохицуулалт байхгүй байна.

“Эрүүл ахуйн тухай” хууль

2016 онд батлагдсан Эрүүл ахуйн тухай хуульд хүн мал, амьтанд халдвар тараах аюултай хог хаягдлын жагсаалт, булшлах, устгах аргачлалыг тухайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагууд хамтран батлахаар тусгасан байна. Харин аюултай хог хаягдлын хэмжээг багасгах, тээвэрлэх, хүрээлэн буй орчинд үүсэх нөлөөтэй холбоотой асуудал энэ хуулиар зохицуулагдаагүй байна.

Эрүүл ахуйн тухай хуулиас:

4.4.2. хүн, мал, амьтанд халдвар тараах, байгаль орчинд аюултай хог хаягдлыг эрүүл ахуйн нөхцөл, шаардлагын дагуу цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, тогтоосон тусгай цэгт булшлах буюу зориулалтын байгууламжид устгах

4.5. Энэ хуулийн 4.4.2-т заасан хог хаягдлын жагсаалт, булшлах, устгах аргачлалыг эрүүл мэнд болон хөдөө аж ахуй, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын бүтэц, үйл ажиллагааны стандартууд

Эрүүл мэндийг хамгаалах технологи - Эмнэлгийн зориулалттай нэг удаагийн аюулгүй хайрцаг. Техникийн шаардлага MNS 5525 : 2005 стандарт нь эмнэлэгт хэрэглэсэн зүү тариур, мэс заслын хутга, бусад хурц ирмэгтэй зүйлийг хадгалах, тээвэрлэх, устгах зориулалттай аюулгүйн хайрцгийг үйлдвэрлэх, хаяглах, савлах, хадгалах, тээвэрлэх харилцааг зохицуулдаг.

ЭМБХХМ, үйл ажиллагааны талаар Монгол Улсын стандартуудад тодорхой дэлгэрэнгүй заагаагүй байдаг байна. Тухайлбал: Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 6330-4:2012 стандартын 13.14, Тусгай мэргэжлийн төв (оргүй)-ийн бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 6330-3:2012 стандартын 11.8.1, Тусгай мэргэжлийн төвийн бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 6330-2:2012 стандартын 12.12.1, Төв эмнэлгийн бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 6330-1:2012 стандартын 12.12 гэсэн заалтуудад “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгахад зохих дүрэм, журмыг мөрдөж ажиллана” гэж заажээ.

Сум тосгоны эрүүл мэндийн төв, сум дундын эмнэлгийн бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 5081:2013 стандартын 11.8-д эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журмыг мөрдөж ажиллана гэж заасан бол Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 5292:2011 стандартад хог хаягдлын асуудал тусгагдаагүй байна.

Нэгдсэн эмнэлгийн бүтэц үйл ажиллагааны MNS 5095:2013 стандартад эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгахад Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан зохих дүрэм, журмыг мөрдөж ажиллана, ахуйн болон эмнэлгийн хог хаягдал түр хадгалах зориулалтын байртай байх ба хог хаягдлыг 48 цагаас дээш хугацаанд хадгалж болохгүй хэмээн заажээ.

Амаржих газрын бүтэц үйл ажиллагааны MNS 6188:2010 стандартын 48 дахь хэсэгт Хог хаягдлын менежмент гэсэн 7 заалт оруулсан байгаа ба энэ хэсэгт хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ялгах, зүү тариур хурц ирмэгтэй зүйлсийг аюулгүй хайрцагт цуглуулж устгах, эмгэг хог хаягдлыг халдваргүйжүүлж устгах, хог хаягдалтай харьцах үедээ эмнэлгийн ажилтан хамгаалах хэрэгсэл хэрэглэх, хог хаягдлыг цуглуулж, устгаж, зайлуулсан тухай бүртгэл хөтөлөх заалтуудыг тусгасан байна.

Сувиллын бүтэц, үйл ажиллагааны MNS 5232:2013 стандартад хог хаягдлын менежменттэй холбоотой асуудлыг нэлээд тодорхой тусгасан байна.

10.7.1. Хог хаягдал

- 10.7.1. Сувилал нь эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлэх бөгөөд хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгахад батлагдсан дүрэм журмыг мөрдөж ажиллана.
- 10.7.2. Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь төрлөөр ялгаж, журмын дагуу зориулалтын уут саванд цуглуулах ба хог хаягдлыг нийлүүлж холихыг хориглоно.
- 10.7.3. Нэг удаагийн зүү, тариур, хурц ирмэгтэй зүйлсийг хэрэглэсний дараа шууд тусгай зориулалтын аюулгүй хайрцагт цуглуулж, устгана.
- 10.7.4. Эмнэлгийн тусгай хог хаягдлыг халдваргүйжүүлж, журмын дагуу 24 цагийн дотор устгана.
- 10.7.5. Хог хаягдал түр хадгалах зориулалтын байртай байх ба хог хаягдлыг 48 цагийн дотор зөөж, зайлуулна.
- 10.7.6. Эмнэлгийн гаралтай хог хаягдалтай харьцах үедээ эмнэлгийн ажилтан хувийн хамгаалах хэрэгсэл өмсөнө.
- 10.7.7. Эмнэлгийн гаралтай хог хаягдлыг цуглуулж устгаж, зайлуулсан тухай бүртгэл хөтөлнө.

Засгийн газрын тогтоол, шийдвэрүүд

Хог хаягдлыг бууруулах тухай хөтөлбөр, 1999–2010

Засгийн газрын 1999 оны 3 сарын 24-ний өдрийн 50 дугаар тогтоолоор “Хог хаягдлыг бууруулах тухай хөтөлбөр”-ийг баталж, 1999-2010 он хүртэл хэрэгжүүлжээ. Энэхүү хөтөлбөрт аюултай хог хаягдлыг зайлуулах болон түүний экспорт, импорт, тээвэрлэлтийн Базелийн Конвенцийн дагуу хүлээсэн үүргийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг төрийн захиргааны байгууллагуудад даалгаж, “бохирдуулагч төлнө” гэсэн зарчмаар ажиллахаар тусгасан байна.

- Хог хаягдлыг байгаль орчинд халгүй аргаар зайлуулах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, 2001

Түүнчлэн “Хог хаягдлыг байгаль орчинд халгүй аргаар зайлуулах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-г Засгийн газрын 2001 оны 11 сарын 3-ны 256 дугаар “Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгох талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” тогтоолоор баталсан байна. Энэхүү төлөвлөгөөнд 4.4. Эмнэлгийн хог хаягдлыг устгах зуух байгуулах асуудлыг нийслэлийн төсвийн хөрөнгөөр байгуулахаар төлөвлөсөн байна.

- Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, савлах, түр байршуулах, аюулгүй болгох, хадгалах, устгах журам, 2002

Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, савлах, түр байршуулах, аюулгүй болгох, хадгалах, устгах журмыг Засгийн газрын 2002 оны 7 дугаар сарын 3-ны өдрийн 135 дугаар тогтоолоор баталсан байна. Журам нь аюултай хог хаягдал гаргагч байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэнийг “хариуцагч” хэмээн тодорхойлж, аюултай хог хаягдлын менежментийн бүхий л үе шатанд хариуцагчийн хүлээх үүрэг хариуцлагыг тодорхойлж өгсөн байна. Энэхүү журамд аюултай хог хаягдлыг дараах байдлаар тодорхойлсон байна.

“ Хүн, мал, амьтан, ургамлыг өвчлүүлэх, тэдгээрт хор хөнөөл учруулах, үр удамд нь сөргөөр нөлөөлөх, агаар, ус, хөрсөнд тархах зэргээр байгаль орчны тэнцлийг алдагдуулахад хүргэх шатах, тэсрэх, хордуулах, зэврүүлэх, халдварлах шинж чанар бүхий хаягдлыг аюултай хог хаягдал гэнэ.”

Энэхүү тодорхойлолт нь “Хог хаягдлын тухай” хуулийн тодорхойлолттой утгын хувьд ойролцоо боловч идэмхий, исэлдүүлэгч, цацраг идэвхтэй хог хаягдал болон хатуу, шингэн, хий хэлбэрүүдийн талаар дурдаагүй байна.

Журамд аюултай хог хаягдлыг шинж чанараар нь химийн, халдвар үүсгэгч, цацраг идэвхт гэж гурав ангилсан байна. Аюултай хог хаягдал гаргагч байгууллага тухайн чиглэлийн төрийн захиргааны төв байгууллагаас аюултай хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, савлах, түр байршуулах, тээвэрлэх, аюулгүй болгох, хадгалах, устгах талаар баталж гаргасан зааврыг мөрдөж ажиллахаар тусгасан байна.

Энэхүү журмын 4.4., 4.19-д аюултай хог хаягдлыг дараах нөхцлийг хангаж, саармагжуулсны дараа бохир ус зайлуулах шугамд нийлүүлж болно гэж заажээ.

- а/ биологийн шингэн, эсийн өсгөвөр, тэжээлт орчин, бичил биетийн өсгөвөр, био бэлдмэлийн хаягдлыг халдваргүйжүүлсний дараа;*
- б/ хаягдлыг урьдчилан усанд уусгаж, устөрөгчийн илтгэгч (рН)-ийг 5-9 болтол сулруулсны дараа аажмаар буюу хэсэгчлэн урсгах замаар;*
- в/ органик бус бодис, түүний нэгдлийг энэ аргаар зайлуулж болох боловч өөр аргаар сулруулсан байх ёстой. Ингэхдээ ихэнх металл элементүүд нь бохирдлын шугамд тунадас үүсгэхгүй байх нөхцлийг хангасан байна.*

Эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гарч буй шингэн хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, саармагжуулах үйл ажиллагаа хэрхэн хэрэгжиж байгааг нарийвчлан судлах шаардлагатай.

- Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр,

Хог хаягдлын тухай хуулийн 6.1.5-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 9 сарын 18-ний өдрийн 298 дугаар тогтоолоор “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр”-ийг 2 үе шаттайгаар 2014-2022 он хүртэл хэрэгжүүлэхээр баталсан байна. Энэхүү хөтөлбөрийн 2.2.3-д заасан аюултай хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, байгаль орчинд хал багатайгаар зайлуулах боломжийг бүрдүүлж, аюултай хаягдал хуримтлагдахаас сэргийлэх зорилтын хүрээнд аюултай хог хаягдлыг устгах, түр хадгалах зориулалтын байгууламжийг бүсчлэн байгуулж аюултай хог хаягдлын хяналтгүй тархалтыг багасгах асуудлыг тус тус төлөвлөжээ.

Энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор АХБ-ны санхүүжилтээр хэрэгжиж буй ЭМСХХ-5 төслийн хүрээнд эмнэлгийн хог хаягдлыг түр хадгалах зориулалтын байгууламжийг барих асуудал тусгагдсан байна.

Аюултай хог хаягдлын жагсаалт, 2015

Хог хаягдлын тухай хуулийн 13.4-т заасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдрийн 264 дүгээр тогтоолоор аюултай хог хаягдлын жагсаалтыг баталсан байна. Энэхүү жагсаалтад эм үйлдвэрлэх, бэлтгэх, тээвэрлэх, хэрэглэх үед үүсэх хаягдлууд дотор 3 төрлийн шингэн уусмал хаягдал, 2 төрлийн тунадас үлдэгдэл, 3 төрлийн хатуу хэсэг, абсорбент, хог хаягдлыг аюулын А зэрэглэлд, 1 төрлийн аюултай бодис агуулсан лаг бүхий хог хаягдлыг аюулын Х зэрэглэлд багтаан ангилсан байна. Энэ нь аюултай хог хаягдлыг "А", хяналттай хог хаягдлыг "Х" гэж тэмдэглэсэн байна. Хяналттай хог хаягдлыг аюултай хог хаягдалд оруулах эсэхийг шинжилгээгээр тогтоож байж оруулахаар шийдвэрлэсэн байна. Энэхүү ангиллаар хүний эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээ, төрөлт болон урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанаас үүсэх дараах хог хаягдлыг аюулын А зэрэглэлд ангилсан байна. Үүнд;

- Эмгэг хог хаягдал (хүний биеийн эд эрхтэн, түүний хэсэг болон цус, цусан бүтээгдэхүүн)
- Цуглуулах, устгахад тусгай шаардлага тавигддаг халдвартай хаягдал
- Эсэд хортой нөлөөтэй хаягдал (Цитотоксик болон цитостатик эм г.м)
- Шүдний эмнэлгийн мөнгөн ус агуулсан амальгамын хаягдал
- Халдвартай шингэн хаягдлын анхан шатны цэвэрлэгээнээс үүсэх лаг

Харин хортой бодис агуулсан химийн бодисын хаягдлыг аюулын Х зэрэглэл буюу хяналттай хог хаягдлын ангилалд хамааруулжээ.

Хог хаягдлын норматив тогтоох аргачлал, 2015

Хог хаягдлын тухай хуулийн 6.1.4-т заасны дагуу 2015 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн 288 дугаар тогтоолоор хог хаягдлын норматив тогтоох аргачлалыг баталсан байна. Энэхүү тогтоолоор эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг 1 орны ашиглалтын фонд, 1 үзлэг тутмыг тооцох нэгжээр тогтоосон байна.

Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн хоёрдугаар заалтыг хэрэгжүүлэхээр Химийн хорт болон аюултай бодисын бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн үндэсний зөвлөлийг Засгийн газрын 2006 оны 314 дүгээр тогтоолоор байгуулсан байна. Энэхүү зөвлөл нь Байгаль орчны сайдаар ахлуулсан бөгөөд салбарын оролцоог ханган ажиллаж байна.

Төрийн захиргааны төв байгууллагаас гаргасан тушаал, шийдвэрүүд

Аюултай хог хаягдлын ангилал, зэрэглэл, 2006

"Аюултай хог хаягдлын ангилал, зэрэглэл"-ийг Монгол Улсын Байгаль орчны сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын хамтарсан 2006 оны 324/318/336 тоот тушаалаар баталсан байна. Энэхүү ангиллыг "Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын тухай" хуулийн 16-р зүйлийн 1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор гаргажээ. (Хог хаягдлын тухай хууль гарсантай холбогдуулан энэ хууль 2012 онд хүчингүй болсон)

Энэхүү тушаалаар аюултай хог хаягдлыг аюултай бодис агуулсан, хортой бодис агуулсан, идэмхий бодис агуулсан, цочроомтгой бодис агуулсан, шатамхай бодис агуулсан, эмнэлгийн аюултай хог хаягдал гэж ангилан бодисын агууламжийн нийлбэр жингийн эзлэх хувиас хамааруулан дотор нь 2 зэрэглэлтэй байхаар баталсан байна. Харин эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг хорт хавдар үүсгэх аюултай, нөхөн үржихүйн эрхтний тогтолцоонд аюултай, мутаген (хромосомд өөрчлөлт оруулах), халдвартай гэж 4 зэрэглэлтэй байхаар ангилж байжээ.

Химийн хорт болон аюултай бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам

“Химийн хорт болон аюултай бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам” Байгаль орчны сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн сайдын 2007 оны 04 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 151/126/52 дугаар хамтарсан тушаалаар батлагдсан байна. Энэхүү журам нь химийн хорт болон аюултай бодисыг ашиглах, устгах зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаа, тэдгээр бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгахад тавих шаардлага, хамт хадгалах, ашиглах, тээвэрлэхийг хориглосон химийн бодисын жагсаалт, бодис тус бүрийн тусгаарлан хадгалах нөхцлүүдийг тодорхойлж өгсөн байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги, 2009–2013

“Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги”, “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үйл ажиллагааны 2009-2013 оны төлөвлөгөө”-г Эрүүл мэндийн сайдын 2009 оны 9 сарын 9-ний өдрийн 293 дугаар тушаалаар батлан хэрэгжүүлсэн байна. Энэхүү стратегид эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, тээвэрлэх, халдваргүйжүүлэх, устгахад шаардлагатай дэд бүтцийг бий болгох асуудлыг тусгасан байна. Ялангуяа хурц үзүүртэй хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, стандартын хайрцаг, сав, уут болон зориулалтын тэргэнцэр үйлдвэрлэдэг жижиг, дунд үйлдвэрүүдийг мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах, эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг тээвэрлэх, халдваргүйжүүлэх, устгах үйлчилгээг бий болгож, тогтмолжуулах, томоохон хот, аймгийн төвүүдэд шатаах бус технологийг дэмжин, хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, устгах төвлөрсөн байгууламж барих, сумын эмнэлгийн хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх автоклаваар хангах, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан зориулалтын булах цэг, байгууламжийг байгуулах асуудлыг онцгойлон авч үзсэн байна. Түүнчлэн энэхүү стратегид хий, шингэн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах асуудлыг тусгажээ.

Тус стратегийн хэрэгжилтийн талаар 2013 онд хийсэн үнэлгээгээр Монгол Улсад анх удаа 2009 оноос “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги”-ийг хэрэгжүүлсэн нь шинэлэг, дэвшилттэй үйл ажиллагаа болсон бөгөөд бусад салбараас түрүүлж хог хаягдлыг цуглуулж, нэг цэгт төвлөрүүлж чадсан, нэгдсэн байгууламжтай болсон зэрэг давуу тал их байна гэж дүгнэжээ.

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, устгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах түр журам, 2011

“Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, устгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах түр журам батлах тухай” журмыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2011 оны 9 сарын 28-ны өдрийн А-320/305 дугаар тушаалаар батлагдсан. Энэ тушаалаар 2002 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн 249/201 дүгээр тушаалыг хүчингүй болгосон байна. Энэ тушаалаар батлагдсан түр журам нь 4 зүйлтэй бөгөөд нийтлэг үндэслэлээс гадна хог хаягдлыг ангилах, ялгах, савлах, цуглуулах, хадгалах, түр байршуулахад тавигдах шаардлага, хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавигдах шаардлага, хог хаягдлыг халдваргүйтгэх, устгах, дахин боловсруулахад тавигдах шаардлагыг тус тус тодорхойлсон байна. Энэ тушаалаар батлагдсан түр журам нь өмнөх тушаалтай харьцуулахад нэлээд товчхон, ерөнхий байдлаар хийгдсэн байлаа.

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар батлах тухай, 2011

“Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар батлах тухай” Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 5 сарын 03-ны өдрийн 158 дугаар тушаалаар;

- “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх,

халдваргүйтгэх, устгах заавар”,

- “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын бүртгэлийн маягт”,
- “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг тээвэрлэх заавар”-ыг тус тус баталсан байна.

“Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар”-т эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн тодорхойлолт, эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын ангиллыг дэлгэрэнгүй оруулсан байна. Тухайлбал, эрүүл мэндийн байгууллагын үйлдвэрлэж буй хий, шингэн, хатуу хог хаягдлыг нийт хог хаягдал гэж тодорхойлсон бөгөөд ердийн хог хаягдлыг ахуйн болон дахин боловсруулах хог хаягдал гэж ангилсан байна.

Харин оношилгоо эмчилгээний явцад үүсэх аюултай хог хаягдлыг “Хог хаягдлын тухай” хууль, ЗГ-ын тогтоол, хууль тогтоомжид нэрлэснээс зөрүүтэй буюу тусгай хог хаягдал гэсэн нэрлэжээ. Аюултай хог хаягдлыг халдварын зэрэг өндөртэй, халдвартай, хурц үзүүртэй, иртэй, эмгэг, эмийн, химийн бодисын, эсэд хортой, цацраг идэвхт, хүнд металлын хог хаягдал болон даралтат сав гэж ангилсан бөгөөд хог хаягдлын төрөл тус бүрийн олон улсын таних тэмдэг, савлалт, хаяглалтыг тодорхой зааж өгсөн байна. Хог хаягдлыг эмнэлэг дотор цуглуулах, зөөвөрлөх, байршуулах, түр хадгалах байранд тавигдах шаардлагыг төрөл тус бүрээр тодорхой заасан байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын байгууламж, тоног төхөөрөмжийн заавар, 2011

“Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын байгууламж, тоног төхөөрөмжийн заавар батлах тухай” Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 05 сарын 31–ний өдрийн 179 дүгээр тушаалаар;

- Аймгийн эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын байгууламжид тавигдах шаардлага
- Сум, тосгон, сум дундын эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын байранд тавигдах шаардлага
- Эхэсийн нүхэнд тавигдах шаардлага
- Аймаг, сум, тосгон, сум дундын эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн жагсаалт
- Аймаг, сум, тосгон, сум дундын эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн техникийн үзүүлэлтийг тус тус баталсан байна.

Төлбөрийн хэмжээг тооцох аргачлал шинэчлэн батлах тухай, 2015

“Төлбөрийн хэмжээг тооцох аргачлал шинэчлэн батлах тухай” Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 11 сарын 25-ны өдрийн 459 дүгээр тушаалаар Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлын төлбөрийн хэмжээг тооцох аргачлалыг баталсан байна. Энэхүү тушаал нь Хог хаягдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхээр Монгол Улсын ЗГ-ын 2015 оны 288 тоот тогтоолоор батлагдсан “Хог хаягдлын норматив тогтоох аргачлал”-ыг үндэслэн гаргасан байна.

Химийн болон аюултай бодисын ангилал, 2015

“Химийн болон аюултай бодисын ангилал батлах тухай” Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны А/356/396 дугаар хамтарсан тушаалаар;

- Химийн болон аюултай бодисын ангиллыг 1 дүгээр,
- Химийн хорт болон аюултай бодисын ангиллыг ашиглах аргачлалыг 2 дугаар,
- Химийн хорт болон аюултай бодисын ангилалд хамруулсан бодисын жагсаалтыг 3 дугаар хавсралтаар тус тус баталсан байна.

Энэхүү ангилал нь эрүүл мэнд, байгаль, орчинд хортой бодисын ангиллын босго хязгаарыг концентрацийн хэмжээгээр тодорхойлсон бөгөөд энэхүү ангиллын хамрах хүрээнд эмийн бодис, цацраг идэвхт бодис, хүнсний зориулалттай бодисоос бусад бүх төрлийн бодисыг хамааруулсан байна.

4.1.3. Дүгнэлт

1. ЭМБХХМ-ийг зохицуулж буй тушаал шийдвэр, эрх зүйн баримт бичгүүд, холбогдох зохицуулалтууд, хүний нөөцийн бүтэц нь эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд хангалттай сайн суурь тогтолцоог бүрдүүлсэн байна.
2. ЭМБХХМ-ыг хэрэгжүүлэхэд хамгийн гол тулгамдаж буй асуудал нь төсвийн хүрэлцээ хангалтгүй, удирдлага хамт олон нь эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын асуудлыг зөвхөн халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнуудын асуудал мэтээр хандаж төдийлөн анхаардаггүй нь хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад хүндрэл учруулж байна.
3. ЭМБХХМ-ийн үйл явцад оролцож буй эмч эмнэлгийн мэргэжилтнүүд, ажилчдын хог хаягдалтай харьцах мэдлэг дутмаг, хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл хангалтгүй, сургалт сурталчилгаа нь төдийлөн сайн зохион байгуулагддаггүй, сургагдсан боловсон хүчин нь тогтвор суурьшилгүй байгаа нь хэрэгжилтийн үр дүнд сөргөөр нөлөөлж байна.
4. ЭМБХХМ-ийн ангилан ялгах үе шат нь оновчгүй, ангилан ялгах талаар ажилтнуудын мэдлэг хангалтгүй байна. Харин цуглуулах, тээвэрлэх зэрэг үе шатууд нь хангалттай түвшинд байна.
5. Хог хаягдлын менежмент, үйл ажиллагааны гэрээний эрх зүй, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, чанарын хяналт, хог хаягдлын аюулгүй байдлыг хангахад шаардагдах санхүүжилт, хог хаягдлын менежментийн асуудлыг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлэх чиглэлээр эрх зүйн орчин сайн бүрдээгүй байна.

4.1.4. Зөвлөмж

1. ЭМБХХМ-ийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгө нөөцийг бодитой төлөвлөх, санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг тодорхой болгох зэргээр хог хаягдлын менежментийн тогтолцоог үр дүнтэй болгох шаардлагатай;
2. Хог хаягдлын менежментийг цогцоор нь бодлого хөтөлбөртөө тусгах, хэрэгжүүлэх баг, нэгж, чиг үүргүүдийг улам боловсронгуй болгож сургалт, мэдээллээр хангах ажлын зохицуулалтыг сайжруулах, хог хаягдлын бие даасан сургалтын хөтөлбөртэй болох;
3. Эмнэлгийн аюултай хий, шингэн хэлбэрийн болон мөнгөн ус гэх мэт өвөрмөц хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, саармагжуулах, цуглуулах, түр хадгалах, тээвэрлэх, устгах аргачлалыг тухайн төрөл тус бүрээр баталж, мөрдүүлэх;
4. Эрүүл мэндийн салбарын урт болон дунд хугацааны төлөвлөлтөд эмнэлгийн аюултай хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, аюултай хог хаягдлын менежментийг сайжруулах асуудлыг тусгах;
5. Одоогийн үйлчилж буй Эрүүл мэндийн Сайдын тушаал шийдвэрүүдийг “Хог хаягдлын тухай” хуульд нийцүүлэн шинэчлэх, боловсруулах шаардлагатай байна. Тухайлбал “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 7.3-д заасан эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, түр хадгалах, тээвэрлэх, устгах аргачлал, эмнэлгийн хог хаягдлын норматив, үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг батлан мөрдүүлэх шаардлагатай байна. Түүнчлэн 2011 онд батлагдсан “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар батлах тухай” зааврыг “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 7.3.2-д

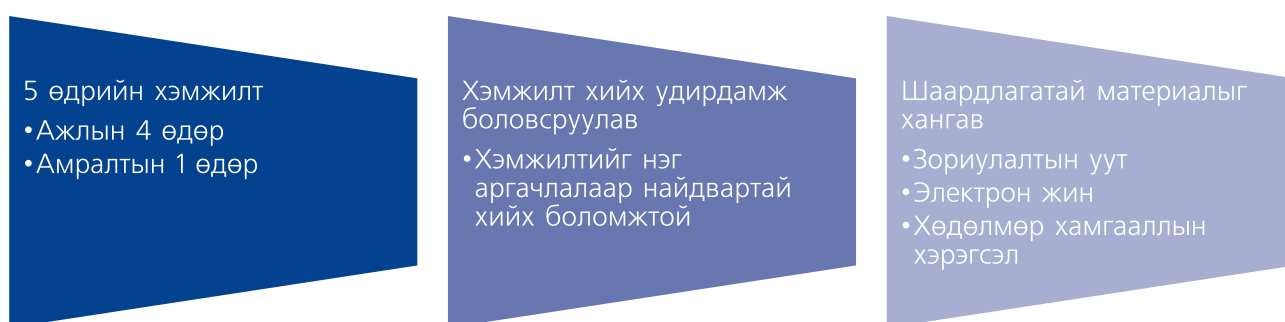
заасан заалтыг хэрэгжүүлэхээр аргачлал болгож шинэчлэн мөрдүүлэх хэрэгцээтэй байна.

6. Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах, эмнэлэг дотор зөөх, тусгай зориулалтын байгууламжид түр хадгалах, халдваргүйжүүлэх, саармагжуулах, аюулгүй байдлыг хангах, аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн цэг хүртэл тээвэрлэх, устгах үйл ажиллагааны технологийн талаар стандарт баталж, мөрдүүлэх;
7. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын ангилан ялгах, түр байршуулах, саармагжуулах, халдваргүйжүүлэх, аюулгүй байдлыг хангах, хянах үйл ажиллагааны зардлын судалгааг бодитой хийж, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх;
8. ЭМБХХМ-ийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд харилцан үр ашигтай, хяналттай, хариуцлагатай гүйцэтгэх гэрээний эрхзүйн орчныг бүрдүүлж тодорхой болгох;
9. Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын менежментийн байдлыг судалж, хяналт тавих, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх шаардлагатай.

4.2. ХАТУУ ХОГ ХАЯГДЛЫН БҮТЭЦ, ХЭМЖЭЭ

Үнэлгээнд нийтдээ 23 эрүүл мэндийн байгууллагыг хамруулан 5 өдрийн турш тусгайлан бэлтгэсэн 0,05 граммын нарийвчлалтай электрон жин, Эрүүл мэндийн сайдын 158 дугаар тушаалын дагуу хог хаягдлын ангилал тус бүрд тохирсон уут, аюулгүйн хайрцгийг хэмжилт хийх өдрийн тоогоор үнэлгээний багт өгч, хэмжилт хийлгэсэн. ДЭМБ-ын зөвлөснөөр хатуу хог хаягдлын хэмжилтийг хийхдээ 5-7 өдрийн туршид хийх нь зохимжтой гэж үздэг. Бид үнэлгээндээ нөөц бололцооноосоо хамаараад, түүнчлэн хатуу хог хаягдлын хэмжээг илүү бодитой, үнэн зөв гаргах үүднээс дараах зохион байгуулалтыг хангаж ажилласан. Нийтдээ 5 өдрийн хэмжилтийг хийсэн бөгөөд 4 өдөр нь ажлын өдөр, 1 өдөр нь амралтын өдөр байхаар төлөвлөж хэмжилт явуулсан. Үнэлгээний удирдамж гаргаж, хэмжилт хийж буй эмнэлгийн мэргэжилтэн, үнэлгээний багийн хамт олонд хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр ханган аюулгүй байдлыг хангаж ажилласан.

Зураг 6. Хатуу хог хаягдлын хэмжилтийн ерөнхий бүдүүвч

4.2.1. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хатуу хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ ба хэмжилтийн үр дүн

Хүснэгт 18. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нэг өдрийн хэмжилтийн бүтэц, хэмжээ ЭМБ-ын шатлалаар (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	2 дахь шатлалын эмнэлгүүд		3 дахь шатлалын эмнэлгүүд	
	Хэмжээ	Хувь	Хэмжээ	Хувь
Халдварын зэрэг өндөртэй	8,131.10	13.8	18,680.5	19.8
Халдвартай	32,085.50	54.3	41,555.3	44.0
Хурц үзүүртэй	13,648.20	23.1	18,003.5	19.1
Эмгэг	1,957.10	3.3	10,430.6	11.1
Эмийн	1,600.00	2.7	1,897.8	2.0
Химийн	91.3	0.2	2,463.8	2.6
Эсэд хортой	263.3	0.4	166.9	0.2
Цацраг идэвхт	382.3	0.6	-	0.0
Даралтат сав	-	0.0	-	0.0
Хүнд метал	926	1.6	1,139.4	1.2
Нийт аюултай хог хаягдал	59,084.80	35.6	94,337.80	40.1
Нийт энгийн хог хаягдал	106,992.00	64.4	141,017.40	59.9
Нийт хог хаягдал	166,076.80	100.0	235,355.20	100.0

Хатуу хог хаягдлын хэмжилтээр гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсч буй аюултай хог хаягдлын өдрийн дундаж хэмжээ нь хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагаас

59 хувиар илүү байна. Нарийн мэргэжлийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг учраас хэрэглэж буй эм, эмнэлгийн хэрэгсэл болон бусад орцын хэмжээ нь өндөр байдаг нь жинд нөлөөлж байна.

Хүснэгт 19. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нэг өдрийн бүтэц, хэмжээ ЭМБ-ын төрлөөр (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг		Амаржих газар		БОЭТ	
	Хэмжээ	Хувь	Хэмжээ	Хувь	Хэмжээ	Хувь
Халдварын зэрэг өндөртэй	5,224.3	8.7	64,887.0	42.4	5,620.0	7.0
Халдвартай	29,541.7	49.3	67,308.0	44.0	41,143.0	51.4
Хурц үзүүртэй	16,129.2	26.9	16,359.0	10.7	19,331.7	24.2
Эмгэг	4,438.0	7.4		0.0	8,775.0	11.0
Эмийн	1,513.5	2.5	3,340.0	2.2	5,060.7	6.3
Химийн	21.7	0.0	1,240.0	0.8	-	0.0
Эсэд хортой	658.3	1.1		0.0	93.7	0.1
Цацраг идэвхт	120.8	0.2		0.0	-	0.0
Даралтат сав	-	0.0		0.0	-	0.0
Хүнд метал	2,290.0	3.8		0.0	-	0.0
Нийт аюултай хог хаягдал	59,937.50	36.4	153,134.00	49.8	80,024.10	42.5
Нийт энгийн хог хаягдал	104,907.80	63.6	154,494.00	50.2	108,221.70	57.5
Нийт хог хаягдал	164,845.30	100.0	307,628.00	100.0	188,245.80	100.0

Үнэлгээнд амаржих газруудаас Нийслэлийн өргөө амаржих газар хамрагдсан. Тус амаржих газар нь халдварын зэрэг өндөртэй, халдвартай хог хаягдал бусад эрүүл мэндийн байгууллагуудтай харьцуулахад өндөр үүсэж байна. Гэсэн хэдий ч эрүүл мэндийн байгууллагууд нь хог хаягдлыг ангилан ялгахдаа нэгдсэн ойлголт хомс байна. Тухайлбал, Өргөө амаржих газраас үүсэж буй ихэс, зулбаа болон бусад зүйлсийг халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдал хэмээн үзэж улаан өнгийн уутанд цуглуулдаг нь хэмжилтийн явцад гарч ирсэн. Гэтэл үндсэн ангиллын хувьд эмгэг хог хаягдлын төрөлд багтах ёстой хэдий ч халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдалд оруулан ангилж байна. Шалтгааныг тодруулан судлахад хог хаягдлын хяналт, шалгалт хийж буй байгууллагууд нь өөр өөр шаардлагуудыг тавьдаг буюу ойлголт нь ялгаатай байгаа нь эрүүл мэндийн байгууллагуудад хүндрэл учруулдаг байна.

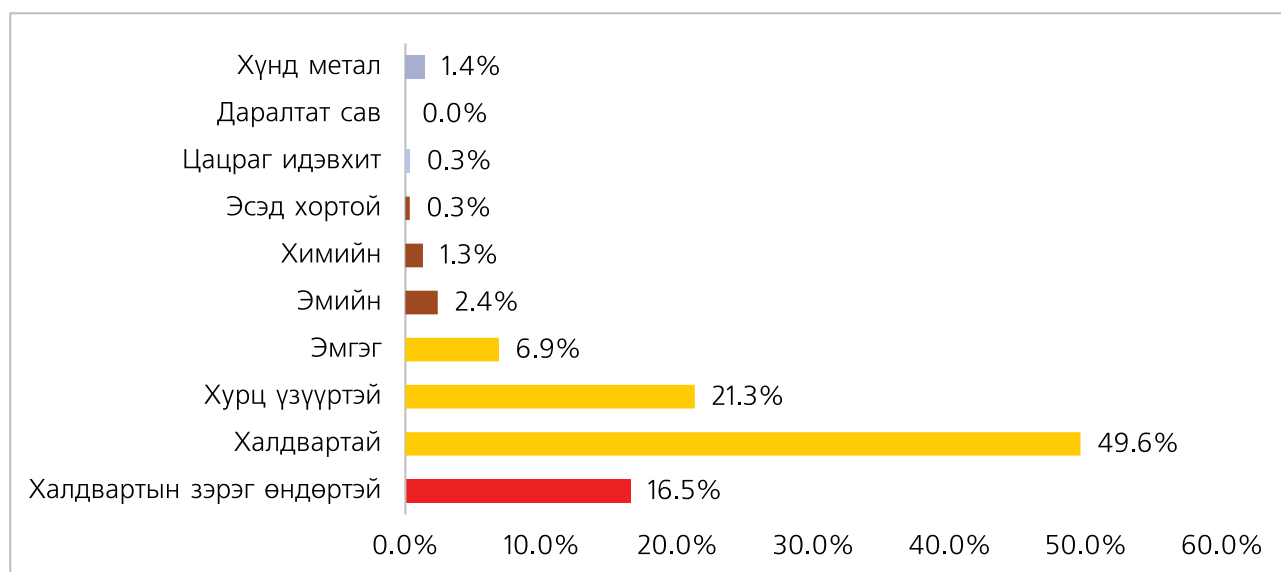
Хүснэгт 20. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хог хаягдлын нэг өдрийн бүтэц, хэмжээ ЭМБ-ын төрлөөр (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	Дүүргийн ЭМТ, нэгдсэн эмнэлэг		Тусгай мэргэжлийн төв		Төв эмнэлэг	
	Хэмжээ	Хувь	Хэмжээ	Хувь	Хэмжээ	Хувь
Халдварын зэрэг өндөртэй	3,216.6	6.9	12,496.0	16.1	35,864.0	29.9
Халдвартай	29,590.5	63.4	18,358.5	23.7	57,432.0	47.9
Хурц үзүүртэй	11,448.6	24.5	8,309.5	10.7	23,138.0	19.3
Эмгэг	341.0	0.7	28,560.0	36.8	-	0.0
Эмийн	1,447.4	3.1	-	0.0	-	0.0
Химийн	-	0.0	9,855.0	12.7	-	0.0
Эсэд хортой	-	0.0	-	0.0	351.3	0.3
Цацраг идэвхт	626.3	1.3	-	0.0	-	0.0
Даралтат сав	-	0.0	-	0.0	-	0.0
Хүнд метал	18.8	0.0	-	0.0	3,038.3	2.5
Нийт аюултай хог хаягдал	46,688.3	31.3	77,578.5	33.9	119,822.3	41.8
Нийт энгийн хог хаягдал	102,617.4	68.7	151,269.5	66.1	166,978.3	58.2
Нийт хог хаягдал	149,305.0	100.0	228,848.5	100.0	286,800.6	100.0

Өдөрт үүсэж буй аюултай хог хаягдлын хэмжээгээр амаржих газар хамгийн өндөр байгаа бол төв эмнэлгүүдээс дунджаар 119,822.3 гр хог хаягдал үүсэж байна. Бусдаасаа хамгийн бага хэмжээтэй байгаа нь дүүргийн эрүүл мэндийн төв, нэгдсэн эмнэлгүүдэд дунджаар 46,688.3 гр аюултай хог хаягдал үүсэж байна. Үүнээс үзэхэд тусламж, үйлчилгээний тоо хэмжээнээс илүү тусламж, үйлчилгээний төрлөөс хамаарч хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ ялгаатай байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй аюултай хог хаягдлыг бүтцээр нь ангилан үзэхэд доорх байдалтай байна.

Зураг 7. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг өдрийн аюултай хог хаягдлын бүтэц, хувиар

Халдвартай хог хаягдлын хэмжээ нь хамгийн өндөр буюу 49.6 хувийг эзэлж байна. Мөн халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдал 16.5 хувь, хурц үзүүртэй хог хаягдал 21.3 хувийг тус тус эзэлж

байна. Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 158 дугаар тушаалын дагуу дээр дурдсан 10 ангиллын дагуу хэмжилт хийсэн хэдий ч цацраг идэвхт, даралтат сав, эсэд хортой хог хаягдлын хэмжээ нь маш бага байгаа нь цаашид ангиллыг багцлах шаардлагатай нь харагдаж байна. Үнэлгээний явцад эрүүл мэндийн байгууллага дээр ажиллах үед эрүүл мэндийн байгууллагууд нь зөвхөн шар өнгийн уут, аюулгүйн хайрцаг хамгийн ихээр авч хэрэглэж байна. Бусад өнгийн уутыг төдийлөн хэрэглэдэггүй. Харин халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдлыг хийх улаан өнгийн уутыг зарим эрүүл мэндийн байгууллагууд л ашиглаж байна.

Зарим эрүүл мэндийн байгууллагууд нь зориулалтын уутыг ашиглаж чаддаггүй бөгөөд хог хаягдлын зориулалтын бус өнгө өнгийн уутыг орлуулан ашиглаж байна. Нөгөө талаас хог хаягдлын уут нийлүүлдэг үйлдвэрүүд нь эрэлтээсээ хамаараад шар, улаан, хар? уут, аюулгүйн хайрцгийг ихэвчлэн оруулж, нийлүүлдэг байна. Зөвхөн ХСҮТ-ийн хэрэгцээнд зориулан Мөнхөт трейд ХХК нь цөөн тоогоор хүрэн өнгийн уутыг нийлүүлдэг байна.

Хүснэгт 21. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг үзлэгт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ шатлалаар (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	2 дахь шатлалын эмнэлгүүд	3 дахь шатлалын эмнэлгүүд	Дундаж
Халдварын зэрэг өндөртэй	11.5	11.4	11.4
Халдвартай	14.2	20.9	16.5
Хурц үзүүртэй	4.4	4.8	4.5
Эмгэг	0.3	40.3	14.2
Эмийн	0.5	0.1	0.4
Химийн	-	13.5	4.7
Эсэд хортой	0.2	-	0.1
Цацраг идэвхт	0.3	-	0.2
Даралтат сав	-	-	-
Хүнд метал	0.5	-	0.3
Нийт аюултай хог хаягдал	31.9	91	52.3
Нийт энгийн хог хаягдал	44.9	45.5	45.1
Нийт хог хаягдал	76.8	136.5	97.4

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг үзлэгт ногдох дундаж аюултай хаягдлын хэмжээ нь 52.3 гр, гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг үзлэгт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээ нь хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагаас 3.3 дахин өндөр байна. Гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хог хаягдлын нэг үзлэгт ногдох хэмжээ өндөр байгаа нь нарийн мэргэжлийн тусламж үзүүлдэг болон оношилгоо, шинжилгээний орчин үеийн багаж, тоног төхөөрөмж ашиглаж байгаатай холбоотой байна.

Хүснэгт 22. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг үзлэгт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	Амаржих газар	БОЭТ	Дүүргийн ЭМТ, нэгдсэн эмнэлэг	Тусгай мэргэжлийн төв	Төв эмнэлэг
Халдварын зэрэг өндөртэй	2.8	-	3.3	19.4	22.0	12.3
Халдвартай	9.7	11.0	19.3	18.0	36.0	12.3
Хурц үзүүртэй	2.3	16.0	3.7	4.5	9.0	3.0

Эмгэг	0.8	-	2.0	-	158.0	-
Эмийн	0.5	-	0.3	0.6	-	-
Химийн	-	-	-	-	54.0	-
Эсэд хортой	0.5	-	-	-	-	-
Цацраг идэвхт	-	-	-	0.5	-	-
Даралтат сав	-	-	-	-	-	-
Хүнд метал	1.3	-	-	-	-	-
Нийт аюултай хог хаягдал	17.9	27	28.6	43	279	27.6
Нийт энгийн хог хаягдал	19	14	18	68.3	128.5	17.7
Нийт хог хаягдал	36.9	41	46.6	111.3	407.5	45.3

Эрүүл мэндийн байгууллагын төрлөөр нь нэг үзлэгт ногдох хог хаягдлын хэмжээг харуулбал харилцан адилгүй байна. Нэг үзлэгт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээ тусгай мэргэжлийн төвүүдэд 279 гр буюу бусад төрлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудаас даруй 7-30 дахин их байна. Өндөр байгаа шалтгаан нь тусгай мэргэжлийн төвүүдийн нэг үзлэгт ногдох аюултай хог хаягдал их байна. Эмгэг судлалын төвийн эмгэг хог хаягдал нь амбулаторийн тусламж, үйлчилгээнд ангилагддаг учир дундаж утгад нөлөөлж байна.

2005 онд ЭМЯ, ДЭМБ-ын хамтран хийсэн Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын суурь судалгаагаар (Sh. Enkhsetseg, G. Enkhjargal, L. Eggerth, and L. Diaz) амбулаторийн нэг үзлэгт ногдох халдвартай буюу аюултай хог хаягдлын хэмжээ нь 6-100 гр байсан бол бидний үнэлгээний үр дүнгээс харахад дунджаар 70.5 гр, хамгийн багадаа 17.9 гр байгаа бол хамгийн ихдээ 279 гр байна. Үүнээс дүгнэхэд нэг үзлэгт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээ нь нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 23. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ шатлалаар (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	2 дахь шатлалын эмнэлгүүд	3 дахь шатлалын эмнэлгүүд	Дундаж
Халдварын зэрэг өндөртэй	17.8	18.8	18.3
Халдвартай	114.7	81.6	98.1
Хурц үзүүртэй	73.1	45.9	59.5
Эмгэг	9.6	8.9	9.2
Эмийн	7.9	5.3	6.6
Химийн	0.3	-	0.2
Эсэд хортой	0.2	0.1	0.2
Цацраг идэвхт	0.3	-	0.1
Даралтат сав	-	-	-
Хүнд метал	2.7	0.3	1.5
Нийт аюултай хог хаягдал	226.6	160.9	193.7
Нийт энгийн хог хаягдал	362.1	200.6	281.4
Нийт хог хаягдал	588.7	361.5	475.1

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох тусгай хог хаягдлын хэмжээ нь 193.7 гр, энгийн хог хаягдлын хэмжээ 281.4 гр байна. Шатлалын хувьд хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын хэмжээ өндөр байна. Бүтцээр нь ангилбал халдвартай хог хаягдал 98.1 гр, хурц үзүүртэй хог хаягдал 59.5 гр байна.

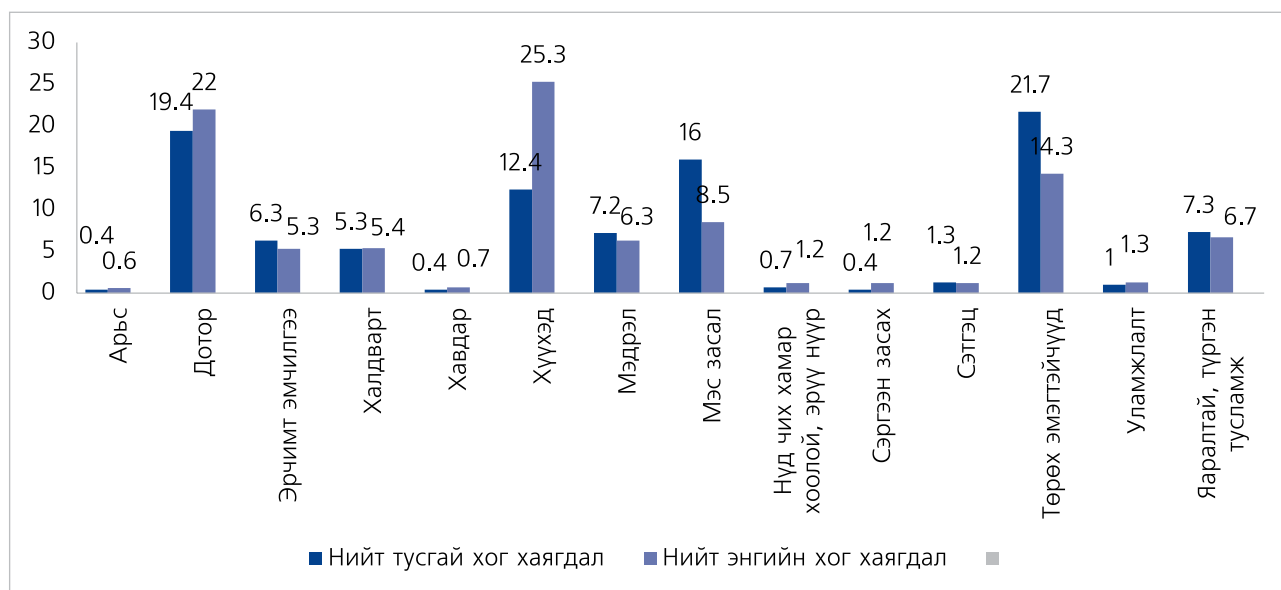

Хүснэгт 24. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	Амаржих газар	БОЭТ	Дүүргийн ЭМТ, нэгдсэн эмнэлэг	Тусгай мэргэжлийн төв	Төв эмнэлэг
Халдварын зэрэг өндөртэй	11.0	194.0	10.7	0.9	13.0	30.7
Халдвартай	134.3	192.0	103.7	90.3	27.5	95.7
Хурц үзүүртэй	83.5	35.0	58.7	70.1	14.0	54.3
Эмгэг	20.2	-	23.7	2.9	-	-
Эмийн	10.2	10.0	14.0	5.9	-	-
Химийн	0.2	4.0	-	-	-	-
Эсэд хортой	0.5	-	0.3	-	-	-
Цацраг идэвхт	0.7	-	-	-	-	-
Даралтат сав	-	-	-	-	-	-
Хүнд метал	4.0	-	-	2.1	-	0.7
Нийт аюултай хог хаягдал	264.6	435	211.1	172.2	54.5	181.4
Нийт энгийн хог хаягдал	357.8	413	222.3	359	176.5	195
Нийт хог хаягдал	622.4	848	433.4	531.2	231	376.4

Нэг ор хоногт ногдох хатуу хог хаягдлын дундаж хэмжээг эрүүл мэндийн байгууллагын төрлөөр нь ангилан үзвэл амаржих газрын хэмжээ өндөр байгаа бол хамгийн бага нь тусгай мэргэжлийн төвүүдийнх (231 гр) байна.

Зураг 8. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ тасгаар (грамм)

Нэг ор хоногт ногдох хог хаягдлыг тасгаар нь авч үзэхэд аюултай хог хаягдал төрөх, эмэгтэйчүүд, мэс засал, дотрын тасгаас 16-21,7 хувь, энгийн хог хаягдал хүүхэд, дотрын тасгаас 22-25,3 хувь гарч байна.

Хүснэгт 25. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг оронд ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	2 дахь шатлалын эмнэлгүүд	3 дахь шатлалын эмнэлгүүд	Дундаж
Халдварын зэрэг өндөртэй	18.3	15.8	17.0
Халдвартай	88.9	69.9	79.4
Хурц үзүүртэй	57.7	39.9	48.8
Эмгэг	9.5	8.4	9.0
Эмийн	6.3	5.6	5.9
Химийн	0.3	-	0.1
Эсэд хортой	0.1	0.1	0.1
Цацраг идэвхт	0.2	-	0.1
Даралтат сав	-	-	-
Хүнд метал	1.7	0.3	1.0
Нийт аюултай хог хаягдал	183	140	161.4
Нийт энгийн хог хаягдал	318	168.8	243.4
Нийт хог хаягдал	501	308.8	404.8

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын батлагдсан орны тоонд хог хаягдлын хэмжээг харьцуулан дээрх хүснэгтэд харуулав. Дунджаар нэг оронд 404.8 гр хог хаягдал ногдож байгаа бол үүнээс 161.4 гр аюултай хог хаягдал, 243.4 гр энгийн хог хаягдал ногдож байна.

Хүснэгт 26. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, шатлалаар (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	2 дахь шатлалын эмнэлгүүд	3 дахь шатлалын эмнэлгүүд	Нийт
Халдварын зэрэг өндөртэй	190.3	394.8	292.5
Халдвартай	1,083.5	1,196.0	1,139.7
Хурц үзүүртэй	818.1	698.9	758.5
Эмгэг	92.5	118.1	105.3
Эмийн	65.3	86.9	76.1
Химийн	2.9	0.4	1.7
Эсэд хортой	8.6	5.4	7.0
Цацраг идэвхт	2.9	-	1.5
Даралтат сав	-	-	-
Хүнд метал	15.0	2.5	8.8
Нийт аюултай хог хаягдал	2,279.10	2,503.00	2,391.10
Нийт энгийн хог хаягдал	3,096.20	2,745.90	2,921.00
Нийт хог хаягдал	5,375.30	5,248.90	5,312.10

Нэг хэвтэн эмчлүүлэгчдэд ногдох хог хаягдлын дундаж хэмжээ нь 5,312.1 гр, үүнээс аюултай хог хаягдал 2,391.1 гр буюу нийт хог хаягдлын 45 хувийг эзэлж байна. Гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээ нь хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг хэвтэн эмчлүүлэгчдэд ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээнээс 10.5 хувиар илүү байна.

Хүснэгт 27. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид ногдох хог хаягдлын бүтэц, хэмжээ, байгууллагын төрлөөр (грамм)

Хог хаягдлын ангилал	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	Амаржих газар	БОЭТ	Дүүргийн ЭМТ, нэгдсэн эмнэлэг	Тусгай мэргэжлийн төв	Төв эмнэлэг
Халдварын зэрэг өндөртэй	161.5	1,834.0	76.3	7.3	323.0	868.7
Халдвартай	1,602.5	1,491.0	1,578.7	735.1	395.0	1,479.0
Хурц үзүүртэй	1,349.2	333.0	1,091.7	549.1	164.0	717.3
Эмгэг	214.8	-	315.0	14.0	-	-
Эмийн	89.3	128.0	231.7	45.0	-	-
Химийн	6.7	4.0	-	-	3.0	-
Эсэд хортой	21.5	-	14.3	-	-	-
Цацраг идэвхт	7.3	-	-	-	-	-
Даралтат сав	-	-	-	-	-	-
Хүнд металл	25.0	-	-	10.7	-	6.7
Нийт аюултай хог хаягдал	3,477.80	3,790.00	3,307.70	1,361.20	885.00	3,071.70
Нийт энгийн хог хаягдал	4,248.80	3,081.00	3,636.00	2,552.70	2,150.00	2,969.70
Нийт хог хаягдал	7,726.60	6,871.00	6,943.70	3,913.90	3,035.00	6,041.40

Нэг хэвтэн эмчлүүлэгчдэд ногдох хатуу хог хаягдлын дундаж хэмжээ аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүдэд хамгийн өндөр буюу 7,726.6 гр байгаа бол хамгийн бага нь тусгай мэргэжлийн төвүүдэд 3,035.0 гр ногдож байна. Үүнээс аюултай хог хаягдлаар нь ангилан үзвэл амаржих газар 3,790.0 гр хог хаягдал нэг хэвтэн эмчлүүлэгчдэд ногдож байна.

2005 онд ЭМЯ, ДЭМБ-ын хамтран хийсэн Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын суурь судалгаагаар (Sh. Enkhtsetseg, G. Enkhjargal, L. Eggerth, and L. Diaz) нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид нэг өдөрт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээг 30-140.0 гр хэмээн тогтоосон бөгөөд энэ удаагийн үнэлгээний үр дүнд 219.8 гр аюултай хог хаягдал нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид нэг өдөрт ногдож байгаа буюу 10 жилийн хугацаанд аюултай хог хаягдлын хэмжээ 1.5 дахин нэмэгдсэн байна.

4.2.2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хатуу хог хаягдлын хэмжээний тооцоолол, төсөөлөл

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын статистик тоо мэдээлэлд үндэслэн 2015 оны нийт хог хаягдлын хэмжээг тооцоолоход дараах байдалтай байна.

Хүснэгт 28. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нийт бүтэц, хэмжээ, шатлалаар (тонн), 2015 оны дүнгээр

Хог хаягдлын ангилал	2 дахь шатлалын эмнэлгүүд	3 дахь шатлалын эмнэлгүүд	Нийт
Халдварын зэрэг өндөртэй	39.97	25.41	65.38
Халдвартай	151.82	95.55	247.37
Хурц үзүүртэй	69.35	46.70	116.05
Эмгэг	10.39	23.76	34.15
Эмийн	8.01	5.25	13.25
Химийн	0.50	5.10	5.60

Эсэд хортой	1.07	0.37	1.44
Цацраг идэвхт	1.54	-	1.54
Даралтат сав	-	-	-
Хүнд метал	4.04	2.42	6.46
Нийт тусгай хог хаягдал	286.69	204.56	491.24
Нийт энгийн хог хаягдал	532.86	343.74	876.59
Нийт хог хаягдал	819.55	548.3	1367.83

Хүснэгтээс харахад үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн 23 байгууллагаас нийтдээ жилд 1,367.8 тонн хог хаягдал гарч байгаагаас аюултай хог хаягдлын хэмжээ 491.24 тонн буюу 35.9 хувийг эзэлж байна.

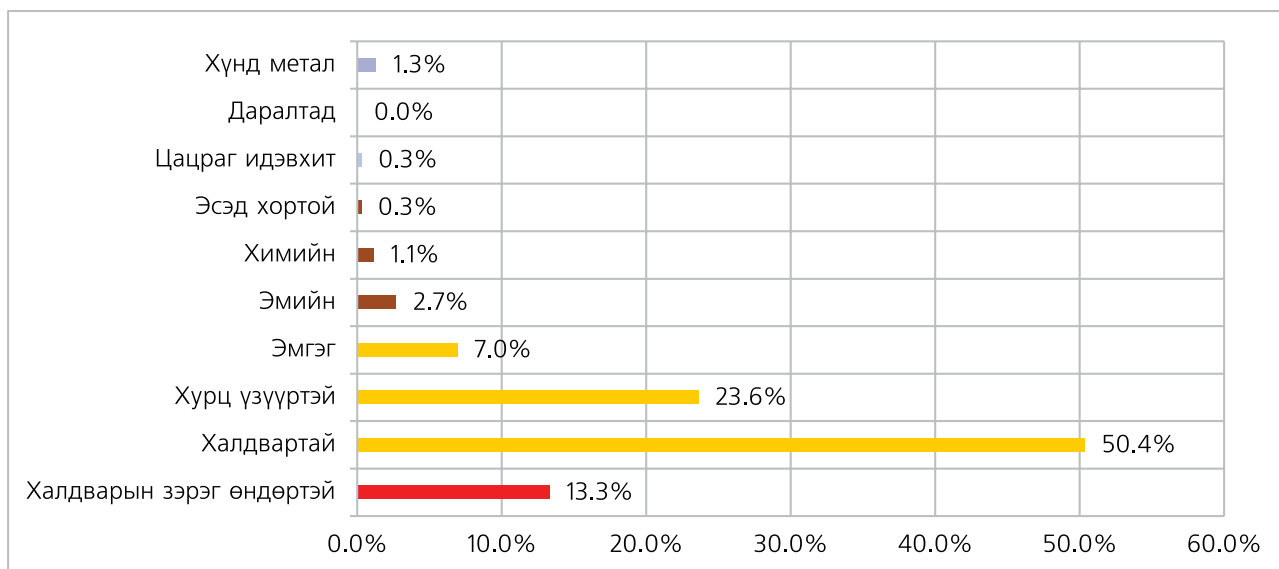
Хүснэгт 29. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын нийт бүтэц, хэмжээ байгууллагын төрлөөр (тонн), 2015 оны дүнгээр

Хог хаягдлын ангилал	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	Амаржих газар	БОЭТ	Дүүргийн ЭМТ, нэгдсэн эмнэлэг	Тусгай мэргэжлийн төв	Төв эмнэлэг	Нийт
Халдварын зэрэг өндөртэй	9.5	23.7	3.4	6.8	7.5	14.5	65.4
Халдвартай	58.1	24.2	34.2	69.5	11.7	49.7	247.4
Хурц үзүүртэй	33.7	5.5	19.1	30.2	5.4	22.2	116.0
Эмгэг	9.4	-	9.0	1.0	14.7	-	34.2
Эмийн	3.1	1.2	5.2	3.7	-	-	13.3
Химийн	0.0	0.5	-	-	5.1	-	5.6
Эсэд хортой	1.1	-	0.1	-	-	0.3	1.4
Цацраг идэвхт	0.2	-	-	1.3	-	-	1.5
Даралтат сав	-	-	-	-	-	-	-
Хүнд метал	4.0	-	-	0.1	-	2.4	6.5
Нийт аюултай хог хаягдал	119.1	55.1	71	112.6	44.4	89.1	491.3
Нийт энгийн хог хаягдал	212.4	54.6	102.8	265.8	93.5	147.4	876.6
Нийт хог хаягдал	331.5	109.7	173.8	378.4	137.9	236.5	1367.9

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын хатуу хог хаягдлын бүтцийг авч үзвэл аюултай хог хаягдлын 50 хувийг халдвартай хог хаягдал эзэлж байна.

Зураг 9. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нийт аюултай хог хаягдлын бүтэц, хувиар, 2015 оны дүнгээр

Дээрх зургаас харахад эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй аюултай хог хаягдлын дийлэнх нь буюу 81 хувь нь шар өнгийн уут болон аюулгүйн хайрцагт, маш бага буюу 4.1 хувь нь хүрэн өнгийн уутанд, 1.6 хувь нь цагаан өнгийн (дээрх зурагт хөх өнгөөр тодотгож харуулав) уутанд ангилагдахаар байна. Гэсэн хэдий ч одоогийн мөрдөгдөж буй Эрүүл мэндийн сайдын 158 тоот тушаалын дагуу ангилан бүртгэхэд эрүүл мэндийн байгууллагаас гарч буй хэрэгцээнд үндэслэн тооцоолоход олон ангилал хийх нь зохимжгүй буюу багцалж 2-3 ангилал хийх нь зардал, ажлын ачааллын хувьд илүү тохиромжтой байна.

Хүснэгт 30. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нийт хог хаягдлын бүтэц, хувиар, 2015 оны дүнгээр

	Аюултай хог хаягдал	Энгийн хог хаягдал	Нийт хог хаягдал
Үнэлгээнд хамрагдсан эмнэлгүүдийн хог хаягдлын нийт хэмжээ	491,249,193	876,591,014	1,367,840,207
Хувь	35.9	64.1	100

Нийт хог хаягдлын 35.9 хувь нь аюултай хог хаягдал, 64.1 хувь нь энгийн хог хаягдал эзэлж байна.

Энэхүү үнэлгээний чухал үр дүнгийн хэсэг нь Нарангийн энгэр дэх эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг боловсруулах, устгах байгууламжийн хүчин чадлыг өргөтгөхөд шаардлагатай тоо мэдээллээр хангах юм. Үнэлгээний үр дүнд цугларсан нэг үзлэг болон нэг ор хоногт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээг эрүүл мэндийн байгууллагуудын жилийн эцсийн статистик мэдээлэл дээр үндэслэн тооцоолж төсөөлөл (projection) хийсэн. Үүнд Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй хоёр болон гурав дахь шатлалын бүх эрүүл мэндийн байгууллагуудын статистик тоо мэдээллийг нэгж хэмжээгээр үржүүлэн тооцсон.⁵

5 Үүнд анхан шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд болон амбулатори хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулж буй хувийн жижиг эмнэлгүүдийн нэгж үзлэгт ногдох хог хаягдлын хэмжээг нарийвчлан тооцоолох боломжгүй байсан учраас оруулаагүй болно.

Хүснэгт 31. Хоёр болон гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гарч буй хатуу хог хаягдлын нийт хэмжээ, бүтэц, төсөөлөл (тонн)

Хог хаягдлын ангилал	Нийт хэмжээ	Эзлэх хувь
Халдварын зэрэг өндөртэй	213.3	19.3
Халдвартай	530.1	40.0
Хурц үзүүртэй	231.3	16.7
Эмгэг	390.6	16.2
Эмийн	20.5	1.6
Химийн	114.8	4.7
Эсэд хортой	7.1	0.4
Цацраг идэвхт	3.9	0.4
Даралтат сав	-	0.0
Хүнд метал	7.3	0.8
Нийт аюултай хог хаягдал	1,518.90	32.9
Нийт энгийн хог хаягдал	2,518.00	67.1
Нийт хог хаягдал	4,036.90	100.0

Хүснэгтээс харахад төсөөллөөр улсын хэмжээнд нийтдээ жилд 1,519 тонн аюултай хог хаягдал үүсэж байна. Үүний 76 хувийг нь устгал хийхдээ заавал зориулалтын халдваргүйтгэл хийх шаардлагатай хог хаягдал эзэлж байна.

Хүснэгт 32. Улаанбаатар хотын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гарч буй хатуу хог хаягдлын нийт хэмжээ, бүтэц төсөөлөл (тонн)

Хог хаягдлын ангилал	Нийт хэмжээ	Эзлэх хувь
Халдварын зэрэг өндөртэй	105.3	14.0
Халдвартай	318.3	42.4
Хурц үзүүртэй	142.5	19.0
Эмгэг	123.7	16.5
Эмийн	12.8	1.7
Химийн	35.6	4.7
Эсэд хортой	6.2	0.8
Цацраг идэвхт	2.3	0.3
Даралтат сав	-	0.0
Хүнд метал	4.1	0.6
Нийт аюултай хог хаягдал	750.9	30.2
Нийт энгийн хог хаягдал	1,739.1	69.8
Нийт хог хаягдал	2,490.0	100.0

Улаанбаатар хотын хэмжээнд эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэж буй хог хаягдлыг тооцоолсон хэмжээ нь жилд ойролцоогоор 750.9 тонн буюу нийт хог хаягдлын 30.2 хувийг эзэлж байна. Үүнээс зайлшгүй технологийн дагуу зориулалтаар аюулгүй орчинд ариутгал халдваргүйтгэл хийж, устгагдах ёстой хог хаягдлын хэмжээ нь 566 тонн буюу нийт аюултай хог хаягдлын 75 хувийг эзэлж байна. Харин Элемент ХХК 2015 оны байдлаар 863.2 тонн аюултай хог хаягдал боловсруулсан бөгөөд зөрүү 112.3 тонн нь эрүүл мэндийн салбарын бус аюултай хог хаягдал үйлдвэрлэдэг үйлдвэрүүд, төмөр зам, цэргийн эмнэлэг, эмийн сан, эм ханган нийлүүлэх байгууллагууд бусад хувийн хэвшлийн байгууллагуудаас үүссэн хог хаягдлын хэмжээ юм. Элемент ХХК нь 7 хоногийн 6 өдөр хог хаягдлыг устгах үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд бидний хэмжилтээр өдөрт ногдох аюултай хог хаягдлын

хэмжээ нь 1.8 тонн гарсан бол Элемент ХХК-д өдөрт дунджаар 2.4 тонн хог хаягдал устгаж байна. Энэ нь 2005 онд хийсэн хог хаягдлын судалгаагаар 1.4 тонн гарч байсантай харьцуулахад 28 хувиар өсжээ. Мөн Элемент ХХК-ийн хог хаягдлыг зөөвөрлөдөг ажилчидтай уулзалт хийж байх явцад зарим хувийн хэвшлийн эмнэлгүүд санхүүгийн хомсдолоос болж эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг Элемент ХХК-д тушаахгүйгээр аль болох нуух, энгийн хог хаягдалд хийх зэрэг сөрөг үйл ажиллагаа явуулдаг тухай дурдсан. Эндээс харахад энгийн хог хаягдалтай хамт эмнэлгийн аюултай хог хаягдал хаягддаг байхыг үгүйсгэхгүй юм. Иймд эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг найдвартай бүрэн цуглуулан устгах талаар дорвитой ажлуудыг хэрэгжүүлэх, мөн одоогийн автоклавт хийж ариутгаад, буталж, булшилж байгаа аргаас гадна шатаах технологийг олон улсын стандартын дагуу боловсруулах замаар устгах шаардлагатай.

4.2.3. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг устгах олон улсын туршлага

Үнэлгээний багийн олон улсын болон дотоодын зөвлөхүүд дараах устгах арга технологийг хог хаягдлын бүтэц, ангилал бүрээр хэрэгжүүлэх олон улсын туршлагауудыг зөвлөмж болгосон.

Хүснэгт 33. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг устгах олон улсын туршлага ба Монгол Улсад санал болгож буй зөвлөмж

№	Хогны ангилал	ОУ-д ашигладаг хог устгалын арга		
		Хөгжингүй орнуудад	Монгол Улс шиг хөгжиж буй орнуудад	Монгол Улсад санал болгож буй устгалын арга
1.	Халдварын зэрэг өндөртэй хог (Улаан уут)	Автоклавт шатааж дараа нь ариутгаж булах эсвэл орчин үеийн байдлаар тоноглогдсон зууханд шатааж дараа нь булах	Автоклавт шатаах, дулаанаар устгах, ихэнхдээ ил задгай хогийн цэгт устгах	Автоклавт шатааж дараа нь халдваргүйжүүлж булах
2.	Халдвартай хог хаягдал	Автоклавт шатааж дараа нь булах эсвэл орчин үеийн байдлаар тоноглогдсон зууханд шатааж дараа нь булах	Автоклавт шатаах, дулаанаар устгах, ихэнхдээ ил задгай хогийн цэгт устгах	Автоклавт шатааж дараа нь халдваргүйжүүлж булах
3.	Хурц үзүүртэй хог хаягдал	Автоклавт шатааж дараа нь булах эсвэл орчин үеийн байдлаар тоноглогдсон зууханд шатааж дараа нь булах	Автоклавт шатаах, дулаанаар устгах, ихэнхдээ ил задгай хогийн цэгт устгах	Автоклавт шатааж дараа нь халдваргүйжүүлж булах
4.	Эмгэг хог хаягдал	Автоклавт шатааж дараа нь булах эсвэл орчин үеийн байдлаар тоноглогдсон зууханд шатаах	Автоклавт шатаах, дулаанаар устгах, ихэнхдээ ил задгай хогийн цэгт устгах	Автоклавт шатааж дараа нь халдваргүйжүүлж булах эсвэл бага хэмжээгээр нь зууханд шатаах, өндөр үр ашигтай зуух
5.	Эмийн хог хаягдал	Үйлдвэрлэгч рүү буцаах, идэвхгүй болгож бохир усны шугамд нийлүүлэх, зарим тохиолдолд цементэн зууханд шатаах	Бохир усны шугамд нийлүүлэх, ил задгай хогийн цэгт устгах эсвэл хатуу биетүүдийг нь хайрцаглах, газар дээр устгах	<ul style="list-style-type: none"> • Үйлдвэрлэгч рүү нь буцаах (боломжтой бол), • Идэвхгүй болгож бохир усны шугамд нийлүүлэх • Хайрцаглах дараа нь ариутгаж булах • Бага хэмжээгээр нь зууханд шатаах өндөр үр ашигтай зуух

6.	Химийн хог хаягдал	Саармагжуулах, өндөр градустай дулаанаар устгах эсвэл аюулгүй хог устгалын газар устгах	Бохир усны шугамд нийлүүлэх, ил задгай хогийн цэгт устгах	Саармагжуулах, устгах (боломжтой бол), аюулгүй байдлаар булах
7.	Эсэд нөлөөлөх хог хаягдал	Автоклавт шатаах, дулаанаар устгах, ариутгаж булах	Бохир усны шугамд нийлүүлэх, ил задгай хогийн цэгт устгах	Шатааж идэвхгүй болгож дараа нь ариутгаж булах
8.	Цацраг идэвхт хог хаягдал	Зохих ёсоор нь хадгалах хяналттай нөхцөлд задлахыг зөвшөөрөх	Хадгалах, задлахыг зөвшөөрөх	Хадгалах, хяналттай нөхцөлд задлахыг зөвшөөрөх
9.	Даралтат савны хог хаягдал	Даралтыг нь гаргаж, савыг дахин ашиглах	Дахин боловсруулах, ил задгай хогийн цэгт устгах	Даралтыг нь гаргаж, савыг нь дахин ашиглах
10.	Хүнд метал (уусмалын)	Зарим нь химийн үйл явцаараа сэргэнэ. Харин бусдыг нь саармагжуулах, хаяхаасаа өмнө бохирос нь салгах	Ихэвчлэн бохир усны шугамд нийлүүлэх	Зарим нь химийн үйл явцаараа сэргэнэ, харин бусдыг нь саармагжуулах, хаяхаасаа өмнө бохирос нь салгах
11.	Ахуйн хог хаягдал	Дахин ашиглах, эх үүсвэрээр нь ялгах, механикаар дахин боловсруулах, биологийн болон дулааны устгал, ариутгаж булах	Дахин боловсруулах (ихэвчлэн) бохир усны шугамд нийлүүлэх	Дахин ашиглах, эх үүсвэрээр нь ялгах, механикаар дахин боловсруулах, биологийн болон дулааны устгал, ариутгаж булах
12.	Хүний биеийн биологийн шингэн (цус, шээс гэх мэт)	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх	Бохирын шугамд нийлүүлэх	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх
13.	Лаборатори, оношилгооны тоног төхөөрөмжөөс гарсан битүүмжилсэн хог хаягдал	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх (хэрэв хатуу хэлбэрт байвал) ариутгаж булах	Бохир усны шугамд нийлүүлэх, гялгар уутанд хийх, ил задгай хогийн цэгт устгах	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх (хэрэв хатуу хэлбэрт байвал) ариутгаж булах
14.	Лабораторийн тоног төхөөрөмжөөс гарсан шингэн хог хаягдал	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх	Бохирын шугамд нийлүүлэх	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх
15.	Оношилгооны тоног төхөөрөмжөөс гарсан шингэн хог хаягдал	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх	Бохирын шугамд нийлүүлэх	Эрүүл мэндийн байгууллага дээрээ урьдчилсан байдлаар халдваргүйжүүлэлт хийж, бохир усны шугамд нийлүүлэх

4.2.4. Дүгнэлт

1. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нийт хог хаягдлын 35.9 хувийг аюултай хог хаягдал эзэлж байна.
2. Элемент ХХК 2015 оны байдлаар 863.2 тонн аюултай хог хаягдал боловсруулсан. Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй эрүүл мэндийн байгууллагуудаас нэг өдөрт үүсэж буй хатуу хог хаягдлын хэмжээг нийт ор хоног, үзлэг, өдрөөр үржүүлэн нийт хэмжээг тооцоход жилд 750.9 тонн гарч байгаа бөгөөд нэг өдөрт ногдох хог хаягдлын хэмжээ 1.8 тонн, 2005 онтой харьцуулахад өдөрт үүсэж буй хог хаягдлын хэмжээ 1.4 тонн буюу 28 хувиар өссөн байна.
3. 2005 онд ЭМЯ, ДЭМБ-ын хамтран хийсэн Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын суурь судалгаагаар (Sh. Enkhtsetseg, G. Enkhjargal, L. Eggerth, and L. Diaz) амбулаторийн нэг үзлэгт ногдох халдвартай буюу аюултай хог хаягдлын хэмжээ нь 6-100 гр байсан бол энэхүү үнэлгээгээр нэг үзлэгт ногдох халдвартай хог хаягдлын хэмжээ 17.9-279 гр, дунджаар 70.5 гр болж нэмэгдсэн байна.
4. Нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид нэг өдөрт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээг 30-140.0 гр хэмээн дээрх судалгаагаар тогтоосон. Энэ удаагийн үнэлгээний үр дүнд нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид нэг өдөрт ногдох дундаж аюултай хог хаягдал 219.8 гр буюу 10 жилийн хугацаанд аюултай хог хаягдлын хэмжээ 1.5 дахин нэмэгдсэн байна.

4.2.5. Зөвлөмж

1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын нийт хэмжээний 81 хувь нь зөвхөн шар өнгийн уут, аюулгүйн хайрцагт цуглуулахаар байгаа нь ЭМС-ын 158 тоот тушаалын ангиллыг оновчтой болгох, бага хэмжээтэй гарч байгаа хог хаягдлуудыг нэгтгэн цуглуулах шаардлагатай байна.
2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын ангилан ялгах тогтолцоог боловсронгуй болгох, ангилан ялгахдаа хог хаягдал үүсэж буй цэгүүдээс эхлэн зөв ангилал хийх шаардлагатай.
3. Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг Элемент ХХК-д зөвхөн ариутгаад, буталж, булж устгаж байгааг өргөтгөж шатаах зуухыг нэвтрүүлэх замаар хүчин чадлыг нэмж, хог хаягдлыг ангилал бүрээр олон улсын түвшинд нийцсэн эцсийн устгал хийх шаардлагатай байна.
4. Зарим төрлийн дахин боловсруулж ашиглах боломжтой хог хаягдлыг судалж аюулгүйн хайрцаг, хуванцар сав үйлдвэрлэдэг болох хэрэгтэй.

4.3. ШИНГЭН ХОГ ХАЯГДЛЫН БҮТЭЦ, ХЭМЖЭЭ

4.3.1. Шингэн хог хаягдлын үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын тухай ерөнхий мэдээлэл

Үнэлгээнд үндэсний хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулдаг гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллага 5, хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн тусламж үзүүлдэг нийслэлийн 9, орон нутгийн 9, нийт 23 эрүүл мэндийн байгууллагыг хамруулсан бөгөөд Хүснэгт 34-т эдгээр байгууллагуудын тухай ерөнхий мэдээллийг харуулав.

Түүнчлэн үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагууд нь хог хаягдлыг халдваргүйтгэх хамгийн зохимжтой, байгаль орчинд ээлтэй арга болох шатаах бус арга буюу бичил долгион, өндөр даралтат уур буюу автоклаваар халдваргүйтгэх аргыг нэвтрүүлэх тухай Эрүүл мэндийн сайдын 2009 оны 293 дугаар тушаалаар батлагдсан “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги” болон “2009-2013 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-ний заалтыг мөрдөн ажиллаж байна. Түүнчлэн Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны “Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар батлах тухай” 158 дугаар тушаал, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2011 оны “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах түр журам батлах тухай” А-320/305 дугаар тушаалуудыг хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагаандаа мөрдөн ажиллаж байв.

Хүснэгт 34. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагын мэдээлэл

Эрүүл мэндийн байгууллагууд	Байгуулагдсан огноо	Ажилчдын тоо	Орны тоо
1. Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв			
1 Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв (ХӨСҮТ)	1924	730	320
2 Улсын Нэгдүгээр Төв эмнэлэг	1925	722	544
3 Улсын Хоёрдугаар Төв эмнэлэг	1931	412	110
4 Улсын Гуравдугаар Төв эмнэлэг	1921	620	510
5 Эмгэг судлалын төв	1957	57	Эд эсийн лавлагаа лаборатори
2. Улаанбаатар хотын хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд			
6 Өргөө амаржих газар	1928	487	363
7 Баянгол дүүргийн ЭМТ	1991	290	240
8 Баянзүрх дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг	1955	234	333
9 Чингэлтэй дүүрэг ЭМТ	1985	176	227
10 Сүхбаатар дүүргийн ЭМТ	1970	219	Зөвхөн амбулаторийн үйлчилгээ үзүүлдэг
11 Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг	1933	222	98
12 Налайх дүүргийн ЭМТ		307	165
13 Багануур дүүргийн ЭМТ	1988	206	135
14 Багахангай дүүрэг ЭМТ	1978	145	128
3. Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагууд			
15 Булган аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	1929	106	143
16 Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	1963	533	370

17	Өмнөговь аймгийн БОЭТ	1931	210	211
18	Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	1930	286	229
19	Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	1923	297	191
20	Дорноговь аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	1931	180	140
21	Сэлэнгэ аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	1926	240	185
22	Ховд аймаг, БОЭТ	1928	508	250
23	Орхон аймаг, БОЭТ	1973	508	240

Эмгэг судлалын үндэсний төв

Улсын хэмжээнд эмгэг судлалын төрөлжсөн мэргэжлийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх бөгөөд эмгэг эд эс, бүтэц судлал, онош зүйн лабораторийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэдэг. Эрүүл мэндийн бусад байгууллагуудад үйлчлэх 4 тасагтай.

Нэгдүгээр тасаг: Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Арьсны өвчин судлалын үндэсний төв, Чингэлтэй дүүргийн эрүүл мэндийн төв, Сүхбаатар дүүргийн Нэгдсэн эмнэлгийн эмгэг судлалын үйл ажиллагааг хариуцан ажилладаг. Тус тасаг задлан шинжилгээний явцад үүссэн хүний биеийн шингэн (хэвлийн ус гэх мэт)-ийг шууд бохирын шугамд хийдэг ба эд, эсийн шинжилгээнд хэрэглэсэн формалины 10 хувийн уусмал, ксилол, спирт (96 хувь), азотын хүчлийн шингэрүүлсэн уусмал зэргийг 2, 5, 20 л-ийн багтаамжтай хуванцар саванд цуглуулж, "Элемент" ХХК-д шилжүүлдэг байна. Тус тасгийн лаборатори нь өдөрт ойролцоогоор 600 мл орчим нэрмэл ус хэрэглэдэг ба лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал тодорхой ба хаяг шошгогүй хог хаягдал байхгүй байлаа.

Хоёрдугаар тасаг: Тус тасаг нь Эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв (ЭХЭМҮТ) ийн дэргэд байрладаг. ЭХЭМҮТ, Өргөө амаржих газар, Хүрээ амаржих газар, Амгалан амаржих газар, дүүргийн эмнэлгүүдийн хүүхдийн тасгийн эмгэг судлалын үйл ажиллагааг хариуцан ажилладаг байна. Тус тасагт дээрх эрүүл мэндийн байгууллагуудаас ирүүлсэн ураг болон эхэс зэргээс авсан биопсийн шинжилгээг голчлон хийдэг. Зарим тохиолдолд цитологийн шинжилгээг хийдэг байна. Эд, эсийн шинжилгээнд хэрэглэсэн формалины 10 хувийн уусмалыг 20 л-ийн багтаамжтай хуванцар саванд цуглуулж, ямар нэгэн боловсруулалт халдваргүйтгэл хийхгүй шууд бохирын шугам руу хаядаг, өдөртөө ойролцоогоор 7-8 л шингэн хог хаягдлыг асгадаг байна. Мөн шинжилгээнд хэрэглэсэн давсны хүчил, этилийн спирт, ксилол, толуол, будагч бодисын хаягдлыг ямар нэгэн боловсруулалт хийхгүйгээр бохирын шугам руу асгадаг. Тус тасгийн лаборатори нь 3 сарын хугацаанд 5 л орчим буюу өдөрт ойролцоогоор 80 мл нэрмэл ус хэрэглэдэг. Лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой ба хаяг шошгогүй тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Гуравдугаар тасаг: Тус тасаг нь Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн дэргэд байрладаг бөгөөд Баянгол дүүргийн Эрүүл мэндийн төв, Хан-Уул дүүргийн Эрүүл мэндийн төв, Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг, Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүл мэндийн төв болон Ачтан, Номуун зэрэг хувийн эмнэлгийн эмгэг судлалын үйл ажиллагааг хариуцан ажилладаг. Эд, эсийн шинжилгээнд хэрэглэсэн формалины 10 хувийн уусмал, бусад хэрэглэсэн химийн бодисыг 20 л-ийн багтаамжтай хуванцар саванд цуглуулж, "Элемент" ХХК-д шилжүүлж, устгуулдаг ба дунджаар 10 хоногт 20 л шингэн хог хаягдал үүсдэг байна. Зарим тохиолдолд (сав дүүрсэн гэх мэт) хлорамин, жавелион нэмж халдваргүйтгэсний дараа бохирын шугам руу асгадаг байна. Тус тасгийн лаборатори нь өдөрт 3 л орчим нэрмэл ус хэрэглэдэг ба лабораториос үүсэж буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой ба хаяг шошгогүй тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Дөрөвдүгээр тасаг: Тус тасаг нь Хавдар судлалын үндэсний төв (ХСҮТ)-ийн дэргэд байрладаг бөгөөд ХСҮТ, ХӨСҮТ, Баянзүрх дүүргийн Нэгдсэн эмнэлгийн эмгэг судлалын үйл ажиллагааг хариуцан 4 эмгэг судлаач, 3 лаборантын бүрэлдэхүүнтэйгээр ажилладаг байна. Лабораторийн шингэн хог

хаягдлын үнэлгээг асуумжийн дагуу хийхэд эд, эсийн шинжилгээнд хэрэглэсэн формалины 10 хувийн уусмал, бусад хэрэглэсэн химийн бодисыг 2, 5, 20 л-ийн багтаамжтай хуванцар саванд цуглуулж, бохирын шугам руу ямар нэгэн халдваргүйтгэлийн бодис нэмэлгүйгээр шууд асгадаг байна. Тус тасгийн лаборатори нь өдөрт 2 л орчим нэрмэл ус хэрэглэдэг ба лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой, хаяг шошго нь тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв

ХӨСҮТ-ийн Нэгдсэн лабораторийн 6 тусдаа биеэ даасан тасгуудад үнэлгээг хийлээ. Үүнд:

Вирус судлалын лабораторийн тасаг: Тус тасагт Амьсгалын замын вирус судлалын лаборатори, Улаан бурханы лаборатори, ХДХВ-ийн лаборатори харьяалагддаг бөгөөд шинжилгээнд ирүүлсэн биологийн дээж болох цус болон шээсний хаягдлыг автоклаваар ариутгасны дараа устгадаг байна. Бусад шингэн хог хаягдлыг лабораторид 3-4 литрийн багтаамжтай саванд цуглуулж, ойролцоогоор 7 хоногт 1 удаа 0,3 хувийн жавелион болон верконы уусмалд хийн халдваргүйжүүлж, 24 цагийн дараа бохирын шугамд хийдэг байна. Тус тасгийн лабораториуд нь өдөрт ойролцоогоор 1000 мл орчим нэрмэл ус хэрэглэдэг ба лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой ба хаяг шошго нь тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Нян судлалын тасаг: Тус тасагт амьсгалын замын халдвар, гэдэсний халдвар, бэлгийн замаар дамжих халдвар, тэжээлт орчин, эрүүл зүйн гэсэн 5 лаборатори харьяалагдан үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд арчдасны дээжид нян судлалын шинжилгээ хийдэг байна. Ариутгалын бодисоор верконыг ашигладаг ба өдөрт дунджаар 750 мл шингэн хог хаягдлыг бохирын шугамд хийж байна. Мөн лаборатори болгонд угаалга устгалын өрөөтэй, 3 литрийн багтаамжтай саванд хаягдал шингэнийг цуглуулж, 0,3 хувийн жавелион болон верконы уусмалд хийн халдваргүйжүүлж, 24 цагийн дараа бохирын шугамд хийдэг байна.

Клиник-биохимийн тасаг: Тус тасаг нь Биохими, гематологийн 2 лабораторитой бөгөөд өдөрт дунджаар 9700 мл шээс, 21 мл цус, 63 мл нугасны усны дээж ирдэг. Шээс, нугасны усны хаягдалд ариутгалын уусмал хийсний дараа бохирын шугамд хийдэг. Харин цусны хаягдлыг ариутгалын тасагт шилжүүлдэг байна. Тус тасгийн лабораториуд нь өдөрт ойролцоогоор 60 литр нэрмэл ус хэрэглэдэг, лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой ба хаяг шошго нь тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Вируст гепатит, энтервирүсийн лаборатори: Тус лаборатори нь вируст гепатит болон энтервирүсийг цус, цэрний дээжид тодорхойлдог. Өдөрт дунджаар 500 мл цус, 200 мл цэрний дээж ирдэг бөгөөд автоклавдаж ариутгасны дараа устгадаг байна. Тус лаборатори нь өдөрт ойролцоогоор 2 литр нэрмэл ус хэрэглэдэг, лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой ба хаяг шошго нь тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Сүрьеэгийн лаборатори: Тус лаборатори нь сүрьеэгийн үндэсний хэмжээний лавлагаа лаборатори бөгөөд сүрьеэг илрүүлэх, нян судлал молекул биологийн шинжилгээнүүд болон эмийн тэсвэржилт тодорхойлох шинжилгээг хийж гүйцэтгэдэг. Өдөрт дунджаар 30 мл шээсний дээж, 2 мл нугасны усны дээж ирдэг, жавелионоор халдваргүйтгэсний дараа бохирын шугамд хийдэг.

Бактериологийн лаборатори: Тус лаборатори нь бичил харуур, нян өсгөвөрлөх, ялган дүйх, ийлдэс хүрээ болон антибиотик мэдрэг чанар тодорхойлох шинжилгээ хийдэг. Тус лабораторид өдөрт дунджаар шээс 300 мл, цус 160 мл, нугасны ус 2 мл ирдэг, лабораторид ирүүлсэн халдвартай шингэнийг автоклавдаж ариутгасны дараа устгадаг байна. Өдөрт дунджаар 30 литр нэрмэл ус ашигладаг.

Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлэг

Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлэг нь 7 төв, 2 клиник, 6 эрүүл мэндийг дэмжих үйлчилгээ үзүүлдэг

тасаг, 12 албатайгаар улсын хэмжээнд эмнэлгийн төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж, бүх шатлалын эмнэлгийн байгууллагад мэргэжил, арга зүйн гурав дахь шатлалын лавлагаа үйлчилгээ үзүүлдэг улсын ууган эмнэлэг юм.

Эмнэлзүйн эмгэг судлалын нэгдсэн лаборатори: Амбулаториос өдөрт 200-250 хүнд, тасгаас 50-80 хүнд үйлчилдэг томоохон лаборатори юм. Тус лаборатори өдөрт дунджаар шээс 13000 мл, цус 600 мл, нугасны ус 7 мл шинжилдэг байна. Шээсний хаягдлыг веркон болон жавелионы уусмалд 3 цаг байлган халдваргүйжүүлсний дараа бохирын шугамд хийдэг. Харин цус болон нугасны усны шингэн хаягдлыг ариутгалын тасагт шилжүүлдэг байна. Өдөрт ойролцоогоор 70-100 литр нэрмэл ус хэрэглэдэг, лабораториос гарч буй бүх шингэн хаягдал нь тодорхой ба хаяг шошго нь тодорхой бус хог хаягдал байхгүй байлаа.

Улсын Хоёрдугаар Төв Эмнэлэг

Улсын Хоёрдугаар Төв Эмнэлэг нь 7 алба, 16 тасаг, нэгдсэн лабораторитойгоор улсын хэмжээнд эмнэлгийн төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ болон эрүүл мэндийн гурав дахь шатлалын лавлагаа тусламж үзүүлдэг улсын ууган эмнэлгийн нэг юм. Тус эмнэлгийн нэгдсэн лаборатори нь гематологи, биохими, нян судлал, эмгэг судлал, клиник хими зэрэг 5 лабораторитой. Нэгдсэн лабораторийн өрөө бүр нэгдсэн бохирын шугамд холбогдсон ба цус, шээс, нугасны усны дээжээс өдөрт дунджаар 10,000 мл шингэн хог хаягдлыг жавелионоор ариутгасны дараа бохирын шугамд хийдэг байна.

Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлэг

Лабораторийн нэгдсэн тасаг: Биологийн дээжид биохими, гематологи, клиник хими, иммунологи, цусны бүлэгнэлт, нян судлалын шинжилгээнүүдийг хийдэг. Тус лаборатори нь бохирын нэгдсэн шугамд холбогдсон, шээсний хаягдлыг 0,3 хувь болон 33 хувийн хлорамин уусмалд хийн, 3 цаг лабораторид байлгасны дараагаар бохирын шугамд асгадаг байна. Харин цусны дээжийн үлдэгдлийг 72 цаг түр лабораторид хадгалсны дараа "Элемент ХХК"-д хүргүүлдэг. Плейврийн шингэний хаягдлыг эмнэлгийн устгалд өгдөг. Өдөрт дунджаар шээс 900 мл, цус 755 мл, нугасны ус 4 мл, уушгины хөндийд үүссэн плейврийн шингэн 4 мл ирдэг, багахан хэсэг нь шинжилгээнд хэрэглэгдэж харин үлдсэн хэсэг нь шингэн хог хаягдал болон устгагддаг байна.

Нийслэлийн Өргөө амаржих газар

Клиник биохимийн лаборатори: Тус лаборатори нь цус, шээсний ерөнхий шинжилгээ, бактериологийн шинжилгээ хийдэг. Тус лабораториос үүсэж шээс цусны хаягдлыг 6 хувийн жавелионы уусмалд ариутгасны дараа бохирын шугамд шууд асгадаг байна. Харин бактериологийн шинжилгээнээс гарсан хог хаягдлыг автоклавт ариутгасны дараа устгуулдаг, өдөрт дунджаар 32300 мл шингэн хог хаягдал үүсдэг байна.

Баянгол дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

Эрүүл мэндийн төвийн нэгдсэн лаборатори нь шээс, цусны ерөнхий болон биохими, бактериологи, сериологи, цитологи, сүрьеэгийн шинжилгээний болон устгалын хэсэгтэй ба ариутгалын тасаг нь лабораториос тусдаа байрлаж, лабораторийн болон эмнэлгийн ариутгалыг нийтэд нь хариуцан ажилладаг.

Нэгдсэн лаборатори: Тус лаборатори нь өдөрт үүсэж буй 20000 мл шээс, 5-10 мл цэрний шингэн хог хаягдлыг клорсептийн 0.03 хувийн сулруулсан уусмалаар ариутган бохирын шугам руу, цусны 2500 мл (5 мл х 500 ширхэг) хаягдлыг вакуумтейнерийн хамт автоклавт ариутгаж, Элемент ХХК-д шилжүүлдэг байна. Мөн 30000 мл багаж цэвэрлэгч шингэн, 220 мл химийн бодисын хаягдал гардаг, хаягдлыг бохирын шугамд хийдэг байна. Мөн шингэн хог хаягдлын 10 л багтаамжтай хуванцар хувинг бие засах газарт байрлуулж, өдөрт 2 удаа хаягдлыг жавелионоор ариутгасны

дараа бохирын шугамд нийлүүлдэг байна. Тус лаборатори өдөрт ойролцоогоор 20 л нэрмэл ус хэрэглэдэг байна.

Баянзүрх дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг

Тус төв нь шингэн хог хаягдал хаях тусгай бохирын шугамтай бөгөөд шээсний дээжийг ариутган урсгадаг байна. Харин цусны вакумтейнертэй дээжүүдийг зориулалтын улаан уутанд цуглуулан "Элемент ХХК"-руу явуулдаг байна. Үнэлгээний явцад лабораторийн ариун цэвэр, хог хадгалсан байдал сайн, өдөр өдөрт нь устгал явуулдаг байв.

Нэгдсэн лаборатори: Тус лаборатори нь цус, шээсэнд клиник биохимийн шинжилгээ хийдэг. Шингэн хог хаягдлын үнэлгээг асуумжийн дагуу явуулахад өдөрт үүсэж буй 5000 мл шээсний шингэн хог хаягдлыг жавелионы 0.06 хувийн сулруулсан уусмалд хийсний дараа бохирын шугамд асгадаг. Цусны 3500 мл хаягдлыг вакумтейнерийн хамт автоклавт ариутгаж, Элемент ХХК-д шилжүүлдэг байна. Мөн шингэн хог хаягдлын 10 л багтаамжтай хуванцар хувинг бие засах газарт байрлуулж, 7 хоногт 1 удаа хаягдлыг жавелионоор халдваргүйтгэн, бохирын шугам руу асгадаг байна.

Чингэлтэй дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

Лабораторийн тасаг: Тус тасаг нь биохими, цусны дэлгэрэнгүй шинжилгээ, шээсний ерөнхий шинжилгээ, коагулограм, электролитийн шинжилгээ, иммунологийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэж байна. Өдөрт дунджаар 2250 мл шээсний шингэн хог хаягдал ялгарч байгааг 0,6 хувь жавелионы уусмалд хийн ариутгасны дараа бохирын шугам рүү асгадаг байна. Нугасны усны шингэн хаягдал 10 мл гардгийг шууд бохирын шугамд хийдэг. Харин цусны хаягдлыг улаан өнгийн торонд цуглуулж, "Элемент ХХК" д шилжүүлдэг.

Сүхбаатар дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

Нэгдсэн лаборатори: Тус лабораторид биохими, гематологи болон сүрьеэгийн цитологийн шинжилгээнүүд хийгдэх бөгөөд шинжилгээнд хэрэглэгдсэн химийн бодис, дээжүүдийг тусгай халдваргүйжүүлэх шат дараалсан үйл ажиллагааны дараа бохирын шугамд хийж, зайлуулдаг байна. Тус лаборатори нь шингэн хог хаягдлын гоожилтоос сэргийлсэн аюулгүй ажиллагааны зааврыг мөрддөг байна. Нэгдсэн лабораторид цус, шээсийг голлон шинжилдэг бөгөөд өдөрт дунджаар шээс 8000-12000 мл гардаг, цус 450-500 мл –ийг автоклавдаад "Элемент" ХХК-д өгдөг байна. Өдөрт жавелионы уусмал 5 л, устөрөгчийн хэт ислийн 30 хувийн уусмал 200 мл-ийг халдваргүйтгэлийн зорилгоор ашигладаг байна. Тус лабораторийн устгалын болон шинжилгээний өрөөнд шингэн хог хаягдлыг хадгалах 8, 10 л-ийн хуванцар сав 3 ширхэг байсан ба эдгээр савнуудад өдөр бүрийн шингэн хог хаягдлыг хийдэг байна. Нэгдсэн лаборатори нь өдөрт нийт 20 л нэрмэл усыг бодис найруулах, угаалга хийх зэрэгт хэрэглэдэг. Тус лабораторид хуванцар савтай шахмал хэлбэртэй жавелион, шилтэй 3 хувь устөрөгчийн хэт исэл, хуванцар савтай виркон зэргийг хэрэглэж байв.

Хан-Уул дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

Нэгдсэн лабораторид биохими, гематологийн шинжилгээнүүд хийгддэг, өдөрт ойролцоогоор шээсний 4000 мл шингэн хаягдал гардаг байна. Шингэн хог хаягдлыг жавелионы уусмалд хийн саармагжуулан халдваргүйтгээд, бохирын шугам руу асгадаг. Өдөрт хаягддаг 2500 мл цусны дээжийг вакумтейнертэй нь цуг шар уутанд хийж, Элемент ХХК"-руу явуулдаг байна.

Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

Оношилгооны тасаг нь оношилгоо болон лабораторийн үйл ажиллагаа явуулдаг. Тус тасагт өдөрт дунджаар 20000 мл шээсний дээж ирдэг, үлдэгдэл хаягдлыг шууд бохирын цооногт хийдэг байна. Цусны 1000 мл дээж өдөрт ирдэг, түүнийг вакумтейнертэй нь цуг ариутгалын тасагт хүлээлгэн өгдөг. Ариутгалын тасагт цугларсан биологийн дээжийг автоклавдан нүхэнд булж устгадаг. Тус

лаборатори нь өдөрт 40000 мл нэрмэл усыг хэрэгцээндээ ашигладаг.

Багахангай дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

Нэгдсэн лаборатори нь шээсний ерөнхий шинжилгээ, шимэгч хорхойн шинжилгээ хийдэг. Шинжилгээний дээжүүдийг шинжилж дуусаад хлорын шохойн уусмалаар халдваргүйтгэсний дараа төвлөрсөн бохирын шугам руу асгадаг. Халдваргүйтгэгч гол уусмал нь хлорын шохойн сүүн уусмал, жавелион байна. Хуучин хэрэглэж байсан автоклав нь эвдэрсэн бөгөөд шинээр авсан автоклав нь байршуулах өрөө байхгүйн улмаас ашиглагдахгүй байлаа. Аюултай хог хаягдлыг өөрсдийн барьсан шатаах зууханд шатаадаг. Мэс заслын боолтын багажийг жавелионоор ариутгаад уусмалыг бохирын шугамд асгадаг. Тус лабораторид өдөрт дунджаар 1000 мл шээсний дээжийн хаягдал гардаг бөгөөд жавелионоор халдваргүйтгээд бохирын шугамд асгадаг. Шимэгч хорхойн шинжилгээг хийх явцад өдөрт дунджаар 1000 мл шингэн хаягдал гардаг, үүнийг шууд бохирын шугамд хийдэг. Цусны дээж 1100 мл ирдэг, үүнийг шатаах зууханд хийж устгадаг.

Булган аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг

Оношилгооны тасаг нь биохими, нян судлал, гематологи, клиник хими, цитологи, серологи, сүрьеэгийн лабораторитой бөгөөд өдөрт дунджаар 8000 мл шээс, 480 мл цус, 5 мл нугасны усны дээж ирүүлдгээс дээрх дээжүүдээс үүсэх шингэн хаягдлыг ариутгалын уусмалаар саармагжуулан бохирын шугамд асгадаг байна. Тус тасаг өөрийн хэрэгцээнд өдөрт дунджаар 30000 мл нэрмэл усыг ашигладаг.

Өмнөговь аймгийн Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв

Тус төвийн үйл оношзүйн тасаг нь клиник биохими, бичил амь судлал, сүрьеэгийн лабораторитой ба өдөрт дунджаар 8000 мл шээс, 350 мл цус, 50 мл нугасны усны дээжийг шинжилгээнд ирдэг, тэдгээрийн үлдэгдлийг жавелионы уусмалд хийн ариутгасны дараа бохирын шугамд хийдэг. Тус эмнэлэг хог хаягдал түр хадгалах цэгтэй, 60 литрийн багтаамжтай шингэн хог хаягдал хадгалах савтай байв.

Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг

Лабораторийн нэгдсэн тасагт биологийн дээжид биохими, гематологи, иммунологи, цусны бүлэгнэлт, нян судлалын шинжилгээнүүдийг хийдэг. Өдөрт дунджаар 1500 мл шээсний шинжилгээнд ирүүлсэн дээжийн хаягдал үүсдэг ба түүнийг 0,3 хувийн жавелионы уусмалд 2 цаг халдваргүйтгэсний дараа бохирын шугамд хийнэ. Өдөрт дунджаар 200 мл цусны дээж шинжилгээнд ирдэг ба шинжилгээ дууссаны дараа илүү гарсан дээжүүдийг 72 цаг лабораторид хадгалсны дараа устгалд өгдөг байна. Устгал хийхдээ зориулалтын ухсан нүхэнд булах аргыг хэрэглэдэг. Нугасны ус өдөрт 2 мл ирдэг, үүнийг бохирын шугамд шууд асгадаг байна. Уушгины хөндийд үүссэн плейврийн шингэн өдөрт 500 мл ирдэг, түүнийг халдваргүйтгэсний дараа бохирын шугамд хийдэг.

Дорноговь аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг

Яаралтай тусламж, эрчимт эмчилгээний тасаг: Тус тасгаас өдөрт дунджаар 1300 мл шээсний үлдэгдэл дээж ирдэг, үүнийг халдваргүйтгэлийн бодис хийлгүй шууд бохирын шугамд хийдэг.

Төрөх тасаг: Тус тасгаас өдөрт дунджаар 1600 мл орчим цусны шингэн хаягдал ялгардаг ба шууд бохирын шугамд хийдэг.

Нэгдсэн лабораторийн тасаг: Тус тасагт өдөрт дунджаар шээс 10,500 мл үүсдэг ба шууд бохирын шугамд, цус 1000 мл үүсдэг ба хаягдал шингэнийг 5 хувийн хлорын шохойн уусмалд 2 цаг ариутгасны дараа бохирын шугам руу асгадаг байна.

Ховд аймгийн Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв

Оношзүйн лаборатори: Тус лаборатори нь шээс, цус, нугасны ус, биохимийн, цус бүлэгнэлтийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэдэг. Өдөрт дунджаар шээс 15000-20000 мл цуглардаг, хаягдлыг нь жавелионы уусмалд хийн халдваргүйтгэсний дараа бохирын шугамд, цусны дээж 1000-1200 мл ирдэг, үүний үлдэгдлийг шатаах зууханд хийж устгадаг байна. Нугасны усны дээж 7 хоногт дунджаар 2 мл ирдэг, үүнийг 1 хувийн вирконы уусмалаар саармагжуулж устгадаг. Харин тус тасгаас азотын хүчил, цууны хүчлийн химийн бодисын хаягдал үүсдэг, үүнийг шууд бохирын шугамд хийдэг. Хог хаягдлыг цуглуулдаг савыг лабораторид байршуулсан байв.

Сүрьеэгийн лаборатори: Тус лаборатори нь шээс, цэр, нугасны усны шинжилгээ хийдэг, сард дунджаар 250 л шээсний дээж ирдэг ба 5 хувь фенолыг хаягдалтай ижил хэмжээтэй хийж 18-72 цаг байлгаж, халдваргүйтгэл хийсний дараа бохирын шугамд хийдэг. Нугасны усны дээж сард дунджаар 20 мл ирдэг, тус хаягдлыг 5 хувийн фенолын уусмалд хийсний дараа бохирын шугамд асгадаг. Тус лабораторид шингэн хаягдал цуглуулдаг сав байхгүй, сорьц авсан саванд саармагжуулалтаа хийж 24 цаг байлгасны дараа шууд бохирын шугамд асгадаг байна.

Төрөх тасаг: Тус тасаг нь Баруун бүсийн эмэгтэйчүүдийн төрөхөөс өмнөх болон төрөх үеийн, төрсний дараах эрүүл мэндийг дэмжих чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг. Өдөрт дунджаар 250 мл цусны шингэн хаягдал үүсдэг, түүнийг жавелионы уусмалд 3 цаг байлгасны дараа бохирын шугамд хийнэ. Шингэн хаягдал хадгалах 10 литрийн багтаамжтай савтай, шингэн хаягдлыг өдөр бүр жавелионоор ариутгасны дараа бохирын шугам руу асгадаг.

Эмгэг судлалын лаборатори: Тус лаборатори нь эд эсийн шинжилгээг эсийн нарийн түвшинд оношилдог. Эдийн болон эсийн сорьцыг химийн урвалжаар дамжуулан шинжилдэг. Шинжилгээнд хэрэглэсэн будагч бодисуудыг шууд бохирын шугамд хийдэг.

Цусны салбар банк: Баруун бүсийн хүн амын эрүүл мэндийг дэмжин хангах 10 төрлийн цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэдэг. Өдөрт дунджаар 14700 мл цус цусан бүтээгдэхүүний хаягдал үүсдэг, түүнийг 0,1 хувийн жавелионы уусмалаар ариутгасны дараа бохирын шугамд хийдэг. Шингэн хаягдлыг тусдаа цуглуулах 10 литрийн багтаамжтай савтай. Яаралтай үед тухайн өдөрт нь, бусад үед 7 хоногт 2-3 удаа жавелионоор ариутгасны дараа бохирын шугамд асгадаг.

Сэлэнгэ аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг

Нэгдсэн лаборатори: Тус лаборатори нь биохими, серологи, бичил амь судлал, цитологи, гематологи, иммунологийн шинжилгээ хийдэг. Өдөрт дунджаар 6000-7000 мл хаягдал шээс үүсдэг, үүнийг 0,1 хувийн жавелионы уусмалд хийн ариутгасны дараа бохирын шугамд асгадаг байна. Цусны 1000 мл хаягдал гардаг, үүнийг шингэн хаягдал цуглуулдаг тусгай саванд юүлээд бохирын шугамд устгадаг. Тус эмнэлэгт автоклав байхгүй учраас шууд бохирын шугамд хийдэг байна. Цитологийн лабораториос сард 500 мл ксилол, 96 хувийн спирт 6000 мл, будагч бодис зэрэг шингэн хаягдал уусмалууд үүсдэг. Түүнийг шууд бохирын шугамд хийдэг. Гематологийн лабораториос өдөрт 2 литр химийн бодис үүсдэг.

Рентгений кабинет: Тус тасаг нь өдөрт 50 хүний зураг авдаг, 2 сарын хугацаанд дунджаар 90000 мл рентгений хаягдал уусмал гардаг.

Орхон аймгийн Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв

Клиник биохимийн лаборатори: Клиник-биохими, вирусологи, иммунологи, серологийн шинжилгээг өдөрт 300-350 хүнд хийдэг. Өдөрт 15000-20000 мл шээсний хаягдал гардаг, үүнийг халдваргүйтгэлгүйгээр бохирын шугамд хийдэг. Цусны 5000-8000 мл хаягдал үүсдэг, үүссэн хаягдлыг ариутгалын тасагт шилжүүлэн устгуулдаг.

Нян судлалын лаборатори: Өсгөвөр, нян судлалын шинжилгээ хийдэг. Өдөрт дунджаар 300-500 мл шээс, 30-45 мл цусны дээжийг тус тус шинжлүүлэхээр ирүүлдэг ба жавелионы 0.06 хувь уусмалд 60 минут халдваргүйтгэсний дараа бохирын шугамд хийдэг. Харин нугасны усны дээж сард дунджаар 10 мл ирдэг, үүнийг хаягдлыг автоклавт халдваргүйтгээд бохирын шугамд хийдэг байна. Тус лаборатори нь өдөрт 30000 мл нэрмэл ус хэрэглэдэг.

Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг

Лаборатори оношзүйн тасаг: Биохими, гематологи, иммунологи, бактериологи, цитологийн шинжилгээ хийдэг. Өдөрт дунджаар 12000 мл шээсний дээж ирдэг, хаягдлыг нь 2.4 хувийн бриллиант уусмалаар ариутгасны дараа бохирын шугамд хийдэг. Харин цусны дээж өдөрт 8700 мл ирдэг ба хаягдлыг вакумтенертэй нь хамт устгалд өгдөг. Иммунологи, гематологи, биохимийн шинжилгээний багаж, тоног төхөөрөмжөөс нийт 70500 мл шингэн хаягдал буюу багажийн цэвэрлэгч шингэн уусмал үүсдэг, үүнийг 2,4 хувийн бриллиант уусмалаар ариутгасны дараа бохирын шугамд асгадаг байна. Тус лаборатори нь өдөрт 80 л нэрмэл усыг хэрэгцээндээ ашигладаг.

Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг

Хэнтий аймгийн нэгдсэн лабораториос өдөрт дунджаар 6700 мл шээс, 1400 мл цусны хаягдал үүсдэг байна. Шээсний хаягдлыг веркон хийж халдваргүйтгэдэг, харин цусны хаягдлыг ариутгалын тасагт шилжүүлдэг. Рентгений тасагт сард дунджаар 1,2 л хор гардаг, үүнийг 50 литрийн багтаамжтай зориулалтын хуванцар саванд хадгалдаг, устгах удирдамж байхгүй тул 6 сарын турш хадгалагдаж байна. Заавар байхгүй.

Багануур дүүргийн Эрүүл мэндийн төв

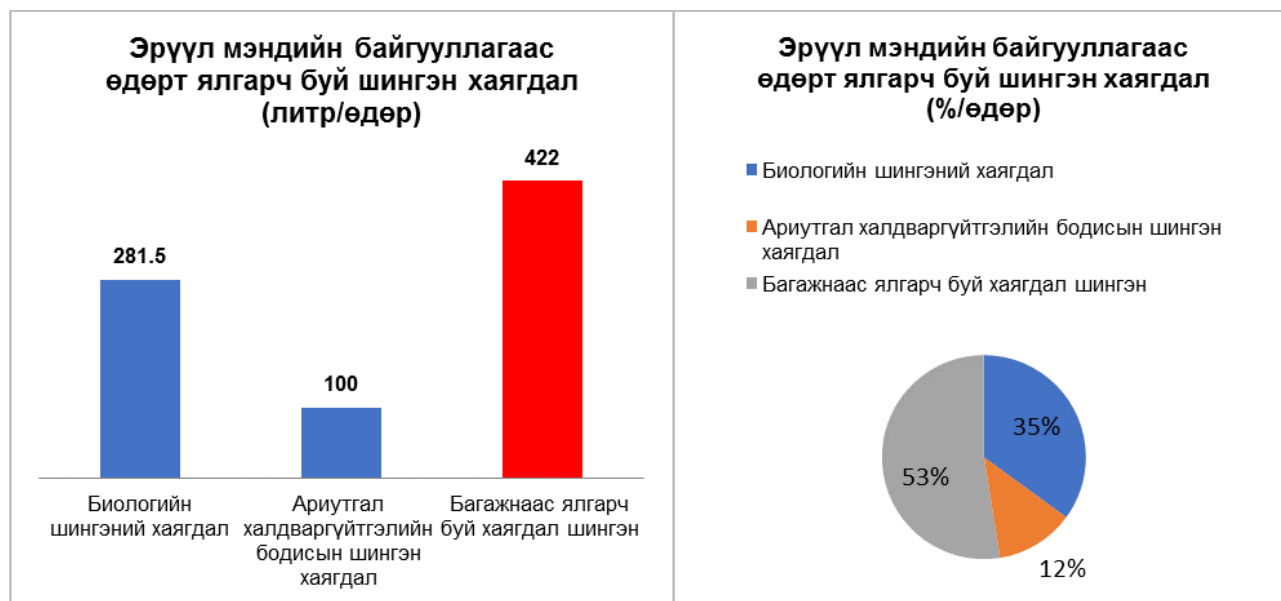
Тус төвийн нэгдсэн лабораториос өдөрт дунджаар 18000 мл шээс, 1000 мл цусны хаягдал үүсч байна. Шээсний хаягдлыг халдваргүйтгэлийн уусмал жавелионы уусмалаар халдваргүйжүүлж ариутгадаг, харин цусны хаягдлыг ариутгалын тасагт шилжүүлдэг.

4.3.2. Эрүүл мэндийн байгууллагын шингэн хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг тодорхойлох үнэлгээний дүн

Эрүүл мэнд, спортын яам, АХБ-ны ЭМСХХ-5 төслийн хүрээнд хийгдэж байгаа эрүүл мэндийн байгууллагын шингэн хаягдлын хэмжээ, бүтцийг тогтоох үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн 23 байгууллагаас ялгарч байгаа шингэн хог хаягдлыг төрлөөр нь авч үзвэл биологийн дээж, ариутгалын бодис, лабораторийн багаж тоног төхөөрөмжөөс үүсэж буй шингэн хаягдал байв.

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас өдөрт нийт 803,5 литр шингэн хаягдал үүсэж байна. Үүнээс биологийн шингэн 35 хувь буюу 281,5 л/өдөр, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодисын хаягдал 12 хувь буюу 100 л/өдөр, лабораторийн багаж, тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаанаас үүсдэг холимог шингэн хаягдал 53 хувь буюу 422 л/өдөр тус тус эзэлж байна.

Зураг 10. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас өдөрт үүсэх шингэн хог хаягдлын нийт хэмжээ, төрлөөр

4.3.3. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй биологийн шингэн хаягдал

Биологийн шингэн хог хаягдлыг ДЭМБ-ын тодорхойлсноор дараах ангилалд авч үздэг. Үүнд:

1. Цус цусан бүтээгдэхүүн
2. Эмгэг хог хаягдал (Хүний биеийн эд, эрхтэн, эд, биеийн шингэн, мэс засал, задлан шинжилгээний үед гарах эд эрхтэн болон бусад шингэн)
3. Оношилгооны явцад үүсэх шингэн хаягдал Үүнд: нус, хөлс, цэр, бөөлжис, шээс гэх мэт хамаарна.

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн 23 байгууллагаас жилд нийт 69753 л биологийн шингэн хаягдал үүссэн бөгөөд үүнээс 82,7 хувь нь (57695 л) шээсний хаягдал, 17,3 хувь (12058 л) цусны дээжийн хаягдал байв.

Биологийн шингэн хаягдлыг эмнэлэг тус бүрээр нь Хүснэгт 2-т харуулсан дүнгээс харахад Орхон аймгийн БОЭТ жилд дунджаар 7308 л, БГ дүүргийн Эрүүл мэндийн төв 5873 л, Ховд аймгийн БОЭТ 5429 л биологийн шингэн хаягдал (цус, шээс) ялгаруулж байгаа нь хамгийн их үзүүлэлттэй байв.

Хүснэгт 35. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсч буй биологийн шингэн хог хаягдал, төрлөөр

№	Эмнэлгийн нэр	Шээс, л	Цус, л	Нийт
Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв				
1	Эмгэг судлалын төв	-	-	-
2	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	783	326	1109
3	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг	3393	261	3654
4	Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг	3132	392	3524
5	Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг	1827	183	2010
Хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллага				

6	Өргөө амаржих газар	1044	3132	4176
7	Баянгол дүүрэг, ЭМТ	5220	653	5873
8	Баянзүрх дүүрэг, НЭ	1566	392	1958
9	Чингэлтэй дүүрэг, ЭМТ	587.25	351	938
10	Сүхбаатар дүүрэг, НЭ	3132	131	3263
11	Хан-Уул дүүрэг, НЭ	522	287	809
12	Налайх дүүрэг, ЭМТ	3915	250	4165
13	Багануур дүүрэг, ЭМТ	4698	287	4985
14	Багахангай дүүрэг ЭМТ	3654	300	3654
Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллага				
15	Булган аймаг НЭ	2088	204	2292
16	Дархан-Уул аймаг, НЭ	2244.6	209	2453
17	Өмнөговь аймаг, БОЭТ	2088	91	2179
18	Увс аймаг, НЭ	1174.5	1305	2480
19	Хэнтий аймгийн НЭ	1750	370	2120
20	Дорноговь аймаг, НЭ	2610	679	3289
21	Сэлэнгэ аймаг, НЭ	1827	261	2088
22	Ховд аймаг, БОЭТ	5220	209	5429
23	Орхон аймаг, БОЭТ	5220	2088	7308
	Бүгд	57,695	12,058	69,753

4.3.4. Багаж, тоног төхөөрөмжийн хэрэглээнээс үүсэж буй химийн шингэн хаягдал

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудад хэрэглэгдэж буй лабораторийн багаж, тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаанаас үүсэх шингэн хог хаягдлын хэмжээг газар дээр нь хэмжсэн. Тооцоолсон дүнгээс харахад Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлэгт өдөрт 89 л хаягдал үүсэж байгаа нь хамгийн их, Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт өдөрт 1 л шингэн хаягдал үүсч байгаа нь хамгийн бага үзүүлэлттэй байлаа.

Хүснэгт 36. Лабораторийн тоног төхөөрөмжөөс өдөрт үүсэж байгаа шингэн хаягдал, хэмжээгээр

№	Эмнэлгийн нэр	Полимеразийн гинжин урвал /л/	ELISA /л/	Биохимийн шинжилгээний багаж /л/	Иммунологийн шинжилгээний багаж /л/	Гематологийн /цусны аппарат/ /л/	Шээсний шинжилгээ /л/	Рентген уусмал /л/	Нийт
1	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	0.004	0.004	12	20	7			39
2	Багахангай дүүрэг, ЭМТ					10			10
3	Чингэлтэй дүүрэг, ЭМТ			3		4	1.9		9
4	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг			50	3	35	1		89
5	Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг			17.5	3.5	35			56
6	Баянгол дүүрэг, ЭМТ			25		10			35
7	Увс аймаг, НЭ			0.3	0.5				1

8	Дархан-Уул аймаг, НЭ	60	3	5	3	71			
9	Сэлэнгэ аймаг, НЭ	2		2	1.3	5			
10	Хэнтий аймаг, НЭ				70	70			
11	Хан-Уул дүүрэг, НЭ	0.5		0.48	14	15			
12	Өргөө амаржих газар	22				22			
	Нийт	0.004	0.004	192.3	30	108.48	2.9	88.3	422

4.3.5. Эмийн санд хадгалагдаж байгаа эм, тарианы үлдэгдэл

Нийслэлийн Багахангай, Багануур, Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв, Дархан-Уул, Дорноговь, Хэнтий, Өмнөговь, Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт чанарын шаардлага хангахгүй, хугацаа дууссан хэрэглэгдэхгүй болсон эм, тарианы үлдэгдэл, химийн бодисын үлдэгдэл хадгалагдаж байв. Тухайлбал, Багахангай дүүргийн Эрүүл мэндийн төвд нийт 2 төрлийн 23 мл, Багануур дүүргийн Эрүүл мэндийн төвд 33 төрлийн 124 мл, Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төвд 3 төрлийн 2002 мл, Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 1 төрлийн 2 мл, Дорноговь аймгийн Эрүүл мэндийн төвд хугацаа дууссан, хагарсан 5 нэр төрлийн 2000 мл шингэн хаягдал, Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 30 төрлийн 284 мл, Өмнөговь аймгийн Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвд 11 төрлийн 835 мл, Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 2 төрлийн 215 мл шингэн хаягдал тус тус хадгалагдаж байв.

Үнэлгээнд хамрагдсан бусад эмнэлгийн хувьд, тухайн жилийн эмийн хэрэгцээг ЭМЯ болон Сангийн яамнаас баталсан төсвийн хүрээнд төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдаж авах тухай хуулиар тухайн жилд шаардлагатай байгаа эм, эмнэлгийн хэрэгслийг жилд нэг л удаа худалдан авдаг, тендерийн гэрээг сар, сард нь хуваарь гаргаж, хуваарийн дагуу нийлүүлдэг, сард нэг удаа татан авалт хийдэг учраас хугацаа дууссан эм байхгүй байв. Тендерээр нийлүүлэгдсэн зарим нэг хагарсан, түүнчлэн тээвэрлэх явцад гэмтэл гарсан эмийг буцаан нийлүүлэгч байгууллагад шилжүүлдэг байна.

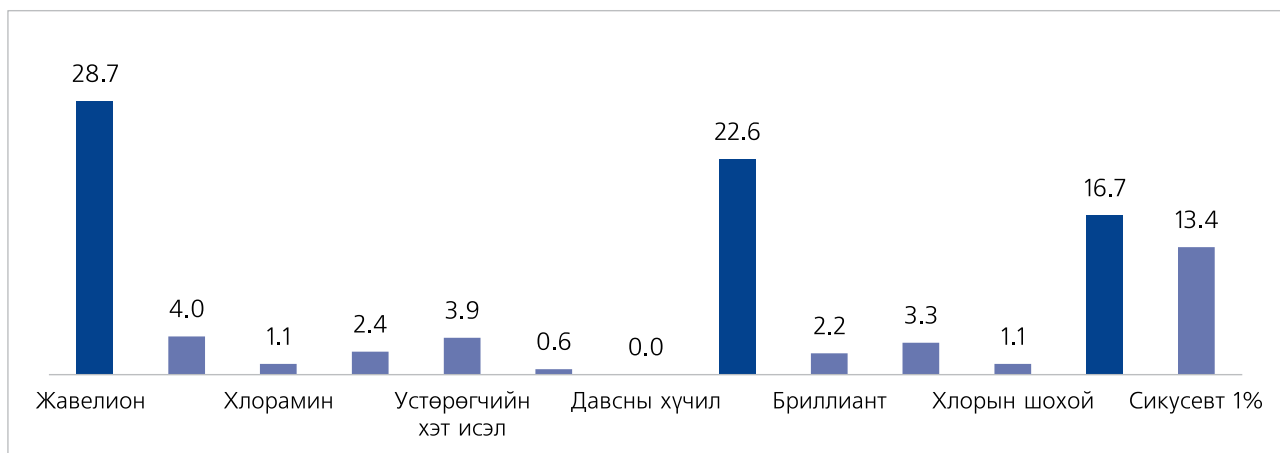
4.3.6. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй ариутгалын бодисын хаягдал

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагад хэрэглэж буй ариутгал халдваргүйтгэлийн бодисыг эмнэлэг тус бүрээр гаргахад 13 төрлийн (жавелион, хлорсепт, хлорамин, гипохлорид натри, устөрөгчийн хэт исэл, 96 хувийн этилийн спирт, давсны хүчил, веркон, бриллиант, экстра, хлорын шохой, 1 хувийн пергидрол, 1 хувийн сикусевт зэрэг химийн шингэн бодисуудыг хэрэглэдэг байна.

Үнэлгээний дүнгээр 28,7 хувь нь жавелионы уусмал, 22,3 хувь нь веркон, 16,7 хувь нь пергидролын 1 хувийн уусмалыг түгээмэл хэрэглэж байсан бөгөөд эдгээр бодисын хэрэглээ болон хаягдал хамгийн их байв. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн бүх байгууллагууд эдгээр химийн шингэн хаягдал уусмалыг бохирын шугамд хийдэг байна.

Зураг 11. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй ариутгалын хаягдал бодисын төрөл, эзлэх хувь хэмжээ

4.3.7. Шүдний кабинетын шингэн хог хаягдлын үнэлгээний дүн

Үнэлгээнд хамруулсан эрүүл мэндийн байгууллагаас Булган, Дорноговь, Орхон, Хэнтий, Сэлэнгэ, Дархан-Уул, Өмнөговь, Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг, Чингэлтэй, Баянгол, Баянзүрх, Налайх зэрэг 12 байгууллага шүдний кабинеттай байсан бөгөөд эдгээр байгууллагууд шингэн хаягдлыг саармагжуулалгүйгээр бохирын шугамд асгадаг байна. Шүдний кабинетад хэрэглэгдэж байгаа химийн бодисуудын нэрийг Хүснэгт 37-д харуулав.

Хүснэгт 37. Шүдний кабинетад хэрэглэгдэж байгаа химийн бодисуудын нэр

№	Эмнэлгийн нэр	Хэрэглэгдэж байгаа бодисын нэр
1	Булган аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Жавелион, устөрөгчийн хэт исэл, повидон
2	Дорноговь аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Виркон, жавелион
3	Орхон аймгийн БОЭТ	Аниозим, сурпаниоз, 76 хувь этилийн спирт, повидон
4	Чингэлтэй дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	Спиртийн уусмал, устөрөгчийн хэт исэл, ариун уусмал
5	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг	Гадаргуу цэвэрлэгч уусмал
6	Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Формалин, пулиподент, белодент, адгайзер, EDTA, гихлорт натри
7	Сэлэнгэ аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Аниосийн ариутгагч гель, инадин саван, гипохлорид натри, устөрөгчийн хэт исэл, жавелион
8	Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Формалин, чигжээс, сувгийн шингэн
9	Баянгол дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	Жавелион, фурациллин, устөрөгчийн хэт исэл
10	Өмнөговь аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Хүнцэл, тамидин, устөрөгчийн хэт исэл, 96 хувь этилийн спирт
11	Баянзүрх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	Бриллиант, ника, DP-2, жавелион
12	Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	Жавелион, ариун уусмал, белицин, форедент, адгеозер

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагын 12 шүдний кабинетаас өдөрт 18 нэр төрлийн нийт 23449 мл шингэн химийн хаягдал үүсч байна. Үүнд ихэнх буюу 60 хувийг жавелион, 21 хувийг аниозим, 9 хувийг ариун уусмал, 4 хувийг устөрөгчийн хэт исэл, 1 хувийг веркон, 4 хувийг бусад

уусмал (Тамидин, 96 хувь, 76 хувийн этилийн спирт, сувгийн шингэн, гипохлорид натри, повидон, сурпаниоз, бриллиант, фурациллин) зэрэг халдваргүйтгэлийн шингэн бодисууд эзэлж байна.

4.3.8. Эрүүл мэндийн байгууллагын бохир усны хэмжээ

“Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль”-д “Саарал ус гэдэг нь ахуйн хэрэгцээнээс гарсан бохир ус” гэж тодорхойлсон байдаг. Энэхүү үнэлгээний ажлын хүрээнд бид эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй саарал усны хэмжээг Ус суваг, ашиглалтын байгууллагын нэгдсэн тооцоонд үндэслэн хийв. Ус суваг, ашиглалтын байгууллагаас тухайн эрүүл мэндийн байгууллагын нэг сард хэрэглэсэн цэвэр усны хэмжээг нэгдсэн тооцоогоор гаргасан байна. “Цэвэр усны үнэ, хэрэглээнээс гарсан бохир усыг татан зайлуулах үйлчилгээний төлбөрийг тооцох аргачлал”-ын дагуу хэрэглэсэн цэвэр усны 80 хувьтай нь тэнцэх хэмжээний усыг “Саарал ус” хэмээн үздэг байна. Энэхүү тооцоог ашиглан үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудаас үүсэх саарал усны хэмжээг шингэн хог хаягдлын төрөлд хамааруулан тооцож гаргав.

Хүснэгт 38. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүссэн саарал усны хэмжээ, м³

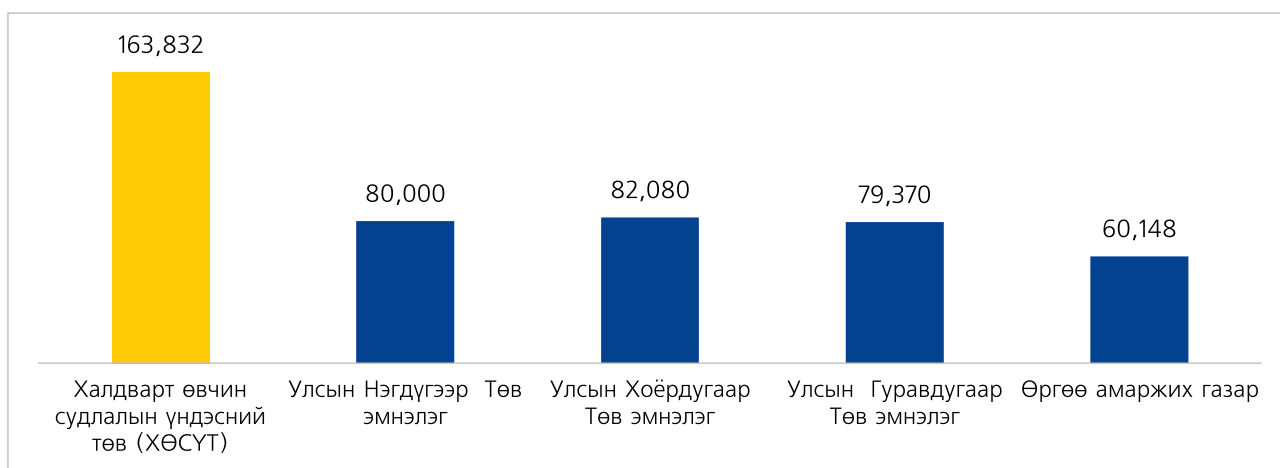
Эрүүл мэндийн байгууллагууд		Сард үүсэх бохир усны хэмжээ, м ³
1. Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүд⁶		
1	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв (ХӨСҮТ)	163,832
2	Улсын Нэгдүгээр Төв эмнэлэг	80,000
3	Улсын Хоёрдугаар Төв эмнэлэг	82,080
4	Улсын Гуравдугаар Төв эмнэлэг	79,370
2. Улаанбаатар хотын хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд		
5	Өргөө амаржих газар	60,148
6	Баянгол дүүргийн ЭМТ	25,358
7	Баянзүрх дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг? (ЭМТ)	7,312
8	Чингэлтэй дүүргийн ЭМТ	24,948
9	Сүхбаатар дүүргийн ЭМТ (Нэгдсэн эмнэлэг)?	35,125
10	Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг (ЭМТ)?	3,994
11	Налайх дүүргийн ЭМТ	46,917
12	Багануур дүүргийн ЭМТ	31,896
13	Багахангай дүүргийн ЭМТ	18,890
3. Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагууд		
14	Булган аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	15,440
15	Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	48,000
16	Өмнөговь аймгийн БОЭТ	43,998
17	Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	48,000
18	Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	60,421
19	Дорноговь аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	14,800
20	Сэлэнгэ аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	30,800
21	Ховд аймгийн БОЭТ	76,876
22	Орхон аймаг, БОЭТ	120,330
НИЙТ		1 118 535

6 Эмгэг судлалын үндэсний төвийн саарал усны мэдээлэл олдоогүй учраас оруулаагүй

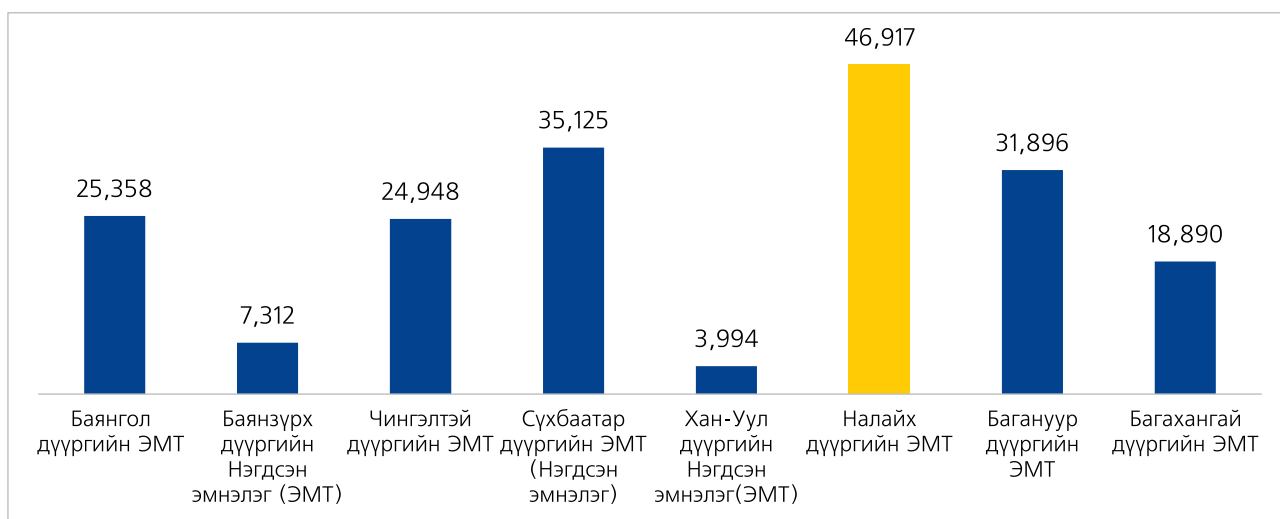
Хүснэгт 38-аас харахад үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудад сардаа нийт 1,118,535 м³ саарал ус үүсэж байна. Үүнийг эмнэлгийн тусламж үзүүлж буй шатлалаар нь харуулбал, гурав дахь шатлалын тусламж үзүүлж буй эрүүл мэндийн байгууллагын хувьд ХӨСҮТ сард хамгийн их буюу 163,832 м³ саарал усыг үүсгэж байна.

Зураг 12. Зарим эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй бохир усны хэмжээ, м³-ээр

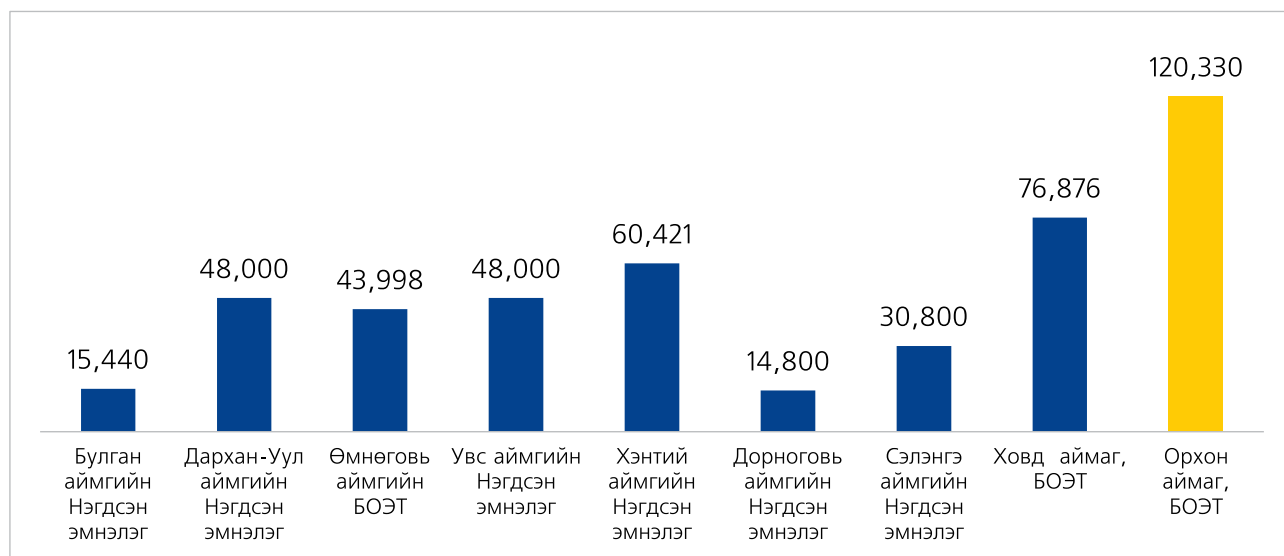
Улаанбаатар хотын хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын хувьд Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төвд сард 46,917 м³ бохир ус үүсэж байгаа нь хамгийн их байв.

Зураг 13. Нийслэлийн харьяа эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй бохир усны хэмжээ, м³-ээр

Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж байгаа бохир усны хувьд Орхон аймгийн БОЭТ-өөс сард 120,330 м³ бохир ус үүсэж байгаа нь хамгийн их байв.

Зураг 14. Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй бохир усны хэмжээ, м³-ээр

4.3.9. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын химийн бодисын үнэлгээний үр дүн

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн 23 байгууллагад нийт 114 нэр төрлийн химийн бодис байгаагаас 47 (40.5 хувь) нэр төрлийн химийн бодис нь хэрэглэгддэг, 67 (59.5 хувь) нь хугацаа дууссан хадгалагдаж байгаа буюу өөрөөр хэлбэл, хэрэглэгддэггүй химийн бодисууд байв.

Эрүүл мэндийн байгууллагуудад хэрэглэгдэж, хадгалагдаж байгаа нийт химийн бодисуудыг Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрийн 158 тоот тушаалд ангилсан ангиллаар авч үзвэл хөнөөлтэй (Xn), цочроогч (Xi) хатуу бодис – 140,827 г, шингэн – 804,865 мл, хортой (T), маш хортой (T+) бодис хатуу 6845 г, 134,551 мл, идэмхий (C) бодис хатуу - 1170 г, шингэн – 60,655 мл, исэлдүүлэгч (O) хатуу – 10,180 г, шингэн – 534,460 мл, тэсрэмтгий (E), шатамхай (F), маш шатамхай (F+) бодис хатуу - 3926 г, шингэн – 581,980 мл, хүрээлэн буй орчинд хортой (N) бодис хатуу – 3,635 г, шингэн – 149,090 мл, аюултай хортой бодисын ангилалд ороогүй хатуу – 6,845 г, шингэн - 201 мл бодис тус тус байна (Хүснэгт 39).

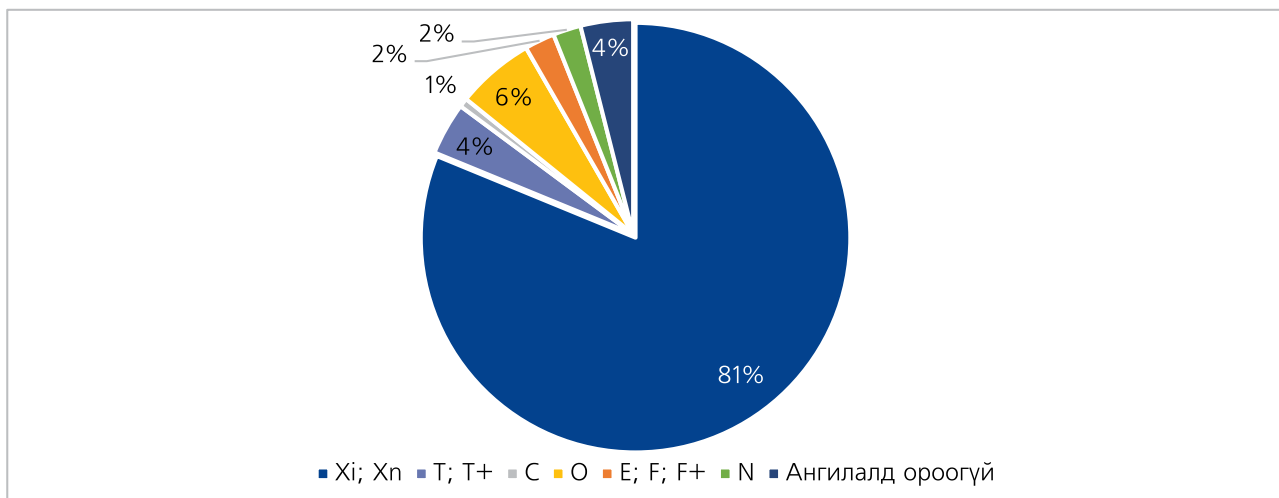
Хүснэгт 39. Эрүүл мэндийн байгууллагын химийн бодисын ангилал

№	Химийн бодисын ангилал	Хэмжээ	
		Шингэн, мл	Хатуу, г
1	Хөнөөлтэй (Xn), цочроогч (Xi)	804,865	140,827
2	Хортой (T), маш хортой (T+)	134,551	6,845
3	Идэмхий (C)	60,655	1,170
4	Исэлдүүлэгч (O)	534,460	10,180
5	Тэсрэмтгий (E), шатамхай (F), маш шатамхай (F+)	581,980	3,926
6	Хүрээлэн буй орчинд хортой (N)	149,090	3,635
7	Аюултай хортой бодисын ангилалд ороогүй	201	6,845
Нийт		2,265,802	173,428

Хүснэгт 39-аас харахад үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн 23 байгууллагад нийт 2,265,802 мл шингэн, 173,428 г хатуу химийн бодис хэрэглэгдэж, хадгалагдаж байна. Эдгээрийн 81 хувь нь хөнөөлтэй, цочроогч ангилалд багтах хатуу химийн бодис байна.

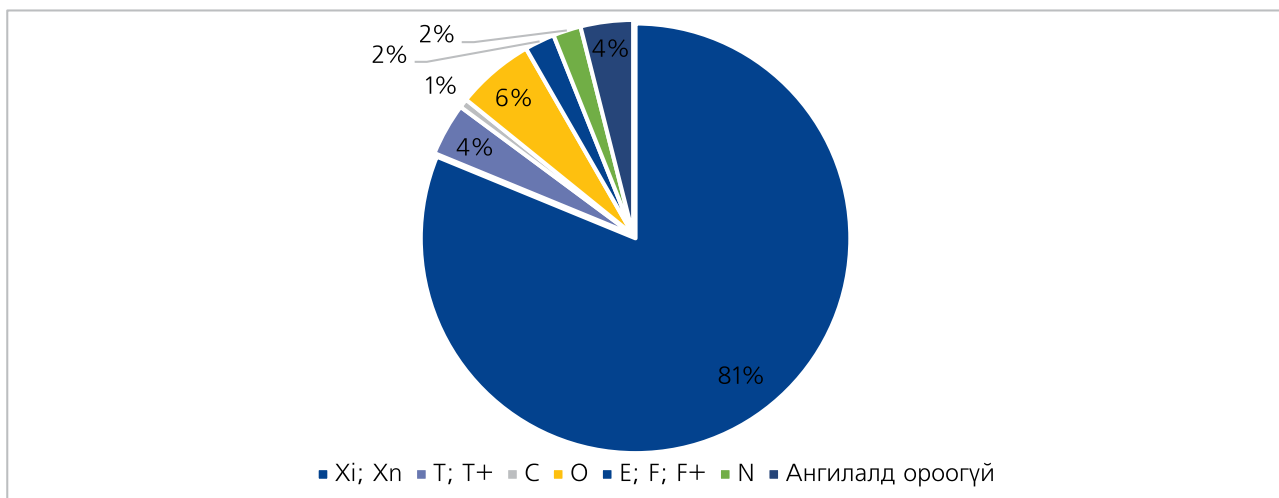

Зураг 15. ЭМБ-ын хатуу химийн бодисын ангилал

ЭМБ-уудад хэрэглэгдэж, хадгалагдаж байгаа нийт химийн бодисыг бүтцээр нь ангилбал, хөнөөлтэй, цочроогч – 35 хувь, шатамхай, маш шатамхай – 26 хувь, исэлдүүлэгч – 24 хувь тус тус эзэлж байна.

Зураг 16. ЭМБ-ын шингэн химийн бодисын ангилал

Эрүүл мэндийн байгууллагуудад хэрэглэгдэж байгаа химийн бодис

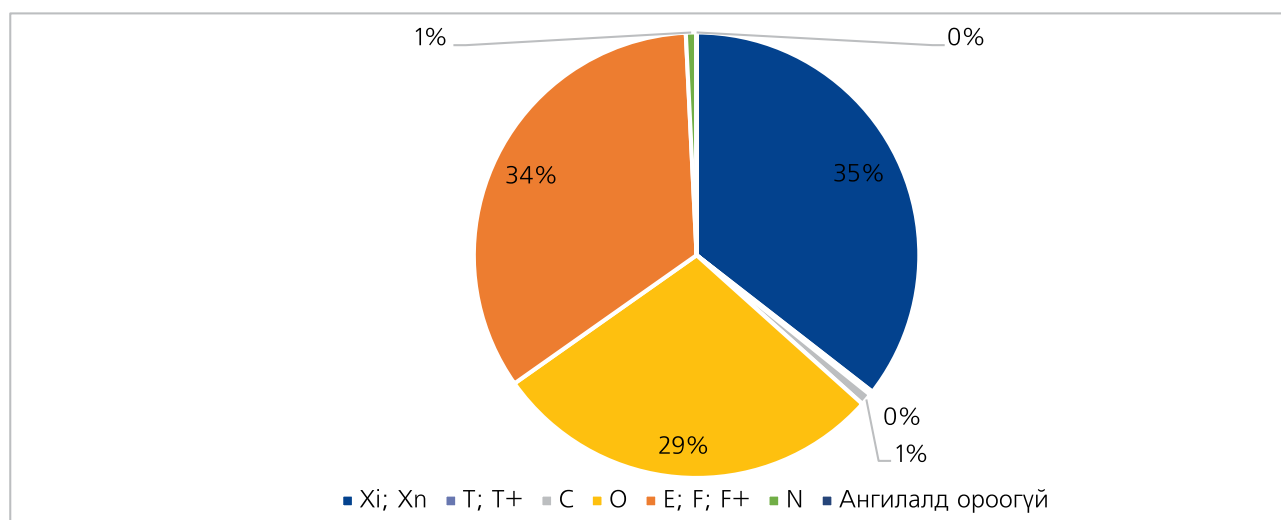
Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын лабораторийн оношилгоо, эмчилгээнд хэрэглэгдэж байгаа химийн бодисуудыг Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрийн 158 тоот тушаалд заасан химийн бодисын ангиллаар авч үзвэл хөнөөлтэй (Xn), цочроогч (Xi) бодис хатуу 108,920 г, шингэн – 608,087 мл, хортой (T), маш хортой (T+) бодис шингэн - 4576 мл, идэмхий (C) бодис шингэн – 14,805 мл, исэлдүүлэгч (O) бодис шингэн – 489,580 мл, тэсрэмтгий (E), шатамхай (F), маш шатамхай (F+) бодис шингэн – 582,085 мл, хүрээлэн буй орчинд хортой (N) бодис хатуу шингэн – 13,240 мл, аюултай хортой бодисын ангилалд ороогүй шингэн - 20 мл бодис тус тус хэрэглэгдэж байна.

Хүснэгт 40. Хэрэглэгдэж байгаа химийн бодисын ангилал

№	Химийн бодисын ангилал	Хэмжээ	
		Шингэн, мл	Хатуу, г
1	Хөнөөлтэй (Xn), цочроогч (Xi)	608,087	108,920
2	Хортой (T), маш хортой (T+)	4,576	
3	Идэмхий (C)	14,805	
4	Исэлдүүлэгч (O)	489,580	
5	Тэсрэмтгий (E), шатамхай (F), маш шатамхай (F+)	582,085	
6	Хүрээлэн буй орчинд хортой (N)	13,240	
7	Аюултай хортой бодисын ангилалд ороогүй	20	
Нийт		1,712,393	108,920

Хүснэгт 40-өөс харахад үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн 23 байгууллагуудад нийт 1,712,393 мл шингэн, 108,920 г хатуу химийн бодис хэрэглэгдэж байна. ЭМБ-уудад хэрэглэгдэж байгаа шингэн химийн бодисыг бүтцээр нь ангилбал ангилалд ороогүй – 35 хувь, хөнөөлтэй, цочроогч – 34 хувь, исэлдүүлэгч – 29 хувь тус тус эзэлж байна.

Зураг 17. ЭМБ-д хэрэглэгдэж байгаа шингэн химийн бодисын ангилал

Хугацаа дууссан хадгалагдаж байгаа химийн бодис

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагад хугацаа дууссан хэрэглэгдэхгүй болсон химийн бодисын хувьд нийт 43 нэр төрлийн 84,562 г хатуу бодис, 25 нэр төрлийн 258,029 мл шингэн бодис байна (Хавсралт 3-ыг харна уу). Эдгээр бодисуудыг Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрийн 158 тоот тушаалд ангилсан ангиллаар нь авч үзвэл хөнөөлтэй (Xn), цочроогч (Xi) бодис хатуу – 31,907 г, шингэн – 196778 мл, хортой (T), маш хортой (T+) бодис хатуу 13,846 г, шингэн – 138,890 мл, идэмхий (C) бодис хатуу – 1170 г, шингэн – 41,500 мл, исэлдүүлэгч (O) хатуу – 10,180 г, шингэн – 44,880 мл, тэсрэмтгий (E), шатамхай (F), маш шатамхай (F+) бодис хатуу – 7766 г, шингэн – 89,900 мл, хүрээлэн буй орчинд хортой (N) бодис хатуу 3,635 г, шингэн – 135,650 мл, аюултай хортой бодисын ангилалд ороогүй хатуу – 6,845 г, шингэн – 181 мл бодис тус тус байна.

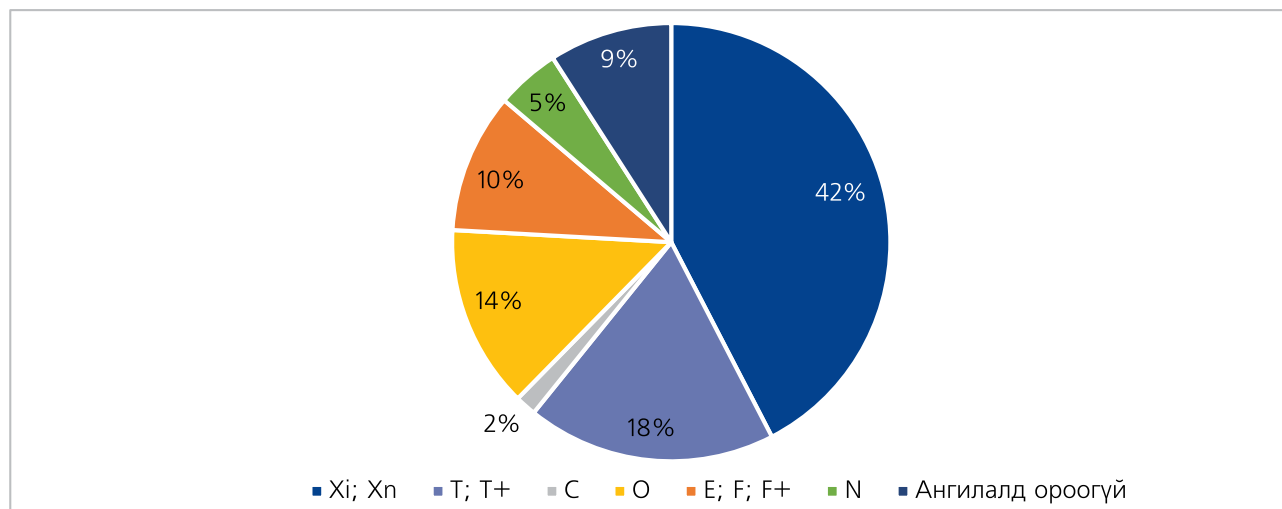

Хүснэгт 41. Хадгалагдаж байгаа химийн бодисын ангилал

№	Химийн бодисын ангилал	Хэмжээ	
		Шингэн, мл	Хатуу, г
1	Хөнөөлтэй (Xn), цочроогч (Xi)	196,778	31,907
2	Хортой (T), маш хортой (T+)	138,890	13,846
3	Идэмхий (C)	41,500	1,170
4	Исэлдүүлэгч (O)	44,880	10,180
5	Тэсрэмтгий (E), шатамхай (F), маш шатамхай (F+)	89,900	7,766
6	Хүрээлэн буй орчинд хортой (N)	135,650	3,635
7	Аюултай хортой бодисын ангилалд ороогүй	181	6,845
Нийт		647,779	75,349

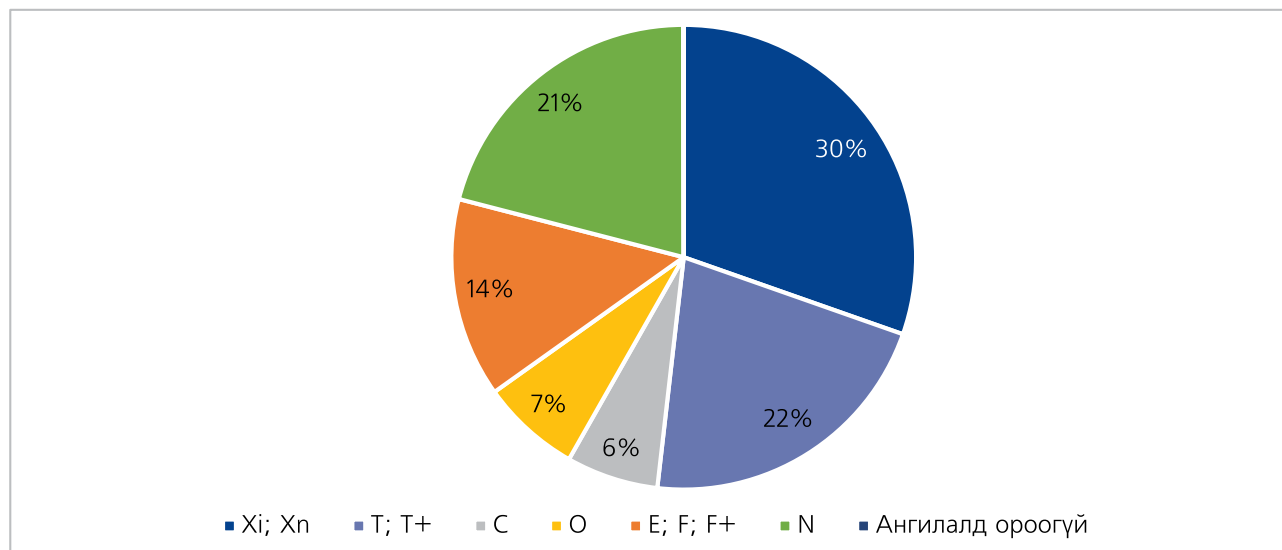
Хүснэгт 41-ээс харахад үнэлгээнд хамрагдсан 23 эрүүл мэндийн байгууллагад нийт 647,779 мл шингэн, 75,349 г хугацаа нь дууссан, устгалд оруулах шаардлагатай хатуу химийн бодис хадгалагдаж байна. ЭМБ-уудад хадгалагдаж байгаа хатуу химийн бодисыг бүтцээр нь ангилбал хөнөөлтэй, цочроогч – 42 хувь, хортой, маш хортой – 18 хувь, исэлдүүлэгч – 14 хувь, тэсрэмтгий, шатамхай, маш шатамхай – 10 хувь, хүрээлэн буй орчинд хортой – 5 хувь, ангилалд ороогүй – 9 хувь тус тус эзэлж байна.

Зураг 18. Хугацаа нь дууссан хадгалагдаж байгаа хатуу химийн бодис

Хугацаа нь дууссан шингэн химийн бодисыг бүтцээр нь ангилбал ангилалд ороогүй – 30 хувь, хортой, маш хортой – 22 хувь, хүрээлэн буй орчинд хортой – 21 хувь, тэсрэмтгий, шатамхай, маш шатамхай – 14 хувь, исэлдүүлэгч – 7 хувь, идэмхий 6 хувь тус тус эзэлж байна.

Зураг 19. Хугацаа нь дууссан шингэн химийн бодис

Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудад нэр хаяг, хугацаа нь тодорхойгүй хатуу 18,380 гр, шингэн 15,932 мл химийн бодис байснаас ХӨСҮТ-д 14,080 г хатуу химийн бодис, 10,900 мл шингэн химийн бодис байв. Үлдсэн нь Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэгт хадгалагдаж байна. Бусад эмнэлгүүдэд хадгалагдаж байгаа нэр хаяг тодорхойгүй, устгах шаардлагатай химийн бодис байхгүй байна. Харин даралтын аппарат, гэрлийн люменесценци чийдэн, халууны шил гэх мэт мөнгөн ус агуулсан хог хаягдал багагүй хэмжээгээр хуримтлагдсан байлаа.

4.3.10. Дүгнэлт

1. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудад үүсэж байгаа шингэн хог хаягдлыг үүссэн газар дээр нь буюу лаборатори дотроо халдваргүйтгэж, ариутгаж, устгана гэсэн ерөнхий зарчим үйлчилж байна.
2. Үнэлгээнд хамрагдсан эмнэлгээс өдөрт нийт 803,5 литр шингэн хаягдал үүсэж байна. Үүнд: биологийн шингэн 35 хувь буюу 281,5 л/өдөр, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодисын хаягдал 12 хувь буюу 100 л/өдөр, лабораторийн багаж, тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаанаас үүсдэг холимог шингэн хаягдал 53 хувь буюу 422 л/өдөр тус тус эзэлж байна.
3. Нийт 69,753 л биологийн шингэн хаягдал үүсч байна, үүнээс 82,7 хувь нь (57,695 л) шээсний хаягдал, 17,3 хувь (12,058 л) цусны дээжийн хаягдал байв.
4. Нийт 1,118,535 м³ саарал ус үүсдэг бөгөөд үүнийг эмнэлгийн тусламж үзүүлж буй шатлалаар нь харуулбал: гурав дахь шатлалын тусламж үзүүлж буй эрүүл мэндийн байгууллагын хувьд ХӨСҮТ-д сард хамгийн их буюу 163,832 м³ саарал ус үүсэж байна.
5. Давхардсан тоогоор нийт 114 нэр төрлийн химийн бодис хэрэглэгдэж, хадгалагдаж байгаагийн 40.5 хувь (47) нь өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа хэрэглэгдэж байгаа ба үүний 59.5 хувь (67) нь хугацаа дуусаж, устгах шаардлагатай химийн бодис байна.
6. Нийт 1,712,393 мл шингэн, 108,920 г хатуу химийн бодис хэрэглэгдэж, 647,779 мл шингэн, 75,349 г нь хатуу хугацаа дууссан устгалд оруулах шаардлагатай химийн бодис хадгалагдаж байна.
7. Эрүүл мэндийн байгууллагуудад жавелионы уусмал, веркон, перигидролын уусмалыг түгээмэл хэрэглэж байна, бүх байгууллагууд эдгээрээс үүссэн химийн шингэн хаягдал уусмалыг бохирын шугамд шууд хийж устгаж байна.

4.4. НАРАНГИЙН ЭНГЭР ДЭХ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ХОГ ХАЯГДЛЫГ УСТГАХ ТӨВЛӨРСӨН БАЙГУУЛАМЖИД ХИЙСЭН ҮНЭЛГЭЭ

Улаанбаатар хотын хэмжээнд эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг устгах төвлөрсөн байгууламжтай цорын ганц компани болох “Элемент” ХХК нь эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэн, төвлөрүүлж, халдваргүйжүүлэн устгаж байна. АХБ-ны “Эмнэлгийн хаягдлыг ариутган халдваргүйжүүлэх байгууламжийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд 2009 онд ЭМЯ-наас зарлагдсан эмнэлгийн хог хаягдал халдваргүйжүүлж устгах тендерт оролцон шалгарч, 2010 оны 01 дүгээр сарын 01-нээс эхлэн үйл ажиллагаагаа өнөөдрийг хүртэл явуулж байна.

Эрүүл мэндийн яамнаас 2009 онд баталсан “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах стратеги төлөвлөгөө”-ний 2009-2013 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд эмнэлгийн хог хаягдал устгах, аюулгүй болгох тоног төхөөрөмж худалдан авч, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн зарчмаар “Элемент” ХХК-тай гэрээ байгуулан, Нарангийн энгэрт Улаанбаатар хотын эмнэлгүүдийн хог хаягдлыг боловсруулах төвлөрсөн цэгийг байгуулж, 2010 оноос ажиллуулж ирсэн байна. Одоогийн байдлаар “Элемент” ХХК нь Эрүүл мэндийн яамны харьяа 13, нийслэлийн эрүүл мэндийн газрын харьяа 47, өрхийн эрүүл мэндийн төв 119 болон хувийн хэвшлийн 861 эрүүл мэндийн байгууллагуудтай гэрээ байгуулан ажиллаж, 2015 оны байдлаар 863,250.5 кг хог хаягдлыг хүлээн авч халдваргүйжүүлэлт, устгал хийсэн байна.

4.4.1. Техникийн үнэлгээний үр дүн

Барилга байгууламж

Монгол Улсын хэмжээнд эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах цорын ганц төв байгууламж болох “Элемент” ХХК нь Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хороо, Толгойтын 6-р хэсэг 69-ийн нутаг дэвсгэрт “Нарангийн энгэр” гэсэн нэртэй газарт байрлаж, 2010 оноос хойш үйл ажиллагаа явуулж байна. Хэдий тийм боловч БОНХАЖЯ-ны сайдын 2006 оны 404 тоот тушаалын “Хог хаягдал булаах, устгах зориулалтын байгууламж, төвлөрсөн цэгийн төрөл, тэдгээрт тавигдах шаардлага, хог хаягдал булаах үйл ажиллагаа эрхлэх иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааны журам”-ын 3-р дугаар бүлгийн 3.1.3-т “байгууламж, төвлөрсөн цэгийн эргэн тойронд 500 м-ийн зайд эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүс тогтоож, уг бүсэд хүн ам оршин суух, үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхлэх, барилга барих зэрэг аливаа үйл ажиллагаа явуулахыг хориглох”-оор заасан боловч “Нарангийн энгэр”-т 500 м-ээс дотогш айл өрхүүд олноор оршин сууж байгаа хэвээр байна.

Зураг 20. Улаанбаатар хотын эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг боловсруулах төв байгууламжийн байршлын зураг

“Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаа явагдаж буй талбайн эдэлбэр газар нь барилгын хүрээгээр 0.34 га, нийтдээ 3 хэсэг барилга дотор үйл ажиллагаа явагдаж байна.

Зураг 21. “Элемент” ХХК-ийн үйл ажиллагааны ерөнхий схем

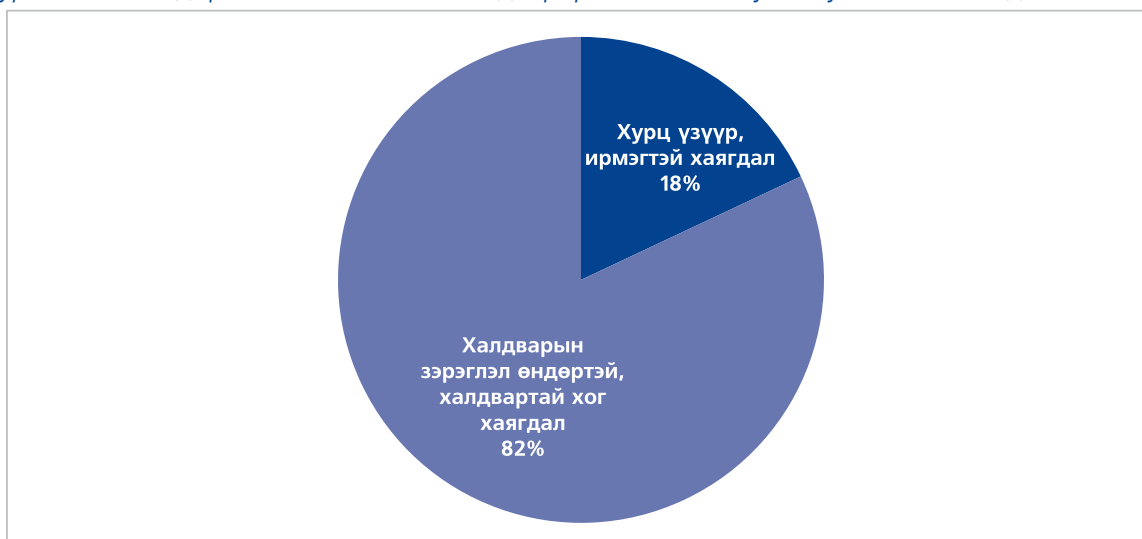
Байгууламж нь дараах барилгуудаас бүрдэж байна. Үүнд:

- 1-р барилга –Захиргаа, диспетчер, гал тогоо болон халдваргүйтгэлийн хэсэг, угаалгын хэсэг
- 2-р барилга – Шатаах хэсгийн тоног төхөөрөмжүүд (одоогоор ашиглагдахгүй байгаа)
- 3-р барилга – Материалын агуулах зэрэг болно.

Халдваргүйтгэлийн хэсэг

Одоогоор Элемент ХХК-д 3 автоклав ажиллаж байна. Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлуудыг эх үүсвэрээс нь цуглуулан халдваргүйтгэлийн хэсэгт буулган 1.3 м³-ийн багтаамжтай автоклавт нэг удаагийн халдваргүйтгэлээр 100 кг хог хаягдлыг халдваргүйжүүлж, нэг цикл нь 40-60 минут үргэлжилдэг байна. Эдгээр автоклав нь өдөрт 12 цаг ажилладаг. 3 автоклав нэгэн зэрэг ажиллахад өдөрт 2,483.6-2,800 кг хог хаягдлыг хийн уураар халдваргүйжүүлж, дараа нь бутлуураар жижиглэн, овор хэмжээг нь багасгаад, эмнэлгийн хог хаягдлын булах цэгт булах аргаар устгал хийдэг. Халдваргүйтгэлийн хэсэгт бүрэн автомат автоклав болон түүний туслах тоног төхөөрөмжүүдийг байршуулсан.

Зураг 22. Нэг өдөрт автоклавт хийж халдваргүйтгэл хийж буй аюултай хог хаягдлын хэмжээ

Өдөрт дунджаар автоклавт ариутгаж байгаа аюултай хог хаягдлын 82 хувь нь халдварын зэрэг өндөртэй халдвартай хог хаягдал, 18 хувь нь хурц үзүүртэй иртэй хог хаягдал тус тус эзэлж байна. Бусад аюултай хог хаягдлыг автоклавт ариутгадаггүй.

Зураг 23. Халдваргүйтгэлийн хэсгийн тоног төхөөрөмжүүд

Автоклавт ариутгах хог хаягдлыг Зураг 23-т үзүүлсэн торон хайрцагт хийж, савтай нь ариутгадаг. Энэхүү автоклав нь өдөрт ирж буй хог хаягдлыг бүрэн халдваргүйтгэл хийх хүчин чадалтай. Зарим тохиолдолд эрүүл мэндийн байгууллагууд нь чанарын шаардлага хангахгүй аюулгүйн хайрцаг, уут хэрэглэсэн үед автоклавт орох үедээ задарч, хог хаягдал асгардаг байна. Нэг удаагийн халдваргүйтгэл нь өмнөх халдваргүй болсон хогийг гаргах, амраах, буцаад хог хаягдлыг оруулах зэрэг үйл явцаар явах бөгөөд ойролцоогоор 2 цаг үргэлжилдэг байна. Цаашид Улаанбаатар хотын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гарах аюултай хог хаягдлын хэмжээ нэмэгдвэл устгал хийхэд хүчин чадал хүрэлцэхгүй байх хүндрэл үүсэх магадлалтай байна.

Угаалгын хэсэг

Угаалгын хэсэгт эрүүл мэндийн байгууллагуудаас хог хаягдал тээвэрлэж ирсэн шар савнуудыг тусгай ариутгагч бодисоор угааж, халдваргүйтгэх ажлыг хийдэг байна.

Одоогийн байдлаар эмнэлгүүдээс хог хаягдал тээвэрлэх үйл ажиллагаанд 1000 гаруй шар савыг ашиглаж байна.

Угаалгын хэсэгтэй залгаа ажилчдын хувцас хэрэглэлийг угааж цэвэрлэдэг өрөө, ажилчдын цайны газар, дууш, диспетчерын өрөө, галлагааны хэсгүүд тус тус байрлана (Зураг 24).

Зураг 24. Угаалгын хэсэг

Химийн бодисын хэрэглээ

“Элемент” ХХК халдваргүйтгэлийн үйл ажиллагаандаа жавелион, ариун уусмалыг гадаргуугийн халдваргүйтгэлд, хлорамин Б-г гарын халдваргүйтгэлд тус тус хэрэглэдэг байна.

Хүснэгт 42. Химийн бодисын хэрэглээ

№	Бодисын нэр	Зориулалт	1 сарын хэрэглээ	Жилийн хэрэглээ
1	Жавелион	Гадаргуугийн халдваргүйтгэл	60 таб /2 сав/	1440 таб /22 сав/
2	Ариун уусмал	Гадаргуугийн халдваргүйтгэл	10 л	120 л
3	Хлорамин Б	Гарын халдваргүйтгэл	7 л	84 л

Цахилгаан хангамж

“Элемент” ХХК нь өөрийн хөрөнгөөр 600м-ийн зайд байгаа 10,000 кв-ын шугамаас цахилгаан татаж 400кв хүчин чадал бүхий трансформаторыг 2016 оны 8 сард тавьсан. Цахилгааны хүчин чадал хангалттай.

Шатаах хэсэг

Шатаах хэсгийг тусдаа барилгад байршуулсан ба тэнд эхэс болон эмгэг хог хаягдлыг утаа шүүгчээр тоногдсон өндөр температурын шатаах зууханд 900-1200°C температурт шатаах зориулалттай боловч үйл ажиллагааны явцад тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн байдал алдагдсаны улмаас шатаахаа зогсоосон байна. Шатаах зуух нь дараах хэд хэдэн шаардлагыг хангаагүй тул 2012 онд акталсан байна. Үүнд:

- Ашиглалтын шаардлага хангахгүй.
- Хар утаа их гардаг.
- Шаталт удаан явагддаг.
- Зуух өөрөө халуунаа тэсвэрлэхгүй болж гагнааснуудаараа задарсан.
- 2-3 удаа засаж янзалж, нэмэлт өөрчлөлт хийж сайжруулсан ч их биеийн төмөр уярч гагнаас авахаа больсон.

Одоогийн байдлаар “Элемент” ХХК нь шатаах зуухны хэсгийн барилгад цаашид хуванцар хайрцгийн үйлдвэр барихаар төсөл боловсруулан зээл авч засварт оруулсан байна.

Зураг 25. Шатаах зуухны хэсэг

Зураг 25-д харуулсан шатаах зуухыг БНХАУ-д үйлдвэрлэсэн, ашиглалтын явцад хог хаягдал бүрэн шатдаггүй, маш их хар утаа агаарт дэгддэг байна. Тухайн үед шатаах зуухны хүчин чадлыг сайжруулж засахаар 2 удаа гагнуур хийж өөрчилсөн боловч амжилттай болоогүй тул зуухыг акталсан

байна. Мөн “Элемент” ХХК Налайх дүүрэгт 1 га газарт шатаах зуух барих газрын зөвшөөрөл авч, байгаль орчны үнэлгээ хийлгэн, техник эдийн засгийн үзүүлэлт боловсруулаад байна.

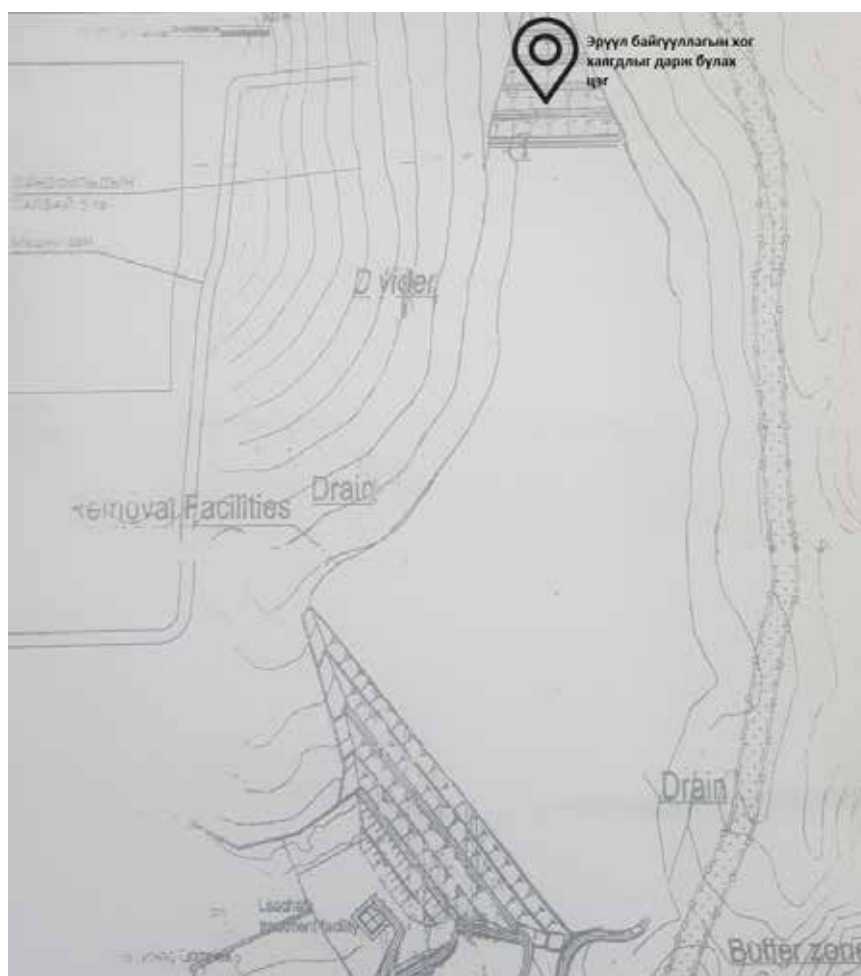
Булах хэсэг

Ариутгаж, халдваргүйжүүлсэн эмнэлгийн хог хаягдлыг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хөрсөөр булах аргаар Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албаны дүрмийн 2 дугаар хэсгийн 2.9 дэх заалтыг үндэслэн 2013 оны 04-р дүгээр сарын 09-ний А/52 тоот тушаалын дагуу “Нарангийн энгэр”-т 5 га газарт устгал хийгдэж байна (Зураг 26). “Элемент” ХХК дараах хууль, журам, тогтоомжийн дагуу эрүүл мэндийн байгууллагын хатуу хог хаягдлыг дарж, булж устгаж байна.

- Эрүүл мэндийн сайд, Байгаль орчны сайдын хамтарсан 2002 оны “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, тээвэрлэх, устгах заавар” 249/201 тоот тушаал;
- Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 11 сарын 25-ны өдрийн “Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлын төлбөрийн хэмжээг тооцох аргачлал” 459 тоот тушаал;
- Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 05 сарын 03 өдрийн “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар” 158 тоот тушаал.

Зураг 26-д “Элемент ХХК”-д УБ хотын захиргаанаас эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг булах зөвшөөрөлтэй кадастрын зураглалыг харуулав.

Зураг 26. Эрүүл мэндийн байгууллагын хатуу хог хаягдал дарж булах цэг

Ажиглалтаар “Элемент” ХХК-ийн булах үйл ажиллагаа явуулж байгаа цэгт ахуйн хатуу хог хаягдал эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдалтай нийлсэн байна. Дээрх кадастрын зурагт хоорондоо зайтай харагдаж байгаа хэдий ч бодит байдал дээр доор харагдаж байгаа байдалтай байна.

Зураг 27. “Нарангийн энгэр” дэх эрүүл мэндийн байгууллагын хатуу хог хаягдлыг булсан цэг

Зураг 27-д эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг булсны дараах газар дээрх бодит байдлыг харуулав. Зургийн баруун хэсэгт байгаа ахуйн хог хаягдлыг булах 3 бульдозер ажилладаг боловч Улаанчулуутын хогийн цэг хаагдсан учир ихэнх хог Нарангийн энгэрт ирэх болсноор ачаалал хэт ихэсч хог хаягдлыг бүрэн булж амждаггүй байна. Иймээс НЗДТГ-ын бульдозерууд ачаалал ихтэй булж амжихгүй, эмнэлгийн хог хаягдлыг яаралтай булах үүднээс “Элемент” ХХК өөрсдийн хөрөнгийг банкинд барьцаалан, шинэ бульдозер худалдан авч, халдваргүйжүүлж буталсан эмнэлгийн хог хаягдлыг тухай бүрд нь булах ажлыг гүйцэтгэж байна.

Зураг 28. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг булсны дараах байдал

Зураг 28-д “Элемент” ХХК-ний булсны дараах байдлыг харуулсан бөгөөд цаана харагдаж байгаа ил хог хаягдал нь ахуйн хог хаягдал юм. Энэ нь зөвхөн машин замаар хязгаарлагдаж маш ойрхон байрлаж байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдалтай ахуйн хог хаягдал нийлснээр олон нийт болон иргэдэд “эмнэлгийн гаралтай хог хаягдал булагдахгүй байна” гэсэн буруу, ташаа мэдээллүүд байнга цацагддаг шалтгаан болсон байна. Эдгээр байдалд үндэслэн Улаанбаатар хотын ерөнхий менежерийн тушаалаар “Элемент” ХХК-д одоо булж байгаа цэгээс нь хойш уул өөд байрлах бага хэмжээний газрыг 2020 он хүртэл ашиглах зөвшөөрөл олгосон байна.

Зураг 29. Элемент ХХК-ний булж буй цэг болон 2020 он хүртэл ашиглах зөвшөөрөл бүхий газар

“Булах үйл ажиллагааг эрүүл ахуйн аюулгүй байдал хангасан нөхцөлд хийнэ” гэж холбогдох хууль тогтоомжид тусгасан боловч одоо хийж байгаа хөрсөнд шууд булах үйл ажиллагаа нь олон улсын стандарт болон аюулгүй булах шаардлагатай нийцэхгүй байна. Нийслэлийн засаг даргын тамгын газраас “Элемент” ХХК-д олгосон газарт аюултай хог хаягдлыг агаарт ууршихгүй, хөрсөнд асгарахгүйгээр тусгаарлагч хальсаар доторлосон монофилийг 3,600 м.куб талбайд хийхээр төлөвлөсөн байна. Монгол Улсад булах үйл ажиллагааны талаар мөрдөгдөж байгаа эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, аюулгүй ажиллагааны нарийвчилсан журам одоогоор байхгүй байна. Цаашид эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах газрын асуудлыг шийдэх, шатаах аргыг дахин ашиглан нэвтрүүлэх, олон улсын шаардлагын дагуу булах зэрэг ажлуудыг яаралтай нэвтрүүлэх шаардлагатай.

Усны хэрэглээ

“Элемент” ХХК-ний барилга байгууламж төвлөрсөн ус хангамжийн сүлжээнд холбогдоогүй. Өмнө нь цэвэр усны хэрэгцээг цистернээр ус зөөвөрлөн хэрэгцээгээ хангадаг байсан бол 2012 оны 5-р сард байгууламжийн эзэмшил газарт 100 метрийн гүн худаг өрөмдөж, гүний худгийн усаар угаалга, халдваргүйтгэлийн хэрэгцээгээ хангаж эхэлсэн байна (Хүснэгт 43). Улмаар МХЕГ-ын 2014 оны 5-р сарын 06-ны өдрийн худгийн усны шинжилгээний дүнд үндэслэн ундны усны зориулалтаар бус ахуйн хэрэглээний зориулалтаар хэрэглэх болсон байна. Цэвэр усны сав 3 тонн ус агуулах хүчин чадалтай. Угаалга, халдваргүйтгэлд гүний худгаас өдөртөө 1 тонн хэрэглэж байгаа нь хангалттай байна. Усны тоолууртай, хэрэглэж байгаа усны хэмжээг өдөр тутам бүртгэдэг. “Элемент” ХХК нь ажилчдын ундны усны хангамжаа “Бат дайз” ХХК-ний цэвэршүүлсэн “Талст” цэвэр усаар хангадаг байна.

Цэвэрлэгээ, угаалга болон үйлдвэрийн орчны хэрэглээнээс гарсан саарал усыг цуглуулах 50 тонны савтай, 7 хоногт 1-2 удаа 5 тонны даацтай ачааны машинаар соруулдаг байна. Энэ үйл ажиллагааг 2 компанитай гэрээ байгуулан гүйцэтгэдэг.

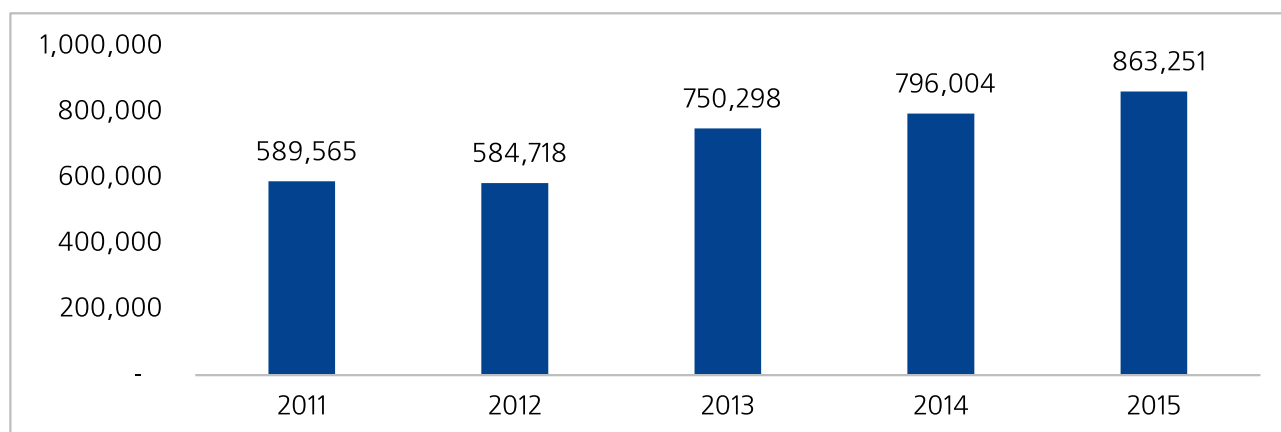
Хүснэгт 43. “Элемент ХХК”-ны усны хэрэглээ

№	Төрөл	Хэмжээ, тн		
		Сард	7 хоногт	Өдөрт
1	Ундны цэвэр ус	0.855	0.209	0.03
2	Хэрэглээний ус /угаалга, цэвэрлэгээ	62.5	17.5	2.5
3	Халдваргүйтгэлийн хэрэглээний ус	21	4.9	0.7
	Нийт	84.35	22.6	3.23

Эрүүл мэндийн байгууллагын устгал хийсэн хог хаягдлын хэмжээ

“Элемент” ХХК 2015 оны жилийн эцсийн байдлаар 863,250.5 кг эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг хүлээн авч, аюулгүй болгон устгасан нь өмнөх онтой харьцуулахад 67,246.16 кг-аар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Зураг 30. 2010-2015 онуудад устгасан хог хаягдлын хэмжээ

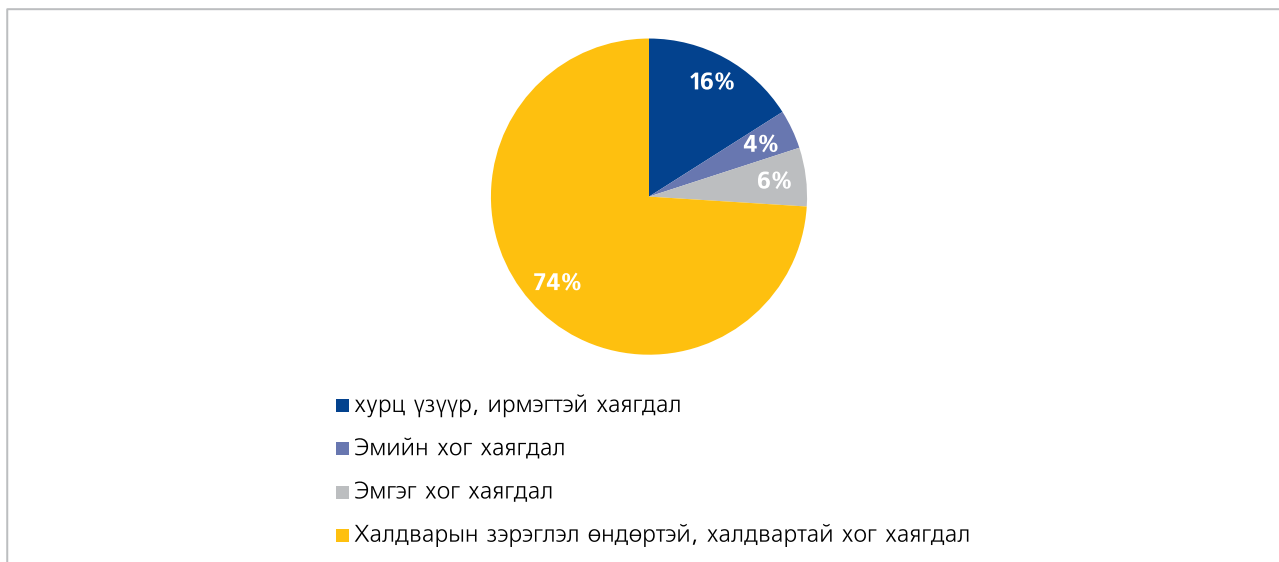
2015 онд халдваргүйтгэж, булж устгасан хог хаягдлыг бүтцээр нь авч үзвэл:

- Халдварын зэрэглэл өндөртэй, халдвартай хог хаягдал – 635,126.9 кг,
- Хурц үзүүр, ирмэгтэй хаягдал – 137,267 кг,

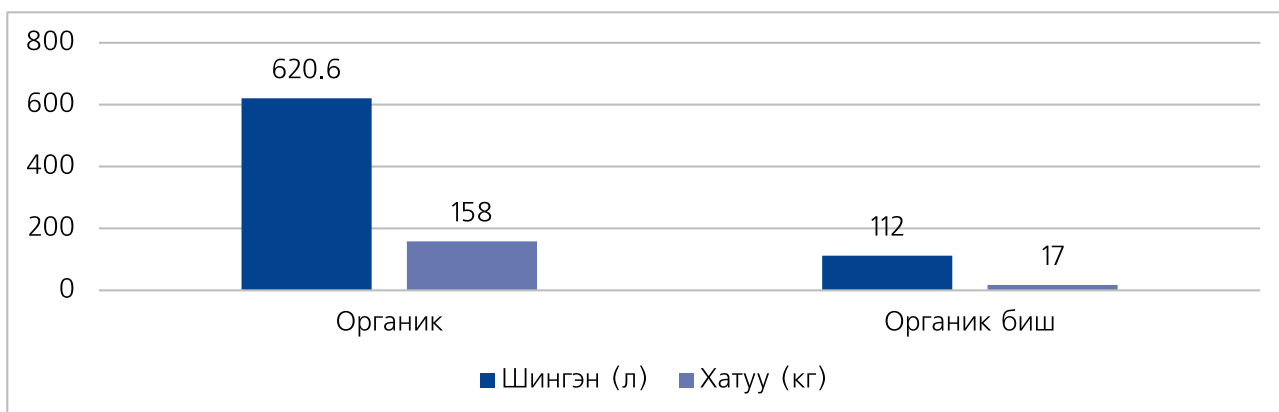
- Эмгэг хог хаягдал – 49,879.6 кг,
- Химийн бодисын хаягдал – 3,284.4 кг,
- Эмийн хог хаягдал – 37,692.6 кг байна.

Зураг 31. “Элемент” ХХК-ийн хог хаягдлын ангилал

2015 оны байдлаар “Элемент” ХХК-д эрүүл мэндийн байгууллагуудаас нийлүүлэгдсэн 174.88 кг хатуу химийн бодис, 791.3 л (шингэн) хог хаягдал стандартын бус агуулахад хадгалагдаж байна. Химийн бодисын хог хаягдлыг бүтцээр нь задалж үзвэл органик биш 112 л (шингэн), 17 кг (хатуу), органик 620.6 л (шингэн), 158 кг (хатуу) байна.

Зураг 32. Химийн бодисын төлөвийн ангилал

Химийн бодис хадгалах агуулах нь стандартын шаардлага хангаагүй, мэргэжлийн байгууллагуудын зөвшөөрөл байхгүй зэрэг нь аюулгүй байдлыг хангахгүй байна. Олон улсын түвшинд химийн бодисыг нэг дор төвлөрүүлэх, цуглуулах нь аюултай, аль болох химийн бодисуудыг үүссэн цэгт нь устгах, үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч рүү нь буцаах зэрэг зарчмыг баримталдаг. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хувьд хугацаа дууссан, тээвэрлэлтийн явцад гэмтсэн эмийг нийлүүлэгч рүү нь буцаадаг байна. Харин нийлүүлэгч компаниуд буцах зардлыг багасгах үүднээс “Элемент” ХХК-д нийлүүлдэг байна. Иймд химийн бодисыг агуулах байгууламж барих, түүнийг хадгалах

ээрэг шийдвэрийг гаргахдаа нухацтайгаар хандаж, хаана барих, ямар стандарт хангасан байх шаардлагатай зэргийг анхаарах нь зүйтэй гэж үнэлгээний багийн хамт олон үзэж байна.

Хөдөлмөр хамгаалал

“Элемент” ХХК нь нийт 55 ажилтантай, зөвлөх эмч, халдвар судлаач эмч орон тоогоор ажиллаж байна. Ажилчдын хувцас солих өрөөтэй, ажлын хувцас, гутал, бээлийг байнга өмсөж хэвшсэн, түүхий эд материалтай харьцаж буй үед резин бээлий давхарлаж өмсөх, амны хаалт зүүх, орой ажил дууссаны дараа хор саармагжуулах бүтээгдэхүүн болох сүү, тараг аль нэгийг уулгадаг байна (Хүснэгт 44).

Хүснэгт 44. Ажилчдын албан тушаал

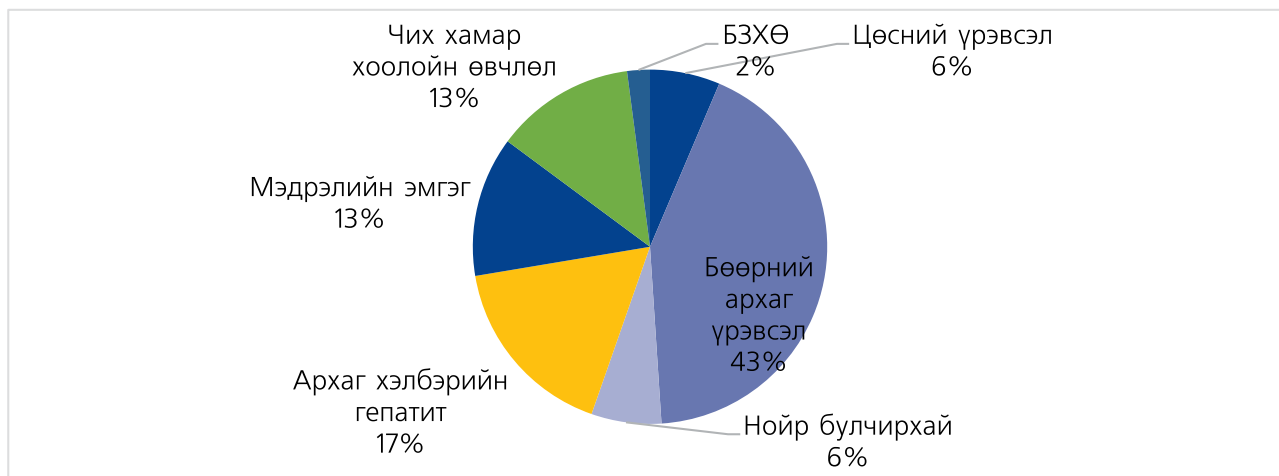
№	Албан тушаал	Тоо	Тасгийн нэр
1	Ерөнхий захирал	1	Захиргаа аж ахуй
2	Гүйцэтгэх захирал	1	Захиргаа аж ахуй
3	Ерөнхий нягтлан	1	Захиргаа аж ахуй
4	Тооцооны нягтлан	2	Захиргаа аж ахуй
5	Ерөнхий менежер	1	Захиргаа аж ахуй
6	Менежер	1	Захиргаа аж ахуй
7	Салбарын захирал	1	Захиргаа аж ахуй
8	Нярав	1	Захиргаа аж ахуй
9	Тасгийн дарга	2	Тээвэрлэлт, Үйлдвэр Ариутгал халдваргүйтгэл
10	Зөвлөх эмч	1	Захиргаа аж ахуй
11	Халдвар судлаач эмч	1	Захиргаа аж ахуй
12	Ашиглалтын инженер	1	Захиргаа аж ахуй
13	Цахилгааны инженер	1	Захиргаа аж ахуй
14	ТТөхөөрөмжийн инженер	1	Захиргаа аж ахуй
15	Жолооч	11	Тээвэрлэлт
16	Техникч	10	Тээвэрлэлт
17	Автоклавч	4	Үйлдвэр ариутгал халдваргүйтгэл
18	Угаагч	3	Үйлдвэр ариутгал халдваргүйтгэл
19	Үйлчлэгч	2	Үйлдвэр ариутгал халдваргүйтгэл
20	Оператор	4	Үйлдвэр ариутгал халдваргүйтгэл
21	Диспетчер	4	Үйлдвэр ариутгал халдваргүйтгэл
22	Тогооч	1	Захиргаа аж ахуй
Нийт		55	

Анх ажилд орж буй ажилтныг урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээнд хамруулж, В гепатит, сахуу, татрангийн вакцинд хамруулдаг.

Нийт ажилчдын урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээг жил бүр зохион байгуулдаг. 2015 оны үзлэгээр ажилчдын 7.7 хувь нь цөсний, 51.3 хувь нь бөөрний, 7.7 хувь нь нойр булчирхайн үрэвсэлтэй, 20.5 хувь нь архаг хэлбэрийн гепатит, 15.4 хувь нь мэдрэлийн эмгэгтэй, 15.4 хувь нь чих хамар хоолойн, харин 2.5 хувь нь бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчинтэй болох нь тус тус бүртгэгдсэн байна.

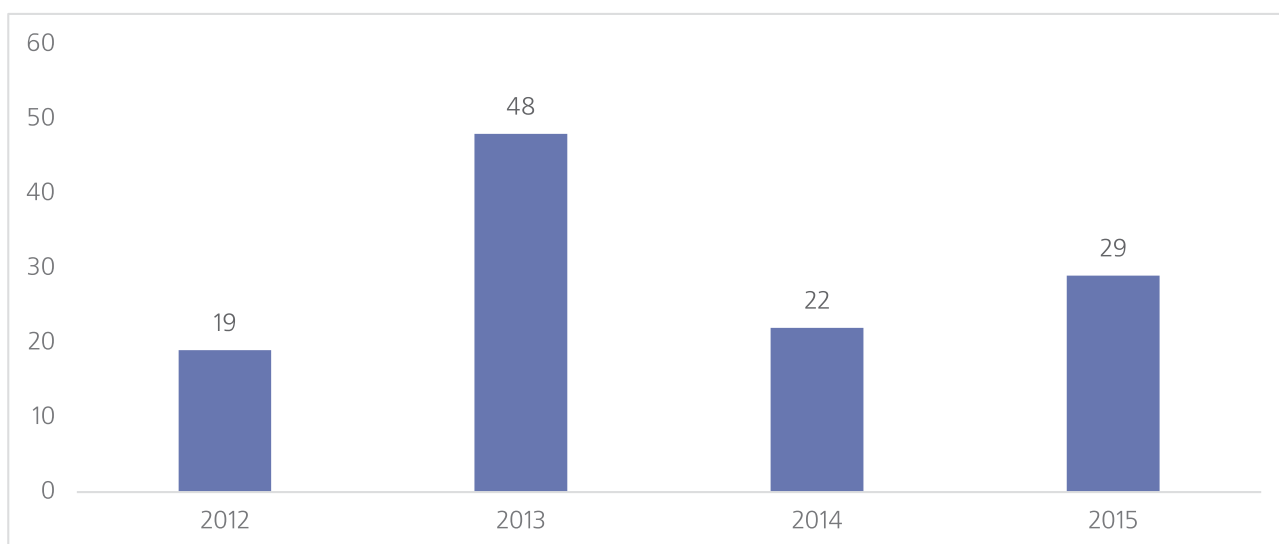
Зураг 33. Ажилчдын эрүүл мэндийн байдал, 2015 он

Бүх ажилтнуудтай хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны заавар журмыг мөрдөж ажиллах тухай хариуцлагын гэрээ хийдэг, ажилтан тус бүрд эрүүл мэндийн карт нээж, эрүүл мэндийн холбогдох мэдээллүүдийг нь бүртгэн, эрүүлжүүлэх зөвлөгөө өгч ажилладаг байна.

2014 оны байдлаар хурц үзүүр, иртэй зүйлд 22 ажилтан өртсөн. Америкийн Нэгдсэн Улсаас 2014 онд ЭМБ-ын халдвартай хог хаягдал тээвэрлэхэд хэрэглэхээр зориулалтын зузаан бээлийг \$200-аар 25 ширхэгийг авсан боловч 7 хоногийн дотор урагдаж байсан тул дахин хэрэглэх боломжгүй гэж үзсэн байна. Ажилтнууд ЭМБ-аас хог хаягдлыг зөөвөрлөх болон автоклавт гараар хийх үедээ эрсдэлд их өртөж байсан бөгөөд шар хайрцаг ашиглах болон үйл ажиллагааг сайжруулсны үндсэн дээр өртөлтийн тоо эрс багассан байна.

Зураг 34. Хурц үзүүр, иртэй зүйлд хатгуулсан ажилчдын тоо

Тус компанийн захиргаанаас ажилтнуудын дунд өртөлтийн үнэлгээ хийж, гепатит В, С тодорхойлох шинжилгээнд хамруулсан ба эрсдэлийн зэргийг нь тогтоон, цусаар дамжих халдвар авах дунд болон өндөр эрсдэлтэй 5 ажилтанд ХДХВ/ДОХ-ын эсрэг сэргийлэлтийн эмийг зааврын дагуу уулгаж, зохих арга хэмжээг авсан байна.

Зураг 35. Ажилчдын цусаар дамжих халдварын өртөлт, ажил мэргэжлээр

Цусаар дамжих халдварт өртсөн ажилчдыг ажил, мэргэжлээр нь авч үзвэл автоклавчин -27 хувь, туслах ажилтан – 27 хувь, угаагч – 23 хувь, жолооч – 9 хувь, операторч – 9 хувь, механикч – 5 хувийг тус тус эзэлж байна.

Өртсөн шалтгааныг ерөнхийд нь авч үзвэл хог хаягдлаа буруу ангилан ялгасан болон шаардлага хангахгүй сав, баглаа боодолтой хог хаягдлаас 50 хувь, өөрийн болгоомжгүй байдлаас 40.9 хувь нь өртсөн байна.

Хүснэгт 45. Ажилчдын өртөлтийн шалтгаан

№	Зүү болон хурц үзүүр, иртэй хэрэгсэлд өртсөн шалтгаан	Бодит тоо	Хувь
1	Аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг дагаж мөрдөөгүй	5	22.7
2	Хог хаягдлаа буруу ангилан ялгасан	7	31.8
3	Шаардлага хангаагүй сав баглаа боодлын хэрэглээ	4	18.2
4	Өөрийн болгоомжгүй байдал	4	18.2
5	Халдваргүйтгэл, устгалын үйл ажиллагаа	2	9.1

Хүснэгт 45-аас харахад хамгийн их өртөж буй шалтгаан нь хог хаягдлыг буруу ангилсан явдал байсан бөгөөд энэ нь нийт өртөлтийн 31.8 хувийг эзэлж байна. “Элемент” ХХК-ний ажилтнуудтай уулзаж ярилцан шалтгааныг нь тодруулахад ихэвчлэн эрүүл мэндийн байгууллагуудаас ангилж өгсөн хог хаягдал дунд аюулгүйн хайрцгаас бусад өнгийн уутнуудад хурц, үзүүртэй зүү их байдаг. Мөн хог хаягдлыг тээвэрлэх, ачих, буулгах, ангилах зэрэг үйл явцад ихээр хатгуулж байгааг хэлж байв. “Элемент” ХХК-ний халдвар судлаач тухай бүрд нь өртөлтийн тоо, шалтгааныг бүртгэж, зохих арга хэмжээг авч байгаа нь сайшаалтай байна.

Хүснэгт 46. Барилга байгууламж, үйл ажиллагааны үнэлгээ

НӨЛӨӨЛӨЛ	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ				
	Маш муу	Муу	Дунд	Сайн	Маш сайн
Хүн амын суурьшлын хэтийн бүсийн гадна орших байдал	+				
Тухайн суурин газрын уур амьсгалын төлөв байдалд сөрөг нөлөөгүй байдал			+		
Зам, шугам сүлжээний зориулалтаар ашиглагдахгүй газрын байдал			+		
Ажилчдын эрүүл мэндийн үзлэг, шинжилгээнд хамруулсан байдал				+	
Аюул, эрсдэлээс хамгаалсан тэмдэг, тэмдэглэгээтэй, гадаад орчинд эрсдэл учруулах болон гаднын хүн, амьтан орох нөхцлөөс хамгаалсан байдал				+	
Аюултай хог хаягдлын шинж чанар, онцлогоос нь хамааруулж, төрөлжүүлэн тухайн онцлогт тохирсон зориулалтын саванд савлаж битүүмжлэн, аюулаас сэрэмжлүүлсэн тохирох тэмдэг, тэмдэглэгээний байдал		+			
Шинж чанар, онцлогт тохирсон, зориулалтын, стандартын шаардлага хангасан, шингэн нэвчдэггүй, бат бөх, цоорч гэмтэхгүй, таглаа болон түгжээтэй, зөөх, тээвэрлэх нөхцлийг хангасан байдал				+	
Аюултай хог хаягдлын савны аюултай хог хаягдлын ангилал, зэрэглэлд тохирох стандартын дагуу тэмдэг, тэмдэглэгээний байдал		+			
Газрын гадаргын болон гүний усны нөөц бүхий газраас ангид байдал				+	
Түүх, соёлын дурсгалт болон байгалийн өвөрмөц тогтоц бүхий газартай давхцаагүй байгаа байдал				+	
Хаягдлын эх үүсвэрт аль болох ойр байгаа байдал				+	
Хог хаягдлын шинж чанар, зэрэглэлээс хамааруулан төрөлжүүлэн ангилах, устгах үйл ажиллагааг технологийн дагуу, тусгаарлагдсан орчинд явуулах нөхцлийг хангасан байгаа байдал				+	
Эрх бүхий байгууллагаас баталсан маягтын дагуу аюултай хог хаягдлын бүртгэл, тайланг хөтөлж, тайланг тогтоосон хугацаанд өгсөн байдал				+	
Хог хаягдлыг хоргүй, аюулгүй болгон халдваргүйтгэл дараа гарсан хаягдлыг булсан байдал				+	

Хүснэгт 46-д харуулсан барилга байгууламж, үйл ажиллагааны үнэлгээгээр нийт нөлөөллийн 7.1 хувь нь "маш муу", 14.2 хувь нь "муу", 42.8 хувь нь "дунд", 35.9 хувь нь "сайн" гэсэн үр дүн гарч

байна. Нэгтгэж дүгнэвэл Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа ЭМБХХ-ын устгалын нэгдсэн байгууламж болох “Элемент” ХХК-ний барилга байгууламжийн болон үйл ажиллагааны үнэлгээ 42.8 хувь буюу “дунд түвшин”-д байна.

Тоног төхөөрөмж

“Элемент” ХХК-д уураар ариутгагч - 3, уур үүсгэгч – 2, 40 литрийн ус цэвэршүүлэгч – 1, 1000 кг/цагийн хүчин чадалтай бутлагч – 1, ус халаах бойлуур – 2, 150-300 кг-ийн даацтай жин – 2, хог хаягдлын миксер – 1 зэрэг тоног төхөөрөмжийг ариутгал халдваргүйтгэлд ашиглаж байгаа бөгөөд эдгээр тоног төхөөрөмжид улиралд 1 удаа урсгал засвар хийдэг байна.

Хүснэгт 47. “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжийн жагсаалт

№	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Тоо хэмжээ, ш	Хүчин чадал	Үйлдвэрлэсэн улс, он	Ашиглаж эхэлсэн огноо	Ашиглагдаж байгаа эсэх	Сүүлд засвар хийсэн огноо
1	Уураар ариутгагч	1	Нэг удаагийн ариутгалаар 200 кг хог хаягдал ариутгана	БНХАУ, 2013	2013 оны 11 сар	Тийм	2015.11.25
2	Уураар ариутгагч	1		БНХАУ, 2014	2014 оны 11 сар	Тийм	2015.11.25
3	Уураар ариутгагч	1		БНХАУ, 2014	2016.06 сараас	Тийм	
4	Уур үүсгэгч	1	52 кват эрчим хүч зарцуулан 3.5МП даралт үүсгэх	БНХАУ, 2014	2015 оны 1 сар	Тийм	2015.12.04
5	Уур үүсгэгч	2	54 кват	БНХАУ, 2012	2013 он	Тийм	2015.12.05
6	Ус цэвэршүүлэгч	1	40 литр ус цэвэршүүлэх	БНХАУ, 2010	2011 оны 1 сар	-	2016.01.04
7	Бутлагч	1	Цагт 1000 кг хог хаягдал бутлах	БНХАУ, 2015	2015 оны 4 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй үйлчилгээ хийсэн.
8	Туузан дамжуурга	1	4 квт	БНХАУ, 2015	2015 оны 4 сар	Тийм	2015.12
9	Хийн компрессор	1	Хамгийн ихдээ 8 бар даралт үүсгэх	БНХАУ,	2015 оны 7 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй
10	Компрессор	1	Хамгийн ихдээ 8 бар даралт үүсгэх	БНХАУ, 2009	2014 оны 11 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй
11	Ус халаах бойлуур	1		БНХАУ, 2009	2011 он	Тийм	2015 3 сар
12	Ус халаах бойлуур	2	1.5кв	БНХАУ 2009	2011 он	Тийм	2015.08.26
13	Даралтат усан буу	1	1.3кв	БНХАУ, 2013	2014 оны 7 сар	Тийм	2015.10.15
14	Жин /хог хаягдал хүлээн авах/	1	Даацын хэмжээ нь 300 кг	БНХАУ, 2014	2014 5 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй
15	Жин /цахилгаан/	1	150 кг	БНХАУ, 2013	2013 оны 5 сар	Тийм	2015.12.15

16	Гүний усны насос	1	0.37квт	Итали, 2014	2014 оны 9 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй
17	Усны насос / хэрэглээний ус шахах/	1	370вт	БНХАУ, 2015	2015 оны 10 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй
18	Миксер 380В	1	4 квт	БНХАУ, 2012	2012 он	Тийм	Засвар хийгдээгүй
19	Бетон хашааны ком / хашааны хэв, вибратор, зуурагч машин /	1	2квт	БНХАУ, 2015	2015 оны 5 сар	Тийм	Засвар хийгдээгүй
20	Жижиг тэргэнцэр	1		Монгол Улс, 2015	2015.7 сар	Тийм	2015 оны 10 сар
21	Өргөгч по	1	500 кг ачааны даацтай	БНХАУ, 2015	2015 оны 9 сар	Үгүй	Засвар хийгдээгүй
22	Хог хаягдлын тэргэнцэр	1		Монгол Улс, 2014	2014	Тийм	2015 оны 12 сар

Элемент ХХК нь эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг устгах үйл ажиллагаа нь маш сайн жигдэрсэн, голлох тоног төхөөрөмжүүдийн хувьд өнөөдрийн түвшинд хангагдсан, гэвч цаашид хог хаягдлын хэмжээ ихсэхэд тоног төхөөрөмжүүдийн хувьд ачаалал даахгүй, хүчин чадал хүрэлцэхгүй байх зэрэг хүндрэл учирч болзошгүй юм.

Тээврийн хэрэгсэл

“Элемент” ХХК нь Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх үйл ажиллагаандаа Эрүүл мэндийн сайд, Байгаль орчны сайдын хамтарсан 2002 оны “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, тээвэрлэх, устгах заавар”, Эрүүл мэндийн сайдын 2011 оны 05 сарын 03 өдрийн “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах заавар”, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2011 оны 09 сарын 28 өдрийн “Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, халдваргүйтгэх, устгах түр журам батлах тухай” тушаалуудыг мөрдөж ажилладаг байна. Тус компанид эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх зориулалт бүхий суудлын машин-1, ачааны машин-8, өргөгч-1, нийт 10 тээврийн хэрэгсэлтэйгээр өдөр тутмын үйл ажиллагаагаа явуулдаг.

Зураг 36. “Элемент” ХХК-ний тээврийн хэрэгсэл

Эмнэлгийн байгууллагын хог хаягдал тээвэрлэдэг 8 машины 2 нь хөргүүртэй бөгөөд ажлын 5 өдөрт ажилладаг, хагас сайн өдөр нэг ачааны машин төрөх, гэмтэл зэрэг эмнэлгүүдээс халдвартай хог хаягдлыг тээвэрлэдэг байна. Нэг рейс буюу алсын тээвэрлэлт ойролцоогоор 120 км байдаг бол ойрын тээвэрлэлт 30 км байна. Ингэхдээ дунджаар нэг ачааны машин 1 тн орчим халдвартай хог хаягдлыг тээвэрлэдэг, тогтмол халдваргүйтгэлийн цэвэрлэгээ хийлгэдэг байна.

Хүснэгт 48. Тээврийн хэрэгслийн жагсаалт

Д/д	Улсын дугаар	Марк	Ангилал	Хөдөлгүүрийн багтаамж	Зориулалт	Үйлдвэрлэсэн он	Аралын дугаар	Орж ирсэн он	Ашиглалтад орсон он	Ашиглаж байгаа эсэх
1	2060-УНС	Hyundai, porter	B	2607	Ачаа	2005	KMFZCS7JP5U122617	8/1/2011	9/19/2011	Тийм
2	6490-УНС	Kia, Bongo 3	B	2700	Ачаа	2005	KN4HNW6DP5K098336	11/18/2011	2/15/2012	Тийм
3	3364-УНЭ	Hyundai, porter	B	2476	Ачаа	2004	KMFZAS7HP4U012568	10/14/2011	1/1/2012	Тийм
4	1721-УНХ	Kia, Bongo 3	B	2700	Ачаа	2005	KN4HAW8N25K114753	6/20/2012	11/20/2012	Тийм
5	3191-УНМ	Hyundai, porter	B	2607	Ачаа	2003	KMFXKN7BP3U727085	1/17/2011	3/25/2011	Тийм
6	1033-УНГ	Hyundai, porter	B	2400	Ачаа	2007	KMFZCS7JP74080265	9/14/2009	1/1/2011	Тийм
7	90-59-УБ	Samsung 55	M		Өргөгч	1997	BBV1112	4/1/2009	4/15/2015	Тийм
8	45-13	Hyundai, porter	B	2607	Ачаа	2003	KMFXKD7BP2U568512	1/27/2014	1/27/2014	Тийм
9	97-52	Ssangyong istana	D	2700	Суудал	2002	KPDGBDH812P150312	10/11/2010	11/1/2010	Тийм
10	10-61	Mazda Bongo	B	2490	Ачаа	2000	SK561-100921	1/18/2008	1/16/2010	үгүй

Тээвэрлэлтийг хийхдээ Улаанбаатар хотын эрүүл мэндийн байгууллагуудыг бүсчлэн хувааж, автомашинуудаа хуваадаг байна. Хамгийн холоос тээвэр хийж байгаа газар нь Налайх дүүрэг бөгөөд замдаа байрлах эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гэрээний дагуу хог хаягдлыг ачиж тээвэрлэдэг. Тээвэрлэлт хийж буй автомашины 25 хувь нь л зориулалтын хөргүүртэй, нийт автомашинуудын ашиглалтын жил дунджаар 12 жил, ерөнхийдөө хуучирсан, шинэчлэлд оруулах хугацаа нь ойртсон байна. Засгийн газрын 2005 оны 11 сарын 23-ны өдрийн 233 дугаар тогтоолоор автомашиныг 10 жилийн хугацаатайгаар элэгдүүлэн ашиглахаар тусгасан байдаг. Иймд ихэнх автомашины хувьд элэгдэлд орж, ашиглалтын хугацаа нь дууссан, харин зориулалтын автомашин 25 хувийг эзэлж байгаа зэрэг нь цаашид автомашин, тээврийн хэрэгслийн хувьд парк шинэчлэл хийх шаардлагатай болсон байна.

Хүснэгт 49. Тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн үнэлгээ

НӨЛӨӨЛӨЛ	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ				
	Маш муу	Муу	Дунд	Сайн	Маш сайн
Автоклавын битүүмжлэл, температур, даралт, усны хэрэглээний байдал			+		
Тээвэрлэх явцад хаягдах, гээгдэхээс сэргийлэн хучлагатай тээврийн хэрэгсэл, зориулалтын машины байдал				+	
Булсан хог хаягдал дотор хуримтлагдсан хийн даралтыг багасгах, хянах зориулалтаар гадагшлуулах хийн хоолой буюу агааржуулагчийг байрлуулсан байдал		+			
Стандартын шаардлага хангасан, зориулалтын битүүмжлэл бүхий тээврийн хэрэгслийн байдал			+		
Тээврийн хэрэгсэл нь зориулалтын, стандартын шаардлага хангасан, тусгайлан тоноглогдсон байдал			+		
Тээврийн хэрэгсэл нь авто тээврийн асуудал эрхэлсэн байгууллагаас тухайн төрлийн аюултай ачаа тээвэрлэхэд ашиглаж болох тухай тодорхойлолт, мэргэжлийн хяналтын байцаагчийн дүгнэлт, техникийн хяналтын үзлэгт хамрагдсан баримт				+	
Тээврийн хэрэгсэл нь аюулаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор аюултай хог хаягдалд тохирох анхааруулах тэмдэг, тэмдэглэгээ байршуулсан байдал			+		
Цуглуулагч, тээвэрлэгч нь тухайн аюултай хог хаягдлыг эх үүсвэрээс нь эцсийн газар хүртэл тээвэрлэх хугацаанд замын аюулгүй байдал, болзошгүй аюул эрсдэлээс сэргийлэх, аюулгүй байдлыг бүрэн хариуцах байдал			+		
Цуглуулагч, тээвэрлэгч нь аюултай хог хаягдлыг цуглуулж, тээвэрлэж дууссан даруй тухайн тээврийн хэрэгслийг аюулгүй, хоргүй, халдваргүй болгох арга хэмжээг шуурхай авч хэрэгжүүлэх байдал			+		
Аюултай хог хаягдлыг бусад төрлийн хог хаягдалтай хамт тээвэрлэхгүй байгаа байдал				+	
Аюултай хог хаягдлыг холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай урьдчилан тохиролцож, тогтоосон зам /маршрут/-ын дагуу тээвэрлэсэн байдал		+			

Нийт нөлөөллийн 18.2 хувь нь “муу”, 54.5 хувь нь “дунд”, 27.3 хувь нь “сайн” гэсэн үр дүн гарч байгаа тул ЭМБХХ-ын устгалын нэгдсэн байгууламж болох “Элемент” ХХК-ний тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн үнэлгээ 54.5 хувь буюу “дунд түвшин”-д байна гэж үзэв.

Байгууллагын санхүүжилтийн тогтвортой байдал

“Элемент” ХХК нь эрүүл мэндийн байгууллагуудтай гэрээ байгуулан хог хаягдлыг тээвэрлэх устгах, боловсруулах ажлыг хийж, хог хаягдлын төлбөрийг тооцохдоо Эрүүл мэнд, спортын сайдын 2015 оны 11 сарын 25-ны өдрийн “Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлын төлбөрийн хэмжээг тооцох аргачлал” 459 тоот тушаалын дагуу хэрэгжүүлж байна. Элемент ХХК-ийн орлогын байдлыг сүүлийн 3 жилээр нь доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 50. Элемент ХХК-ийн ЭМБ-уудаас олсон орлогын хэмжээ

№	Нэрс	2013 Орлого (төгрөг)	2014 орлого (төгрөг)	2015 орлого (төгрөг)
1	ЭМЯ –ны харьяа	228,344,742	237,592,688	238,737,038
2	Нийслэлийн ЭМГ-ын харьяа	114,761,765	119,900,844	115,854,066
3	Улсын бусад эмнэлэг	66,809,990	63,385,289	76,193,982
4	Өрхийн ЭМТ	22,345,000	22,599,000	36,844,600
5	Хувийн эмнэлгүүд	23,712,500	43,109,235	50,609,821
6	Эм ханган нийлүүлэх, эмийн сан бусад	8,294,000	7,809,400	10,638,000
Нийт дүн		464,267,997	494,396,456	528,877,507

Хүснэгтээс харахад Элемент ХХК 2015 онд ЭМБ-уудаас 528,8 сая төгрөгийн орлоготой ажилласан, үүнээс хамгийн их орлогыг буюу 45 орчим хувийг ЭМСЯ-ны харьяа гурав дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагуудаас (жилд дунджаар 28 сая төгрөг) бүрдүүлж байна. Харин хог хаягдлын төлбөрийг тооцох тухай тушаалын тарифын хэмжээ нь сүүлийн 10 жилд өөрчлөгдөөгүй боловч орлогын өсөлт нь хог хаягдлын хэмжээнээс хамааран өсөж байна. Дунджаар 1 жилд 495 орчим сая төгрөг, сард дунджаар 41 сая төгрөгийн орлоготой ажиллаж байна. Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын хувьд нийт орлогын 9.5 хувийг бүрдүүлж байгаа ч Улаанбаатар хотод гэхэд 1000 орчим эрүүл мэндийн байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байна. Эдгээр эмнэлгүүдээс гарах хог хаягдлын хэмжээ нь бага, зарим нь төлбөрийн чадваргүйгээс хамааран маш бага дүнгээр төлбөр төлж байна. Жижиг үүдэн эмнэлгүүдийн хувьд 7 хоногт 1 удаа хог хаягдлыг өгдөг, төлбөрийг журмын дагуу гэрээнд заасан дүнгээр төлж чаддаггүй байна. Шинээр баталсан хог хаягдлын төлбөрийн хэмжээг тооцох журамд хог хаягдлыг үзлэг, ор хоногийн тоотой уялдуулах болсон нь ялангуяа хувийн жижиг эмнэлгүүдийн хувьд хог хаягдлыг нуух, энгийн хог хаягдал руу хаях зэрэг сөрөг талууд гарч байна.

Элемент ХХК нь эрүүл мэндийн байгууллагуудаас гадна уул уурхайн компаниуд, бусад байгууллагуудын хог хаягдлыг боловсруулж, устгах, аюулгүйн хайрцаг болон уут худалдах зэрэг бусад төрлийн үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд 2015 оны санхүүгийн тайлангаас үзвэл 56,019,665 төгрөгийн орлогыг олсон байна.

Хүснэгт 51. Элемент ХХК-ийн сүүлийн 3 жилийн зардал

№	Зардлын нэрс	2013 Зардал (төгрөг)	2014 Зардал (төгрөг)	2015 Зардал (төгрөг)
1	Цалин гарт олгох	136,013,039	255,601,947	204,914,089
2	НД-н шимтгэл	31,569,700	54,712,650	31,933,300
3	Бүх төрлийн татвар	11,872,220	12,383,200	18,837,000
4	Түлш шатахуун, тээвэр, сэлбэг, засвар үйлчилгээ	63,647,040	79,699,290	183,667,803
5	Ашиглалтын зардал	23,198,378	24,480,290	34,330,272
6	Тоног төхөөрөмжийн сэлбэг засвар	33,154,500	17,830,000	18,191,620
7	Шуудан холбоо бичиг хэрэг	7,426,635	9,137,120	10,408,010
8	Хөдөлмөр хамгаалал	9,102,850	12,900,070	15,745,690
9	Даатгал	1,149,255	1,783,250	2,314,700
10	Түрээс	30,745,623	72,556,319	26,165,737
11	Бусад зардал	60,966,828	37,111,536	62,718,770
Нийт дүн		408,846,068	408,846,068	578,195,672

Нийт зардлын бүтцийг харахад цалин 33.6 хувь, түлш шатахуун сэлбэг 30.1 хувийг тус тус эзэлж байна. Татвар болон шимтгэлд нийт зардлын 8.3 хувийг зарцуулж байна. 2015 оны санхүүгийн тайлангаас харахад цэвэр ашиг 6,701,500 төгрөг байна. Энэ нь нийт орлогынхоо 1.15 хувийг эзэлж байгаа нь энэ байгууллагын ашигт ажиллагааны хувь маш бага байгааг харуулж байна. Нийт ажлын дийлэнх хэсэг нь эрүүл мэндийн байгууллагуудаас тээвэрлэсэн хог хаягдлыг боловсруулах, устгах бөгөөд зарцуулж буй зардлын хувьд эрүүл мэндийн байгууллагуудаас олж буй орлогоос 2015 оны байдлаар 80 сая төгрөгөөр давсан буюу алдагдалтай ажилласан байна. Харин бусад орлогоос зардлаа нөхсөн байна. Сүүлийн 3 жилийн байдлаар, дунджаар 36 сая төгрөгийн алдагдал үндсэн үйл ажиллагаанаас хүлээсэн байна. Бусад үйл ажиллагаа нь зардлыг нөхөж байгаа буюу үүнээс үзэхэд эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын төлбөрийг тооцож буй тариф сүүлийн 10 жилд өөрчлөгдөөгүйтэй холбоотой юм. Харин сүүлийн 10 жилийн байдлаар, дунджаар 12 хувийн инфляцтай байгаа нь хог хаягдлын тарифыг шинэчлэн бодит өртөгтэй уялдуулан тогтоох шаардлагатай байгааг харуулж байна.

ЭМБХХ-ын устгалын нэгдсэн байгууламж болох “Элемент” ХХК санхүүгийн тогтвортой байдлын хувьд “дунд зэрэг” түвшинд, үндсэн үйл ажиллагааны орлого ба зардлын зөрүү алдагдалтай буюу санхүүгийн хувьд тогтвортой бус түвшинд байна

4.4.2. Байгаль орчны үнэлгээний дүн

Агаарын чанарт нөлөөлөх байдал

“Элемент” ХХК нь Сонгинохайрхан дүүргийн 26-р хорооны Толгойт орчмын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулдаг, тухайн газар нутаг нь хойд өргөргийн 47’51”, зүүн уртрагийн 106’45”-д, далайн түвшнээс 1272 м-ийн өндөрт байрлах газар зүйн солбилцолд оршдог байна. “Элемент” ХХК-ийн үйл ажиллагааны явцад авто тээврийн хэрэгслийн, хог шатаалтын, дулааны галлагааны утаа гэсэн гурван төрлийн эх үүсвэрээс агаарын бохирдол үүсдэг, зонхилох эх үүсвэрт хог шатаах үйл ажиллагаа орж байгаа боловч шатаах зуух ажиллагаагүй байгаа тул агаарын бохирдол их хэмжээгээр буурсан байна.

“Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаа явуулж байгаа барилгын дотоод агаар дахь нүүрстөрөгчийн

давхар ислийн хэмжээ MNS 4585:2007 стандартад зааснаас бага байгаа бол гадаад орчны агаар буюу Сонгинохайрхан дүүргийн Толгойтод 2010 оноос хойш гэр хорооллын айл өрх эрс нэмэгдсэнээс өвлийн улиралд нүүрсний хэрэглээ, автомашины утаа, хөрсний механик эвдрэл, мөн агаарын чийгшил зэрэг хүчин зүйлүүдтэй шууд холбоотойгоор Улаанбаатар хотын агаар дах тоосонцор, угаарын хийн хэмжээ MNS 4585:2007 стандартаас их байгааг 2015 онд Нийслэлийн Агаарын Чанарын Албанаас хийсэн хяналт, шинжилгээний дүн харуулж байна.

Хүснэгт 52. Улаанбаатар хотын агаарын шинжилгээний дүн, 2015 он

	Агаар дах агууламжийн нэр	MNS 4585:2007 стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ (мкг/м ³)	Ажлын байрны хэмжилт болон "НАЧА 2 Толгойт"-ын харуулын 2015 Орчны агаарын чанарын хэмжээ (мкг/м ³)
Химийн нөлөөлөл	Хүхэрлэг хий (SO ₂)	10	48
	Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл (CO)	10000	1817
	Азотын давхар исэл (NO ₂)	30	31
	Озон (O ₃)	100	43
	Том ширхэглэгт тоосонцор (PM ₁₀)	50	202
	Нарийн ширхэглэгт тоосонцор (PM _{2.5})	25	113
	Нүүрстөрөгчийн давхар исэл (CO ₂)	1800	1048
Физикийн нөлөөлөл (дБА)	Дуу шуугиан	60 дБА	66.4 дБА

ЭМБХХ-ын устгалын нэгдсэн байгууламж болох "Элемент" ХХК-ний агаарын чанарын үнэлгээг ДЭМБ-аас гаргасан агаарын бохирдолд нөлөөлдөг хүчин зүйлсээр үнэлсэн дүгнэлтийг Хүснэгт 53-д харуулав.

Хүснэгт 53. Агаарын чанарт нөлөөлөх байдал, үнэлгээ

НӨЛӨӨЛӨЛ	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ			
	Маш бага буюу нөлөөгүй	Бага	Дунд	Их Маш их
Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг уураар халдваргүйжүүлэх үед уурших дотоод агаарын бохирдол үүсэх		+		
Амьсгалын замаар дамжин ажилчдын эрүүл мэндэд нөлөөлөх		+		
Агуулахын дотоод орчноос гадагш агаарын бохирдол алдагдах	+			
Эмнэлгийн тусгай хог хаягдлыг зөөж тээвэрлэх болон ачих, буулгах, устгах явцад тээврийн хэрэгслээс ялгарах утаа орчинд нөлөөлөх		+		
Тухайн суурин газрын уур амьсгалын байдалд нөлөөлөх		+		

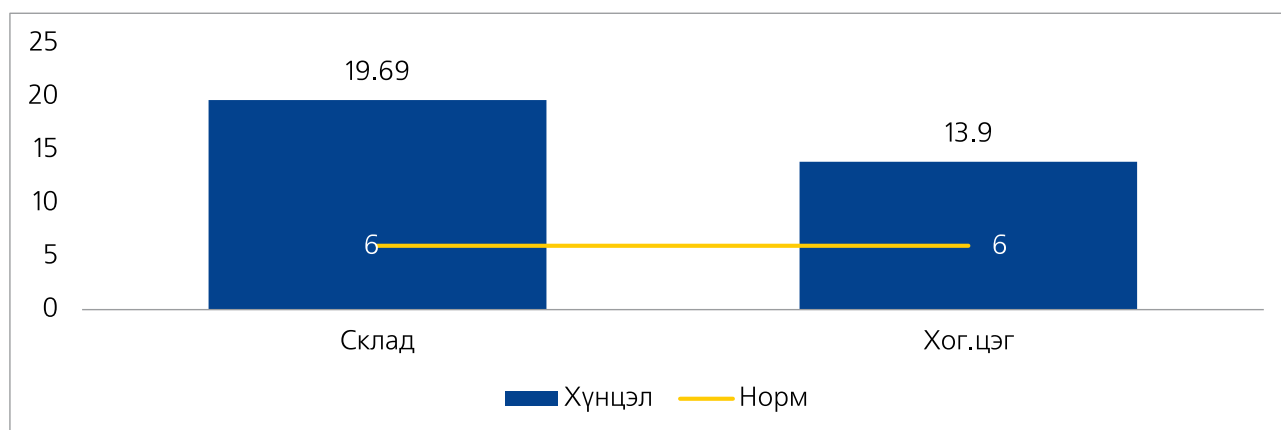
Нийт нөлөөллийн 50 хувь нь “бага”, 50 хувь нь маш бага буюу нөлөөгүй гэсэн үр дүн гарч байгаа тул ЭМБХХ-ын устгалын нэгдсэн байгууламж болох “Элемент” ХХК-ний агаарын чанарт нөлөөлөх нөлөөллийг “бага түвшин”-д байна гэж үзэв.

Хөрсний чанарт нөлөөлөх байдал

“Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаагаа явуулж буй химийн склад, хогийн цэгийн ойролцоох газруудаас хөрсний 2 дээжийг “Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлага” MNS 3298:1991 стандартын дагуу улсын байцаагчаар авхуулж, Геологийн Төв Лаборатори болон МХЕГ-ын Эрүүл ахуй, хими, хор судлалын хяналтын лабораториудад шинжлэв.

Хөрсийг шинжлэхэд мөнгөн усны агууламж стандартад заасан хэмжээнээс хэтрээгүй байна. Хүнд металлын шинжилгээгээр 15 үзүүлэлт тодорхойлсон, үүнээс хүнцлийн агууламж стандартад заасан хэмжээнээс агуулахын ойролцоох хөрсөнд 3.2 дахин их, хогийн цэгийн ойролцоох хөрсөнд 2.3 дахин их гарсан байна.

Зураг 37. Хөрсний шинжилгээний дүн

“Элемент” ХХК-ний агуулахын ойролцоох хөрсөнд хүнцлийн агууламж 19.69 мг/кг, хогийн цэгийн ойролцоох хөрсөнд 13.90 мг/кг байгаа нь стандартад заасан хэмжээнээс 2.3-3.2 дахин их ба бусад үзүүлэлтүүд “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” MNS 5850:2008 стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй байна.

Хүснэгт 54. Хөрсний шинжилгээний дүн

Дээжийн авсан байршил	Хүнд металлын агууламж, мг/кг-аар					
	Хүнцэл, As	Хар тугалга, Pb	Уран, U	Цайр, Zn	Зэс, Cu	Мөнгөн ус, Hg
MNS 5850:2008 стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ	6	500	-	600	500	10
Складны ойролцоо	19.69	52.07	2.48	85.16	51.55	0.099
Хогийн цэгийн орчимд	13.90	15.99	2.04	64.94	18.58	0.115

Хүснэгт 54-д харуулсан шинжилгээний дүнд үндэслэн тус компанийн үйл ажиллагаанаас хөрсний бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг ДЭМБ-аас гаргасан хүчин зүйлсээр үнэлж үзэхэд “бага түвшин”-д байна гэж үзэв.

Хүснэгт 55. Хөрсний бүрхэвчид нөлөөлөх байдал үнэлгээний дүн

Нөлөөлөл	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ				
	Маш бага буюу нөлөөгүй	Бага	Дунд	Их	Маш их
Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг тогтоосон цэгээс өөр газарт хаяж, хөрс бохирдуулах				+	
Газрын хөрсөн дээр эмнэлгийн хог хаягдлыг зөөж тээвэрлэх үед санамсаргүй асгарч хаягдах		+			
Хүрээлэн буй орчин, хөрсний үржил шим, геологи, газар зүйн тогтцод нөлөөлөх		+			

Гадаргын болон газар доорх усанд нөлөөлөх байдал

“Элемент” ХХК-ний ундны усны эх үүсвэр болох худгийн уснаас “Усны чанар, дээж авах, дээж боловсруулах ба хадгалах зөвлөмж” MNS (ISO) 4867:1999 стандартын дагуу улсын байцаагчаар дээж авхуулж, МХЕГ-ын Хүнсний аюулгүй байдлын үндэсний лавлагаа лабораторийн Ундны усны лабораторид хатуулаг, хлор, төмөр, нитрит, нитрат, сульфат, хуурай үлдэгдэл, фтор, орчныг тодорхойлох шинжилгээг хийлгэв. Химийн шинжилгээгээр ус нь хатуувтар усны ангилалд орох ба төмөр, хуурай үлдэгдэл, фтор, хлор, нитрат, нитрит, сульфат зэрэг үзүүлэлтүүд “Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” MNS 0900:2005 стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй байв.

Нян судлалын шинжилгээгээр нянгийн тоо стандартад заасан хэмжээнд, гэдэсний бүлгийн савханцар, гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян илрээгүй байна.

Хүснэгт 56. Усны шинжилгээний дүн

Шинжилгээний аргын стандарт	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжих нэгж	MNS 0900:2005 стандарт	“Элемент” ХХК-ний усны эх үүсвэрт
MNS ISO 6059-2005	Хатуулаг	7.0 мг.экв/л	4.16 мг.экв/л
MNS 4424-2005	Хлор	350.0 мг/л	14.18 мг/л
MNS 4430-2005	Төмөр	0.2 мг/л	0.002 мг/л
MNS 4431-2005	Нитрит	1.0 мг/л	0.002 мг/л
MNS ISO 7890-3:2001	Нитрат	50.0 мг/л	12.627 мг/л
MNS ISO 9280-2001	Сульфат	500.0 мг/л	12.760 мг/л
MNS 4423-97	Хуурай үлдэгдэл	1000.0 мг/л	353 мг/л
MNS 6272-2011	Фтор	0.7-1.5 мг/л	0.777 мг/л
ЭАХХСЛ ⁷ 5.5.13	pH	6.5-8.5	7.17
MNS ISO 6222-98	Нянгийн тоо	100-аас ихгүй	36 ширхэг
MNS ISO 9308-2:98	Гэдэсний бүлгийн савханцар	100 мл-т илрэхгүй	<i>E.coli</i> 100 мл-т илрээгүй
ЭАНСХЛ ⁸ 5.4.046	Эмгэг төрөгч бактери	25 мл-т илрээгүй	Эмгэг төрөгч бактери 25 мл-т илрээгүй

7 Эрүүл ахуй хими хор судлалын лаборатори

8 Эрүүл ахуй нян судлал, химийн лаборатори

Геологийн төв лабораторид хүнд металлын хэмжээг тодорхойлсон шинжилгээний дүнгээр “Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” MNS 0900:2005 стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй байв.

Хүснэгт 57. Усны хүнд металлын шинжилгээний дүн

	Хүнд металлын агууламж, мг/л					
	Хүнцэл, As	Кадмий, Cd	Зэс, Cu	Хар тугалга, Pb	Цайр, Zn	Уран, U
MNS 0900:2005 стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ	0.01	0.01	1.0	0.01	5.0	0.015
“Элемент” ХХК-ний гүний худгийн усны дээж	0.002	<0.001	<0.001	<0.01	0.01	0.003

Хүснэгт 57-д харуулсан шинжилгээний дүнг үндэслэн ДЭМБ-ын усанд нөлөөлөх сөрөг хүчин зүйлсээр тус компанийн үйл ажиллагаанаас гадаргын болон газрын доорх усанд нөлөөлөх нөлөөллийг үнэлэхэд “бага түвшин”-д байна гэж үзэв.

Хүснэгт 58. Гадаргын болон газар доорх усанд нөлөөлөх байдал үнэлгээ

Нөлөөлөл	Нөлөөллийн үр дагаврын үнэлгээ				
	Маш бага буюу нөлөөгүй	Бага	Дунд	Их	Маш их
Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг уураар халдваргүйжүүлэх явцад усны чанар муудах		+			
Газрын хөрсөн дээр эмнэлгийн хог хаягдлыг ландфилдэх, устгах үед гүний усанд нөлөөлөх		+			

Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний нэгдсэн дүн

ЭМБХХ-ын устгалын нэгдсэн байгууламж болох “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаанаас агаар, хөрс, усанд нөлөөлөх нөлөөллийн үнэлгээний дүнг үндэслэн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний нэгдсэн дүнг гаргав.

Хүснэгт 59. “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллийн үнэлгээ

Байгаль орчин	Нөлөөллийн эрчим, цар хүрээ					Нөлөөллийн зэрэг
	Маш бага буюу нөлөөгүй	Бага	Дунд	Их	Онц аюултай	
Агаарын чанарт нөлөөлөх байдал	-1	-4				Бага
Хөрсөнд нөлөөлөх байдал		-3				Бага
Гадаргын болон газрын доорх усанд нөлөөлөх байдал		-2				Бага
Нийт	-1	-9				Бага
Хувь /%/	10	90				

4.4.3. Дүгнэлт

1. “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагааны техникийн хүчин чадал, барилга байгууламж, тээвэрлэлт, халдваргүйжүүлэлтийн ерөнхий байдал хэвийн байна.
2. Барилга, байгууламж нь суурьшлын бүстэй хэт ойрхон байрласан, аюулгүй байдал, тусгаарлалт хангалтгүй, стандартын шаардлага хангаагүй агуулахад химийн бодисыг хадгалснаас эрсдэлтэй нөхцлийг бүрдүүлсэн, зөвхөн халдваргүйжүүлэлт хийж булах аргыг ашиглаж байгаа зэрэг дутагдалтай асуудлууд байна.
3. Устгал буюу булахад газрын хүртээмж хангалтгүй байна.
4. Ажилчдын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийг тогтмол сайжруулах тал дээр тодорхой ажлууд хийж байгаа боловч өртөлт эрчимтэй буурахгүй байна.
5. Санхүүгийн хувьд тогтвортой бус бөгөөд үндсэн үйл ажиллагааны орлого зардлыг нь бүрэн нөхөж чадахгүй алдагдалтай ажиллаж, бусад төрлийн үйл ажиллагаанаас алдагдлыг санхүүжүүлж байгаа нь цаашид уг компанийн тарифыг бодит өртөгтэй уялдуулан шинэчлэхгүй бол санхүүгийн хувьд эрсдэлд орохоор байна.
6. “Элемент” ХХК-ний барилга байгууламжийн болон үйл ажиллагааны үнэлгээ 42.8 хувь, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн үнэлгээ 54.5 хувь буюу “дунд түвшин”-д байна.
7. “Элемент” ХХК-ний үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд үзүүлэх агаар, хөрс, усанд нөлөөлөх нөлөөллийг нэгтгэн авч үзэхэд 10 хувь нь маш бага, 90 хувь нь бага нөлөөтэй гэсэн ангилалд хамрагдаж байгаа бөгөөд байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөлөл “БАГА ТҮВШИН”-д байна.

4.4.4. Зөвлөмж

1. Тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлыг өргөтгөх, тээврийн хэрэгслийн шинэчлэл хийх, шатаах зуухыг ашиглалтад оруулах зэрэг томоохон хөрөнгө оруулалт нэмж хийх шаардлагатай байна.
2. Ахуйн хог хаягдлын цэгээс хашаа барьж тусгаарлах, сунгах шаардлагатай.
3. Байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй хоёр шатлалт шатаах зуухыг ашиглаж хог хаягдлыг устгах шаардлагатай.
4. Ажилтнуудын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийг сайжруулах, чанартай хэрэгслээр хангах, өртөлтийг эрчимтэй бууруулах ажлуудыг зохион байгуулах шаардлагатай.
5. Химийн бодисыг хадгалах агуулахыг стандартын шаардлага хангасан аюулгүй эрсдэлгүй орчинд нүүлгэн шилжүүлэх шаардлагатай.
6. Хогийн цэг болон агуулахын орчмын хөрсний бохирдлыг бууруулах, газрыг цементлэх, халдваргүйтгэл хийх зэргээр үүсэж болох эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр ажиллах шаардлагатай.
7. Хог хаягдлыг тооцож төлбөр авч буй тарифыг бодит өртөгтэй уялдуулан шинэчлэх шаардлагатай.

4.5. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ЭМЧ, ЭМНЭЛГИЙН МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН ХОГ ХАЯГДЛЫН ТАЛААРХ МЭДЛЭГ, ХАНДЛАГА, ДАДЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

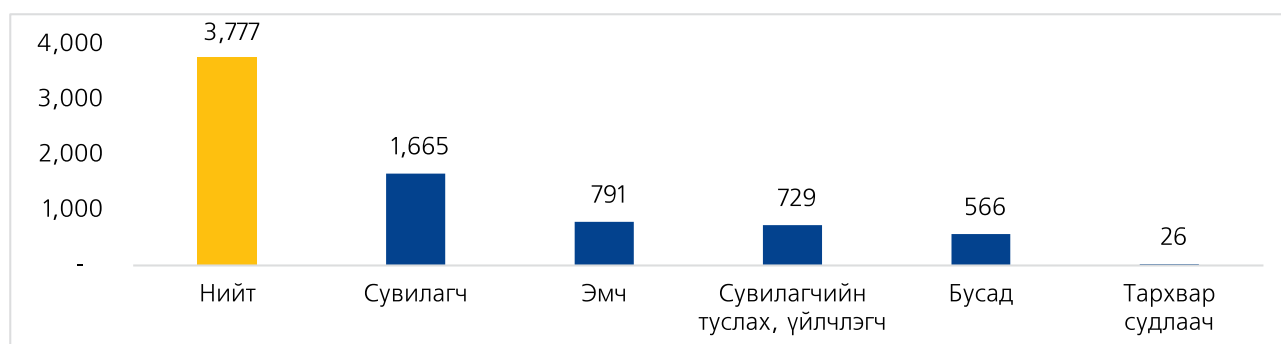
Эрүүл мэндийн байгууллагуудад ажиллаж буй эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, туслах ажилтнууд нь өдөрт тутмын ажлаа хийх явцад эмнэлгийн хог хаягдалтай харьцах шаардлагатай болдог. Эмнэлгийн хог хаягдалтай харьцах нь халдвар авах, хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртөх, гэмтэж бэртэх зэрэг өндөр эрсдэлтэй байдаг. Харин хог хаягдалтай хэрхэн ажиллах талаар бүрэн мэдлэгтэй, зөв дадалтай, түүнд анхаарч буй зэрэг хандлага нь өөрсдийгөө эрсдэлээс хамгаалах гол хүчин зүйл болдог.

Манай улсын хувьд ЭМБХХМ-ийг хэрэгжүүлэх, эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажилтнууд болон үйлчлүүлэгчдийн аюулгүй байдал, халдвар хамгааллыг сахин хангах талаар сүүлийн 10 жилд анхаарал хандуулан ажиллаж ирсэн билээ. Анагаах ухааны боловсрол олгож буй их, дээд сургуулиудын хичээлийн хөтөлбөрт хог хаягдлын менежментийн тусгай хичээл ордог болсон нь энэ сэдвийн ач холбогдлыг ойлгох, бодлогоор дэмжих зэрэг ирээдүйд чиглэсэн эерэг өөрчлөлтийг хийсээр байна.

Бид энэхүү бүлэгт эрүүл мэндийн байгууллагуудад ажиллаж буй ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг үнэллээ. Хэдийгээр хог хаягдлын менежментийн талаарх дүрэм, журам заавруудыг гарган хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч түүнийг эрүүл мэндийн байгууллага дээр гардан гүйцэтгэж байгаа эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүд, ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, хандлага, дадал ямар түвшинд байгааг үндэсний хэмжээнд сайтар судалж, үнэлэлт дүгнэлт хийх шаардлагатай байсан. Үүний үр дүнд эдгээр ажилчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, цаашдын хог хаягдлын менежментийн хэрэгжилтийг сайжруулах, эмнэлгийн аюулгүй байдлыг сахин хамгаалахад чухал ач холбогдолтой. Мөн үнэлгээний үр дүн нь хог хаягдлын менежментийн талаар цаашид зохион байгуулах сургалт, хичээлийн хөтөлбөрүүдийг боловсруулахад суурь мэдээлэл болох юм.

АХБ-ны ЭМСХХ-5 төсөл нь эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр ажиллаж байгаа бөгөөд энэхүү төслийн 2-р бүрэлдэхүүн хэсэгт эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, чадавхыг бэхжүүлэхэд анхаарч байна. Иймд эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажилчдын өнөөгийн мэдлэг, хандлага, дадал ямар түвшинд байгааг тогтоосноор цаашид хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөлт, салбарыг хөгжүүлэх бодлого, стратеги баримт бичгүүдийг боловсруулахад ихээхэн чухал ач холбогдолтой юм.

Зураг 38. МДХ-ын үнэлгээнд оролцогчдын тоо, бүтэц

Үнэлгээнд нийт 23 эрүүл мэндийн байгууллагын 3777 эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, туслах ажилтнууд оролцов. Энэ нь хоёр болон гурав дахь шатлалын төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагад ажиллаж байгаа эрүүл мэндийн мэргэжилтэн, ажилтнуудын 22.7 хувийг эзэлж байв. Ялангуяа хог хаягдлыг үүсэхээс эхлээд ангилан ялгах, тээвэрлэх үйл явцад оролцож байдаг сувилагч,

сувилагчийн туслах үйлчлэгч нар нийт оролцогчдын 63.3 хувийг эзэлж байгаа нь хог хаягдалтай хамгийн ойр харьцаж буй ажилтнуудын мэдлэг, хандлага, дадлыг тодорхойлоход түүвэр, төлөөлөх чадварын хувьд ач холбогдолтой байсан.

Хүснэгт 60. Оролцогчдын хүн ам зүйн үзүүлэлтүүд

Ерөнхий мэдээлэл	Нийт	
	Тоо	Хувь
Шатлал		
2 дахь шатлал	2044	54.1
3 дахь шатлал	1732	45.9
Хүйс		
Эрэгтэй	360	9.5
Эмэгтэй	3416	90.5
Нас		
20-24	297	7.9
25-29	647	17.1
30-34	499	13.2
35-39	492	13.0
40-44	659	17.5
45-с дээш	1182	31.3
Ажилласан жил		
1-3 жил	804	21.3
4-9 жил	832	22.0
10-15 жил	554	14.7
16-21 жил	470	12.4
22-с дээш	1116	29.6
Одоогийн ажлын байранд ажилласан жил		
1 жил хүртэл	765	20.3
2-5 жил	1017	26.9
6-10 жил	664	17.6
11-15 жил	439	11.6
16-20 жил	292	7.7
21-с дээш жил	599	15.9

Дээрх хүснэгтэд үнэлгээнд оролцогчдын ерөнхий мэдээллийг харуулав. Нийт оролцогчдын 54.1 хувь нь хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнууд байв. Үүнээс 90.5 хувь эмэгтэйчүүд эзэлж байна. Оролцогчдыг насаар ангилбал 45-аас дээш насныхан хамгийн өндөр буюу 31.3 хувийг эзэлж байна. Нийт ажилчдын 43.3 хувь нь 1-9 жил ажилласан, одоогийн ажлын байран дээр 2-5 жил ажилласан ажилчид 26.9 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 61. Оролцогчдын тоо тасаг, нэгжээр

Тасаг, нэгж	Нийт	
	Тоо	Хувь
Амбулатори	630	16.7
Дотор	428	11.3

Мэс засал, гэмтэл	370	9.8
Хүүхэд	304	8.1
Халдварт	280	7.4
Захиргаа аж ахуй	269	7.1
Төрөх, эмэгтэйчүүд	243	6.4
Эрчимт эмчилгээ	186	4.9
Яаралтай, түргэн тусламж	177	4.7
Мэдрэл	162	4.3
Сүрьеэ	115	3.0
Оношилгоо	108	2.9
Сэргээн засах	86	2.3
Лаборатори	81	2.1
Ариутгал, угаалга	72	1.9
Эмийн сан	51	1.4
Арьс	43	1.1
Эмгэг судлал	41	1.1
Сэтгэц	36	1.0
Уламжлалт	36	1.0
Нүд, чих, хамар хоолой	25	0.7
Гемодиализ	24	0.6
Хавдар	9	0.2

Үнэлгээнд бид ЭМБ-ын ажилтнуудын бүх төлөөллийг хамруулахыг зорьсон бөгөөд нийт оролцогчдын хамгийн их буюу 16.7 хувь нь амбулаторийн ажилтнууд байв. Тасаг нэгжүүд нь эрүүл мэндийн байгууллагуудын бүтэц үйл ажиллагааны стандартын дагуу харилцан адилгүй бүтэцтэй тул үйл ажиллагааны цар хүрээ, нэр төрлөөр нь багцлан тасаг нэгжүүдийг бүлэглэсэн.

4.5.1. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх мэдлэг

ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх мэдлэгийг үнэлэхдээ хог хаягдлын талаарх ойлголт, түүний ангилал, тушаал журмын талаарх мэдлэг зэрэг зайлшгүй мэдэж байх ёстой агуулгын хүрээнд хийсэн.

Хүснэгт 62. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-1 шатлалаар

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
ЭМБ-ын хог хаягдлын тодорхойлолтын мэдлэг	1006	49.2	766	44.2	1772	46.9
ЭМБ-ын нийт хог хаягдлын ангилал	1555	76.1	1229	71.0	2784	73.7
ЭМБ-ын ердийн хог хаягдлын тодорхойлолт	1768	86.5	1402	80.9	3170	83.9
ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг	1722	84.2	1412	81.5	3134	83.0
ЭМБ-ын хог хаягдлын талаар батлагдсан тушаал, журам, дүрмийн мэдлэг	1970	96.4	1515	87.5	3485	92.3
ЭМБ-ын хог хаягдлын талаарх тушаал журмыг нэрлэж байгаа байдал	1353	66.2	893	51.6	2246	59.5

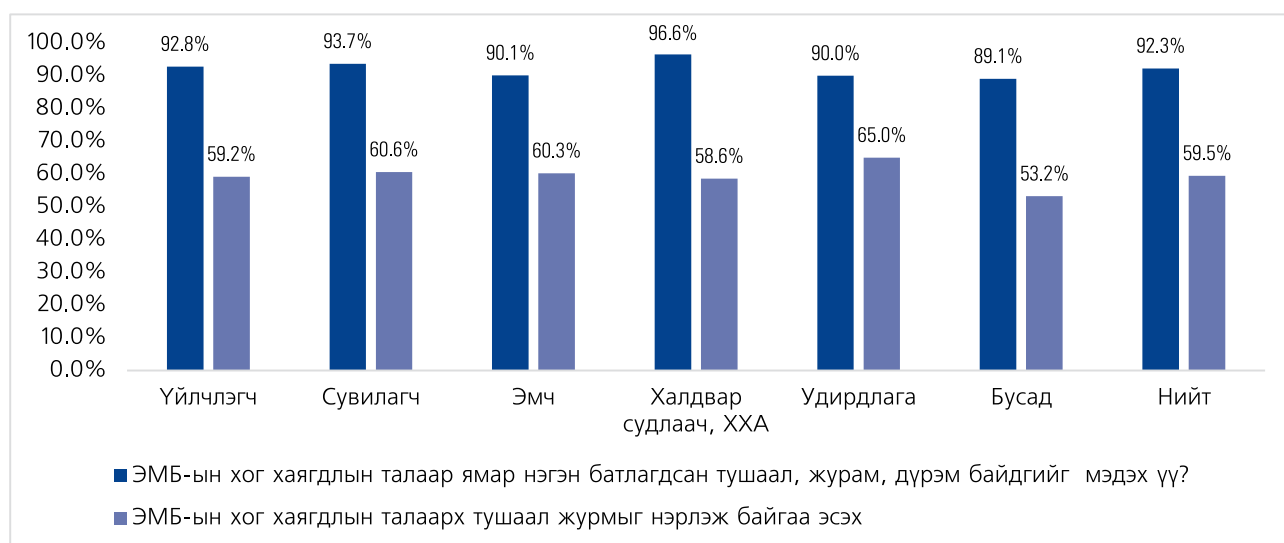
Хүснэгтээс харахад ЭМБ-ын хог хаягдлын тодорхойлолтыг 46.9 хувь нь зөв нэрлэсэн бол нийт хог хаягдлыг 73.7 хувь, ердийн хог хаягдлыг 83.9 хувь, хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг 83 хувьтай тус тус зөв хариулж, ЭМБХХ-ын талаарх тодорхойлолтыг 71.8 хувьтай хариулж байна. Харин хог хаягдлын талаарх батлагдсан тушаал журмууд байдаг гэж 92.3 хувь нь хариулсан ч тэдгээр тушаалуудыг нэрлэж мэдэж байгаа нь 59.5 хувьтай байна. Үүнээс харахад журмуудын талаар сонссон ч яг мэдэж, ажилдаа хэрэглэж байгаа нь хангалтгүй байна.

Хүснэгт 63. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-2 мэргэжлээр

	Үйлчлэгч хувь	Сувилагч хувь	Эмч хувь	Халдвар судлаач, ХХА хувь	Удирдлага хувь	Бусад хувь	Нийт хувь
ЭМБ-ын хог хаягдлын тодорхойлолт	45.0	47.4	49.5	48.3	75.0	41.8	46.9
ЭМБ-ын нийт хог хаягдлыг хэрхэн ангилдаг вэ?	71.4	75.3	74.7	69.0	80.0	69.3	73.7
ЭМБ-ын ердийн хог хаягдлын тодорхойлолт	85.9	82.9	82.9	93.1	85.0	86.1	83.9
ЭМБ-ын хог хаягдлын менежмент гэсэн ойлголтыг тодорхойлно уу?	81.8	85.1	83.5	86.2	85.0	74.3	83.0

Мэргэжлээр нь ангилан авч үзвэл байгууллагын удирдах ажилтнууд ЭМБ-ын хог хаягдлын тодорхойлолтыг 75 хувь, нийт хог хаягдлыг ангиллыг 80 хувь, ердийн хог хаягдлыг 85 хувьтай буюу сайн хариулсан бол халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнууд, ердийн хог хаягдлын тодорхойлолтыг 93.1 хувь, хог хаягдлын менежментийн тодорхойлолтыг 86.2 хувьтай буюу бусдаасаа илүү хариулсан байна. Харин эмч, сувилагч, үйлчлэгч бусад ажилтнууд хоорондоо ойролцоо мэдлэгтэй байна.

Зураг 39. ЭМБХХМ-ийн талаарх тушаал, журмын талаарх мэдлэг

ЭМБХХМ-ийн талаарх тушаал, журмуудын мэдлэгийг мэргэжлээр нь ялган харуулбал хоорондоо мөн л ойролцоо мэдлэгтэй байгаа бол тушаал, журмуудыг нэрлэж байгаа мэдлэг нь удирдах ажилтнуудад ялимгүй өндөр байна.

Хүснэгт 64. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-3 шатлалаар

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Дотооддоо мөрддөг дүрэм журамтай эсэх	1859	90.9	1428	82.4	3287	87.0
ХХМ-ийн төлөвлөгөөтэй эсэх	1721	84.2	1276	73.7	2997	79.3
Халдвар хяналтын багтай эсэх	1927	94.3	1513	87.4	3440	91.1
Хог хаягдлын менежментийн багтай эсэх	1597	78.1	1280	73.9	2877	76.2
Халдвар хяналтын багийн ажилчид хог хаягдлын талаарх үүрэг хариуцлага хүлээдэг эсэх	1129	55.2	899	51.9	2028	53.7

Оролцогчид эрүүл мэндийн байгууллагуудын 87 хувь нь дотооддоо мөрддөг дүрэм журамтай, 79 хувь нь хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөтэй ажилладаг гэж хариулсан байна. Шатлалаар нь ангилбал хоёр дахь шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагууд гурав дахь шатлалын байгууллагуудаас бага зэрэг өндөр хувьтай байна.

Хүснэгт 65. ЭМБ-ын хог хаягдал цуглуулах уутны шаардлагын талаарх мэдлэг, шатлалаар

Хог хаягдал цуглуулах уутны шаардлага	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Ахуйн хог хаягдалд зориулсан энгийн уут	351	17.2	330	19.1	681	18.0
Амархан цоорч гэмтэхгүй, шингэн нэвчихгүй, нийлэг материалаар хийгдсэн, 5 микроноос багагүй зузаантай уут	1277	62.5	1066	61.5	2343	62.0
Био-аюултай гэсэн тэмдэглэгээтэй уут	225	11.0	208	12.0	433	11.5
Мэдэхгүй	45	2.2	23	1.3	68	1.8

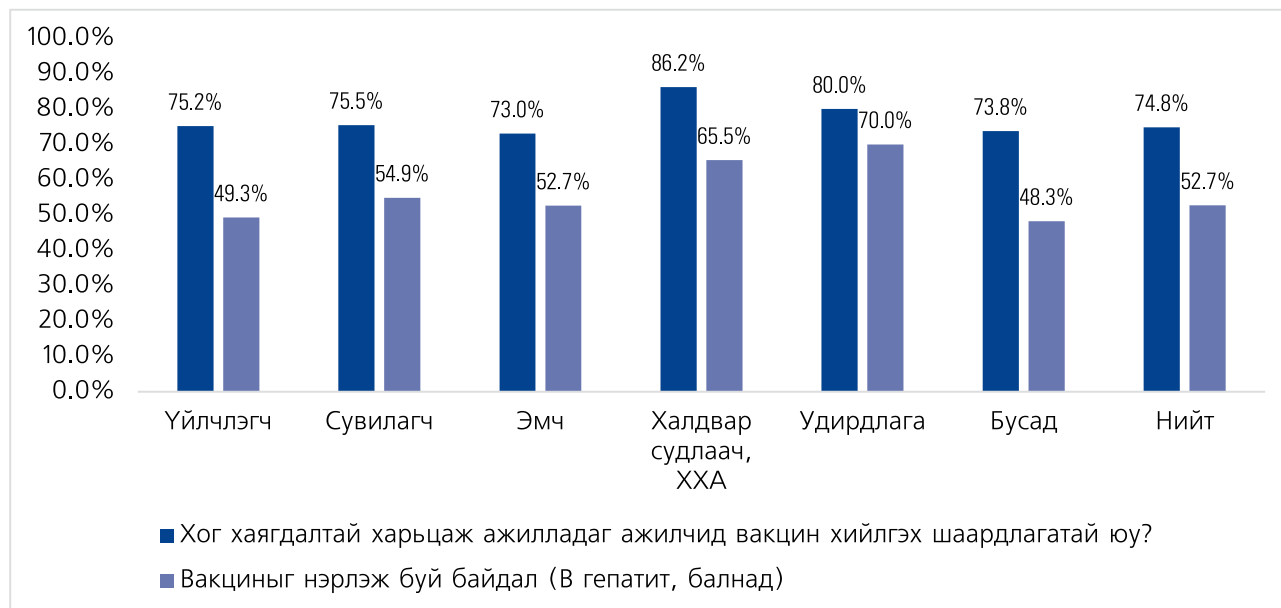
Хог хаягдлын зориулалтын уутны талаарх мэдлэгийг үнэлэхэд нийт оролцогчдын 62 хувь нь зөв хариулсан бол шатлалын хувьд ялгаагүй ижил хариулсан байна.

Хүснэгт 66. ЭМБ-ын ажилчдын халдвараас хамгаалах вакцины талаарх мэдлэг, шатлалаар

Хог хаягдалтай харьцаж ажилладаг ажилчид вакцин хийлгэх шаардлагатай юу?	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Шаардлагатай	1538	75.2	1288	74.4	2826	74.8
Үгүй	64	3.1	110	6.4	174	4.6
Мэдэхгүй	275	13.5	197	11.4	472	12.5
Шаардлагатай бол ямар вакцин хийлгэх шаардлагатай вэ?	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
В гепатит, балнад	1061	51.9	931	53.8	1992	52.7

Хог хаягдалтай харьцаж ажилладаг ажилчид вакцин хийлгэх шаардлагатай гэж нийт оролцогчдын 74.8 хувь нь зөв хариулсан бол үүнээс өөр ямар вакцин хийлгэх ёстойг зөв нэрлэж чадсан нь 52.7 хувьтай байна. Өөрөөр хэлбэл, эрсдэлээс хамгаалах вакцины талаарх мэдлэг тийм сайн биш байна.

Зураг 40. Вакцины талаарх мэдлэг

Мэргэжлээр ангилан харахад халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилчид, удирдлагууд вакцины талаар бусдаасаа өндөр мэдлэгтэй байна. Энэ нь хог хаягдлын ажилчид, халдвар судлаач нар эдгээр вакцины дархлаажуулалтад хамрагдаж байгаатай холбоотой.

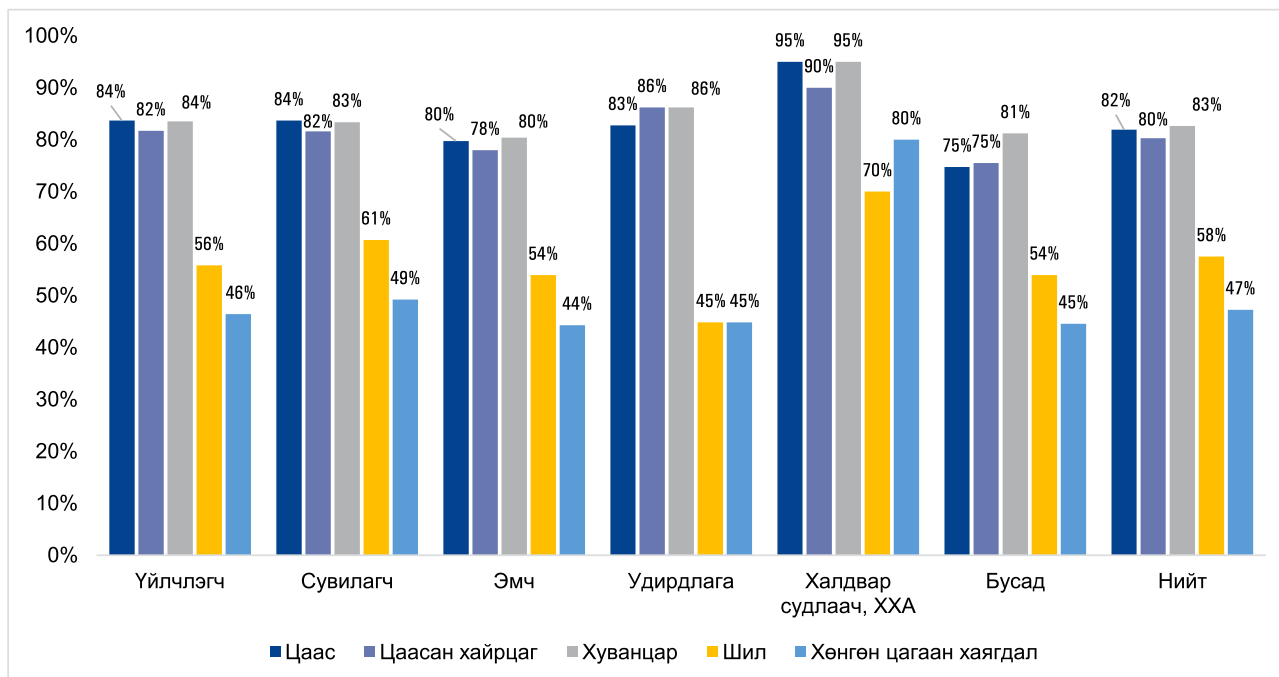
Хүснэгт 67. Дахин боловсруулах хог хаягдлын талаарх мэдлэг, шатлалаар

Дахин боловсруулах хог хаягдалд аль нь хамаарах вэ?	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Цаас	1742	85.2	1353	78.1	3095	81.9
Цаасан хайрцаг	1690	82.7	1342	77.5	3032	80.3
Хуванцар	1715	83.9	1406	81.2	3121	82.6
Шил	1219	59.6	953	55.0	2172	57.5
Хөнгөн цагаан хаягдал	974	47.7	811	46.8	1785	47.3

Дахин боловсруулах хог хаягдлыг дунджаар оролцогчдын 69.92 хувь нь зөв хариулсан байна. Харин шил, хөнгөн цагаан хаягдлыг дахин боловсруулах хаягдал гэж 52.4 хувь нь зөв хариулсан байна.

Зураг 41. Ердийн хог хаягдлын талаарх мэдлэг, мэргэжлээр

Хүснэгт 68. ЭМБ-ын аюултай хог хаягдлын талаарх мэдлэг, шатлалаар

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Халдвартай	1880	92.0	1468	84.8	3348	88.6
Халдварын зэрэг өндөртэй	1846	90.3	1423	82.2	3269	86.6
Хурц, иртэй, үзүүртэй	1787	87.4	1388	80.1	3175	84.1
Химийн	1636	80.0	1223	70.6	2859	75.7
Эмийн	1553	76.0	1104	63.7	2657	70.3
Эмгэг	1476	72.2	1048	60.5	2524	66.8
Цацраг идэвхт	1476	72.2	1051	60.7	2527	66.9
Хүнд металлын	1243	60.8	874	50.5	2117	56.0
Даралтад сав	1200	58.7	864	49.9	2064	54.6
Эсэд хортой	1142	55.9	821	47.4	1963	52.0

Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлын бүтцийг нийт оролцогчдын 70.2 хувь, хоёр дахь шатлалын оролцогчдын 74.6 хувь, гурав дахь шатлалын оролцогчдын 65 хувь тус тус зөв ангилж байна.

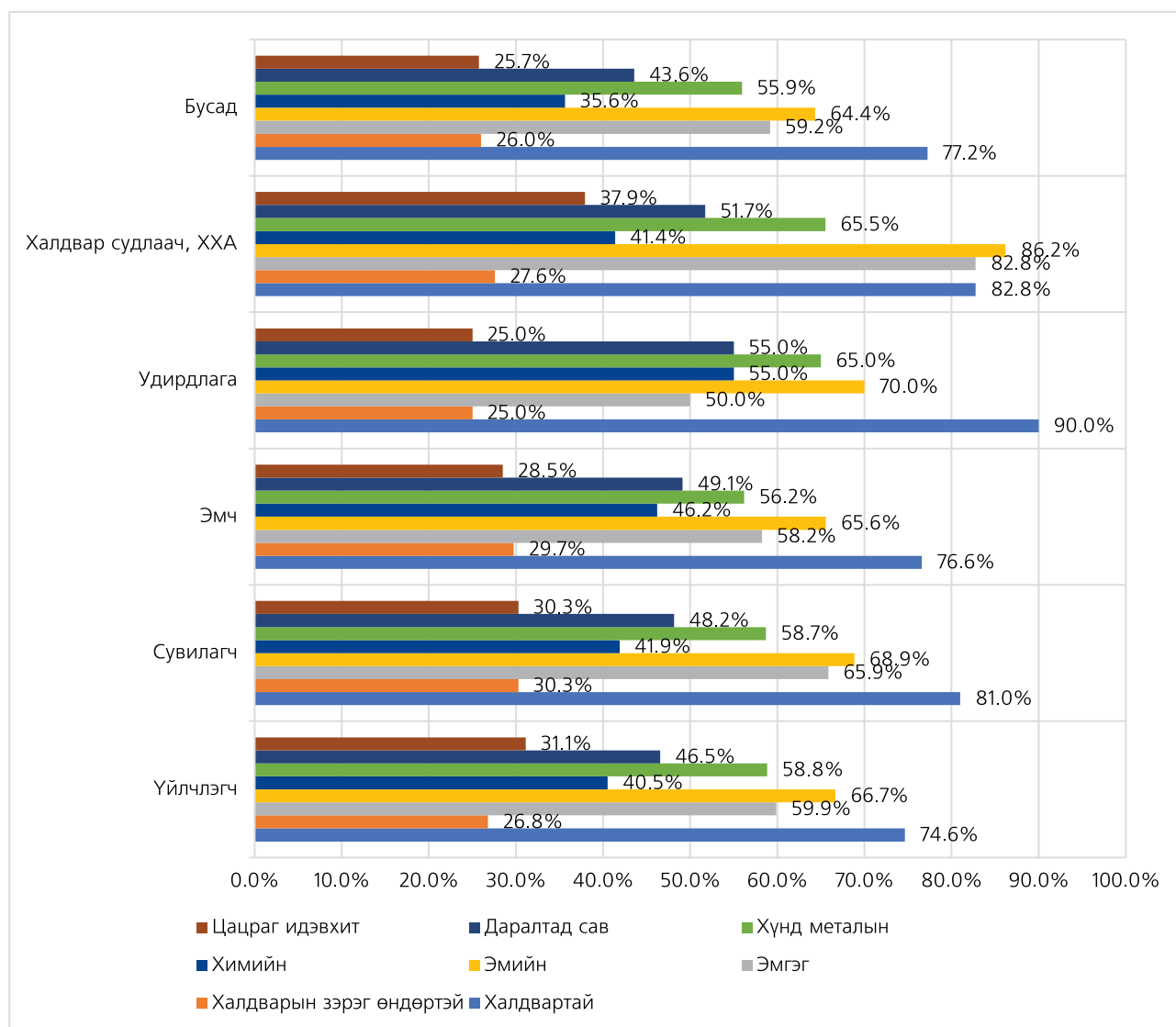
Хүснэгт 69. Аюултай хог хаягдлыг зөв тодорхойлж буй байдал, шатлалаар

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Халдвартай	1661	81.3	1302	75.2	2963	78.4
Халдварын зэрэг өндөртэй	698	34.1	396	22.9	1094	29.0
Эмгэг	1306	63.9	1050	60.6	2356	62.4

Эмийн	1457	71.3	1088	62.8	2545	67.4
Химийн	924	45.2	659	38.0	1583	41.9
Хүнд металлын	1252	61.3	938	54.2	2190	58.0
Даралтад сав	1025	50.1	773	44.6	1798	47.6
Цацраг идэвхт	689	33.7	430	24.8	1119	29.6

Харин аюултай хог хаягдлын бүтэц тус бүрд ямар төрлийн хог хаягдал орох вэ? гэсэн асуултад нийт оролцогчдын 51.8 хувь нь л зөв хариулсан байна. Үүнээс үзвэл хог хаягдлыг хэрхэн ангилдаг талаар мэдлэгтэй боловч яг ямар төрлийн хог хаягдал аль ангилалд хамаарах вэ гэдэг талаар хангалтгүй мэдлэгтэй байна. Ангиллын төрлөөр нь ялгавал халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдлыг нийт оролцогчдын 29 хувь нь л зөв хариулсан байна. Халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдлын талаарх мэдлэг хангалтгүй байгаа нь эдгээр ажилтнуудын хувьд эрсдэлд өртөж болзошгүй байгааг харуулж байна.

Зураг 42. Аюултай хог хаягдлыг зөв тодорхойлж буй байдал, мэргэжлээр

Мэргэжлээр нь ангилан үзвэл халдвартай хог хаягдлыг нийт оролцогчдын 77.2 хувь нь, эмийн хог хаягдлыг 64.4 хувь, эмгэг хог хаягдлыг 59,2 хувь зөв хариулсан байна. Халдвар судлаач, хог

хаягдлын ажилчдын мэдлэг дунджаар 60 хувь буюу бусад ажилтнуудаас бага зэрэг өндөр байна. Эмч, сувилагч, үйлчлэгч нарын хог хаягдлын ангиллын талаарх мэдлэг ойролцоо буюу 50.6 - 53.1 хувьтай байна.

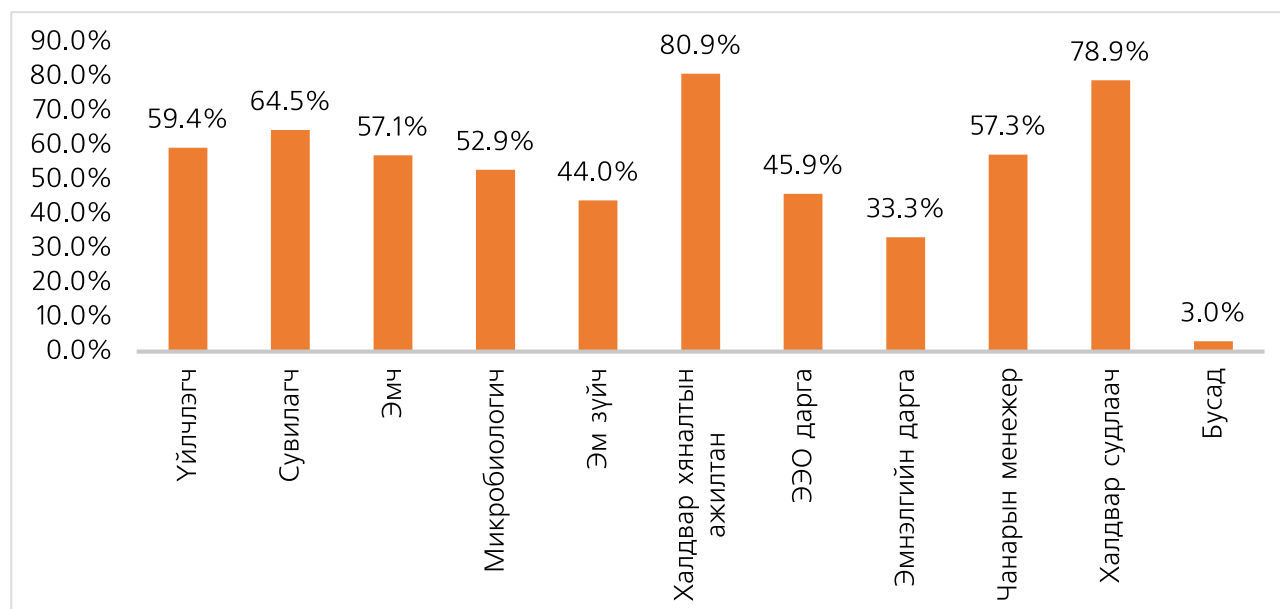
Хүснэгт 70. ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн ерөнхий ойлголт, мэдлэг-4 шатлалаар

Эмнэлгийн халдвартай хог хаягдлаар ямар халдвар дамждаг вэ?	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
В гепатит	1772	86.7	1428	82.4	3200	84.7
С гепатит	1707	83.5	1406	81.2	3113	82.4
ХДХВ	1566	76.6	1268	73.2	2834	75.0

Халдвартай хог хаягдлыг устгахад түгээмэл хэрэглэдэг арга юу вэ?	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Автоклавт хийх	1059	51.8	927	53.5	1986	52.6
Стандартын дагуу булах	1149	56.2	919	53.1	2068	54.8
Нүхэнд булах	1148	56.2	916	52.9	2064	54.6
Шатаах	1440	70.5	1122	64.8	2562	67.8
Мэдэхгүй	84	4.1	82	4.7	166	4.4

Халдвартай хог хаягдлаар дамжих халдваруудыг нийт оролцогчдын 80.7 хувь нь зөв хариулсан бол хоёр дахь шатлалын оролцогчдын мэдлэг гурав дахь шатлалын оролцогчдоос бага зэрэг өндөр байна.

Зураг 43. Халдвар хамгаалал, хог хаягдлын багийн үйл ажиллагаанд хэн оролцох шаардлагатай вэ?

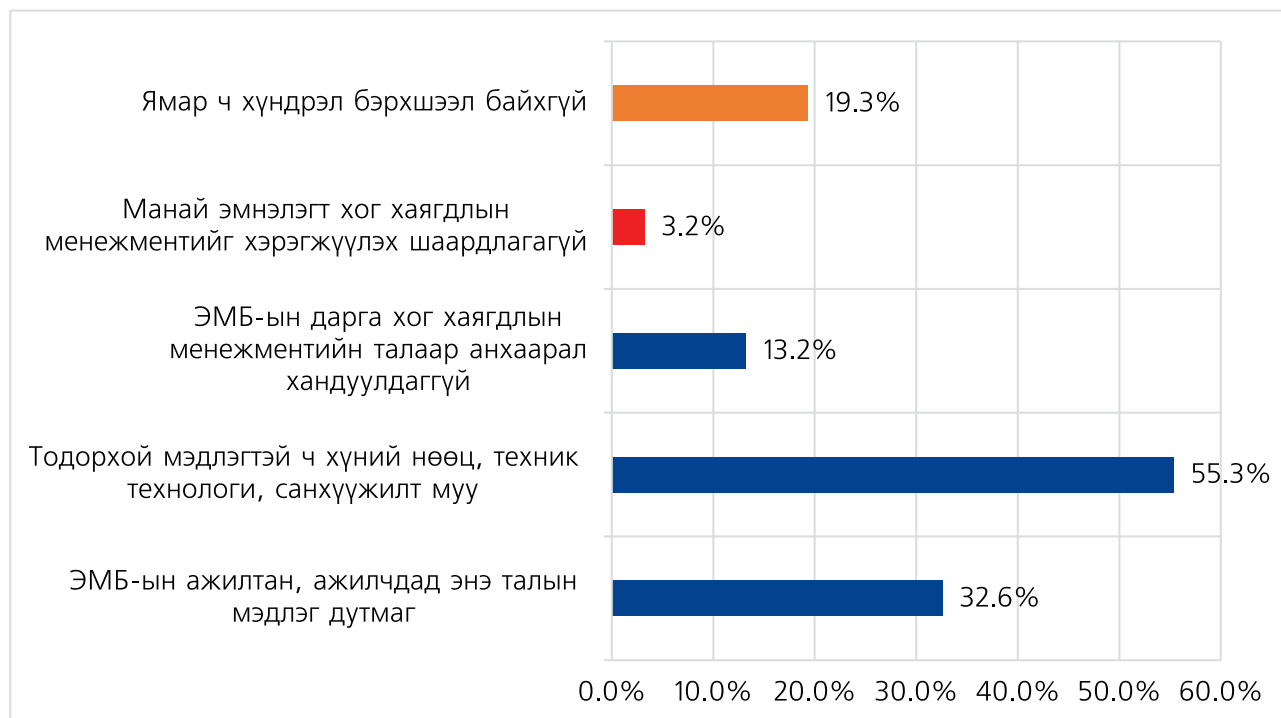

Халдвар хамгаалал, хог хаягдлын багийн үйл ажиллагааны талаар үнэлэхэд нийт оролцогчдын 80.9 хувь нь халдвар хяналтын ажилтан, 78.9 хувь нь халдвар судлаач нар оролцох шаардлагатай гэж үзсэн байна. Үүнээс харахад ихэнх ажилтнууд халдвар хамгаалал, хог хаягдлыг халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтан хариуцах ажил гэдэг ойлголттой байна. Бусад мэргэжилтнүүд оролцох шаардлагатай гэж дунджаар 46.3 хувь нь үзсэн байна.

4.5.2. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх асуудалд хандах хандлага

ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын асуудалд анхаарах хандлага ямар түвшинд байгаа вэ гэдгийг энэ хэсэгт үнэллээ. Ажилтнууд эерэг хандлагатай, хог хаягдлын асуудлыг чухалчлан үздэг бол цаашид хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, холбогдох тушаал журмуудыг хэрэгжүүлэхэд хүндрэл гарахгүй байх боломжтой юм.

Зураг 44. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын талаарх асуудалд хандах хандлага

Үнэлгээнд оролцсон хүмүүсийн дийлэнх нь хог хаягдлын менежментийг зөв зохион байгуулах, хэрэгжүүлэх талаар эерэг хандлагатай, тохиолдож буй асуудал бэрхшээлийг сайжруулах хүсэлтэй байгаа бол ердөө 3.2 хувь нь л хэрэгжүүлэх шаардлагагүй гэж үзсэн байна.

Хүснэгт 71. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 1, шатлалаар

		2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх багт та оролцдог уу?	Тийм	712	34.8	618	35.7	1330	35.2
	Үгүй	1036	50.7	877	50.6	1913	50.6
	Мэдэхгүй	296	14.5	237	13.7	533	14.1
ЭМБ-ын аюултай хог хаягдал нь эрүүл мэндэд ямар нэгэн сөрөг нөлөөтэй юу?	Тийм	1656	81.0	1391	80.3	3047	80.7
	Үгүй	77	3.8	105	6.1	182	4.8
	Мэдэхгүй	311	15.2	236	13.6	547	14.5
Хог хаягдлын зохистой менежментийг хэрэгжүүлэхэд Эрүүл мэнд, спортын яам болон ЭМБ хамтран ажиллах ёстой гэж та боддог уу?	Тийм	1657	81.1	1389	80.2	3046	80.6
	Үгүй	85	4.2	65	3.8	150	4.0
	Мэдэхгүй	302	14.8	278	16.1	580	15.4

Оролцогчдын 35.2 хувь нь хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шууд оролцож байгаа бөгөөд шатлалын хувьд төдийлөн ялгаагүй байна. ЭМБ-ын хог хаягдал нь эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөтэй гэж 80.7 хувь нь үзэж байна. Харин хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд удирдах, дээд түвшний байгууллагын дэмжлэг шаардлагатай гэж 80.6 хувь нь хариулсан байна.

Хүснэгт 72. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 2, шатлалаар

		2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Хог хаягдлын менежментийг зүй зохистой хэрэгжүүлэхэд эмнэлгийн ажилтан бүр анхаарлаа хандуулах шаардлагатай гэж та боддог уу?	Тийм	1831	89.6	1523	87.9	3354	88.8
	Үгүй	18	0.9	41	2.4	59	1.6
	Мэдэхгүй	195	9.5	168	9.7	363	9.6
ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын тулд түүнд зарцуулагдах санхүүжилтийг нэмэгдүүлж, орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангах шаардлагатай юу?	Тийм	1861	91.0	1502	86.7	3363	89.0
	Үгүй	18	0.9	42	2.4	60	1.6
	Мэдэхгүй	165	8.1	188	10.9	353	9.3
ЭМБ-ын ердийн хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд батлагдсан тушаал, журмын дагуу ажиллах шаардлагатай юу?	Тийм	1853	90.7	1511	87.2	3364	89.1
	Үгүй	23	1.1	75	4.3	98	2.6
	Мэдэхгүй	168	8.2	146	8.4	314	8.3

Хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд эмнэлгийн ажилтан бүр анхаарч ажиллах ёстой гэж 88.8 хувь нь хариулснаас харахад хог хаягдлын менежментийн талаар дийлэнх ажилтнууд эерэг хандлагатай байна. Мөн хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын тулд санхүүжилт, тоног төхөөрөмжөөр ханган ажиллах ёстой гэж 89 хувь нь, тушаал журмуудыг мөрдөж ажиллах ёстой гэж 89.1 хувь нь тус тус хариулсан байна.

Хүснэгт 73. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 3, мэргэжлээр

	Үйлчлэгч хувь	Сувилагч хувь	Эмч хувь	Халдвар судлаач, ХХА хувь	Удирдлага хувь	Бусад хувь
ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх багт та оролцдог уу?	34.9	37.5	32.2	31.0	40.0	31.9
ЭМБ-ын аюултай хог хаягдал нь эрүүл мэндэд ямар нэгэн сөрөг нөлөөтэй юу?	77.4	83.5	77.7	89.7	80.0	79.7
Хог хаягдлын зохистой менежментийг хэрэгжүүлэхэд Эрүүл мэнд, спортын яам болон ЭМБ хамтран ажиллах ёстой гэж та боддог уу?	75.7	83.3	79.5	93.1	85.0	79.5

Хог хаягдлын менежментийг зүй зохистой хэрэгжүүлэхэд эмнэлгийн ажилтан бүр анхаарлаа хандуулах шаардлагатай гэж та боддог уу?	89.0	88.8	89.1	96.6	90.0	87.1
ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын тулд түүнд зарцуулагдах санхүүжилтийг нэмэгдүүлж, орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангах шаардлагатай юу?	90.2	89.1	88.2	89.7	95.0	87.9
ЭМБ-ын ердийн хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд батлагдсан тушаал, журмын дагуу ажиллах шаардлагатай юу?	89.2	90.2	87.5	93.1	90.0	86.9

Оролцогчдын дийлэнх нь хог хаягдлын менежментийг зөв зохистой хэрэгжүүлэх талаар эерэг хандлагатай байна. ЭМБХХМ-ийн талаар халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнууд дунджаар 82.2 хувь, удирдлага 80 хувь, эмч, сувилагч, үйлчлэгч нар 76.8 хувьтай дэмжиж хариулсан байна.

Хүснэгт 74. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдлын менежментэд хандах хандлага 4, шатлалаар

		2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
ЭМБ-аас гарсан аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах шаардлагатай гэж та боддог уу?	Тийм	1823	89.2	1483	85.6	3306	87.5
	Үгүй	30	1.5	75	4.3	105	2.8
	Мэдэхгүй	191	9.3	174	10.0	365	9.7
Халдвартай хогны савны гадна талд ямар таних тэмдэг байршуулах шаардлагатай вэ?	Био аюултай хаягдал	1641	80.3	1374	79.3	3015	79.8
	Био аюулгүй хаягдал	179	8.8	168	9.7	347	9.2
	Ямар нэгэн тэмдэг байршуулах шаардлагагүй	18	0.9	53	3.1	71	1.9
	Мэдэхгүй	206	10.1	137	7.9	343	9.1
Гепатит В-гийн эсрэг вакцинд хамрагдсан уу?	Тийм	1313	64.2	1152	66.5	2465	65.3
	Үгүй	731	35.8	580	33.5	1311	34.7
Хэдэн удаагийн тун хийлгэсэн бэ?	1 удаагийн	460	22.5	249	14.4	709	18.8
	2 удаагийн	537	26.3	423	24.4	960	25.4
	3 удаагийн	296	14.5	490	28.3	786	20.8

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах шаардлагатай гэж 87.5 хувь нь хариулсан бол үүнээс хоёр дахь шатлалын оролцогчид 89.2 хувьтай буюу гурав дахь шатлалын оролцогчдоос бага зэрэг өндөр байна.

Халдвартай хог хаягдлыг био аюултай хаягдал гэсэн таних тэмдэг тавих шаардлагатай гэж 79.8 хариулснаас харахад эрсдэлээс сэргийлэх эерэг хандлага дийлэнх ажилчдад байна. Оролцогчдын

65.3 хувь нь В гепатитын эсрэг вакцинд хамрагдсан, үүнээс 46.2 хувь нь 2-3 удаагийн тун хийлгэсэн байгаа нь эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнууд өөрсдийн эрүүл мэндэд анхаарч, урьдчилан сэргийлж байгааг харуулж байна.

4.5.3. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдалтай харьцаж буй дадал

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажилчдын хог хаягдалтай харьцах зөв дадал тогтсон эсэхийг энэ хэсэгт үнэллээ. Хэдийгээр хог хаягдлын талаарх мэдлэгтэй, түүний талаар анхаардаг эерэг хандлагатай ч түүнийг хэрэгжүүлэх зөв дадал, туршлага байхгүй бол эрсдэлд өртөх магадлалтай юм. Ялангуяа эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг гардан гүйцэтгэдэг эмч, сувилагч, мэргэжилтнүүд болон хог хаягдлыг тээвэрлэдэг, цэвэрлэдэг, устгаж буй үйлчлэгч, хог хаягдлын ажилтнуудын дадал ямар түвшинд байгааг энэхүү үнэлгээгээр харуулахыг зорилоо.

Хүснэгт 75. ЭМБ-ын ажилтнуудын хог хаягдалтай харьцаж буй дадал, шатлалаар

		2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
		Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Танай эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг хэн зөөвөрлөдөг вэ?	Сувилагч	768	37.6	624	36.0	1392	36.9
	Үйлчлэгч	473	23.1	320	18.5	793	21.0
	Хог хаягдал хариуцсан ажилтан	624	30.5	652	37.6	1276	33.8
	Мэдэхгүй	179	8.8	136	7.9	315	8.3
Танай эмнэлгийн ердийн хог хаягдлыг хэн зөөвөрлөдөг вэ?	Сувилагч	92	4.5	94	5.4	186	4.9
	Үйлчлэгч	1567	76.7	1235	71.3	2802	74.2
	Хог хаягдал хариуцсан ажилтан	177	8.7	232	13.4	409	10.8
	Мэдэхгүй	208	10.2	171	9.9	379	10.0
Танай эмнэлэг аюултай хог хаягдлыг цуглуулахдаа ямар уут ашигладаг вэ?	Ахуйн хог хаягдалд зориулсан энгийн уут	823	40.3	630	36.4	1453	38.5
	Амархан цоорч гэмтэхгүй, шингэн нэвчихгүй, нийлэг материалаар хийгдсэн, 5 микроноос багагүй зузаантай	846	41.4	697	40.2	1543	40.9
	Био-аюултай гэсэн тэмдэглэгээтэй боловч стандартын шаардлага хангахгүй	155	7.6	279	16.1	434	11.5
	Мэдэхгүй	220	10.8	126	7.3	346	9.2

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын 70.7 хувийг сувилагч, хог хаягдлын ажилчид зөөж байна. Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэхэд зайлшгүй мөрдөх аюулгүй ажиллагааны мэдлэг тэдэнд шаардлагатай бөгөөд 21 хувийг үйлчлэгч нар зөөвөрлөж байгаа нь цаашид энэ талаар анхаарах шаардлагатайг харуулж байна. Үнэлгээнд оролцогчдын 40.9 хувь нь аюултай хог хаягдлыг зориулалтын уутанд хийдэг хэмээн хариулсан бөгөөд 38.5 хувь нь ахуйн зориулалттай уутанд, 11.5 хувь нь стандартын шаардлага хангахгүй уутанд хийдэг байна. Үүнээс харахад хог хаягдлыг 50 хувь нь зориулалтын бус уутанд хийж байгаа бөгөөд энэ нь тээвэрлэх, ангилан ялгах явцад ажилтнууд өртөх, гэмтэж магадлалыг нэмэгдүүлэх нөхцөл болж байна.

Хүснэгт 76. ЭМБ-ын ажилтнуудын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Тоо	Хувь	Хувь
Аюултай хог хаягдалтай харьцахдаа хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсдөг эсэх	966	47.3	855	49.4	1821	48.2

Үнэлгээнд оролцогчдын 48.2 хувь нь аюултай хог хаягдалтай харьцахдаа хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсдөг гэж хариулсан бөгөөд эрүүл мэндийн байгууллагуудын шатлалаас хамаарахгүйгээр ижил түвшинд байна.

Хүснэгт 77. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн байдал

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт		
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	
Та ажлын байран дээрээ хурц иртэй, үзүүртэй багаж хэрэгсэл (зүү, мэс заслын хутга г.м)-д хатгуулж байсан эсэх	910	44.5	853	49.2	1763	46.7	
Таны аль гар ихэвчлэн гэмтдэг вэ?	Баруун	815	39.9	701	40.5	1516	40.1
	Зүүн	308	15.1	308	17.8	616	16.3

Үнэлгээнд оролцогчдын 46.7 хувь нь хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулж байсан байна. Гурав дахь шатлалын оролцогчид хоёр дахь шатлалаас 4.7 хувиар илүү хатгуулсан байна. Нийт хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулж байсан ажилтнуудын 40.1 хувь нь баруун гар, 16.3 хувь нь зүүн гарандаа хатгуулсан байна.

Хүснэгт 78. ЭМБ-ын ажилтнуудын дундаж өртөлт

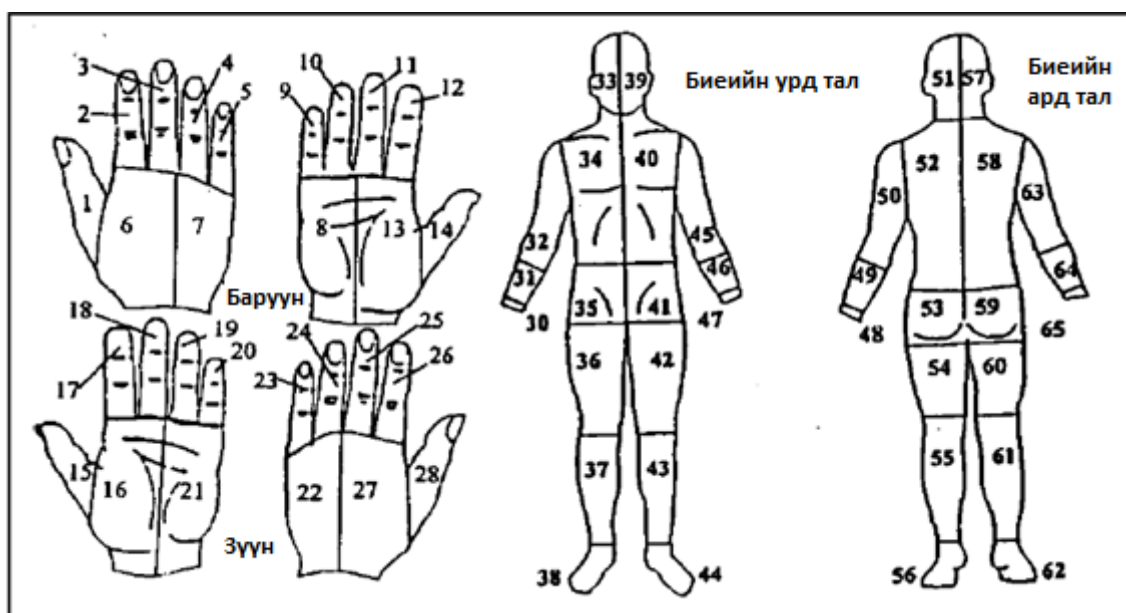
Дундаж	Стандарт хазайлт	Хамгийн бага	Хамгийн их
2.46	1.933	1	15

Үнэлгээнд оролцсон оролцогчид дунджаар 2.46 ± 1.93 удаа хатгуулсан бөгөөд хамгийн их хатгуулсан нь 15 удаа байна.⁹

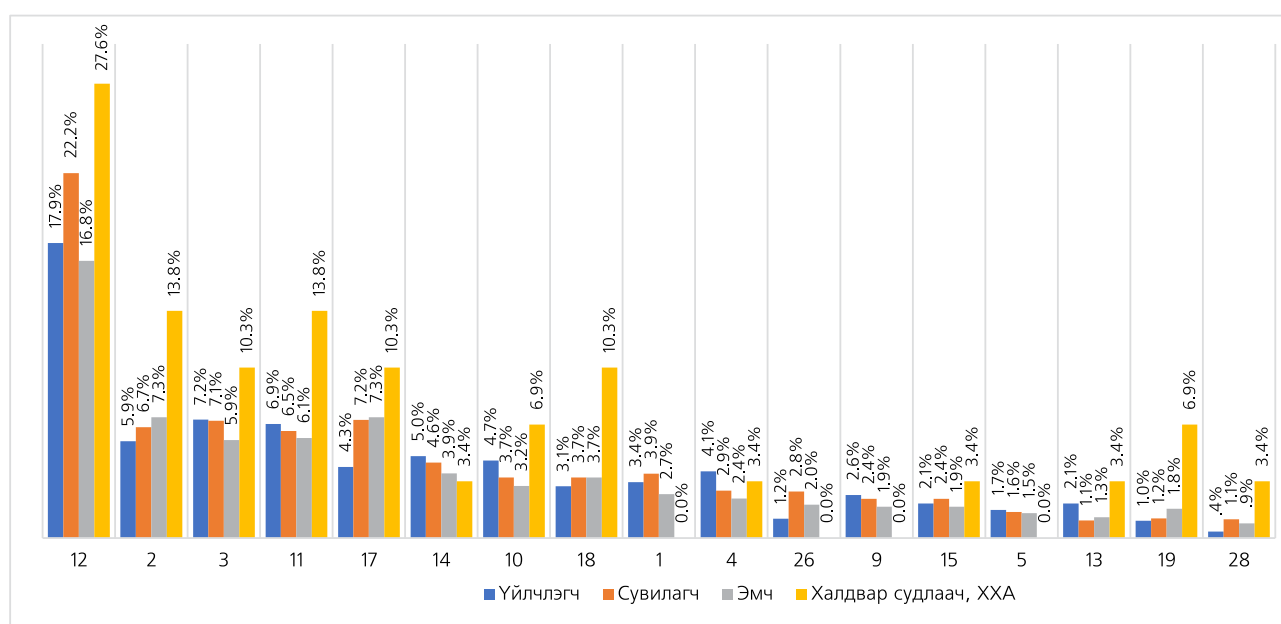
Хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулж буй байрлалаас шалтгаалан зөв дадалтай байна уу, зөв арга техник ашиглаж байна уу гэдгийг доорх аргачлалыг ашиглаж үнэлсэн.

9 Зөвхөн хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртөж байсан оролцогчдын үнэлгээний дүн

Зураг 45. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн тохиолдлыг бүртгэхэд ашигласан аргачлал

Зураг 46. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн биеийн хэсэг, мэргэжлээр

Үнэлгээний үр дүнд хамгийн ихээр хатгуулсан байрлал нь баруун гарын долоовор хурууны өндөг, 1 болон 2 дугаар үеийн хоорондох хэсэг байв. Мэргэжлээр нь ангилан үзвэл халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнуудын гар хамгийн ихээр өртөж байна (Дэлгэрэнгүйг хавсралт 4-өөс харна уу).

Хүснэгт 79. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн биеийн хэсэг, шатлалаар

Өртсөн биеийн хэсэг	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
12	381	18.6	373	21.5	754	20.0
2	149	7.3	117	6.8	266	7.0
3	153	7.5	106	6.1	259	6.9
11	129	6.3	120	6.9	249	6.6
17	133	6.5	113	6.5	246	6.5
14	84	4.1	96	5.5	180	4.8
10	78	3.8	65	3.8	143	3.8
18	59	2.9	78	4.5	137	3.6
1	69	3.4	56	3.2	125	3.3
4	80	3.9	34	2.0	114	3.0
26	49	2.4	38	2.2	87	2.3
9	51	2.5	34	2.0	85	2.3
15	42	2.1	42	2.4	84	2.2
5	36	1.8	26	1.5	62	1.6
13	35	1.7	17	1.0	52	1.4
19	23	1.1	25	1.4	48	1.3
28	20	1.0	18	1.0	38	1.0

Нийт хатгуулсан тохиолдлын 40.5 хувь нь баруун гарын долоовор, дунд хурууны өндөг түүний арын хэсэг хамгийн ихээр өртсөн байна. Үүнээс харахад нэг гарын дүрмийг баримталдаггүй, тарьсан тариурыг буцааж таглах зэрэг буруу дадал, үйлдэл хийдэгтэй холбоотой байна.

Хүснэгт 80. ЭМБ-ын ажилтнуудын хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулсан үйлдэл, шатлалаар

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Тариа хийх	503	24.6	428	24.7	931	24.6
Мэс заслын хувилбар	152	7.4	151	8.7	303	8.0
Яаралтай тусламж үзүүлэх	265	13.0	184	10.6	449	11.9
Мэдээ алдуулалт	23	1.1	17	1.0	40	1.1
Катетр тавих	19	0.9	22	1.3	41	1.1
Хурц үзүүртэй хог хаягдал зөөвөрлөх	367	18.0	303	17.5	670	17.7

Ямар үйлдэл хийж байхдаа хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртөж байгааг үнэлэхэд 24.6 хувь нь тариа хийх, 17.7 хувь хог хаягдал тээвэрлэх үед, 11.9 хувь нь яаралтай тусламж үзүүлэх үедээ өртдөг байна. Үүнээс харахад тариа хийдэг, зөөвөрлөдөг сувилагч, хог хаягдлын ажилчид хамгийн ихээр өртөх магадлалтай байна. Дээрх гурван үйлдэл нь нийт өртөлтийн 54.2 хувийг эзэлж байгаа тул цаашид эдгээр үйлдлийг хийхдээ зөв дадалд сургаж хэвшүүлэхэд анхаарах нь өртөлтийг бууруулах гол хүчин зүйл болохыг харуулж байна.

Хүснэгт 81. Хэрэглэсэн зүү тариурыг устгаж буй байдал

Хэрэглэсэн зүү тариурыг хэрхэн цуглуулж, устгадаг вэ?	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Тариурыг буцааж таглах	200	9.8	161	9.3	361	9.6
Тагласны дараа аюулгүй хайрцагт хийх	202	9.9	217	12.5	419	11.1
Нэг гарын аргыг ашиглах	287	14.0	260	15.0	547	14.5
Таглахгүйгээр шууд аюулгүйн хайрцагт хийх	965	47.2	702	40.5	1667	44.1

Хэрэглэсэн зүү тариурыг зөв устгаж байвал эрсдэлд өртөхгүй байх хамгийн чухал хүчин зүйл бөгөөд үнэлгээнд оролцогчдын 58.6 хувь нь зөв дадалтай байна. Шатлалаар нь ангилан харахад таглахгүйгээр шууд аюулгүйн хайрцагт хийж байгаа зөв дадал нь хоёр дахь шатлалын ажилчдынх гурав дахь шатлалаас 6.7 хувиар илүү байна.

Хог хаягдлыг ангилан ялгах талаар мэдлэгтэй хэдий ч түүнийг зориулалтын өнгийн уутанд зөв ангилан ялгаж буй дадлыг доорх хүснэгтэд үнэллээ.

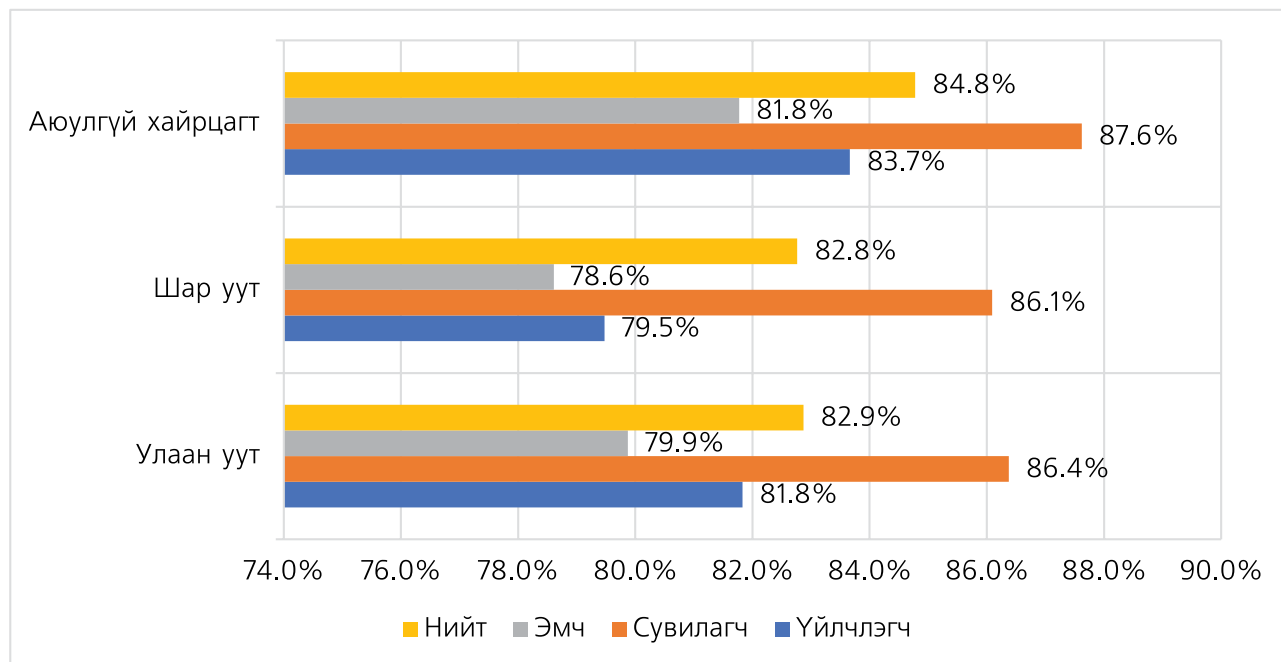
Хүснэгт 82. Хог хаягдлыг зориулалтын уутанд ангилан ялгаж буй байдал, шатлалаар

	2 дахь шатлал		3 дахь шатлал		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Улаан өнгийн уут	1743	85.3	1387	80.1	3130	82.9
Шар өнгийн уут	1717	84.0	1409	81.4	3126	82.8
Аюулгүй хайрцаг	1778	87.0	1424	82.2	3202	84.8

Халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдлыг оролцогчдын 29 хувь нь хангалтгүй нэрлэж¹⁰ байгаа ч улаан өнгийн уутанд хог хаягдлыг ангилахдаа 82.9 хувьтай байгаа нь мэдлэг хангалтгүй, дадал сайн байгаа харуулж байна. Аюулгүй хайрцаг, шар өнгийн уутанд хийх халдвартай хог хаягдлыг 83.8 хувьтай зөв ангилан ялгаж байна.

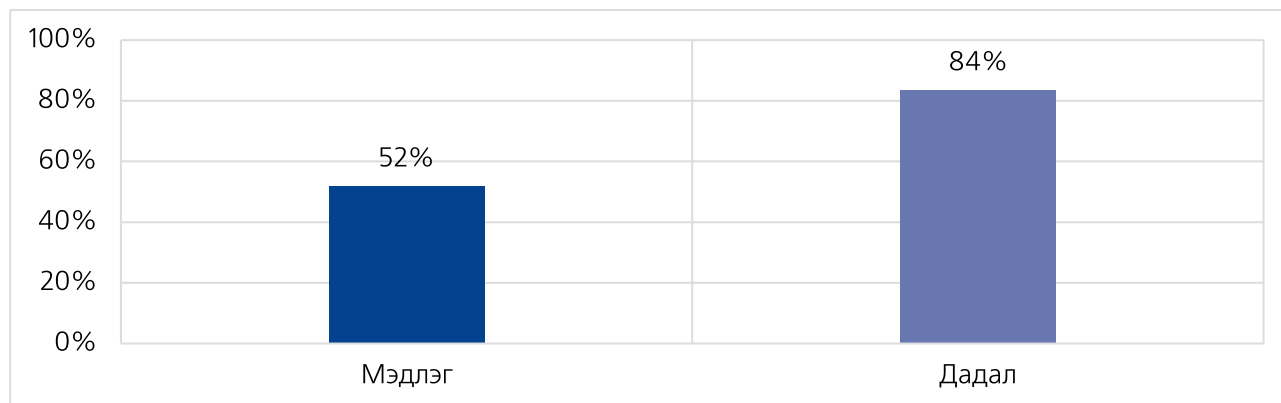
10 Мэдлэгийн үнэлгээ хэсгээс харна уу.

Зураг 47. Хог хаягдлыг зориулалтын уутанд ангилан ялгаж буй байдал, мэргэжлээр

Сувилагч нар хамгийн өндөр буюу 86.7 хувьтай, эмч нар 80.1 хувьтай зөв ангилж байна. Нийт оролцогчид хог хаягдлыг 83.5 хувьтай зөв ангилан ялгаж байгаа нь хог хаягдалтай харьцах зөв дадал дийлэнх ажилчдад тогтсон байна.

Зураг 48. Хог хаягдлыг ангилан ялгаж буй мэдлэг ба дадлын харьцаа

Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлыг ангилан ялгах талаарх мэдлэг 52 хувьтай буюу хангалтгүй түвшинд байгаа хэдий ч бодит байдал дээр түүнийг зориулалтын уутанд хийж ангилж буй дадал нь 84 хувьтай буюу 32 хувиар илүү байна. Үүнээс харахад эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчид хог хаягдлыг ангилах мэдлэг тийм ч өндөр биш, ялангуяа бага хэмжээгээр үүсдэг хог хаягдлыг хэрхэн ангилах талаар мэдлэг багатай, харин бодит байдал дээр тухайн ангилалд багтах хог хаягдлыг зориулалтын зөв өнгийн уут, хайрцаг ялгах чадвар сайн тогтсон байна.

4.5.4. Дүгнэлт

1. Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг дундаж, дунджаас доогуур буюу хангалтгүй түвшинд байна.
 - 1.1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын тухай холбогдох тушаал журмуудын талаар ажилчдын 92.3 хувь нь мэддэг, ямар нэгэн байдлаар сонссон хэдий ч түүнийг нэрлэж, хэрхэн хэрэгжүүлэх, ямар заалт, зохицуулалттай талаар 59.5 хувьтай мэдэж байгаа нь мэдлэгийн түвшин баттай бус, хангалтгүй байна.
 - 1.2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын ерөнхий бүтцийн талаар 82 хувьтай мэдэж байгаа хэдий ч тухайн ангилалд ямар нэр төрлийн хог хаягдал орж байгааг ердөө 52 хувьтай хариулж байгаа нь ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг өнгөцхөн байгааг харуулж байна.
 - 1.3. Хог хаягдлын асуудал нь халдвар хамгааллын багц асуудлын нэгэн хэсэг болж явдаг бөгөөд холбогдох сургалтаар ерөнхий хүрээнд ажилчдад мэдлэг, мэдээлэл хүрдэг нь хог хаягдлын талаарх мэдлэгийг хангалттай авах нөхцлийг бүрдүүлэхгүй байна.
2. Үнэлгээнд оролцогчдын дийлэнх нь хог хаягдлын асуудал, түүнээс үүсэх эрсдэлээс сэргийлж, эрүүл мэнддээ анхаардаг бөгөөд энэ талын дэмжлэг, техник тоног төхөөрөмж, орчин нөхцлийг сайжруулах шаардлагатай гэж үздэг буюу эерэг хандлагатай байна.
 - 2.1. Оролцогчдын 65.3 хувь нь В гепатитын эсрэг вакцинд хамрагдсан, тэдний 46.2 хувь нь 2-3 удаагийн тунг хийлгэсэн байгаа нь өөрсдийн эрүүл мэнддээ анхаардаг, аливаа эрсдэлээс сэргийлэх хүсэлтэй буюу эерэг хандлагатай байна.
 - 2.2. Хог хаягдлыг сайтар ангилан ялгах, таних тэмдэг байршуулах, дээд түвшний байгууллагын дэмжлэг, хамт олны оролцоог нэмэгдүүлэх зайлшгүй шаардлагатай гэж нийт оролцогчдын дийлэнх нь үзэж байна.
3. Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдалтай харьцаж буй дадал хангалттай бус байна.
 - 3.1. Аюултай хог хаягдлыг хариуцсан ажилчид тээвэрлэдэггүй, зориулалтын уутанд хангалттай сайн ангилан ялгадаггүй байна.
 - 3.2. Хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн ажилчдын 86.6 хувь нь баруун зүүн гарын хуруу, алга, гадар хэсгийг гэмтээсэн, тариа хийх, хог хаягдлыг тээвэрлэх, яаралтай тусламж үзүүлэх үедээ 54.6 хувь нь гэмтсэн байгаа нь хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлтэй харьцах дүрмийг баримталдаггүй, зөв дадал бүрэн суугаагүй байна.
 - 3.3. Хурц, үзүүртэй зүү тариурыг устгахдаа давхардсан тоогоор нийт оролцогчдын 58.6 хувь нь зөв устгаж байгаа бол 49.6 хувь нь буруу аргаар устгаж байгаа нь гэмтэх эрсдэл өндөр байгааг харуулж байна.
 - 3.4. Ажилчдын хог хаягдалтай харьцахдаа хэрэглэж буй хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хэрэглээ 48.2 хувьтай байгаа нь хангалтгүй буюу эрсдэлтэй түвшинд байна.
4. Оролцогчдын 84 хувь нь үүсэж буй хог хаягдлыг холбогдох өнгийн уут хайрцагт зөв ангилан ялгаж байгаа бөгөөд ангилан ялгах дадал нь хангалттай сайн түвшинд байна.
5. Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, ойлголт хангалттай бус, хог хаягдлын талаарх асуудалд анхаарч буй хандлага эерэг, хурц үзүүртэй, иртэй хог хаягдалтай харьцаж буй дадал хангалтгүй буюу эрсдэлтэй, харин хог хаягдлыг ангилан ялгаж буй дадал хангалттай түвшинд байна.

4.5.5. Зөвлөмж

1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажилчдад хог хаягдлын ангилан ялгалт хийх, холбогдох тушаал журмуудын талаарх мэдлэг, хог хаягдлаас үүсэх эрсдэлийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэх, одоогийн эзэмшсэн мэдлэгийг гүнзгийрүүлэх, дадал болгох;
2. Хог хаягдлыг зөв ангилан ялгахад шаардлагатай зурагт хуудас, мэдээллийг эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчид, үйлчлүүлэгчдэд тараах, эрүүл мэндийн байгууллагын хана, өрөөнүүдэд байршуулах, сурталчлах замаар мэдлэгийг сайжруулах;
3. Хог хаягдлын асуудалд хандаж буй эерэг хандлага, ажилчдын оролцоонд түшиглэж хог хаягдлын менежментийн хэрэгжилтийг сайжруулах, ангилан ялгалт хийх, хог хаягдалтай зөв харьцах ажиллах мэдлэг, дадлыг сургах сургалтыг тусгайлан зохион байгуулах, сурталчлах;
4. Хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлтэй харьцах, түүнийг тээвэрлэж буй эмч, сувилагч, үйлчлэгч, халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнуудын хог хаягдалтай зөв харьцах дадлыг бий болгох сургалт зохион байгуулах, өртөж буй шалтгаануудыг бууруулах талаар арга хэмжээ авах;
5. Хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртөх эрсдэлийг бууруулахад анхаарч эмч, сувилагчдад нэг гарын аргыг хэрэглэж хэвшүүлэх, чанарын шаардлага хангасан аюулгүйн хайрцаг, хог хаягдлын уутыг хэрэглэж хэвшүүлэх;
6. Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэхэд шаардагдах зориулалтын уут, хайрцаг, хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хангалтыг сайжруулах, төсөв санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх замаар ажилчдын эрүүл мэндийг хамгаалахад анхаарах шаардлагатай.

5. НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

ЭМБ-ын хог хаягдлын менежмент

1. ЭМБХХМ-ийг зохицуулж буй тушаал шийдвэр, эрх зүйн баримт бичгүүд, холбогдох зохицуулалтууд, хүний нөөц нь ЭМБХХМ-ийг хэрэгжүүлэхэд хангалттай сайн суурь тогтолцоо бүрдүүлсэн байна.
2. ЭМБХХМ-ийг хэрэгжүүлэхэд хамгийн гол тулгамдаж буй асуудал нь төсвийн хүрэлцээ хангалтгүй, удирдлага хамт олон нь эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын асуудлыг зөвхөн халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнуудын асуудал мэтээр өнгөц хандаж ач холбогдол өгч анхаардаггүй нь ЭМБХХМ -ийг сайжруулахад хүндрэл учруулж байна.
3. ЭМБХХМ -ийн үйл явцад оролцож буй эмч эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн хог хаягдалтай харьцах мэдлэг мэдээлэл дутмаг, хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хүртээмж хангалтгүй, сургалт сурталчилгаа төдийлөн сайн зохион байгуулагддаггүй нь хэрэгжилтийн үр дүнд сөргөөр нөлөөлж байна.
4. Одоогийн байдлаар үйлчилж буй тушаал шийдвэрүүдийг 2012 (2016) онд батлагдсан “Хог хаягдлын тухай” хуульд нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулаагүй байна.
5. ЭМБХХМ -ийн ангилан ялгах үе шат нь хангалтгүй, ангилан ялгах ажилтнуудын мэдлэг хангалтгүй байна. Харин цуглуулах, тээвэрлэх зэрэг үе шатууд нь хангалттай түвшинд байна.
6. Хог хаягдлын менежмент, үйл ажиллагааны гэрээний эрх зүй, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, чанарын хяналт, хог хаягдлын аюулгүй байдлыг хангахад шаардагдах санхүүжилт, хог хаягдлын менежментийн асуудлыг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлэх чиглэлээр тодорхой эрх зүйн орчин бүрдээгүй байна.

ЭМБ-ын хатуу хог хаягдлын бүтэц хэмжээ

1. Үнэлгээнд хамрагдсан эрүүл мэндийн байгууллагуудын нийт хог хаягдлын 35.9 хувийг аюултай хог хаягдал эзэлж байна.
2. 2015 оны байдлаар Элемент ХХК 863.2 тонн аюултай хог хаягдал боловсруулсан байна. Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй эрүүл мэндийн байгууллагуудаас нэг өдөрт үүсч буй хатуу хог хаягдлын хэмжээг нийт ор хоног, үзлэг, өдрөөр үржүүлэн нийт хэмжээг тооцоход жилд 750.9 тонн байна. 2005 оны судалгаагаар нэг өдөрт үүсч буй хог хаягдлын хэмжээ 1.4 тонн байсан бол 2015 оны байдлаар 1.8 тонн болж, 28 хувиар өссөн байна.
3. Амбулаторийн нэг үзлэгт ногдох халдвартай буюу аюултай хог хаягдлын хэмжээ нь 9-277.5 гр байгаа ба 2005 онтой харьцуулбал дунджаар 70.5 гр болж нэмэгдсэн байна.
4. Нэг хэвтэн эмчлүүлэгчид нэг өдөрт ногдох аюултай хог хаягдлын хэмжээ дунджаар 219.8 гр байгаа ба 2005 онтой харьцуулбал сүүлийн 10 жилийн хугацаанд аюултай хог хаягдлын хэмжээ 1.5 дахин нэмэгдсэн байна.

ЭМБ-ын шингэн хог хаягдлын бүтэц хэмжээ

1. Үнэлгээнд хамрагдсан эмнэлгүүдээс өдөрт нийт 803,5 литр шингэн хаягдал үүсэж байгаа бөгөөд үүнээс биологийн шингэн 35 хувь буюу 281,5 л/өдөр, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодисын хаягдал 12 хувь буюу 100 л/өдөр, лабораторийн багаж, тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаанаас үүсдэг холимог шингэн хаягдал 53 хувь буюу 422 л/өдөр тус тус эзэлж байна.
2. Жилд нийт 69,753 л биологийн шингэн хаягдал үүсэж байгаа бөгөөд үүнээс 82.7 хувь нь (57,695 л) шээсний хаягдал, 17.3 хувь (12,058 л) цусны дээжийн хаягдал байв.

3. Жилд нийтдээ 1,118,535 м³ бохир ус ялгаруулдаг бөгөөд ХӨСҮТ сард хамгийн их буюу 163,832 м³ бохир усыг үүсгэж байна.
4. Давхардсан тоогоор нийт 114 нэр төрлийн химийн бодис хэрэглэж, хадгалж байгаагийн 40.5 хувь (47) нь өдөр тутмын үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэж, 59.5 хувь (67) нь хугацаа дуусаж, устгах шаардлагатай химийн бодис байна.
5. Нийт 1,712,393 мл шингэн, 108,920 г хатуу химийн бодис хэрэглэж, хугацаа нь дууссан устгалд оруулах шаардлагатай 647,779 мл шингэн, 75,349 г хатуу химийн бодис хадгалагдаж байна.
6. Эрүүл мэндийн байгууллагуудад жавелионы уусмал, веркон, перигидролын уусмалыг түгээмэл хэрэглэж, бүх байгууллагууд эдгээрээс үүссэн химийн шингэн хаягдал уусмалыг бохирын шугамд шууд хийж устгаж байна.

Нарангийн энгэр дэх хог хаягдлыг устгах төвлөрсөн байгууламжийн техникийн болон байгаль орчны үнэлгээ

1. Элемент ХХК-ний үйл ажиллагааны техникийн хүчин чадал, тээвэрлэлт, халдваргүйжүүлэлтийн ерөнхий байдал хэвийн байна. Гэсэн хэдий ч байгууламж нь суурьшлын бүстэй хэт ойрхон, аюулгүй байдал, тусгаарлалт хангалтгүй, стандартын шаардлага хангаагүй агуулахад химийн бодисыг хадгалж эрсдэлтэй нөхцлийг бүрдүүлж, зөвхөн халдваргүйжүүлэлт хийж булах аргыг ашиглаж байгаа нь учир дутагдалтай байна.
2. Устгал буюу булах үйл явцад эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг устгах газрын хүртээмж хангалтгүй, цаашид урт хугацаанд булах боломжгүй байна.
3. Санхүүгийн хувьд тогтвортой бус, үндсэн үйл ажиллагааны орлого нь зардлаа бүрэн нөхөж чаддаггүй, алдагдалтай ажиллаж, бусад төрлийн үйл ажиллагаанаас алдагдлыг санхүүжүүлж байгаа нь цаашид уг компани аюултай хог хаягдлыг боловсруулах, устгах тарифыг бодит өртөгтэй уялдуулан шинэчлэхгүй бол санхүүгийн хувьд эрсдэлд орохоор байна.
4. "Элемент" ХХК-ний барилга байгууламжийн болон үйл ажиллагааны үнэлгээ 42.8 хувь буюу "дунд түвшин"-д байгаа бол тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслийн үнэлгээ 54.5 хувь буюу "дунд түвшин"-д байна.
5. "Элемент" ХХК-ний үйл ажиллагааны улмаас агаар, хөрс, усанд нөлөөлөх байгаль орчны нөлөөлөл 10 хувь нь маш бага, 90 хувь нь бага нөлөөтэй байгаагаас үзэхэд байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөлөл "БАГА ТҮВШИН"-д байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, хандлага, дадлын үнэлгээ

1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын тухай холбогдох тушаал журмуудын талаар ажилчдын 92.3 хувь нь мэддэг, ямар нэгэн байдлаар сонссон хэдий ч түүнийг нэрлэж, хэрхэн хэрэгжүүлэх, ямар заалт, зохицуулалттай талаар 59.5 хувьтай мэдэж байгаа нь мэдлэгийн түвшин баттай бус, хангалтгүй байна.
2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын ерөнхий бүтцийн талаар 82 хувьтай мэдэж байгаа хэдий ч тухайн ангилалд ямар нэр төрлийн хог хаягдал орж байгааг ердөө 52 хувьтай хариулж байгаа нь ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг өнгөцхөн байгааг харуулж байна.
3. Хог хаягдлын асуудал нь халдвар хамгааллын багц асуудлын нэгэн хэсэг болж явдаг бөгөөд холбогдох сургалтаар ерөнхий хүрээнд ажилчдад хүрдэг нь хог хаягдлын талаарх мэдлэгийг хангалттай авах нөхцлийг бүрдүүлэхгүй байна.

4. Үнэлгээнд оролцогчдын дийлэнх нь хог хаягдлын асуудал, түүнээс үүсэх эрсдэлээс сэргийлж, эрүүл мэнддээ анхаардаг, энэ талын дэмжлэг, техник тоног төхөөрөмж, орчин нөхцлийг сайжруулах шаардлагатай гэж үздэг буюу эерэг хандлагатай байна.
5. Оролцогчдын 65.3 хувь нь В гепатитын эсрэг вакцинд хамрагдсан, үүнээс 46.2 хувь нь 2-3 удаагийн тунг хийлгэсэн байгаа нь өөрсдийн эрүүл мэнддээ анхаардаг, аливаа эрсдэлээс сэргийлэх хүсэлтэй буюу эерэг хандлагатай байна.
6. Хог хаягдлыг сайтар ангилах ялгах, таних тэмдэг байршуулах, дээд түвшний байгууллагын дэмжлэг, хамт олны оролцоог нэмэгдүүлэх зайлшгүй шаардлагатай гэж оролцогчдын дийлэнх нь үзэж байна.
7. Хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртсөн ажилчдын 86.6 хувь нь баруун зүүн гарын хуруу, алга, гадар хэсгийг гэмтээсэн, тариа хийх, хог хаягдлыг тээвэрлэх, яаралтай тусламж үзүүлэх үедээ 54.6 хувь нь гэмтсэн нь хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлтэй харьцах дүрмийг баримталдаггүй, зөв дадал бүрэн суугаагүй байна.
8. Хурц, үзүүртэй зүү тариурыг устгахдаа давхардсан тоогоор нийт оролцогчдын 58.6 хувь нь зөв устгах аргыг сонгодог бол 49.6 хувь нь буруу аргаар устгах аргыг сонгож байгаа нь гэмтэх эрсдэл өндөр байгааг харуулж байна.
9. Оролцогчдын 84 хувь нь үүсэж буй хог хаягдлыг холбогдох өнгийн уут хайрцагт нь зөв ангилан ялгаж байгаа, нь хангалттай сайн дадалтай байна.
10. Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, ойлголт хангалттай бус, хог хаягдлын талаарх асуудалд анхаарч буй хандлага эерэг, хурц үзүүртэй, иртэй хог хаягдалтай харьцаж буй дадал хангалтгүй буюу эрсдэлтэй, харин хог хаягдлыг ангилан ялгаж буй дадал хангалттай түвшинд байна.

6. НЭГДСЭН ЗӨВЛӨМЖ

ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр

УИХ, Засгийн газрын түвшинд

1. ЭМБХХМ-ийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгө нөөцийг бодитой төлөвлөх, санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг тодорхой болгох зэргээр одоогийн хог хаягдлын менежментийн тогтолцоог үр дүнтэй болгох;
2. Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах, эмнэлэг дотор зөөх, тусгай зориулалтын байгууламжид түр хадгалах, халдваргүйжүүлэх, саармагжуулах, аюулгүй байдлыг хангах, аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн цэг хүртэл тээвэрлэх, устгах үйл ажиллагааны технологийн талаар стандарт баталж, мөрдүүлэх;
3. ЭМБХХМ-ийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд харилцан үр ашигтай, хяналттай, хариуцлагатай гүйцэтгэлийн гэрээний эрх зүйн орчныг бүрдүүлж тодорхой болгох;
4. Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын менежментийн байдлыг судалж, хяналт тавих, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх.

Төрийн захиргааны төв байгууллагын түвшинд

5. Хог хаягдлын менежментийг цогцоор нь бодлого хөтөлбөртөө тусгах, хэрэгжүүлэх баг, нэгжийн чиг үүргүүдийг улам боловсронгуй болгож, сургалт мэдээлэл өгөх зохицуулалтуудыг сайжруулах, хог хаягдлын бие даасан сургалтын хөтөлбөртэй болох;
6. Эмнэлгийн аюултай хий, шингэн хэлбэрийн болон мөнгөн ус гэх мэт өвөрмөц хогийг халдваргүйжүүлэх, саармагжуулах, цуглуулах, түр хадгалах, тээвэрлэх, устгах аргачлалыг тухайн төрөл тус бүрээр баталж, мөрдүүлэх;
7. Эрүүл мэндийн салбарын урт болон дунд хугацааны төлөвлөлтөд эмнэлгийн аюултай хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, аюултай хог хаягдлын менежментийг сайжруулах асуудлыг тусгах.

ЭМБ-ын хатуу, шингэн хог хаягдлын бүтэц хэмжээний чиглэлээр

Төрийн захиргааны төв байгууллагын түвшинд

1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын ангилан ялгах тогтолцоог боловсронгуй болгох, ангилан ялгахдаа хог хаягдал үүсэж буй цэгүүдээс эхлэн зөв ангилал хийдэг болгох, сургалт хийх;
2. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай хог хаягдлын нийт хэмжээний 81 хувь нь зөвхөн шар өнгийн уут, аюулгүйн хайрцагт цуглуулахаар байгаа нь Эрүүл мэндийн сайдын 158 дугаар тушаалын ангиллыг оновчтой болгох, бага хэмжээтэй гарч байгаа хог хаягдлуудыг нэгтгэн цуглуулах;
3. Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг Элемент ХХК-д зөвхөн ариутгаад, буталж, булж байгааг өргөтгөж шатаах зуухыг ажилд оруулах замаар хүчин чадлыг нэмж, хог хаягдлыг ангилал бүрээр олон улсын түвшинд нийцсэн эцсийн устгал хийх.

Нарангийн энгэр дэх хог хаягдлыг устгах төвлөрсөн байгууламжийн чиглэлээр

УИХ, Засгийн газрын түвшинд

1. Химийн бодисыг хадгалах агуулахыг эрх зүйн чадамжтай болгох, стандартын шаардлага хангасан агуулах барих, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлэх шаардлагатай. Төрийн

захиргааны төв байгууллагын түвшинд

2. Тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлыг өргөтгөх, тээврийн хэрэгслийн шинэчлэл хийх, шатаах зуухыг ашиглалтад оруулах зэрэг томоохон хөрөнгө оруулалт нэмж хийх;
3. Ахуйн хог хаягдалтай холилдож байгааг харгалзан ахуйн хог хаягдлын цэгээс хашаа барьж тусгаарлах, сунгах шаардлагатай бөгөөд байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй хоёр шатлалт шатаах зуухыг ашиглаж хог хаягдлыг шатаах;
4. Хог хаягдлыг тооцож төлбөр авч буй тарифыг бодит өртөгтэй уялдуулан шинэчлэх, холбогдох төрийн байгууллагуудад санал хүргүүлэх.

Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчдын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, хандлага, дадлын чиглэлээр

Төрийн захиргааны төв байгууллагын түвшинд

1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын ажиллагчдад хог хаягдлын ангилан ялгалт хийх, холбогдох тушаал, журмуудын болон хог хаягдлаас үүсэх эрсдэлийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэх, одоогийн эзэмшсэн мэдлэгийг гүнзгийрүүлэх, дадал болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;
2. Хог хаягдлыг зөв ангилан ялгахад шаардлагатай зурагт хуудас, мэдээллийг эрүүл мэндийн байгууллагын ажилчид, үйлчлүүлэгчдэд тараах, эрүүл мэндийн байгууллагын дотоод орчинд, өрөөнүүдэд байршуулах, сурталчлах замаар мэдлэгийг сайжруулах,
3. Хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлтэй харьцах, түүнийг тээвэрлэж буй эмч, сувилагч, үйлчлэгч, халдвар судлаач, хог хаягдлын ажилтнуудын хог хаягдалтай зөв харьцах дадлыг бий болгох сургалт зохион байгуулах, өртөж буй шалтгаануудыг бууруулах талаар арга хэмжээ авах;
4. Хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэлд өртөх эрсдэлийг бууруулахад анхаарч эмч, сувилагчдад нэг гарын аргыг хэрэглэж хэвшүүлэх, чанарын шаардлага хангасан аюулгүйн хайрцаг, хог хаягдлын уутыг хэрэглүүлж хэвшүүлэх;
5. Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэхэд шаардагдах зориулалтын уут, хайрцаг, хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслийн хангалтыг сайжруулах, төсөв санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх замаар ажилчдын эрүүл мэндийг хамгаалахад анхаарах.

7. ХАВСРАЛТ

Хавсралт 1. Эмийн санд хадгалагдаж байгаа хугацаа дууссан, хэрэглэгдэхгүй болсон эм, тарианы үлдэгдэл

Эмнэлгийн нэр	Эмийн нэр	Хэмжээ, мл	Үйлдвэрлэгч улс	Хэрэглэхгүй болсон шалтгаан	
Багахангай, ЭМТ	Lansorbid Dinitrate	Isosorbide	5	Индонез	Хугацаа дууссан
	Carsil		22.5	Болгар	Хугацаа дууссан
Багануур, ЭМТ	Riboksin 2%-5.0		24	Монгол Улс	Хагарсан
	MgSO4 25%-10.0		2	Монгол Улс	Хагарсан
	Eufillin 2.4%-10		2	Монгол Улс	Хагарсан
	Ca gluconat 10.0		1	БНХАУ	Хадгалалтын горим алдагдсан
	Ascorbini huchil 5%-2.0		21	Монгол Улс	Хагарсан
	Cavinton 2.0		1	Унгар	Хагарсан
	Noshpa 2.0		3	ОХУ	Хагарсан
	Cefulan 2.0		1	Индонез	Хагарсан
	Aloe 1.0		4	Монгол Улс	Хагарсан
	Vitamin B6 1.0		3	Монгол Улс	Хагарсан
	Vitamin K 1.0		1	Монгол Улс	Хагарсан
	Gentamicini 2.0		1	БНХАУ	Хагарсан
	Piracetami 5.0		1	ОХУ	Хагарсан
	Diclodenk 3.0		1	Словень	Хагарсан
	Cefazolini 1.0		4	ОХУ	Хагарсан
	Cefataximi 1.0		2	ОХУ	Хагарсан
	Metrogil 100.0		2	Энэтхэг	Хагарсан
	Dexametazoni 4mg 1.0		3	Словень	Хагарсан
	Novocaini 1%-100.0		3	БНХАУ	Хугацаа дууссан
	Vitamin PP 1.0		4	Монгол Улс	Хагарсан
	Furosemidi 2.0		2	БНХАУ	Хоосон
	NaCl 0.9%-250.0		1	БНХАУ	Хоосон
	Glucose 5%-250.0		1	БНХАУ	Хагарсан
	Soda 4%-100.0		9	БНХАУ	Хугацаа дууссан
	Shpriz 20.0		1	Монгол Улс	Хагарсан
	Shpriz 10.0		1	Монгол Улс	Хагарсан
	Shpriz 5.0		1	Монгол Улс	Хоосон
	Shpriz 3.0		1	Монгол Улс	Хоосон
	Suksametionon 2.0		17	ХБНГУ	Хугацаа дууссан
	Dusliin System		1	БНХАУ (Хонконг)	Үйлдвэрийн алдаа
	Charshpil A1		1	БНХАУ	Хугацаа дууссан
	Ciprofloxacini 0.5		1	БНХАУ	Хоосон
Cinnarizine 25mg		3	ОХУ	Хоосон	

Налайх, ЭМТ	Ozagrel 100ml	2000		Хугацаа дууссан
	Benzatin pencilini	1		Хугацаа дууссан
	Ceftriaxon	1		Хугацаа дууссан
Дархан-Уул, НЭ	Pentamil, morfini	2		
Дорноговь НЭ	Metilergo metrin /ampul/	12		Хугацаа дууссан
	Natri salitsilat 10%	30	Монгол Улс	Хагарсан
	Eudilmen	240	Монгол Улс	Хагарсан
	Vitamin B ₆ /ampul/	18	Монгол Улс	Хагарсан
	Tamedin 0.7%	200	Монгол Улс	Хагарсан
	Viktol	5	Монгол Улс	Хагарсан
	Analigin 50%	2.5	Монгол Улс	Хагарсан
	Vitamin C	500	Монгол Улс	Хагарсан
	Vitamin B complex	15	БНХАУ	Хагарсан
	Ca glucose	500	БНХАУ	Хагарсан
	CaCl ₂	500	БНХАУ	Хагарсан
	Calintop	10	ОХУ	Хагарсан
	Gentamicini	100	ОХУ	Хагарсан
	Dibazoli	10	ОХУ	Хагарсан
	Liboxini	5	Монгол Улс	Хагарсан
	Aloe	1	Монгол Улс	Хагарсан
	Vitamin PP	1	Монгол Улс	Хагарсан
Хэнтий, НЭ	Cefazolini	1	ОХУ	Хагарсан
	Vikacol	1	ОХУ	Хагарсан
	Piracetami	5	ОХУ	Хагарсан
	Atropini	1	ОХУ	Хагарсан
	Eufillini	10	Монгол Улс	Хагарсан
	CaCl ₂	10	ОХУ	Хагарсан
	Vitamin C	2	Монгол Улс	Хагарсан
	Magnizm	10	ОХУ	Хагарсан
	Dimedrol	1	ОХУ	Хагарсан
	Vitamin PP	1	Монгол Улс	Хагарсан
	Analigin	1	Монгол Улс	Хагарсан
	Dexametazoni	2	ОХУ	Хагарсан
	Dopamin	5	ОХУ	Хагарсан
	Noshpa	2	ОХУ	Хагарсан
	Ceftriaxon	1	ОХУ	Хагарсан
	Penicilini	1	БНХАУ	Хугацаа дууссан
	EAKK	100	БНХАУ	Хугацаа дууссан
	Droperidol	5	ОХУ	Хугацаа дууссан
	Dopamin	5	ОХУ	Хугацаа дууссан
	Adrenalin	1	ОХУ	Хугацаа дууссан
Atropini	1	ОХУ	Хугацаа дууссан	
Digoxini	1	ОХУ		

Өмнөговь, БОЭТ	Riboksin	5	БНХАУ	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	0,9% NaCl	500	Монгол Улс	Битүүмжийн горим алдагдсан
	0,9% NaCl	200	Монгол Улс	Битүүмжийн горим алдагдсан
	NaHCO ₃ 4%	100	Монгол Улс	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	Ca gluconat 10%	10	БНХАУ	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	Cefazolini	1	ОХУ	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	Droperidol	5	ОХУ	Битүүмжийн горим алдагдсан
	Vitamin complex	2	БНХАУ	Хагарсан
	Piracetami	5	ОХУ	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	Vitamin C	5	БНХАУ	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	Vitamin C	2	Монгол Улс	Тээвэрлэх явцад хагарсан
	Увс, НЭ	Vitamin K	15	Монгол Улс
Нэр хаяг нь тодорхойгүй химийн урвалж		200	Япон	Тухайн бодисыг ашигладаг багаж нь эвдэрсэн учраас хэрэглэгдэхгүй болсон

Хавсралт 2. Эрүүл мэндийн байгууллагаас үүсэж буй ариутгалын бодисын хаягдал, хэмжээ

№	Эмнэлгийн нэр	Жавелион, л	Хлорсепт, л	Хлорамин, л	Гипохлорид, л	Перекись, л	96 хувийн спиртийн хаягдал уусмал, л	Давсны хүчлийн хаягдал уусмал л	Веркон, л	Бриллиант, л	Экстра, л	Хлорын шохой, л	Перигидрол 1 хувь, л	Сикусевт 1 хувь, л
1	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	32	20	10										
2	Булган аймаг НЭ	7												
3	Дорноговь аймаг НЭ	21												
4	Багахангай дүүрэг ЭМТ	4.5						0.03						
5	Чингэлтэй дүүрэг ЭМТ	30												
6	Улсын Хоёрдугаар Төв Эмнэлэг										30			
7	Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлэг				1.6	1	0.3							
8	Баянгол дүүрэг, ЭМТ	5	10.1					0.1						
9	Баянзүрх дүүрэг, НЭ	46	3				0.1							
10	Эмгэг судлалын үндэсний төв						1.8	0.013						
11	Өмнөговь аймаг, БОЭТ					0.004								
12	Дархан-Уул аймаг, ЭМТ	10			20	5.8	3	0.001	50	20				
13	Сэлэнгэ аймаг, ЭМТ					27.8	0.03		0.01					
14	Налайх дүүрэг, ЭМТ	4												
15	Хэнтий аймаг, ЭМТ	0.15										10		
16	Хан-Уул НЭ	3	3											
17	Сүхбаатар НЭ	5				0.02								
18	Өргөө амаржих газар	50							150				150	120
19	Орхон аймаг БОЭТ	40							3					
	Нийт	257.7	36.1	10	21.6	34.62	5.23	0.144	203	20	30	10	150	120

Хавсралт 3. Хэрэглэгдэж, хадгалагдаж байгаа химийн бодисын жагсаалт
ЗУРГАН ТАЙЛАН

Шингэн химийн хаягдал цугларч байгаа байдал

Тэжээлт орчны шингэн хаягдал

Улсын Хоёрдугаар Төв Эмнэлгийн нэр хаяг нь тодорхойгүй хэрэглэгддэггүй химийн бодисыг агуулж байгаа байдал

Эмийн санд хадгалагдаж байгаа хаягдал эмнүүд

Хаягдал түр хадгалах байранд байгаа химийн бодисын хаягдал

Шингэн хаягдал цугларсан байдал

Улсын Нэгдүгээр Төв Эмнэлгийн Химийн бодисын шингэн хаягдлыг бор шилэн саванд хийгээд энэхүү хуванцар саванд түр хугацаагаар хадгалдаг байна.

Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлгийн бохирын шугам

Улсын Гуравдугаар Төв Эмнэлгийн иммунологийн багажийн шингэн хаягдал

Баянзүрх дүүргийн Эрүүл мэндийн төвийн цусны хог хаягдал хадгалах цэг

Өмнөговь аймгийн БОЭТ-ийн багажны кит хадгалж байгаа байдал

Өмнөговь аймгийн БОЭТ-ийн эмийн санд хадгалагдаж байгаа хагарсан эмүүд

СБД-ийн Эрүүл мэндийн төвийн отсосны аппарат, аппарат цэвэрлэгч шингэн

Хавсралт 4. ЭМБ-ын ажиллагсдын хурц, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулсан тоо, мэргэжлээр

Биеийн хэсэг	Үйлчлэгч		Сувилагч		Эмч		Халдвар судлаач, ХХА		Удирдлага		Бусад		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
12	137	17.9	392	22.2	133	16.8	8	27.6	3	15.0	81	20.0	754	20.0
2	45	5.9	119	6.7	58	7.3	4	13.8	1	5.0	39	9.7	266	7.0
3	55	7.2	126	7.1	47	5.9	3	10.3	0	0.0	28	6.9	259	6.9
11	53	6.9	115	6.5	48	6.1	4	13.8	0	0.0	29	7.2	249	6.6
17	33	4.3	127	7.2	58	7.3	3	10.3	0	0.0	25	6.2	246	6.5
14	38	5.0	81	4.6	31	3.9	1	3.4	1	5.0	28	6.9	180	4.8
10	36	4.7	65	3.7	25	3.2	2	6.9	0	0.0	15	3.7	143	3.8
18	24	3.1	65	3.7	29	3.7	3	10.3	0	0.0	16	4.0	137	3.6
1	26	3.4	69	3.9	21	2.7	0	0.0	0	0.0	9	2.2	125	3.3
4	31	4.1	51	2.9	19	2.4	1	3.4	0	0.0	12	3.0	114	3.0
26	9	1.2	50	2.8	16	2.0	0	0.0	1	5.0	11	2.7	87	2.3
9	20	2.6	42	2.4	15	1.9	0	0.0	0	0.0	8	2.0	85	2.3
15	16	2.1	42	2.4	15	1.9	1	3.4	0	0.0	10	2.5	84	2.2
5	13	1.7	28	1.6	12	1.5	0	0.0	0	0.0	9	2.2	62	1.6
13	16	2.1	19	1.1	10	1.3	1	3.4	0	0.0	6	1.5	52	1.4
19	8	1.0	21	1.2	14	1.8	2	6.9	0	0.0	3	0.7	48	1.3
28	3	0.4	20	1.1	7	0.9	1	3.4	1	5.0	6	1.5	38	1.0
20	5	0.7	17	1.0	7	0.9	0	0.0	0	0.0	5	1.2	34	0.9
25	3	0.4	16	0.9	8	1.0	1	3.4	0	0.0	4	1.0	32	0.8
8	13	1.7	10	0.6	4	0.5	0	0.0	0	0.0	4	1.0	31	0.8
6	11	1.4	13	0.7	3	0.4	0	0.0	0	0.0	3	0.7	30	0.8
7	9	1.2	6	0.3	8	1.0	0	0.0	0	0.0	6	1.5	29	0.8
16	5	0.7	10	0.6	4	0.5	0	0.0	1	5.0	4	1.0	24	0.6
24	3	0.4	9	0.5	3	0.4	0	0.0	0	0.0	4	1.0	19	0.5
36	2	0.3	10	0.6	1	0.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5	15	0.4
23	2	0.3	7	0.4	2	0.3	1	3.4	0	0.0	1	0.2	13	0.3
37	3	0.4	5	0.3	2	0.3	0	0.0	0	0.0	2	0.5	12	0.3
21	2	0.3	5	0.3	1	0.1	0	0.0	0	0.0	3	0.7	11	0.3
45	6	0.8	0	0.0	1	0.1	0	0.0	0	0.0	3	0.7	10	0.3
27	2	0.3	2	0.1	1	0.1	0	0.0	0	0.0	4	1.0	9	0.2
43	2	0.3	4	0.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.7	9	0.2
44	3	0.4	5	0.3	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	9	0.2
46	2	0.3	2	0.1	2	0.3	0	0.0	0	0.0	3	0.7	9	0.2
33	2	0.3	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.7	6	0.2
39	2	0.3	0	0.0	1	0.1	0	0.0	0	0.0	3	0.7	6	0.2

22	1	0.1	2	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5	5	0.1
38	1	0.1	2	0.1	2	0.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	0.1
42	1	0.1	2	0.1	2	0.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	0.1
40	0	0.0	0	0.0	3	0.4	1	3.4	0	0.0	0	0.0	4	0.1
55	0	0.0	3	0.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.1
29	1	0.1	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.1
30	0	0.0	1	0.1	0	0.0	1	3.4	0	0.0	0	0.0	2	0.1
61	0	0.0	2	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.1
62	2	0.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.1
64	0	0.0	1	0.1	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.1
34	0	0.0	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.0
50	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.0
51	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.0
52	0	0.0	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.0
56	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.0
63	0	0.0	1	0.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.0

Хавсралт 5. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын өнөөгийн байдлыг тодорхойлох үнэлгээний асуумж

Эмнэлгийн нэр:		
Тасаг, нэгж:		
Судлаачийн нэр:		
Огноо:		
1. ЕРӨНХИЙ АСУУЛТ		
1.	Танайх аль шатлалын эрүүл мэндийн байгууллага вэ?	[1] Хоёр дахь шатлал ; [2] гурав дахь шатлал
2.	Танай ЭМБ ямар төрлийн тусламж үйлчилгээ үзүүлдэг вэ?	[1] дотор; [2] эх барих, эмэгтэйчүүд [3] мэс засал; [4] хүүхэд [5] яаралтай тусламж ; [6] халдварт; [7] лаборатори; [8] бусад
3.	Нийт орны тоо	
4.	Нийт ажилчдын тоо	
5.	Нийт ор хоног	
6.	Орны эргэлтийн хувь	
7.	Дундаж ор хоногийн тоо	
8.	2014 оны амбулаторийн үзлэгийн тоо (нэг өдрийн дундаж дүнг бичих)	
9.	2014 оны хэвтэн эмчлүүлэгчдийн тоо (нэг өдрийн дундаж дүнг бичих)	
10.	2014 оны шинжилгээний нийт тоо (нэг өдрийн дундаж дүнг бичих)	
11.	2014 оны оношилгооны нийт тоо (нэг өдрийн дундаж дүнг бичих)	
2. ЭМБХХМ-ИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ (УДИРДЛАГА, САНХҮҮЖИЛТ)		
1.	ХХМ-ийн талаар гаргасан Эрүүл мэндийн сайдын тушаалууд танай эмнэлэгт хэрэгждэг үү?	[1] хэрэгждэггүй; [2] зарим нь хэрэгждэг; [3] бүрэн хэрэгждэг
2.	Эдгээр тушаалуудыг хэрэгжүүлэхэд ямар нэг асуудал үүсдэг үү?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
3.	ЭМБ нь эмнэлгийн хог хаягдлын талаар дотоодын зааварчилгаа болон аюулгүй ажиллагааны дүрэмтэй юу? Хэрэгжүүлдэг үү?	[0] байхгүй ; [1] зарим нь байдаг; [2] ихэнх нь байдаг; [3] байгаа, хэрэгждэг
4.	ХХМ-ийн төлөвлөгөө байгаа эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
5.	ХХМ-ийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх баг байгаа эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;

6.	ЭМБХХМ хариуцсан ажилтныг томилж, үйл ажиллагаа явуулдаг уу?	[0] томилоогүй; [1] төлөвлөсөн; [2] томилсон боловч үйл ажиллагаа нь тогтмол бус; [3] үйл ажиллагаа нь тогтмолжсон
7.	ХХ-ын хэмжээг гаргаж, тогтмол бүртгэл хөтөлдөг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
8.	ХХ-ын зардлыг тооцож хяналт тавьдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
9.	ХХ-ыг бүртгэж, ХӨСҮТ-рүү мэдээлэлдэг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
10.	Мэргэжлийн хяналтын газар болон холбогдох байгууллагаас ХХМ-ийн талаар хяналт шалгалт хийдэг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
11.	ХХ-тай харьцах ажиллагааны заавар байгаа эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
12.	Эмнэлгийн ажилтан хурц үзүүртэй багаж хэрэгсэл, зүүнд хатгуулсан тохиолдол (осол гэмтэл)-ыг бүртгэдэг бүртгэлийн маягт байдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
13.	Осол гэмтлийн тохиолдол бүрийг бүртгэлийн маягтад бүртгэдэг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
14.	Осол гэмтэл гарсан үед тусламж үзүүлэх анхны тусламжийн цомог байгаа эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
15.	Хог хаягдлыг шингэн нэвчихгүй саванд хийж, савны 2/3-д хүрэхэд хаядаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
16.	Эхэс, зулбаа, бохирлогдсон материал түр хадгалах өрөөтэй эсэх (Хэрвээ байдаг бол өрөөний талбайн хэмжээг бичнэ үү)	[1] Тийм; [2] Үгүй;
17.	ЭМБХХМ-д зориулсан төсөвтэй юу?	[0] үгүй; [1] төлөвлөж байгаа; [2] төсөвлөдөг боловч хэрэгждэггүй; [3] төсөвлөж хэрэгжүүлдэг
18.	ЭМБХХМ-д зориулсан төсвөө хэрхэн төлөвлөдөг вэ?	
19.	Нэг оронд ноогдох болон жилээр төсөвлөдөг (мөнгөн дүнгээр)	
20.	ЭМБХХМ-д зориулсан төсөв хүрэлцдэг үү?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
21.	ЭМБХХМ-ийн талаарх авч хэрэгжүүлсэн ажлын тайлан байгаа юу?	Судлаач тайланг үзэж дүн шинжилгээ хийх (Тайланг харах)
22.	Бохир ус зайлуулах шугамд яаж холбогдсон бэ?	[0] төвлөрсөн шугам; [1] бохирын цооног; [2] ил задгай; [3] бусад.....
23.	Бохирын шугам нь хаашаа холбогддог вэ?	[0] ус цэвэрлэх байгууламж [1] ил задгай [2] бусад.....

3. МЕНЕЖМЕНТ

1.	Тухайн эрүүл мэндийн байгууллагад ямар төрлийн хог хаягдал үүсдэг вэ?	[1] ахуйн [2] дахин боловсруулах, [3] халдварын зэрэг өндөртэй; [4] халдвартай, [5] хурц иртэй, үзүүртэй; [6] эмгэг хог хаягдал; , [7] химийн (шингэн болон хатуу); [8] эмийн; [9] эсэд хортой нөлөөтэй, [10] цацраг идэвхт, [11] даралтат сав, [12] хүнд металлын хог хаягдал
2.	Ахуйн хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
3.	Аюулгүй хайрцаг (кг -аар эсвэл хайрцгийн тоогоор)	
4.	Халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдал үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
5.	Халдвартай хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
6.	Эмгэг хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
7.	Химийн хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (литрээр)	
8.	Эмийн хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
9.	Эсэд хортой нөлөөтэй хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
10.	Цацраг идэвхт хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
11.	Даралтат сав өдөрт үүсэх хэмжээ (ширхгээр)	
12.	Хүнд металлын хог хаягдал өдөрт үүсэх хэмжээ (кг-аар)	
13.	Сүүлийн 12 сард хурц иртэй үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгагдсан тохиолдол бүртгэгдсэн үү?	[1] Тийм, ямар арга хэмжээ авдаг вэ?..... [2] Үгүй
14.	Ямар төрлийн тариур хэрэглэдэг вэ?	[0] нэг удаагийн; [1] ариутгадаг /нугасны хатгалт, ургийн ус/ ; [2] өөрөө хураагддаг; [3] аюулгүй тариур /өөрөө эвдэрдэг/
15.	ЭМБХХ-тай харьцахад шаардлагатай хувийн хамгаалах хэрэгсэл хангалттай	[1] Тийм; [2] Үгүй;
16.	Хог хаягдлын зөв ангилан ялгалт	[0] байхгүй; [1] муу ; [2] хангалтгүй [3] хангалттай; [4] сайн; [5] маш сайн (high)

17.	ХХ-ыг эмнэлгийн тасаг, нэгж бүрд цуглуулдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
18.	ХХ-ыг зориулалтын уут, саванд ангилан ялгаж хийдэг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
19.	Хэрэв тийм бол уут, сав нь дараах шаардлагыг хангаж буй эсэх	[0] 5 микроноос илүү зузаантай [1] Нийлэг материалаар хийсэн [2] Шингэн нэвчихгүй [3] Амархан цоорч гэмтэхээргүй [4] Зориулалтын бус
20.	Уут сав нь гадна талдаа зориулалтын тэмдэг тэмдэглэгээтэй эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
21.	Уут, савны 2/3-ыг хүртэл хог хаягдал хийдэг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
22.	Хог хаягдалтай харьцах үед мөрдөх аюулгүй ажиллагааны журмын хэрэгжилт	[0] байхгүй; [1] муу ; [2] хангалтгүй [3] хангалттай; [4] сайн; [5] маш сайн (high)
23.	Халдвартай хог хаягдлыг тусгай саванд хадгалдаг уу?	[0] тусгай сав байхгүй; [1] хуванцар; [2] металл; [3] цаасан; [4] уут; [5] хайрцаг; [6] бусад.....
24.	Халдвартай хог хаягдлын сав нь таглаатай юу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
25.	Ямар төрлийн аюулгүй хайрцаг хэрэглэдэг вэ?	[0] тусгай сав байхгүй; [1] зүү нэвтэрдэггүй нэг удаагийн; [2] зүү нэвтэрдэггүй олон удаагийн, [3] зүү нэвтэрдэг нэг удаагийн; [4] зүү нэвтэрдэг олон удаагийн
26.	Аюулгүй хайрцгийн хомсдол үүсдэг шалтгаан нь юу вэ?	[0] хомсдол үүсдэггүй; [1] санхүү; [2] үйл ажиллагаа; [3] бусад
27.	Өнгөөр ангилан ялгах тогтолцоо байгаа юу? /Зориулалтын уут/	[1] тийм; [2] үгүй;
28.	ЭМБХХМ-ийг зөв хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмж байгаа эсэх, зөв хэрэглэдэг эсэх /хогийн сав, уут, цуглуулдаг сав, хадгалдаг сав, автоклав, тэргэнцэр гэх мэт/	[0] байхгүй; [1] зарим нь байгаа; [2] ихэнх нь байгаа; [3] байгаа, зөв хэрэглэдэг
29.	ЭМБХХМ-ийн зориулалтын уут савыг аль компаниас худалдан авдаг вэ? Нэрийг бичнэ үү?	
30.	ЭМБХХМ-ийн зориулалтын уут сав нь стандартын шаардлага хангадаг уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;

31.	ЭМБХХ-ыг хадгалах зориулалтын байр байдаг уу? /158 -р тушаалын дагуу/	[1] Тийм; [2] Үгүй;
32.	Хэрэв түр хадгалах байртай бол дараах хэсэг (тасалгаа)-үүд байдаг эсэх	[0] Аюултай ХХ хадгалах [1] Халдвартай ХХ хадгалах, халдваргүйтгэх [2] Энгийн ХХ хадгалах [3] Дахин боловсруулах ХХ хадгалах [4] Хог хаягдлын хэрэгслийг угааж, халдваргүйтгэх [5] Ямар ч тасалгаа байхгүй
33.	ХХ-ыг хадгалах байр нь эрүүл ахуйн өндөр эрсдэлтэй тасаг болон гал тогооноос хол байрлалтай эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
34.	Түр хадгалах байр луу зөвхөн зөвшөөрөгдсөн хүмүүс ордог уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
35.	Хог хаягдал хадгалах байр нь дараах шаардлага хангаж байгаа эсэх	[0] Гэрэлтүүлэг сайтай [1] Агааржуулалт сайтай [2] Угааж цэвэрлэхэд хялбар [3] Төвлөрсөн болон хэсгийн цэвэр усны системд холбогдсон [4] Бохир усны систем [5] Ямар ч тасалгаа байхгүй
36.	Хог хаягдлын өөр өөр төрлүүдийг тус тусад нь хадгалдаг уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
37.	Аюулттай болон аюулгүй хог хаягдлыг тусад нь цуглуулж зөөвөрлөдөг үү?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
38.	Ямар төрлийн хэрэгсэл ашигладаг вэ? /сав, тэргэнцэр/	[0] таглаагүй ; [1] таглаатай ; [2] тэргэнцэр; [3] байхгүй
39.	Хог хаягдлыг дараах хугацаанд хадгалж тээвэрлэдэг эсэх	[1] Сэрүүний улиралд 3 хоногт 1 удаа [2] Сэрүүний улиралд [3] Дулааны улиралд 2 хоногт 1 удаа [4] Дулааны улиралд
40.	Хог хаягдлыг эмнэлгээс гадагш тээвэрлэхдээ зориулалтын тээврийн хэрэгсэл ашигладаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
41.	Одоогийн мөрдөж буй байдал нь аюулгүй байдлыг хангасан гэж та бодож байна уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
42.	Хог хаягдлыг гадагш тээвэрлэхдээ ямар нэгэн бүртгэл хөтөлдөг үү	[0] үгүй; [1] тээвэрлэх бүртгэл; [2] бусад.....
43.	Эмнэлгийн аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх үйл ажиллагааг ямар байгууллага гүйцэтгэдэг вэ?	[0] эмнэлэг өөрөө ; [1] орон нутгийн тохижилт үйлчилгээний алба; [2] хувийн компани (Элемент ХХК)
44.	Хог хаягдлыг үүссэн цэгт нь халдваргүйжүүлэх, устгахад ямар аргыг хэрэглэдэг вэ?	[0] байхгүй ; [1] ил гал; [2] шатаах зуух; [3] автоклав/Шингэн халдваргүйжүүлэх [4] химийн халдваргүйжүүлэлт; [5] бусад

45.	Хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх төхөөрөмжийн хүчин чадал, үйлдвэрлэсэн он, улс, ашигласан хугацаа	өдөрт хэдэн кг-ийг халдваргүйжүүлэх хүчин чадалтай?
46.	Халдваргүйжүүлэх үйл ажиллагааны ямар нэг асуудал гардаг уу? Шалтгаан нь юу вэ?	[0] үгүй ; [1] мөнгөний; [2] засвар үйлчилгээний; [3] сэлбэг хэрэгслийн ; [4] бусад.....
47.	Халдваргүйжүүлэх үйл ажиллагааны доголдол үүссэн тохиолдолд ямар арга хэмжээ авдаг вэ?	
48.	Ахуйн хог хаягдлыг эмнэлэг дээр эсвэл өөр газар боловсруулалт хийдэг үү?	[0] боловсруулалт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?)
49.	Аюулгүй хайрцгийг эмнэлэг дээрээ эсвэл өөр газарт халдваргүйжүүлэлт хийдэг үү?	[0] халдваргүйжүүлэлт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?)
50.	Халдвартай /хурц үзүүртэй иртэй бус/ хог хаягдлыг эмнэлэг дээрээ эсвэл өөр газарт халдваргүйжүүлэлт ба боловсруулалт хийдэг үү?	[0] халдваргүйжүүлэлт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?).....
51.	Эмгэг хог хаягдлыг эмнэлэг дээрээ эсвэл өөр газарт боловсруулалт хийдэг үү?	[0] боловсруулалт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?)
52.	Эмийн хог хаягдлыг эмнэлэг дээрээ эсвэл өөр газарт боловсруулалт хийдэг үү?	[0] боловсруулалт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?)
53.	Химийн хог хаягдлыг эмнэлэг дээрээ эсвэл өөр газарт боловсруулалт хийдэг үү?	[0] боловсруулалт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?)
54.	Дахин боловсруулдаг хог хаягдлыг эмнэлэг дээрээ эсвэл өөр газарт боловсруулалт хийдэг үү	[0] боловсруулалт хийдэггүй; [1] эмнэлэг дээрээ; [2] өөр газарт (ямар технологи хэрэглэдэг вэ?)
55.	Халдваргүйжүүлэлтийн технологийн чанар ямар байдаг вэ?	0] байхгүй; [1] муу ; [2] хангалтгүй [3] хангалттай; [4] сайн; [5] маш сайн (high)
56.	Ашиглаж буй техник технологийн ашиглалтын чанар түвшин хэр байгаа вэ?	0] огт байхгүй; [1] муу ; [2] хангалтгүй [3] хангалттай; [4] сайн; [5] маш сайн (high)
57.	Аюултай хог хаягдлыг эмнэлэг дээр эсвэл өөр газарт устгадаг уу	[0] эмнэлэг дээр ; [1] өөр газар
58.	Аюултай хог хаягдлыг хаана устгадаг вэ?	[0]]ил хогийн цэг; [1] эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ландфилл; [2] жижиг булах нүх; [3] эхэсийн нүх бусад
59.	Аюултай хог хаягдлыг устгах цэг хамгаалалттай юу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;

60.	Ахуйн хог хаягдлыг хаана устгадаг вэ?	[0] эмнэлэг дээрээ [1] өөр газар: ил хогийн цэг; [2] өөр газар : ландфилл; [3] бусад.....
4. ХӨДӨЛМӨР АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГАА		
1.	Хог хаягдалтай харьцдаг ажилтнууд хувийн хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсдөг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
2.	Хэрэв өмсдөг бол ямар төрлийн ХХХ өмсдөг	А.Малгай Б.Бээлий В.Маск Г.Зориулалтын гутал Д.Зориулалтын ажлын хувцас Е.Нүдний шил
3.	Тусгай (аюултай) ХХ-ыг тасгуудаас сувилагч цуглуулдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
4.	Ердийн ХХ-ыг тасгуудаас үйлчлэгч цуглуулдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
5.	Тасаг, нэгжээс үүссэн ХХ-ыг зориулалтын тэргэнцэр ашиглаж зөөвөрлөдөг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
6.	ХХ-ыг зөөвөрлөсний дараа тэргэнцрийг угааж, халдваргүйжүүлдэг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
7.	ХХ-ыг жинлэх жинтэй эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
8.	Ажилтан нь гепатит В-ийн эсрэг вакцин хийлгэсэн үү	[1] Тийм; [2] Үгүй;
9.	Өдөрт дунджаар хэдэн хатгалт хийгддэг вэ?	
10.	Сүүлийн 12 сард хэдэн удаа зүү, хурц иртэй зүйлд хатгуулсан өртөлт бүртгэгдсэн бэ?	
11.	Ямар төрлийн тариур хэрэглэдэг вэ?	[0] нэг удаагийн; [1] ариутгадаг ; [2] өөрөө хураагддаг; [3] аюулгүй тариур
12.	ЭМБХХ-тай харьцахад шаардлагатай хувийн хамгаалах хэрэгсэл хангалттай юу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
13.	ЭМБХХМ-ийн дутагдалтай тал байгаа юу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
14.	ЭМБХХМ-ийн санхүүжилт хангалттай гэж бодож байна уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
15.	ЭМБХХМ-ийг аюулгүйгээр зохион байгуулагдсан гэж бодож байна уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
16.	ЭМБХХМ-ийг байгаль орчинд ээлтэйгээр зохион байгуулагдсан гэж бодож байна уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
5. СУРГАЛТ, ХЯНАЛТ ҮНЭЛГЭЭ		
1.	Эмнэлгийн ажилтнуудад ЭМБХХМ-ийн чиглэлээр сургалт явуулдаг уу? Хэрвээ тийм бол ямар чиглэлээр сургалт хийж байсан бэ? Бүтэц агуулга	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
2.	ХХ-ыг хариуцсан ажилтан хог хаягдлын чиглэлээр мэргэжлийн байгууллагаас зохион байгуулсан сургалтад хамрагдсан эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;

3.	ЭМБХХМ-ийн асуудал хариуцсан тухайн ажилтан ямар чиглэлийн сургалтад хамрагдсан бэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
4.	Эмч, сувилагч, үйлчлэгч нарт зориулсан хөтөлбөр байдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
5.	Эмнэлгийн бусад ажилтан (захиргааны ажилтан, техникч, санхүүч, эм зүйч)-д зориулсан хөтөлбөр байдаг эсэх	[1] Тийм; [2] Үгүй;
6.	Сургалтыг ямар давтамжтай явуулдаг вэ?	
7.	ЭМБХХ-тай харьцдаг хүмүүст үүсэх эрсдэлийн талаарх мэдлэг мэдээлэл хэр зэрэг вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
8.	ЭМБХХМ-ийн талаар ЭМБ-ын ажилтнуудад хийсэн сургалтыг баримтжуулсан уу?	[1] Тийм; [2] Үгүй;
9.	ЭМБХХМ-ийн асуудал хариуцсан тухайн ажилтан нь ЭМБХХМ-ийн хяналт үнэлгээ, удирдлагын чиглэлээр сургагдсан уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
10.	ЭМБХХМ-ийн хяналт үнэлгээний зохицуулалт бий юу? Хэрвээ тийм бол эрх зүйн баримт бичгүүд болон шалгах хуудас байдаг уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
11.	ЭМБХХМ-ийн хяналт үнэлгээний тогтолцооны нөхцөл бүрэлдсэн үү эсвэл тогтолцоо байгаа юу? дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгнө үү	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
12.	Холбогдох байгууллагаас ЭМБХХМ-ийн хяналт үнэлгээг тогтмол хийдэг үү?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0

6. СУДЛААЧИЙН ҮНЭЛГЭЭ

1.	Ажилтан	ЭМБХХ-тай харьцдаг хүмүүст үүсэх эрсдэлийн талаарх мэдлэг мэдээлэл	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
2.		ЭМБХХМ-ийн хяналт үнэлгээний чанар	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
3.	Ангилан ялгалт ба харьцах	Хог хаягдлын ангилан ялгалтын чанар ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
4.		Аюултай ба аюулгүй хог хаягдлыг зөв ангилан ялгаж байна уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0

5.	ЭМБХХ-ын сав	Хог хаягдлын сав хүрэлцээтэй байсан уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
6.		Хогийн савны чанар ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
7.	ЭМБХХ-ыг хадгалах байр	Хог хаягдлыг түр хадгалах байрны чанар ямар байсан бэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
8.		Хог хаягдал түр хадгалах байр нь үндэсний болон олон улсын стандартыг хангаж байна уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
9.	ЭМБХХ-ыг цуглуулах ба эмнэлэг дотор тээвэрлэх	Хог хаягдлыг цуглуулах давтамж ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
10.		Зөөвөрлөх хэрэгслийн чанар ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
11.		Эмнэлэг дотор зөөвөрлөх үйл ажиллагааны аюулгүй байдал ямар байсан бэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
12.	ЭМБХХ-ыг халдваргүйжүүлэх	Халдваргүйтгэх технологийн чанар ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
13.		Технологийн засвар үйлчилгээний байдал ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
14.		Халдваргүйтгэх технологи нь ажилтнууд болон олон нийтэд аюулгүй юу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
15.		Халдваргүйтгэх технологи нь байгаль орчинд ээлтэй юу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0

16.		Хог хаягдлыг устгах цэгийн чанар ямар байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
17.	ЭМБХХ-ын эцсийн устгал	Хог хаягдлыг устгах арга нь ажилтнууд болон олон нийтэд аюулгүй гэж бодож байна уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
18.		Хог хаягдлын устгал нь байгал орчинд ээлтэй юу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
19.		Үндэсний зохицуулалтын хэрэгжилт ямар түвшинд байна вэ?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
20.	ЭМБХХМ-ийн зохицуулалт /ёс зүйн дүрэм, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, бодлого/	ЭМБХХМ-ийн хяналт үнэлгээг тогтмол хангалттай хийдэг үү?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
21.		ЭМБХХМ-д хангалттай төсөв төлөвлөдөг гэж бодож байна уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
22.	Хувийн үзэл бодол	ЭМБХХМ-ийн удирдлагыг аюулгүйгээр зохион байгуулж байна гэж бодож байна уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0
23.		ЭМБХХМ-ийг байгаль орчинд ээлтэйгээр зохион байгуулдаг гэж бодож байна уу?	Маш сайн = 5, Сайн = 4, Хангалттай =3, Хангалтгүй = 2, Муу = 1, Байхгүй = 0

Хавсралт 6. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын багтай хийх чанарын ярилцлагын чиглүүлэх асуумж

1. Огноо: _____
2. Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр: _____
3. Ярилцлага хийж буй судлаачдын нэр: _____
4. Ярилцлагад оролцогчдын нэрс, албан тушаал
.....
.....

Сайн байна уу? Та бүхэнд энэхүү ярилцлагад оролцож буйд талархал илэрхийлж байна. Энэхүү ярилцлагыг хийснээр бид эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн өнөөгийн нөхцөл байдлыг тодорхойлох, цаашид сайжруулах, бодлогын өөрчлөлт хийхэд та бүхний санал бодол, туршлага үнэтэй хувь нэмэр оруулах юм.

№	Асуултууд
1.	Та бүхний бодлоор өнөөгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг хэрхэн үнэлэх вэ? Өнөөгийн тогтолцооны давуу болон сул тал юу вэ?
2.	Та бүхний бодлоор эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн талаар авч хэрэгжүүлж буй удирдлага зохион байгуулалтыг хэрхэн үнэлэх вэ?
3.	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн талаарх хүний нөөцийн сургалт, сурталчилгаа хэрхэн явагдаж байгаа вэ?
4.	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд төсөв, хөрөнгө хэрхэн хуваарилагддаг вэ? Хүрэлцээтэй байдаг уу? (Батлагдсан төсвийг тодруулж бичих)
5.	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмж, барилга байгууламж стандарт, дүрэм журмын дагуу байдаг уу? Түүнийг хэрхэн ашигладаг вэ? (Тоног төхөөрөмж, байгууламжийн зургийг хавсаргах)
6.	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн талаарх холбогдох заавар, журам, стандартуудын хэрэгжилтийг та бүхэн хэрхэн үнэлэх вэ?
7.	Танай байгууллагуудын хувьд эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн үе шатуудын аль хэсэгт хүндрэл бэрхшээлтэй тулгардаг вэ? (Зураглал гаргах)
8.	Та бүхний бодлоор эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын тулд цаашид ямар ажлуудыг эрүүл мэндийн байгууллага болон бодлого боловсруулагчдын зүгээс хийх шаардлагатай байна вэ?
9.	Та бүхэнд нэмж хэлэх санал хүсэлт байна уу?

Хавсралт 7. Эмнэлгийн тасаг, нэгжүүдээс үүсэж буй хатуу хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг бүртгэх хуудас

1. Огноо: _____
2. Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр: _____
3. Хэмжилт хийсэн судлаачдын нэр: _____

№	Тасаг, нэгжийн нэрс	Хэвтэн эмчлүүлэгч/өдөр	Эмнэлгийн хог хаягдал (Кг/өдөр)											
			УЛААН			ШАР			ХҮРЭН			ЦАГААН		ХАР
			Халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдал	Халдвартай хог хаягдал	Хурц үзүүртэй, иртэй хог хаягдал	Эмгэг хог хаягдал	Эмийн хог хаягдал	Химийн хог хаягдал	Эсэд хортой нөлөөтэй хог хаягдал	Цацрагийн хог хаягдал	Даралтат сав	Хүнд металлын хог хаягдал	Ахуйн хог хаягдал	
1.														
2.														
3.														
4.														
5.														
6.														
7.														
8.														
9.														
10.														

Хавсралт 8. Эрүүл мэндийн байгууллагын шингэн хог хаягдлын бүтэц, хэмжээг тодорхойлох үнэлгээний асуумж

1. Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр: _____

2. Тасаг/нэгж/лабораторийн нэр: _____

ҮНЭЛГЭЭНИЙ АСУУМЖ				
1.	Үйл ажиллагааны талаарх товч мэдээллийг бичнэ үү:			
2.	Бохирын шугамтай холбогдсон уу?	{ } Тийм	{ } Үгүй	
3.	Цус, шээсний шингэн хог хаягдлыг бохирын шугам (жорлон)-д хийдэг үү?	{ } Тийм	{ } Үгүй (үгүй бол тайлбарыг бичнэ үү)	
4.	Бохирын шугамд шингэн хог хаягдлыг хийхээс өмнө халдваргүйтгэл хийдэг үү?	{ } Тийм (хэрэв тийм бол ямар бодис хэрэглэдэг вэ?)	{ } Үгүй	
5.	Шингэн хог хаягдлын гоожилт, асгаралтаас сэргийлэх аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа байдаг уу?	{ } Тийм	{ } Үгүй	
6.	Бохирын шугамд өдөрт хийдэг шингэн хог хаягдлын хэмжээ, устгадаг аргыг бичнэ үү. (мл/өдөр)	Шингэн хог хаягдлын нэр	Хэмжээ (мл/өдөр)	Устгадаг арга
		1. Шээс		
		2. Цус		
		3. Нугасны ус		
		4. Химийн бодис		
5. Бусад				
7.	Шингэн хог хаягдлыг агуулах хуванцар сав/танк байгаа юу?	{ } Тийм (хэрэв тийм бол 8-р асуултад хариулна уу)	{ } Үгүй	
8.	Шингэн хог хаягдлыг агуулах сав/танкны байршил		
	Хэмжээ (л)		
	Хуванцар сав/танк руу хийх давтамж (долоо хоногт хэдэн удаа)		
9.	Тухайн тасаг/нэгж/лаборатори өдөрт хэдэн литр нэрмэл ус хэрэглэдэг вэ?		
10.	Лабораторид ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжийн нэр	Зориулалт		

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 9.А. Тасаг/нэгж/лабораториос үүсэж байгаа шингэн хог хаягдлын үнэлгээ

д/д	Бодисын нэр	Жин (кг)	Нягт (г/см ³)	Эзлэхүүн (литр)	Орчны рН (1-14)	Эх үүсвэр	Савлагдсан байдал
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 9.Б. Тасаг/нэгж/лабораторид хадгалагдаж байгаа химийн бодисын үнэлгээ

д/д	Бодисын нэр	Химийн томьёо	Гарал үүсэл (үйлдвэрлэгдсэн улс)	Хэмжээ		Зориулалт	Дуусах хугацаа	Хэрэглэгддэг эсэх
				л	кг			
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 9.В. Тасаг/нэгж/лабораторид хадгалагдаж байгаа нэр хаяг нь тодорхой бус шингэн хаягдлын үнэлгээ

д/д	Бодисын ерөнхий мэдээлэл	Юунд хэрэглэгддэг	Хаана хадгалагдаж байгаа	Битүүмжлэлтэй эсэх	Савлагдсан байдал
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 10. Эмийн санд хадгалагдаж байгаа хугацаа дууссан, хэрэглэгдэхгүй болсон эм, тарианы үлдэгдлийн үнэлгээ

Эмнэлгийн нэр:

№	Эм, тарианы нэр	Хэмжээ		Үйлдвэрлэгч улсын нэр	Хэрэглэгдэхгүй болсон шалтгаан	Устгах аргын талаарх санал
		г	мл			

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 11. Ариутгал, халдваргүйтгэлийн тасгийн үнэлгээ

1. Эмнэлгийн нэр
2. Өдөрт цэвэрлэгээ, ариутгал хийгддэг багаж хэрэгсэл

№	Багаж хэрэгслийн нэр	Тоо, ширхгээр

3. Өдөрт ариутгал, цэвэрлэгээнд хэрэглэгддэг бодисын талаарх мэдээлэл

№	Бодисын нэр	Хэмжээ		Үлдэгдэл бодисыг устгадаг арга
		г	мл	

4. Автоклавын талаарх мэдээлэл

№	Автоклавын нэр	Марк	Үйлдвэрлэгдсэн улс	Хэрэглэгддэг индикатор	Хамгийн сүүлд засвар үйлчилгээнд орсон он

5. Ажилтны тоо
 6. Сургалтад хамрагдсан ажилтны тоо
- Санал, хүсэлт

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 12. Шүдний эмчийн өрөөний шингэн хог хаягдлын үнэлгээ

1. Эмнэлгийн нэр:
2. Өдөрт шүд эмчлүүлэгчдийн тоо:
3. Шүд бөглөх эмчилгээнд ямар төрлийн материал хэрэглэдэг вэ?
4. Шүд бөглөх эмчилгээнд шүдний амальгам хэрэглэдэг үү?
 - a. Тийм
 - b. Үгүй
5. Өдөр хэчнээн хэмжээний амальгам хэрэглэдэг вэ?
..... г/өдөр
6. Шүдний амальгамыг ямар нөхцөлд хадгалдаг вэ?
.....
.....
7. Ломбо хийхэд хэрэглэсэн хэрэгслээ хэрхэн цэвэрлэдэг вэ?
 - a. Крантны усаар угаадаг
 - b. Тусгай уусмалаар угаагаад крант руу хийдэг
 - c. Бусад
8. Шингэн хог хаягдлыг хэрхэн устгадаг вэ?
.....
9. Өдөрт шингэн хог хаягдал үүсэх хэмжээ: өдөр/мл
10. Өдөрт хэрэглэгддэг химийн бодисыг доорх хүснэгтээр бөглөнө үү.

№	Бодисын нэр	Хэмжээ		Үйлдвэрлэгч улсын нэр	Устгах аргын талаарх санал
		г	мл		

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 13. Ходоодны дуран, рентгений тасаг зэрэг нарийн мэргэжлийн багаж дуран хэрэглэдэг тасгийн үнэлгээ

1. Эмнэлгийн нэр
2. Өдөрт үзлэг хийдэг өвчтөний тоо:
3. Өдөрт цэвэрлэгээ, ариутгал хийгддэг багаж хэрэгсэл

№	Багаж хэрэгслийн нэр	Багажийн тоо (ширхгээр)	Багажийг ариутгадаг бодисын нэр	Багажийг ариутгадаг бодисын хэмжээ (мл-ээр)	Багажаас гарах шингэн хог хаягдлын хэмжээ (мл-ээр)	Устгадаг арга

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Огноо: _____

Хавсралт 14. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, устгах төв байгууламжийн техникийн үзүүлэлтийг үнэлэх асуумж

1. Хаяг, байршил: _____
2. Ажилчдын тоо: _____
3. Технологи үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгчийн талаарх мэдээлэл _____
4. Ерөнхий мэдээлэл: _____

1.	Хүн амын суурьшлын хэтийн бүсийн гадна оршдог эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
2.	Тухайн суурин газрын уур амьсгалын төлөв байдалд сөрөг нөлөөлөлгүй эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
3.	Хүрээлэн буй орчин, хөрсний үржил шим, геологи, газар зүйн тогтоц нь судлагдсан эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
4.	Зам, шугам сүлжээний зориулалтаар ашиглагдахгүй газарт байрлаж байгаа эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
5.	Газрын гадаргын болон гүний усны нөөц бүхий газраас ангид эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
6.	Түүх, соёлын дурсгалт болон байгалийн өвөрмөц тогтоц бүхий газартай давхцаагүй эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
7.	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөгөөр аж ахуйн эдэлбэрийн зориулалтаар ашиглахаар хуваарилагдсан газраас ангид эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
8.	Хаягдлын эх үүсвэрт ойр байгаа эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
9.	Хамгаалалтын хашаа, байнгын харуул хамгаалалтай эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
10.	Ажлын дэглэм, цагийн хуваарийг баталгаажуулан мөрддөг эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
11.	Эргэн тойронд 500 м-ийн зайд эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүс тогтоосон эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
12.	Төрөлжүүлэн ангилах, устгах үйл ажиллагааг технологийн дагуу, тусгаарлагдсан орчинд явуулах нөхцөлийг хангасан эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
13.	Хог хаягдлыг хоргүй, аюулгүй болгон саармагжуулах болон халдваргүйжүүлсний дараа гарсан хаягдлыг ландфиллддэг эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
14.	Хүлээн авсан хаягдлын тоо, хэмжээ, жин, ирсэн огноо, байршуулсан газрыг бүртгэдэг эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
15.	Хог хаягдлын нэгдсэн мэдээллийн сан бүрдүүлсэн эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
16.	Ачигдаж ирсэн аюултай хог хаягдлыг буулгах зориулалтын тусгай цэгтэй эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
17.	Нэвчилтийн улмаас ус, хөрсний бохирдол үүсэж байгаа эсэхэд байнгын хяналт тавьдаг эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
18.	Хог хаягдал булах үйл ажиллагааг өдөр тутам зохион байгуулдаг эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
19.	Ландфиллийн эргэн тойронд агаар ус үл нэвтрэх хамгаалалттай эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
20.	Хоргүйжүүлэх цэвэрлэх байгууламжтай эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй
21.	Ландфиллээс метаны хий гарган авч аюулгүйжүүлэх тогтолцоо байдаг эсэх	{ } Тийм	{ } Үгүй

Хавсралт 15. Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлыг халдваргүйжүүлэх, устгах төв байгууламжийн багаж тоног төхөөрөмжийн тухай мэдээлэл:

д/д	Багаж тоног төхөөрөмжийн нэр	Хүчин чадал	Үйлдвэрлэгдсэн улс, он	Ашиглаж эхэлсэн огноо	Ашиглагдаж байгаа эсэх	Сүүлд засвар хийгдсэн огноо
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Холбоо барих утас: _____

Огноо: _____

Хавсралт 16. ЭМБХХ-ыг халдваргүйжүүлэх, устгах төв байгууламж болон халдваргүйтгэл, устгалын цэгийн орчны эрүүл ахуйн үзүүлэлт

№	Асуулт	Хариулт	
1.	Халдваргүйжүүлэх, устгалын тусгай зөвшөөрөлтэй эсэх	{ }	{ }
2.	Орчны эрүүл ахуй хариуцсан ажилтантай (мэргэжлийн, мэргэшсэн, давтан сургагдсан) эсэх	{ }	{ }
3.	Ажилчдын эрүүл мэндэд нөлөөлөх орчны эрсдэлт хүчин зүйлийг тодорхойлж үнэлдэг эсэх	{ }	{ }
4.	Барилга байгууламж, ажлын байранд тогтмол засвар үйлчилгээ хийдэг эсэх	{ }	{ }
5.	Сургалтын хөтөлбөрт үйлдвэрлэлийн аюултай, хортой хүчин зүйлийн үйлчлэл, өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх асуудлууд тусгагдсан эсэх	{ }	{ }
6.	Бие бохирдуулах үйлчилгээтэй ажил хийдэг, химийн бодистой харьцан ажилладаг бол нүд угаах, усанд орох газартай, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эсэх	{ }	{ }
7.	Аюултай хортой хүчин зүйлийн нөлөөлөлд ажиллах ажилтныг анх ажилд ороход эрүүл мэндийн дүгнэлт гаргуулж ажилд авдаг эсэх	{ }	{ }
8.	Ажилтныг ажлын нөхцөл, эрүүл мэндэд нөлөөлж байгаа хүчин зүйлээс нь хамааруулан тогтоосон хугацаанд шаардлагатай эмчийн үзлэг, шинжилгээнд хамруулдаг эсэх	{ }	{ }
9.	Химийн хортой ба аюултай бодисын хор аюулгүйн лавлах мэдээлэлтэй эсэх	{ }	{ }
10.	Химийн бодистой харьцан ажилладаг ажилтанд хүнсний бүтээгдэхүүн, хоолоор үнэгүй хангадаг эсэх	{ }	{ }

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Холбоо барих утас: _____

Огноо: _____

Хавсралт 17. ЭМБХХ-ыг халдваргүйтгэл, устгалын цэг орчмын агаар бохирдуулагчийг хэмжиж, халдваргүйжүүлэх, устгах тоног төхөөрөмжийн үзүүлэлт

д/д	Үнэлгээний үзүүлэлтүүд	Хариулт
1.	Дуу чимээ (дв)	
2.	Үйл ажиллагаа явуулах тоног төхөөрөмжийн орон зай	
3.	Шаардагдах цахилгаан, дулааны хангамж	
4.	Хүрээлэн буй орчинд үүсэх хий, хаягдлын үлдэгдэл	NO ₂ 0,2 мг/м ³
		SO ₂ 0,004 мг/м ³
		CO ₂ 10
5.	Зардал	
6.	Автоматжуулалт	
7.	Халдваргүйтгэл, устгалын хүчин чадал (кг/цаг):	
8.	Инкидатор	

Үнэлгээ хийсэн хүний нэр: _____

Холбоо барих утас: _____

Огноо: _____

Хавсралт 18. Мэдлэг, хандлага, дадлын үнэлгээний асуумж

Таниулсан зөвшөөрлийн хуудас

Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр: _____

Эрүүл мэндийн байгууллагын шатлал, байршил: _____

Судлаачийн овог, нэр: _____

Судлаачийн албан тушаал: _____ Утасны дугаар: _____

Танд энэ өдрийн мэндийг хүргэе.

Энэхүү мэдээллийг анхааралтай уншиж танилцахыг хүсье. Үнэлгээний багийн гишүүн танд энэхүү үнэлгээний талаар дэлгэрэнгүй тайлбарлаж өгөх бөгөөд ойлгомжгүй зүйл байвал тодруулна уу. Та үнэлгээнд оролцохыг зөвшөөрч байгаа бол гарын үсгээ зурна уу.

Үнэлгээний зорилго

Монгол Улсын эрүүл мэндийн байгууллагуудын хог хаягдлын менежментийн өнөөгийн байдлыг тодорхойлох зорилгоор энэхүү үнэлгээг хийж байгаа юм. Үнэлгээний аргачлалыг Эрүүл мэнд, спортын яамны техникийн ажлын хэсгээс зөвшөөрсний дагуу Улаанбаатар хотоос 15, орон нутгаас эрүүл мэндийн 9 байгууллага оролцохоор сонгогдсон. Та энэхүү үнэлгээнд оролцсоноор эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн нөхцөл байдлыг үнэлэх, цаашдын үйл ажиллагаанд үнэтэй хувь нэмэр оруулах болно.

Үйл ажиллагаа

Та энэхүү үнэлгээнд санамсаргүй түүврийн аргаар сонгогдсон бөгөөд танаас эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг тодруулах асуумж авна. Таны нэрийг үнэлгээний боловсруулалтад огт ашиглахгүй бөгөөд зөвхөн кодоор илэрхийлэгдэх болно. Үнэлгээний мэдээллийн нууцыг өөр байдлаар илрүүлэх боломжгүй.

Асуумж авахад ойролцоогоор 10-20 минут зарцуулагдана.

Оролцогчид олгох урамшуулал

Үнэлгээнд оролцсоны төлөө танд ямар нэгэн эд материалын болон мөнгөн урамшуулал олгохгүй.

Үнэлгээнд оролцогчдод учирч болох гэмтэл, түүнийг хэрхэх тухай

Энэ үнэлгээнд оролцсоноор ямар нэгэн гэмтэл, бэртэл, хүндрэл учрахгүй.

Баталгаатай байдал

Үнэлгээний асуумж зөвхөн кодоор тэмдэглэгдэх болно. Би энэхүү таниулсан зөвшөөрөлтэй танилцсаны үндсэн дээр гарын үсгээ энэхүү хуудсанд зурсан нь үнэн болно.

Оролцогчийн овог, нэр: _____ Гарын үсэг: _____

Он/сар/өдөр: _____ Холбоо барих утас: _____

Эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг тодорхойлох асуумж (КАР)

Бидний үнэлгээнд эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийн талаарх асуултууд багтсан бөгөөд таны оролцоо их чухал юм. Үнэлгээнд таны нэр бичигдэхгүй бөгөөд хариултыг зөвхөн үнэлгээний ажлын үр дүнг нэгтгэхэд ашиглах болно. **Иймд үнэлгээний бүх асуултыг хоосон орхилгүйгээр үнэн зөв хариулна уу!**

1. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ		
1.1	Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр	
1.2	Эрүүл мэндийн байгууллагын шатлал	1. 2 дахь шатлал 2. 3 дахь шатлал
1.3	Байршил	
1.4	Таны албан тушаал	1. Үйлчлэгч 2. Сувилагч 3. Эмч 4. Микробиологич (нян судлал) 5. Эм зүйч 6. Халдвар хяналтын ажилтан 7. Эмчилгээ эрхэлсэн орлогч дарга 8. Эмнэлгийн дарга 9. Чанарын менежер 10. Халдвар судлаач 11. Бусад.....
1.5	Таны ажиллаж буй тасаг, нэгж	
1.6	Хүйс	1. Эр 2. Эм
1.7	Нас	1. 20-24 2. 25-29 3. 30-34 4. 35-39 5. 40-44 6. 45-аас дээш
1.8	Та эрүүл мэндийн байгууллагад хэдэн жил ажиллаж байна вэ?	1. 1-3 жил 2. 4-9 жил 3. 10-15 жил 4. 16-21 жил 5. 22-оос дээш жил
1.9	Та одоо ажиллаж байгаа ажлын байран дээрээ хэдэн жил ажиллаж байна вэ?	1. 1 жил хүртэл 2. 2-5 жил 3. 6-10 жил 4. 11-15 жил 5. 16-20 жил 6. 21-оос дээш жил
2. МЭДЛЭГ ШАЛГАХ АСУУМЖ		
2.1	Эрүүл мэндийн байгууллага (ЭМБ)-ын хог хаягдал гэж юу вэ?	1. ЭМБ-ын бүх тасаг нэгжээс үүсэж буй хог хаягдал 2. ЭМБ-ын бүх тасаг нэгжээс үүсэж буй зөвхөн хатуу хог хаягдал 3. ЭМБ-ын бүх тасаг нэгжээс үүсэж буй хатуу, шингэн, хийн хог хаягдал 4. Мэдэхгүй

2.2	ЭМБ-ын нийт хог хаягдлыг хэрхэн ангилдаг вэ?	1. Ердийн болон тусгай хог хаягдал 2. Ердийн болон ахуйн хог хаягдал 3. Тусгай болон аюултай хог хаягдал 4. Мэдэхгүй
2.3	ЭМБ-ын ердийн хог хаягдалд аль нь хамаарагдах вэ?	1. Хатуу, шингэн, хий 2. Хатуу, шингэн 3. Ахуйн хог хаягдал, дахин боловсруулах хог хаягдал 4. Мэдэхгүй
2.4	ЭМБ-ын дахин боловсруулах хог хаягдалд аль нь хамрагдах вэ? [олон хариулттай]	1. Цаас 2. Цаасан хайрцаг 3. Хуванцар 4. Шил 5. Хөнгөн цагаан хаягдал 6. Мэдэхгүй
2.5	ЭМБ-ын тусгай хог хаягдлыг хэрхэн ангилдаг вэ? [олон хариулттай]	1. Халдвартай 2. Халдварын зэрэг өндөртэй 3. Хурц иртэй, үзүүртэй 4. Химийн 5. Эмийн 6. Эмгэг 7. Цацраг идэвхт 8. Хүнд металлын 9. Даралтат сав 10. Эсэд хортой 11. Мэдэхгүй
2.6	Халдвартай хог хаягдалд ямар хог хаягдал хамаарах вэ?	1. 2. 3.
2.7	Халдварын зэрэг өндөртэй хог хаягдалд ямар хог хаягдал хамаарах вэ?	1. 2. 3.
2.8	Эмгэг хог хаягдалд ямар хог хаягдал хамаарах вэ?	1. 2. 3.
2.9	Эмийн хог хаягдалд ямар хог хаягдал хамаарах вэ?	1. 2. 3.
2.10	Химийн хог хаягдалд ямар хог хаягдал хамаарах вэ?	1. 2. 3.
2.11	Хүнд металлын хог хаягдалд ямар хог хаягдал орох вэ?	1. 2. 3.
2.12	Даралтат савны хог хаягдалд ямар хог хаягдал орох вэ?	1. 2. 3.

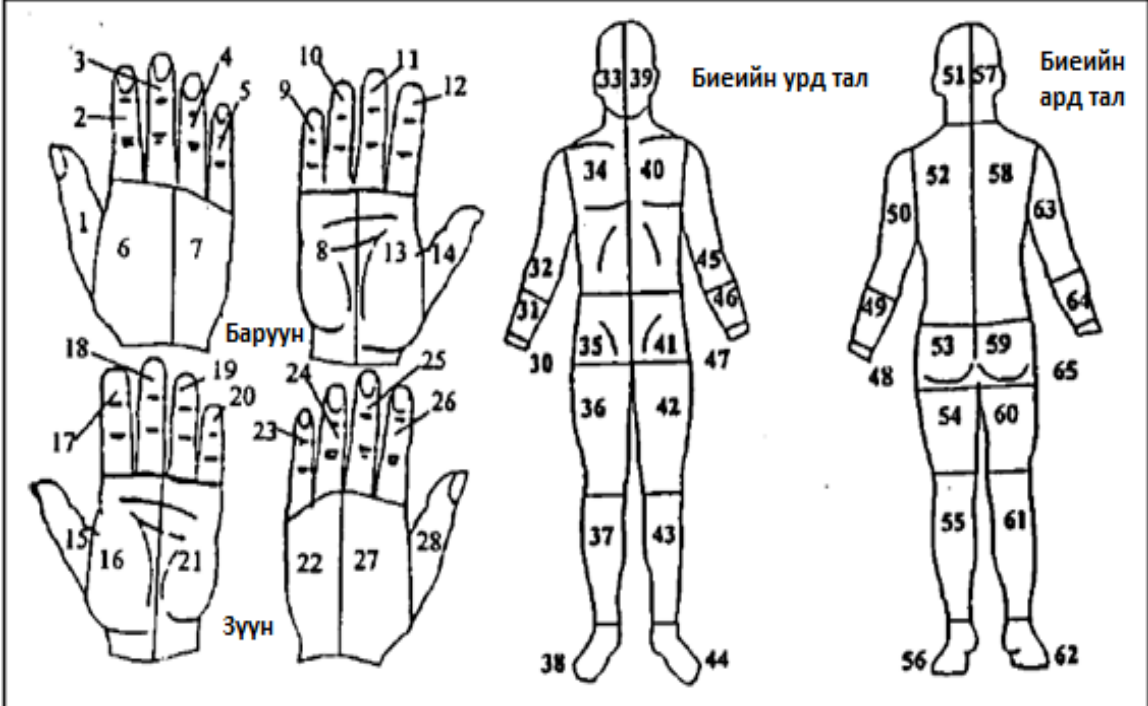

2.13	Цацраг идэвхт хог хаягдалд ямар хог хаягдал орох вэ?	1. 2. 3.
2.14	ЭМБ-ын хог хаягдлын менежмент гэсэн ойлголтыг тодорхойлно уу?	1. Хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, устгах үйл ажиллагааг санхүүжилтээр хангахыг 2. Хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, зөөвөрлөх, хадгалах, тээвэрлэх, боловсруулах, устгах үйл ажиллагааны цогц нэгдлийг 3. Эмнэлгийн удирдлага хог хаягдалд анхаарлаа хандуулахыг 4. Мэдэхгүй
2.15	ЭМБ-ын хог хаягдлын талаар ямар нэгэн батлагдсан тушаал, журам, дүрэм байдгийг мэдэх үү?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
2.16	Хэрэв тийм бол та тушаал, журмын нэр, тоотыг бичнэ үү?	
2.17	Танай эмнэлэгт дотооддоо мөрдөх хог хаягдлын талаар журам, дүрэм байдаг уу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
2.18	Танай ЭМБ-д хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө байгаа юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
2.19	Танай ЭМБ-д Халдвар хяналтын баг байгаа юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
2.20	Танай ЭМБ-д хог хаягдлын менежментийн баг байгаа юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
2.21	ЭМБ-ын Халдвар хяналтын баг/ хог хаягдлын менежментийн багийн үйл ажиллагаанд хэн оролцох шаардлагатай вэ? [олон хариулттай]	
2.22	Эмнэлгийн халдвартай хог хаягдлаар ямар халдвар дамждаг вэ? [олон хариулттай]	1. В гепатит 2. С гепатит 3. ХДХВ 4. Бусад 5. Мэдэхгүй
2.23	Халдвартай хог хаягдлыг устгахад түгээмэл хэрэглэдэг арга юу вэ? [олон хариулттай]	1. Автоклавт хийж ариутгах 2. Стандартын шаардлага хангасан ландфиллд булах 3. Нүхэнд булах 4. Шатаах 5. Мэдэхгүй
2.24	Танай эмнэлгийн Халдвар хяналтын багийн ажилчдын ажлын байрны тодорхойлолтод хог хаягдлын үүрэг хариуцлагын талаар оруулсан ямар нэгэн заалт байгаа юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй

2.25	Хог хаягдал цуглуулах уут сав ямар шаардлага хангасан байх ёстой вэ?	1. Ахуйн хог хаягдалд зориулсан энгийн уут 2. ААмархан цоорч гэмтэхгүй, шингэн нэвчихгүй, нийлэг материалаар хийгдсэн, 5 микроноос багагүй зузаантай уут 3. ББио-аюултай гэсэн тэмдэглэгээтэй уут 4. ММэдэхгүй
2.26	Хог хаягдалтай харьцаж ажилладаг ажилчид вакцин хийлгэх шаардлагатай юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
2.27	Хэрэв тийм бол ямар вакцинд хамрагдах шаардлагатай вэ? (нэрлэнэ үү)	
3. ХАНДЛАГА ШАЛГАХ АСУУМЖ		
3.1	Танай эмнэлэгт хог хаягдлын менежментийг зөв зохион байгуулахад ямар бэрхшээл байна вэ? [олон хариулттай]	1. ЭМБ-ын ажилтан, ажилчдад энэ талын мэдлэг дутмаг 2. Тодорхой мэдлэгтэй ч хүний нөөц, техник технологи, санхүүжилт муу 3. ЭМБ-ын дарга хог хаягдлын менежментийн талаар анхаарал хандуулдаггүй 4. Манай эмнэлэгт хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэх шаардлагагүй 5. Ямар ч хүндрэл бэрхшээл байхгүй
3.2	ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх багт та оролцдог уу?	4. Тийм 5. Үгүй 6. Мэдэхгүй
3.3	ЭМБ-ын тусгай хог хаягдал нь эрүүл мэндэд ямар нэгэн сөрөг нөлөөтэй юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
3.4	Хог хаягдлын зохистой менежментийг хэрэгжүүлэхэд Эрүүл мэнд, спортын яам болон ЭМБ хамтран ажиллах ёстой гэж та боддог уу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
3.5	Хог хаягдлын менежментийг зүй зохистой хэрэгжүүлэхэд эмнэлгийн ажилтан бүр анхаарлаа хандуулах шаардлагатай гэж та боддог уу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
3.6	ЭМБ-ын хог хаягдлын менежментийг сайжруулахын тулд түүнд зарцуулагдах санхүүжилтийг нэмэгдүүлж, орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангах шаардлагатай юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
3.7	ЭМБ-ын ердийн хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд батлагдсан тушаал, журмын дагуу ажиллах шаардлагатай юу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
3.8	ЭМБ-аас гарсан тусгай хог хаягдлыг ангилан ялгах шаардлагатай гэж та боддог уу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
3.9	Халдвартай хогны савны гадна талд ямар таних тэмдэг байршуулах шаардлагатай вэ?	1. "Био аюултай хаягдал" 2. "Био аюулгүй хаягдал" 3. Ямар нэгэн таних тэмдэг байршуулах шаардлагагүй 4. Мэдэхгүй

3.10	Та "Гепатит В-ын эсрэг вакцин"-д хамрагдсан уу?	1. Тийм (3.12-т хариулна уу) 2. Үгүй (3.11-т хариулна уу)
3.11	Хэрэв "Гепатит В-ын эсрэг вакцин"-д хамрагдаагүй бол яагаад?	
3.12	Хэрэв "Гепатит В-ын эсрэг вакцин"-д хамрагдсан бол хэдэн удаагийн тун хийлгэсэн вэ?	1. Зөвхөн 1 удаагийн тун 2. 2 удаагийн тун 3. 3 удаагийн тун 4. Мэдэхгүй
4. ДАДАЛ ШАЛГАХ АСУУМЖ		
4.1	Танай эмнэлгийн тусгай хог хаягдлыг хэн зөөвөрлөдөг вэ?	1. Сувилагч 2. Үйлчлэгч 3. Хог Хаягдал Хариуцсан Ажилтан 4. Мэдэхгүй
4.2	Танай эмнэлгийн ердийн хог хаягдлыг хэн зөөвөрлөдөг вэ?	1. Сувилагч 2. Үйлчлэгч 3. Хог Хаягдал Хариуцсан Ажилтан 4. Мэдэхгүй
4.3	Танай эмнэлэг хог хаягдлыг хэрхэн яаж ангилан ялгадаг вэ?	1. 2. 3. 4. 5. Мэдэхгүй
4.4	Танай эмнэлэг хог хаягдлыг цуглуулахдаа ямар уут ашигладаг вэ?	1. Ахуйн хог хаягдалд зориулсан энгийн уут ашигладаг 2. Амархан цоорч гэмтэхгүй, шингэн нэвчихгүй, нийлэг материалаар хийгдсэн, 5 микроноос багагүй зузаантай уут ашигладаг 3. Био-аюултай гэсэн тэмдэглэгээтэй боловч стандартын шаардлага хангахгүй 4. ММэдэхгүй
4.5	Тусгай хог хаягдалтай харьцаж ажилладаг ажилчид хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсдөг үү?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
4.6	Хэрэв өмсдөг бол ямар төрлийн хамгаалах хувцас хэрэгсэл өмсдөг вэ?	1. 2. 3.
4.7	ЭМБ-ын хог хаягдлын хэмжээг жинлэж үздэг үү?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
4.8	ЭМБ-ын хог хаягдлын хэмжээг жинлэсний дараа бүртгэл хөтөлдөг үү?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
4.9	Танай эмнэлгийн хог хаягдал хадгалах байр стандартын шаардлага хангадаг уу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
4.10	Та ажлын байран дээрээ хурц иртэй, үзүүртэй багаж хэрэгсэл (зүү, мэс заслын хутга г.м)-д хатгуулж байсан уу?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй

4.11	<p>Хэрэв хурц иртэй, үзүүртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулсан бол гэмтсэн байрлалыг зураг дээрх тоонуудыг дугуйлна уу?</p> 	
4.12	Таны аль гар ихэвчлэн гэмтдэг вэ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баруун 2. Зүүн
4.13	Та ямар төрлийн үйл ажиллагааны явцад ихэвчлэн гэмтэл авдаг вэ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тариа хийх 2. Мэс заслын ажилбар 3. Яаралтай тусламж үзүүлэх 4. Мэдээ алдуулалт хийх 5. Катетр тавих 6. Хурц үзүүртэй хог хаягдлыг зөөвөрлөх 7. Мэдэхгүй
4.14	Хэдэн удаа хатгуулсан бэ?	
4.15	Хурц үзүүртэй, иртэй багаж хэрэгсэлд хатгуулсан тохиолдолд ямар хариу арга хэмжээ авдаг вэ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3.
4.16	Хэрэглэсэн зүү тариурыг хэрхэн цуглуулж, устгадаг вэ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тариурын таглааг буцааж таглах 2. Тагласны дараа аюулгүй хайрцагт хийх 3. Нэг гарын аргыг ашиглах 4. Таглахгүйгээр шууд аюулгүй хайрцагт хийх 5. Мэдэхгүй
4.17	Та эмнэлгийн хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр сургалтад хамрагддаг уу?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
4.18	Хэрэв танай байгууллага хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр сургалт явуулдаг бол ямар давтамжтай явуулдаг вэ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Улиралд нэг удаа /3 сард нэг удаа/ 2. 6 сард нэг удаа 3. 1 жилд нэг удаа 4. 2 жилд нэг удаа 5. Мэдэхгүй

4.19	Улаан өнгийн уутанд ямар хог хаягдал цуглуулдаг вэ?	1. 2. 3.
4.20	Шар өнгийн уутанд ямар хог хаягдал цуглуулдаг вэ?	1. 2. 3.
4.21	Хурц үзүүртэй хог хаягдлыг ямар уут, саванд цуглуулдаг вэ?	1. 2. 3.
4.22	Тусгай хог хаягдлыг эмнэлэг дотроо хэрхэн зөөвөрлөдөг вэ?	1. 2. 3.
4.23	Хог хаягдлыг тасаг нэгжээс цуглуулахдаа хаяг шошго хэрэглэдэг үү?	1. Тийм 2. Үгүй 3. Мэдэхгүй
4.24	Тусгай хог хаягдлыг зөөвөрлөж, тээвэрлэхдээ аюулгүй байдлыг хэрхэн хангадаг вэ?	1. 2. 3.

Үнэлгээнд оролцсон танд баярлалаа